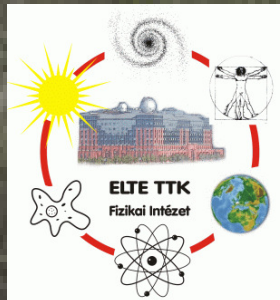

Szupernova

avagy a
felrobbanó
hűtőgép

(a csillagok
termodinamikája 3.)

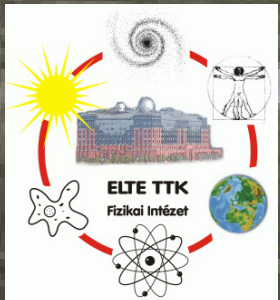
Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula

2013. 09. 19.

Szupernova avagy a felrobbanó hűtőgép

(a csillagok
termodinamikája 3.)

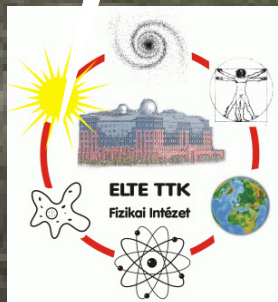

Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula
2013. 09. 19.

Szupernova avagy a felrobbanó hűtőgép

(a csillagok
termodinamikája 3.)

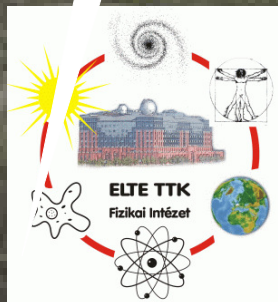

Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula
2013. 09. 19.

Szupernova avagy a felrobbanó hűtőgép

(a csillagok
termodinamikája 3.)

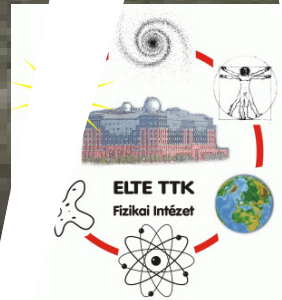

Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula
2013. 09. 19.

Szupernova avagy a felrobbanó hűtőgép

(a csillagok
termodinamikája 3.)

Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula

2013. 09. 19.

Szupernova

**avagy a
felrobbanó
hűtőgép**

**(a csillagok
termodinamikája 3.)**

Az atomoktól a csillagokig

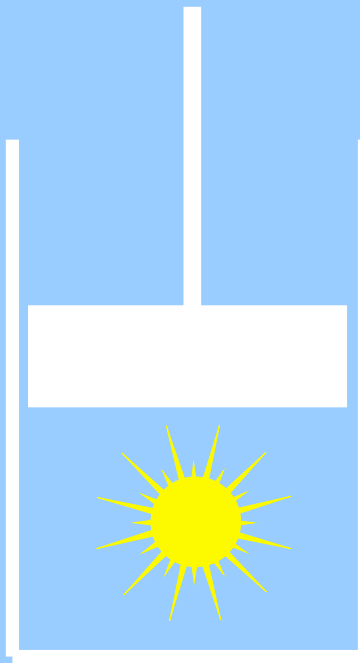
Dávid Gyula

2013. 09. 19.

A csillagok termodinamikája 3.

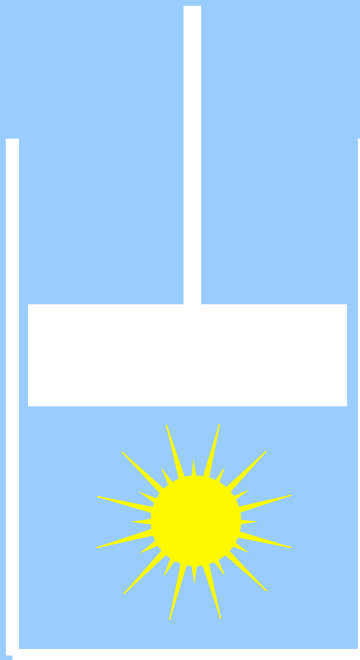
A csillagok termodinamikája 3.

A csillagok termodinamikája 3.

A termodinamika tudománya nem merül ki az ideális gáz állapotegyenletének napi ötszöri felírásában és átrendezésében.

(Sir James Clark Maxwell)

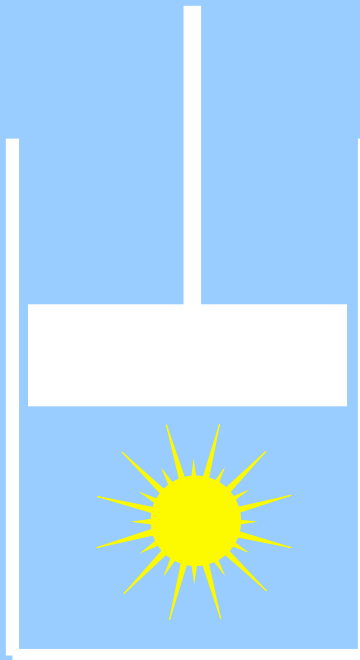
A csillagok termodinamikája 3.

A termodinamika tudománya nem merül ki az ideális gáz állapotegyenletének napi ötszöri felírásában és átrendezésében.

(Sir James Clark Maxwell)

Friss, csodálkozó szemmel nézni a leghétköznapibb dolgokra – ez a gyermekek és az igazi tudósok kiváltsága.

(Albert Einstein)

A csillagok termodinamikája 3.

A termodinamika tudománya nem merül ki az ideális gáz állapotegyenletének napi ötszöri felírásában és átrendezésében.

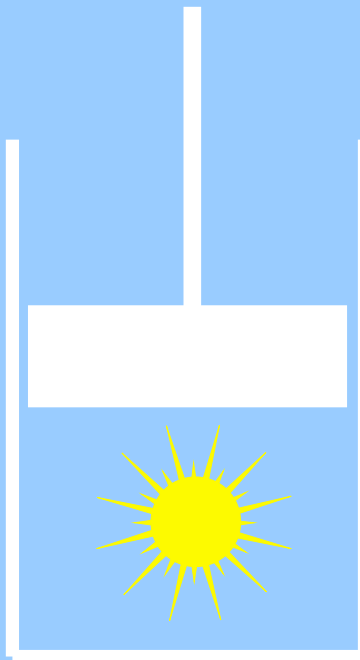
(Sir James Clark Maxwell)

Friss, csodálkozó szemmel nézni a leghétköznapibb dolgokra – ez a gyermekek és az igazi tudósok kiváltsága.

(Albert Einstein)

Most már épp eleget tudunk a fizikából ahhoz, hogy megérthessünk egy olyan egyszerű dolgot, mint egy csillag.

(Sir Arthur S. Eddington)

Előzmények:

A kvarkoktól az atomerőműig – kirándulás a nukleáris völgybe

Atomcsill 2011. szeptember 29.

A lehűléstől forrósodó téglá

Atomcsill 2012. január 19.

Hamuval fűteni

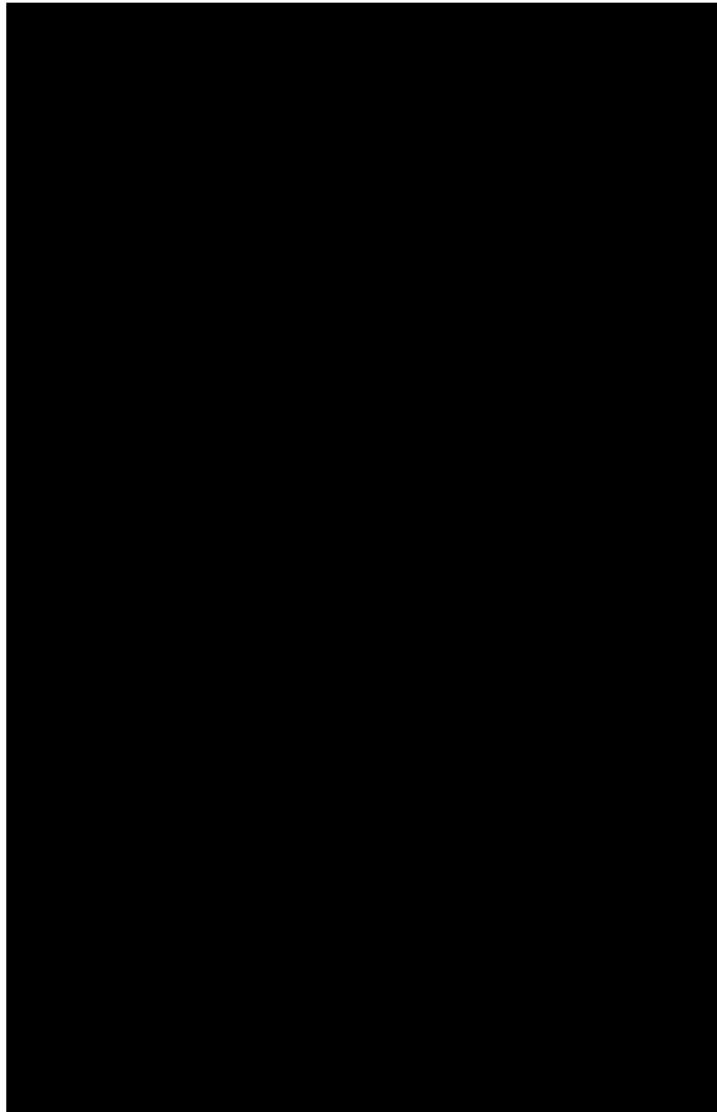
Atomcsill 2013. január 10.

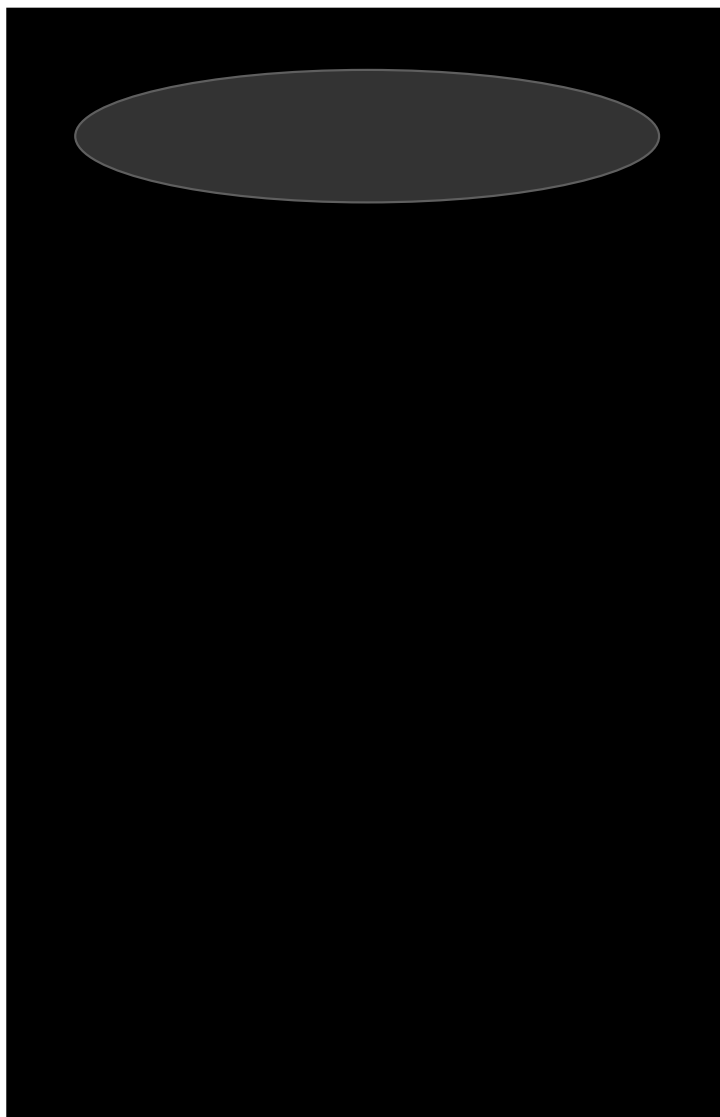
A csillag keletkezése

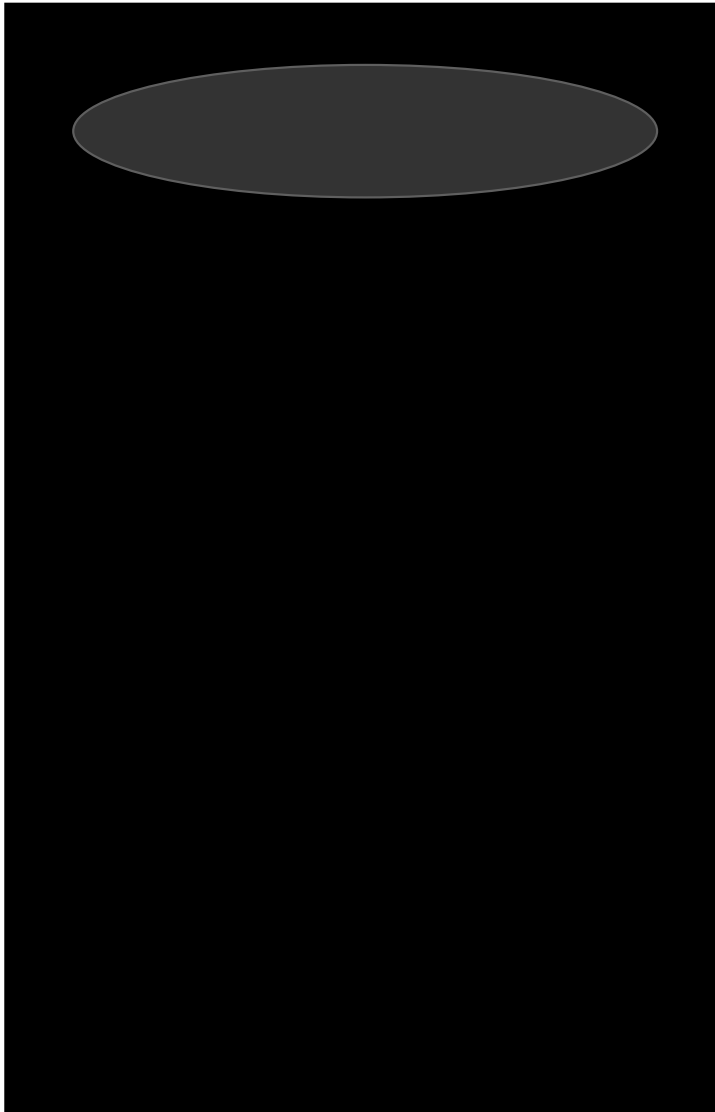
A csillag keletkezése

A csillag keletkezése

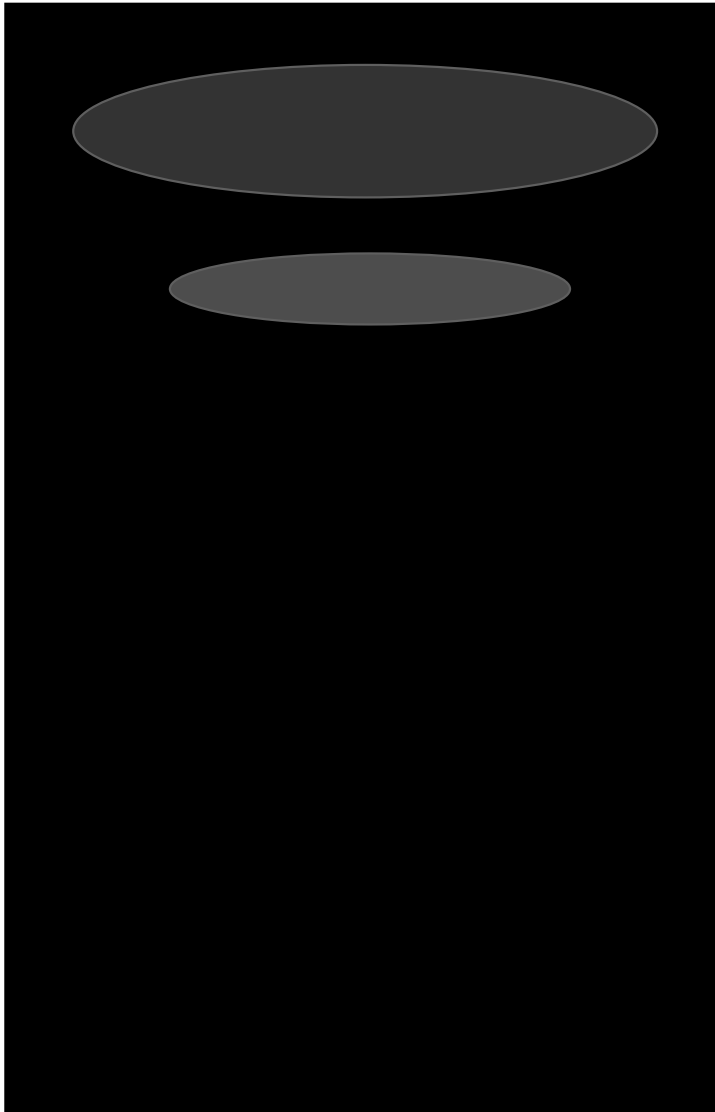

A csillag keletkezése

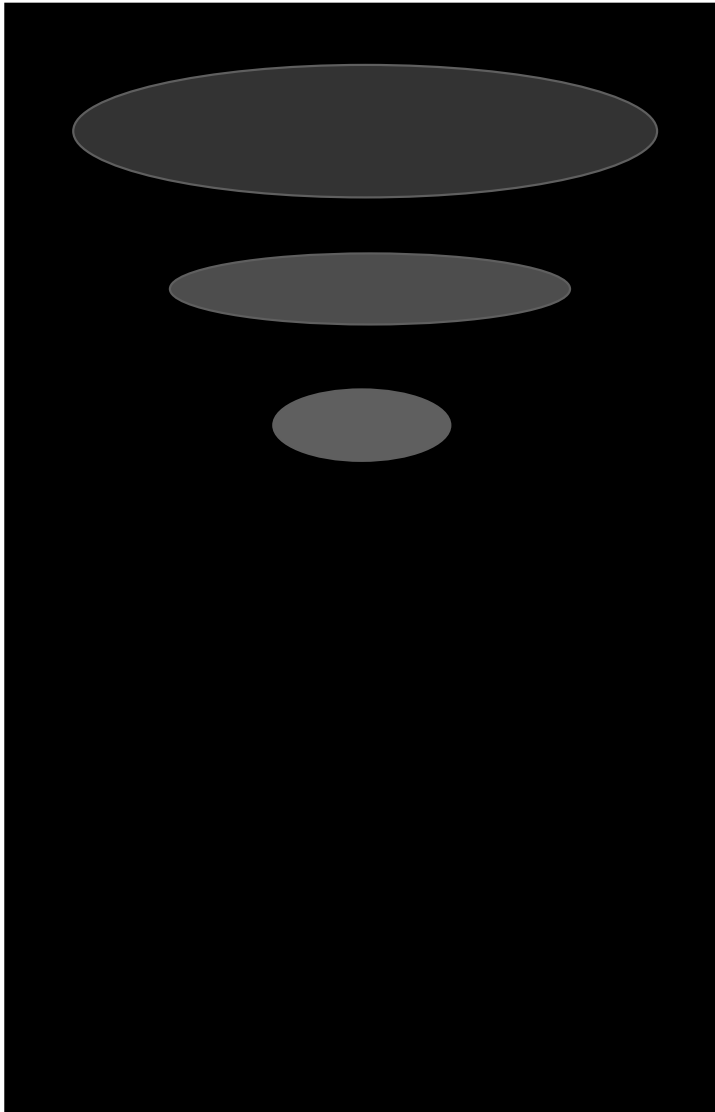
hideg, ritka
gázfelhő

A csillag keletkezése

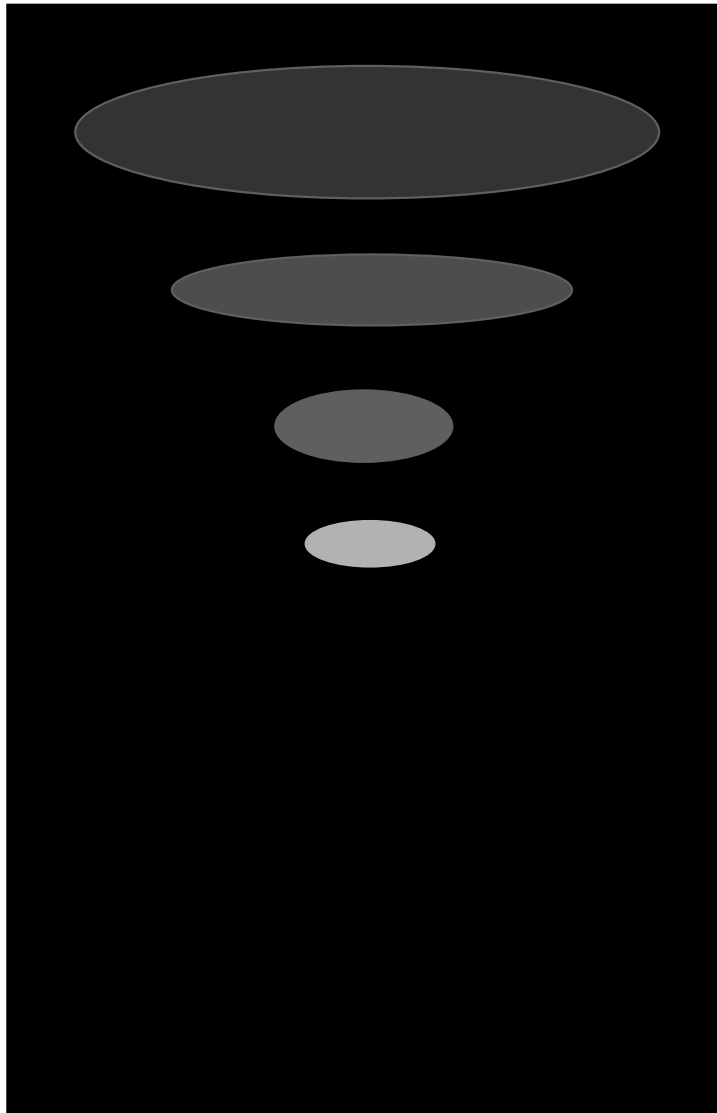
hideg, ritka
gázfelhő

A csillag keletkezése

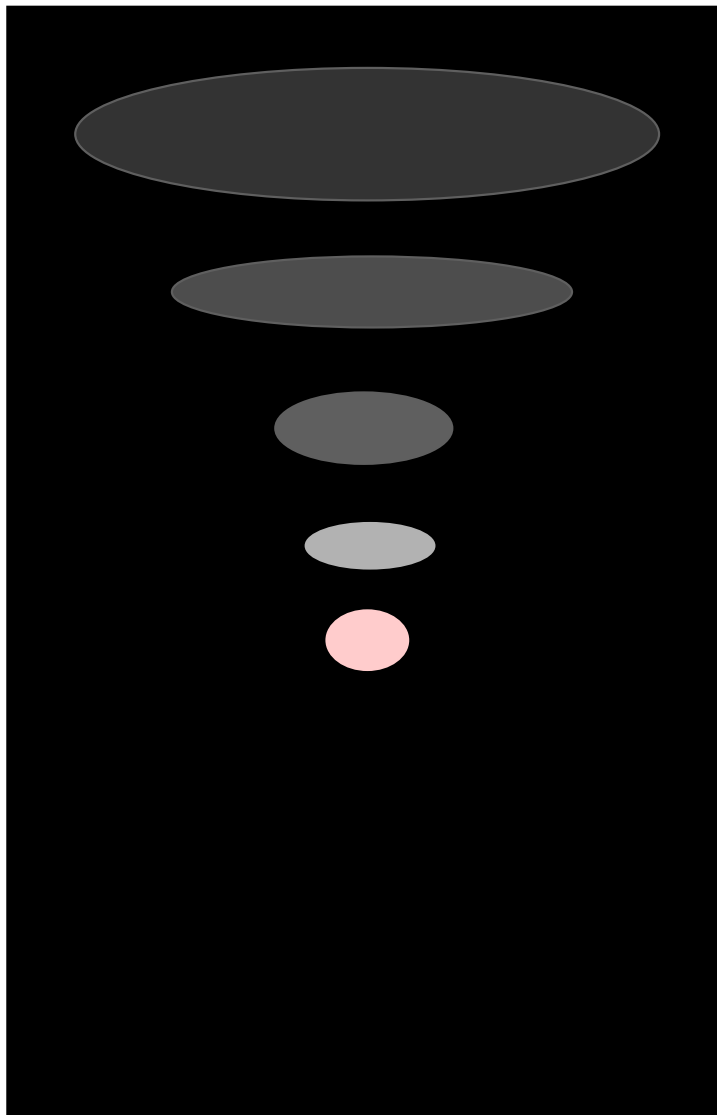
hideg, ritka
gázfelhő

A csillag keletkezése

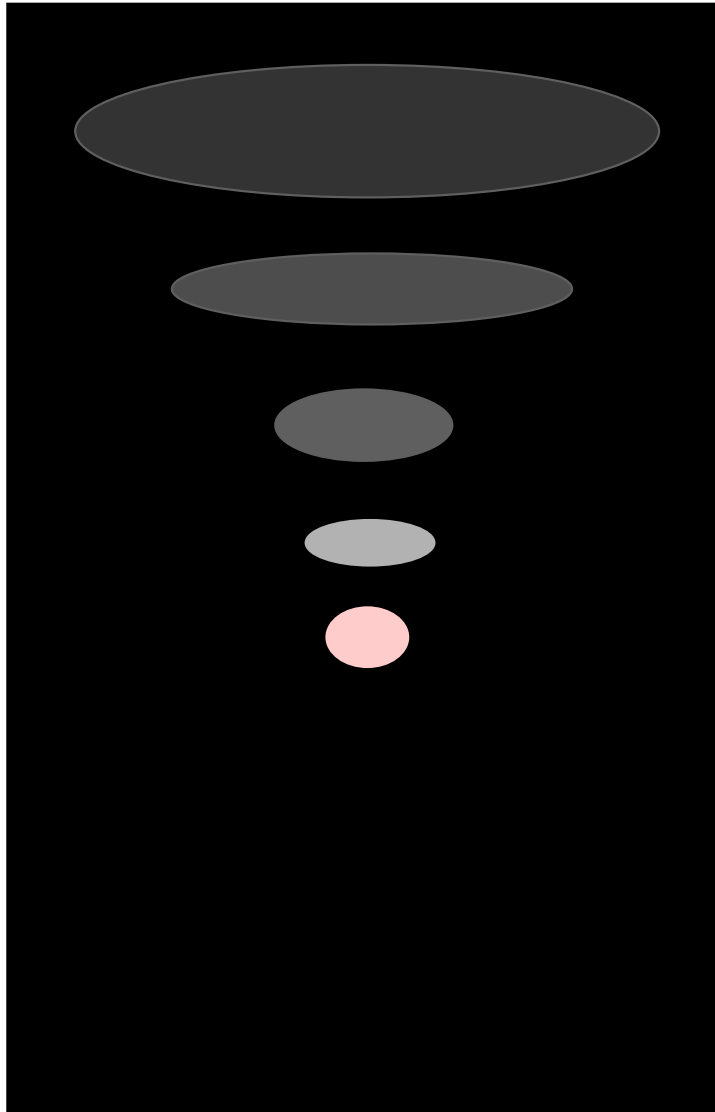
hideg, ritka
gázfelhő

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

A csillag keletkezése

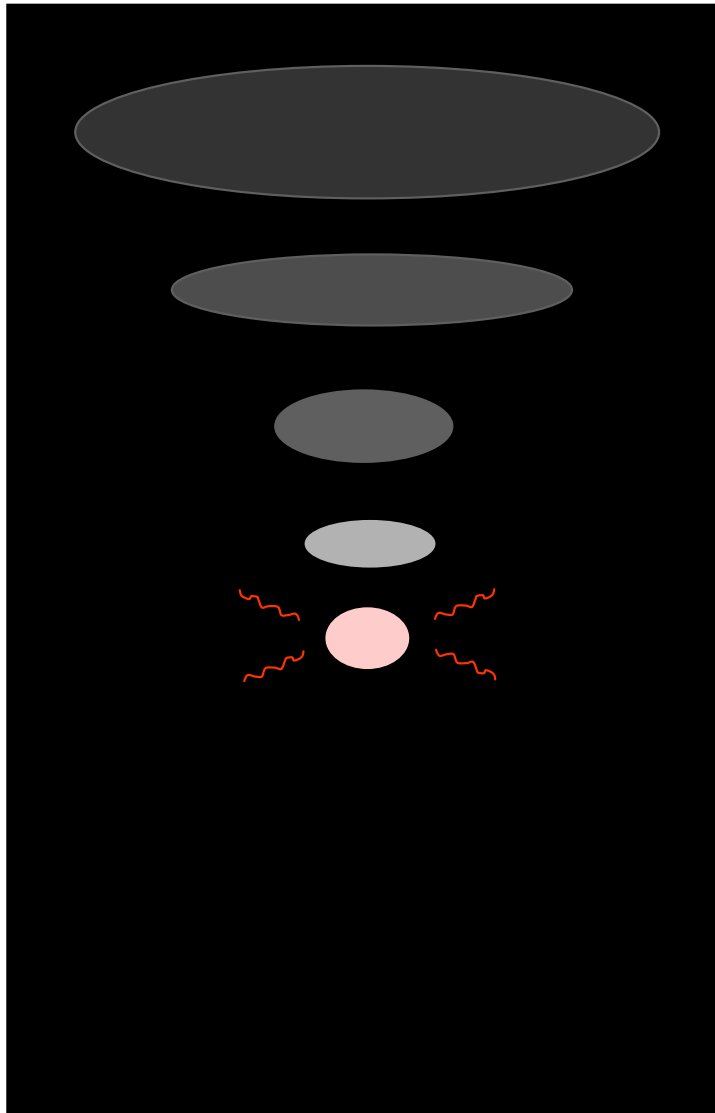

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

A csillag keletkezése

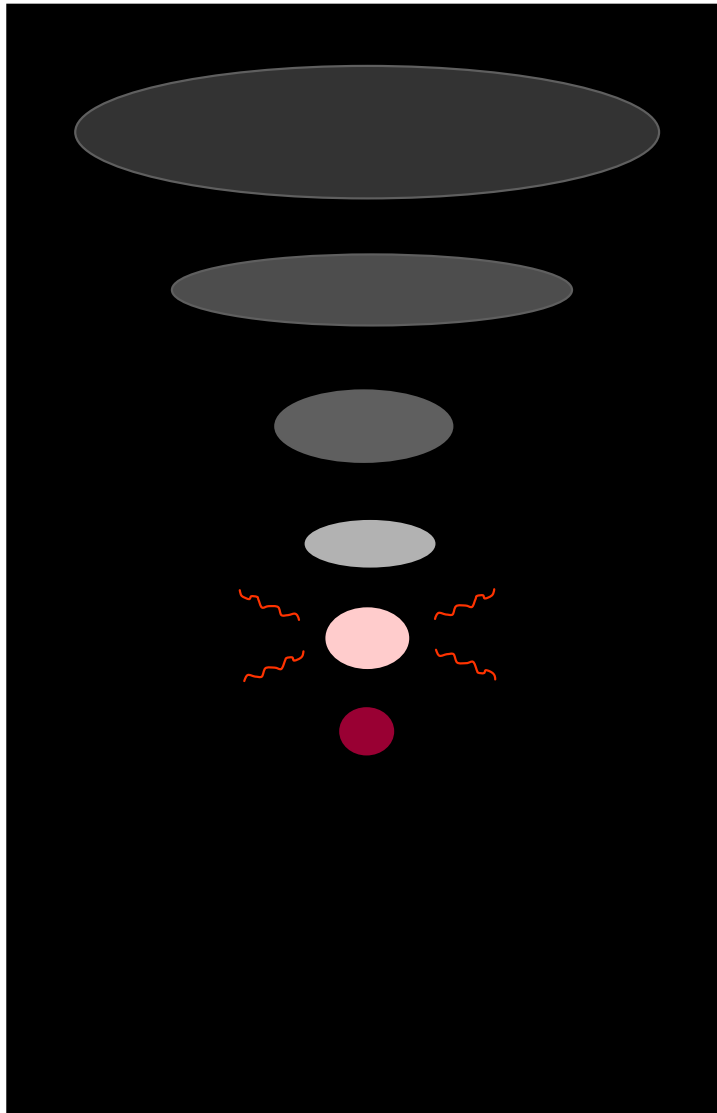

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

A csillag keletkezése

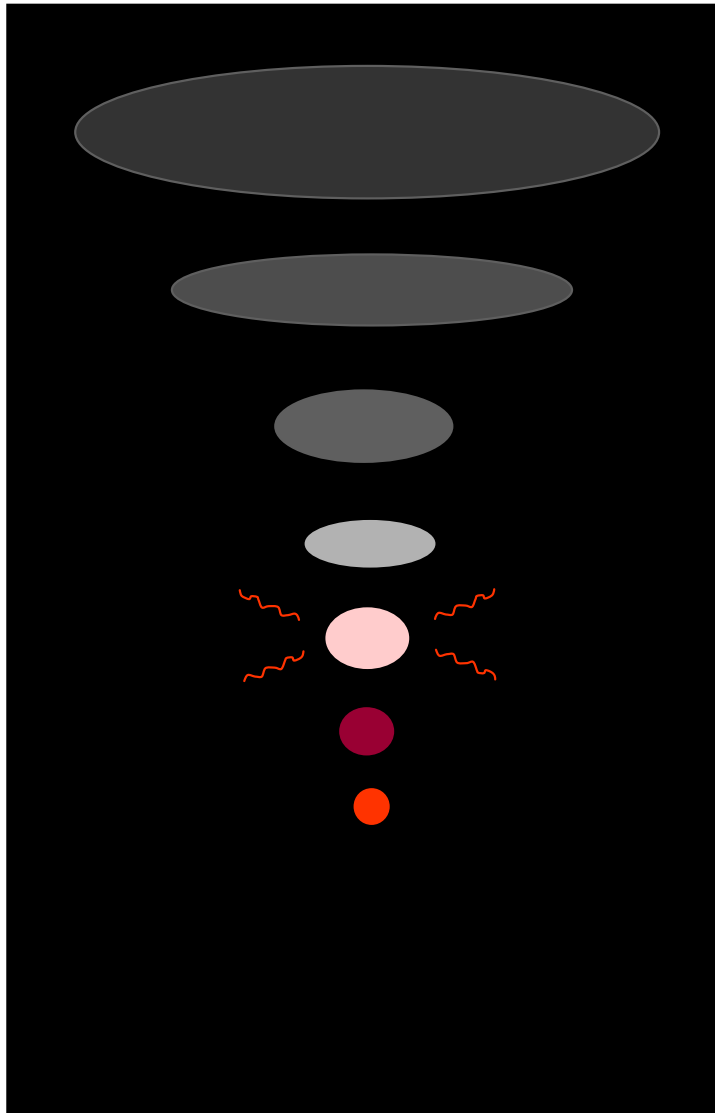

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

A csillag keletkezése

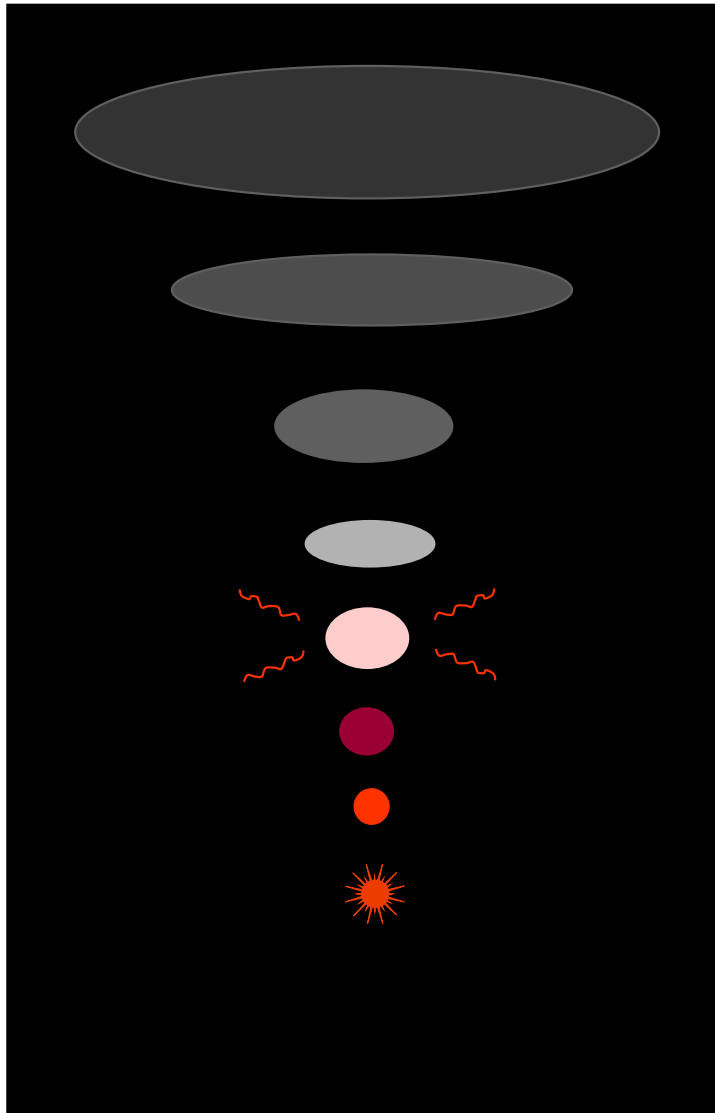

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

A csillag keletkezése

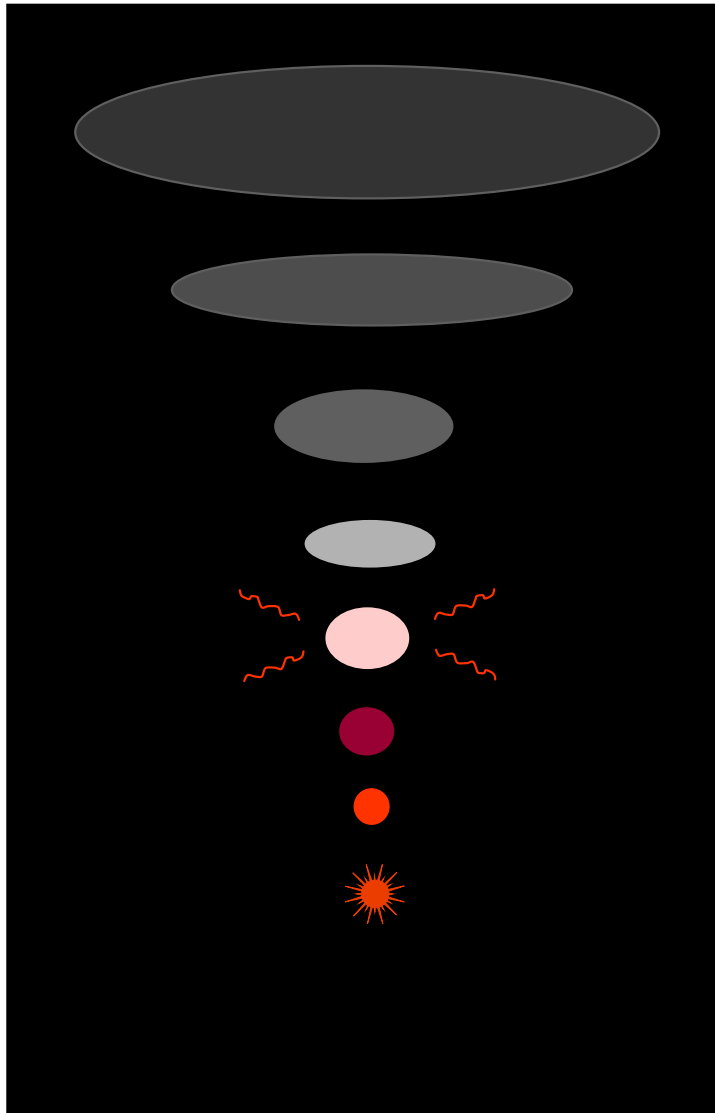

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

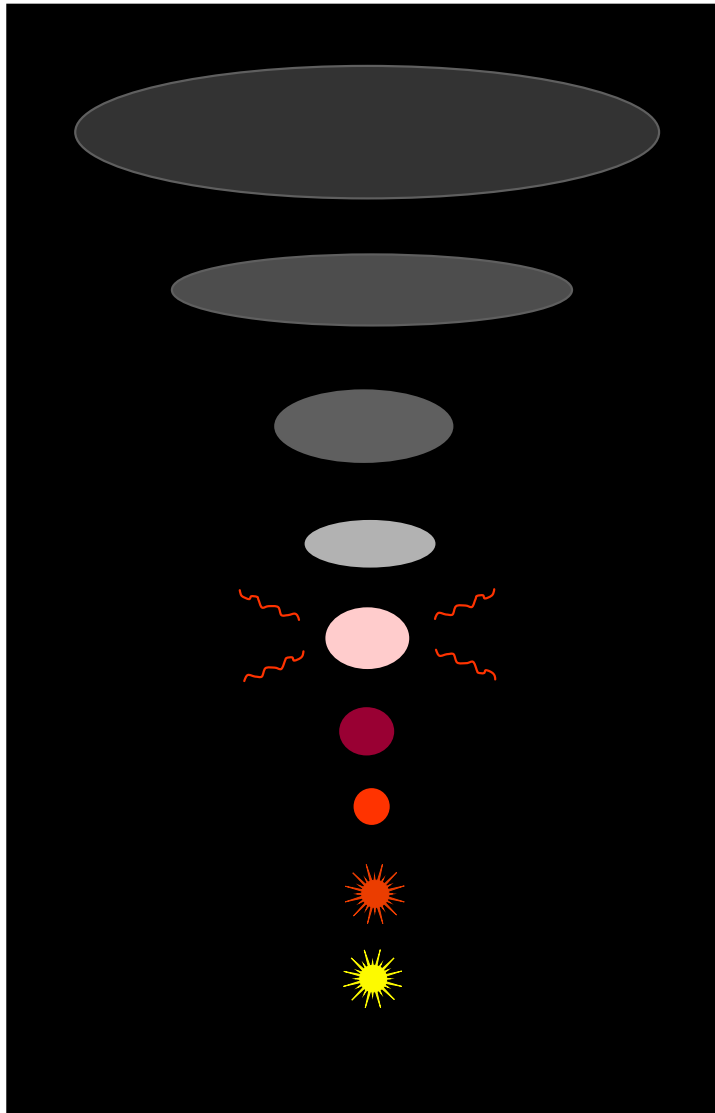

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

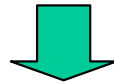

protocsillag

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

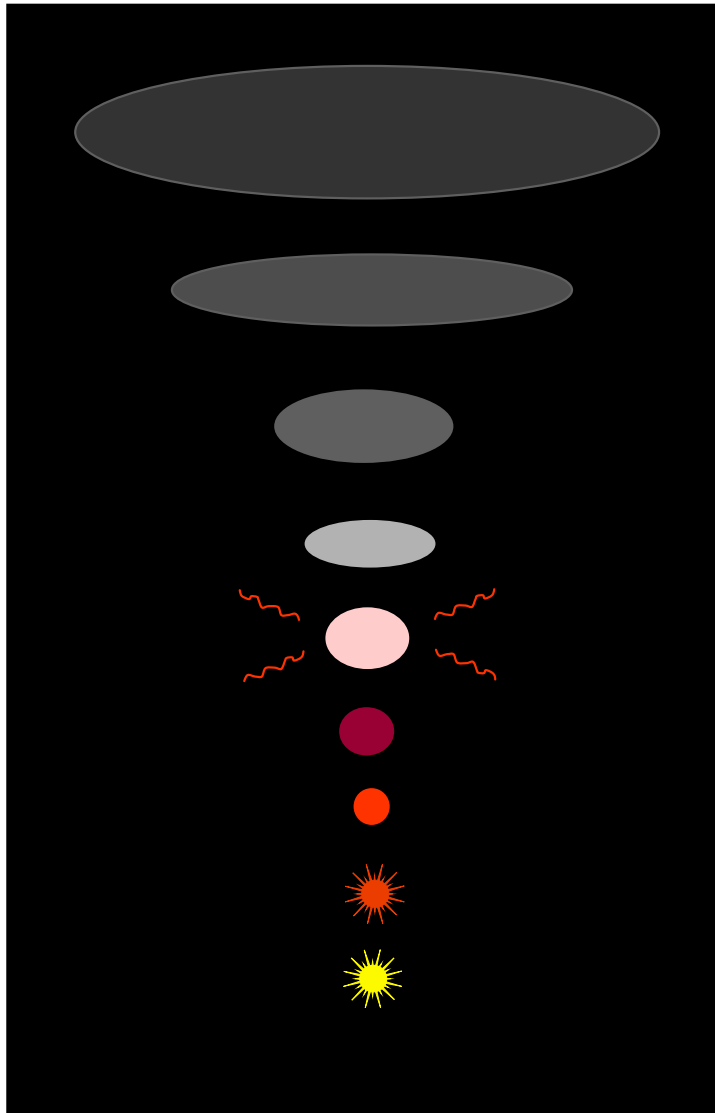

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

protocsillag

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

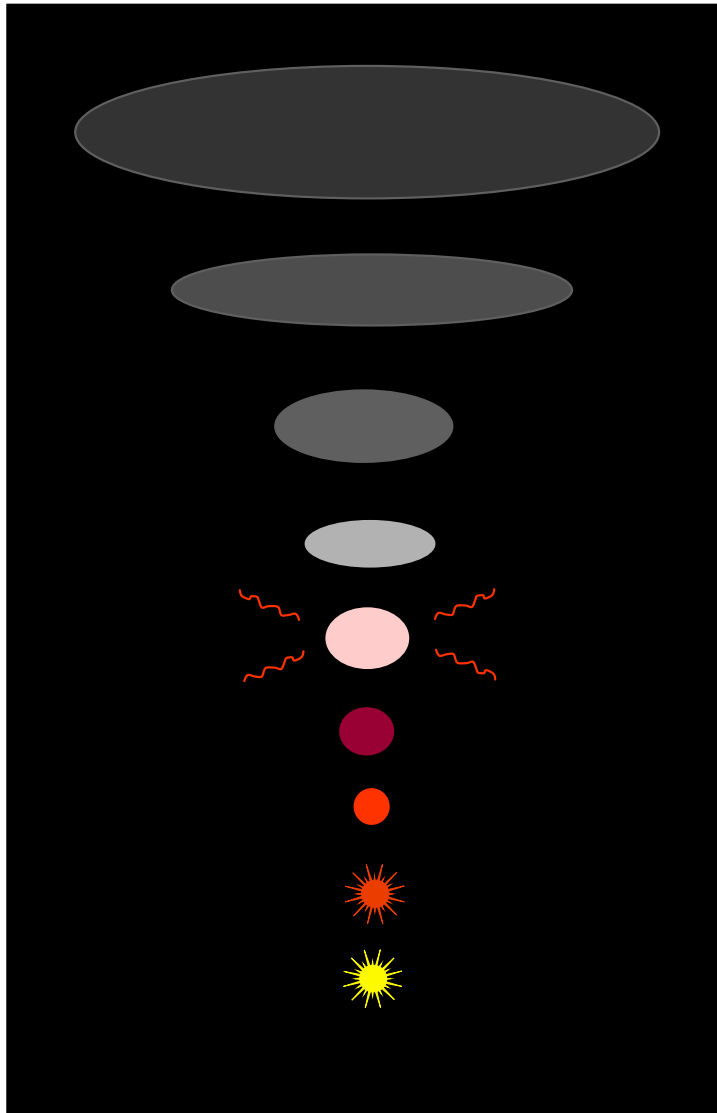

protocsillag

forró,
sűrű
csillag

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

langyos,
sűrűbb
gázfelhő

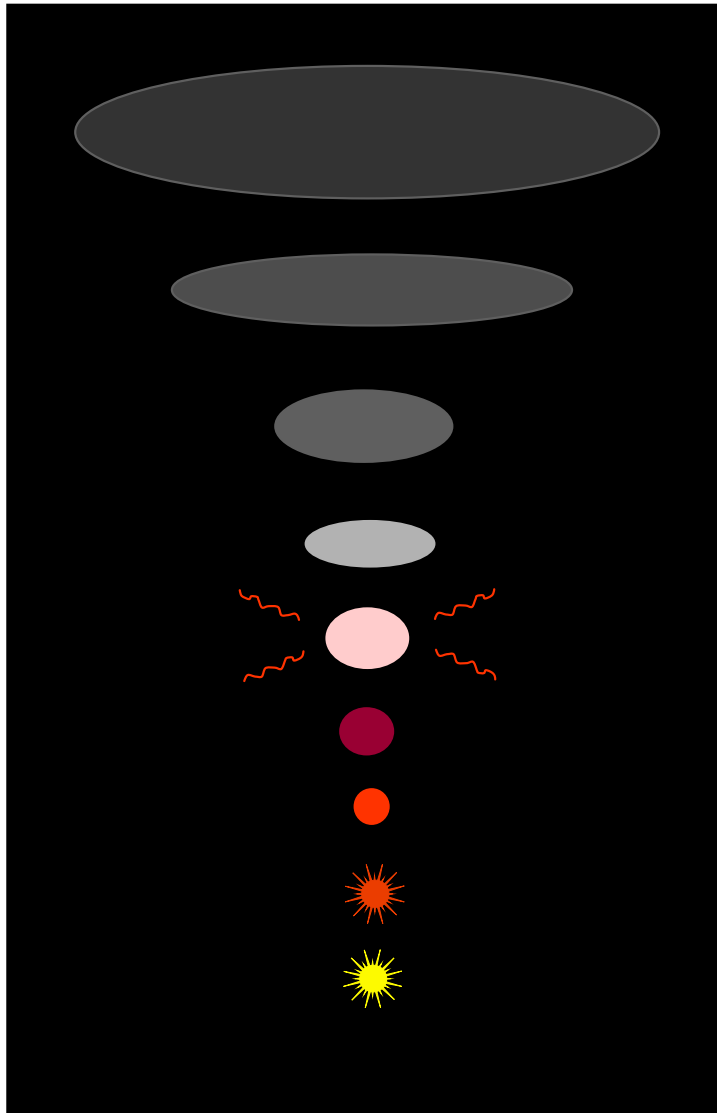
protocsillag

forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

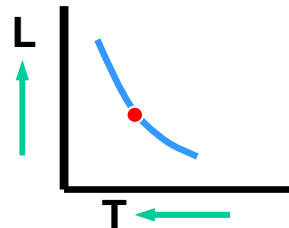
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

protocsillag

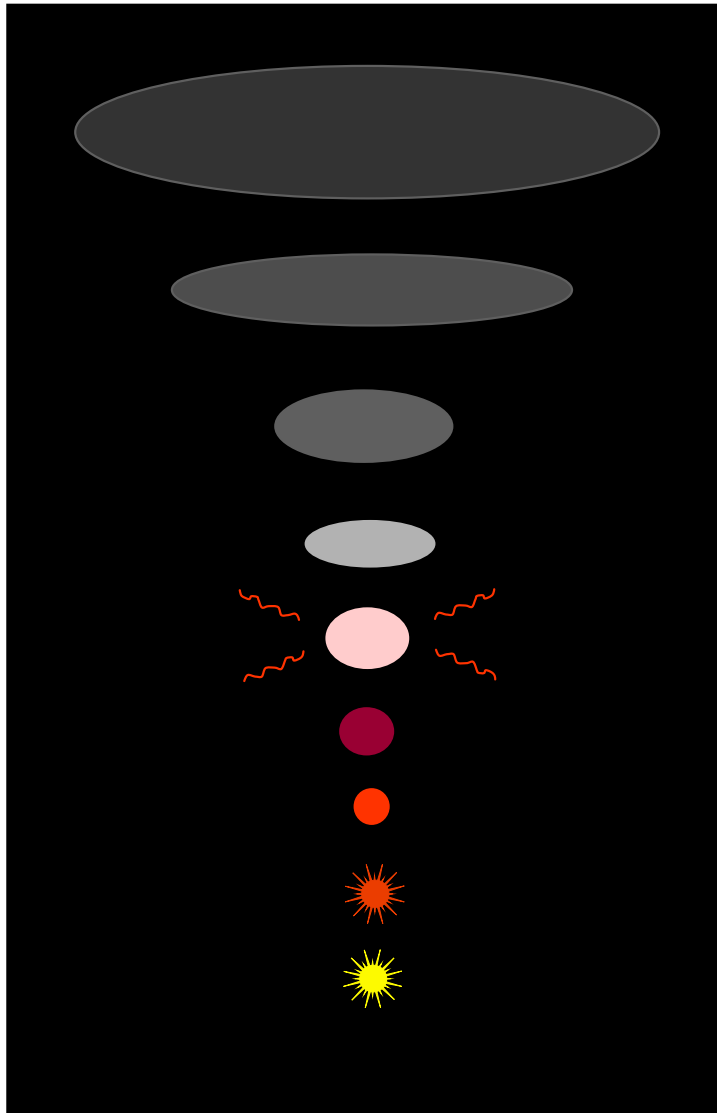

forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

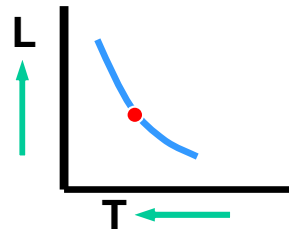
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

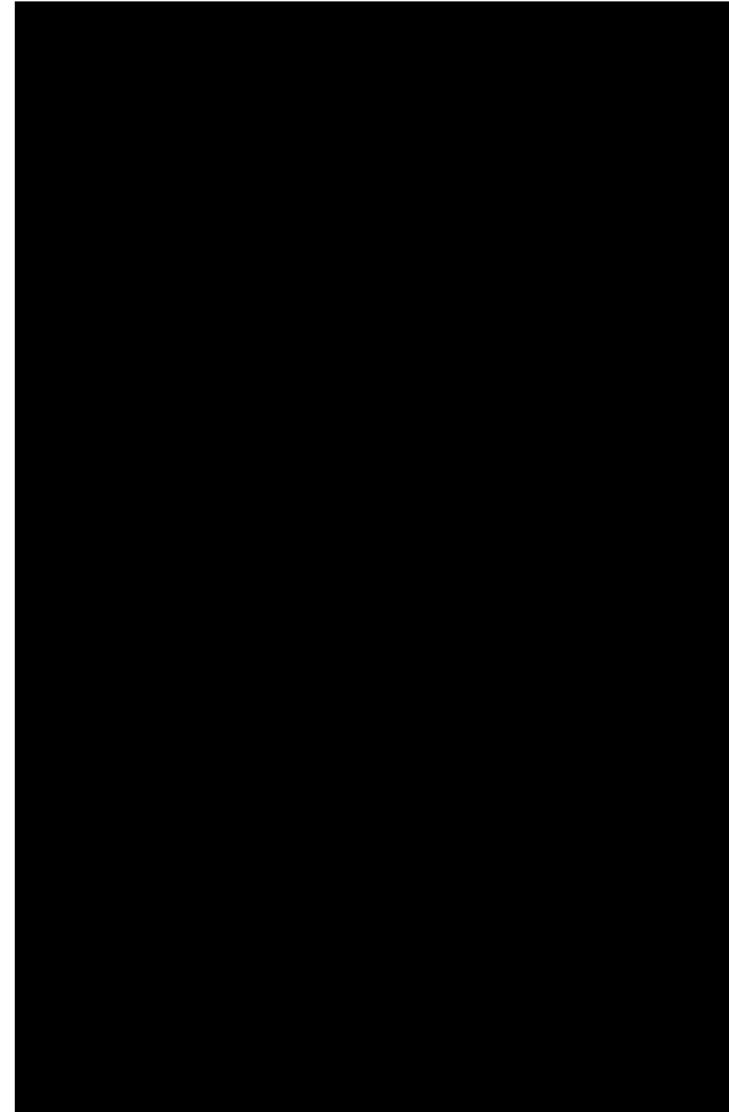
protocsillag

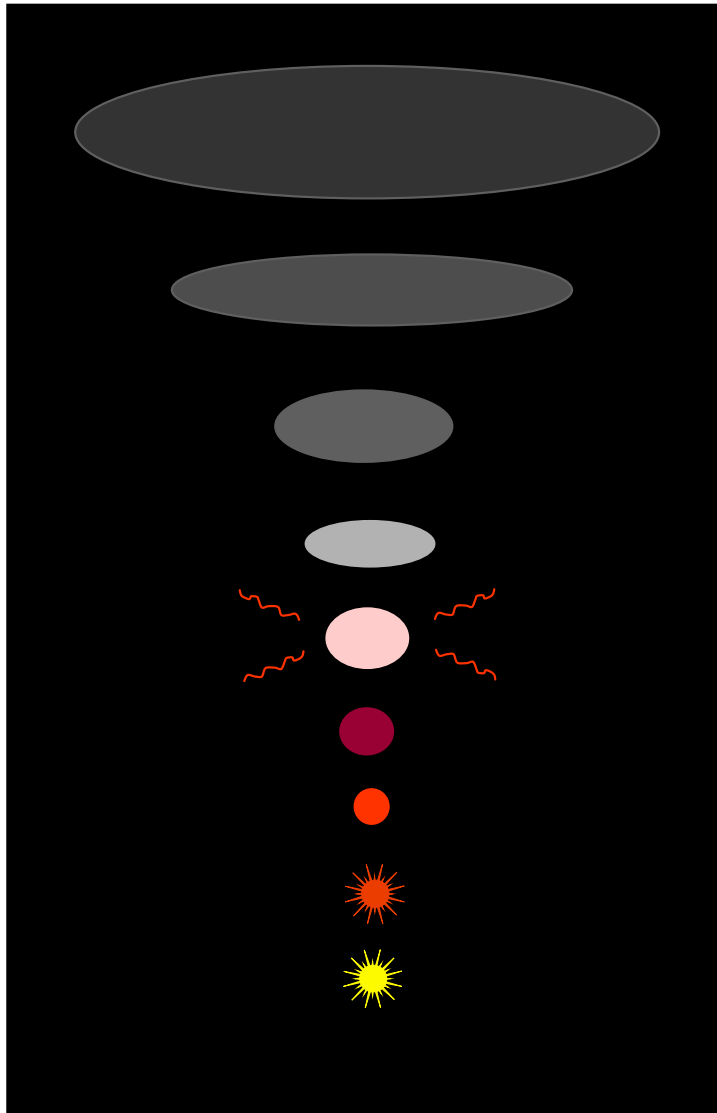
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

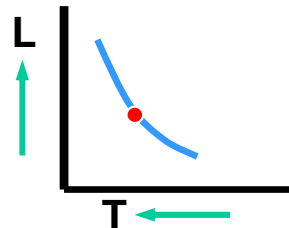
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

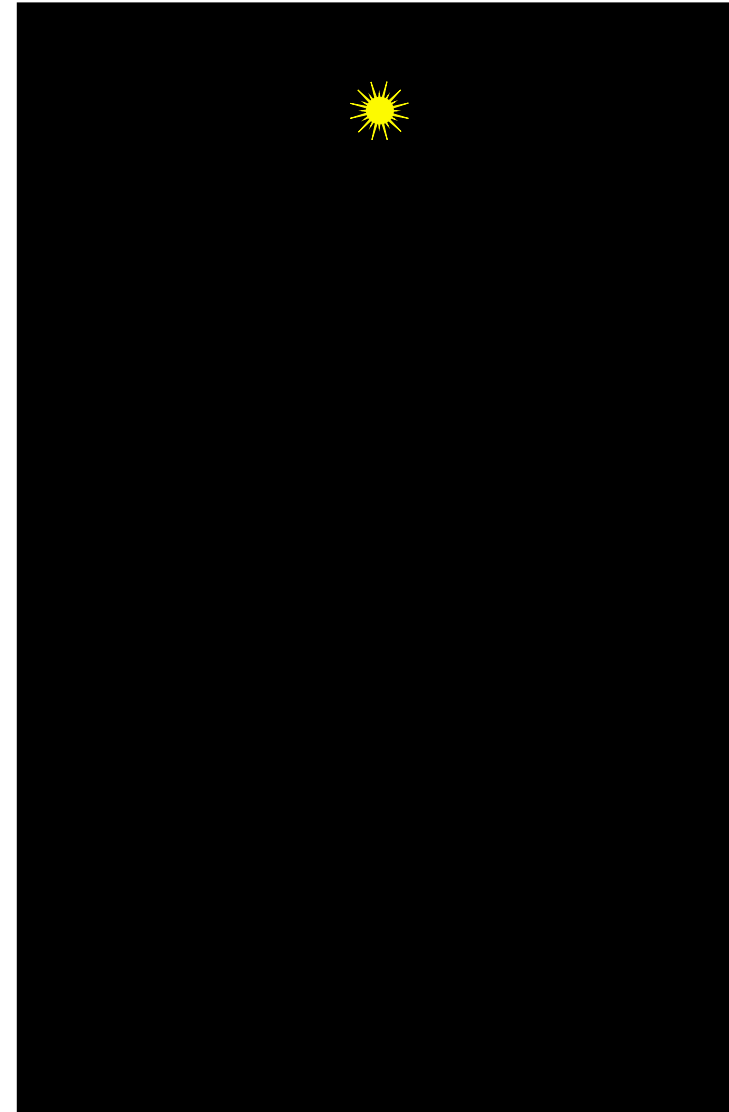
protocsillag

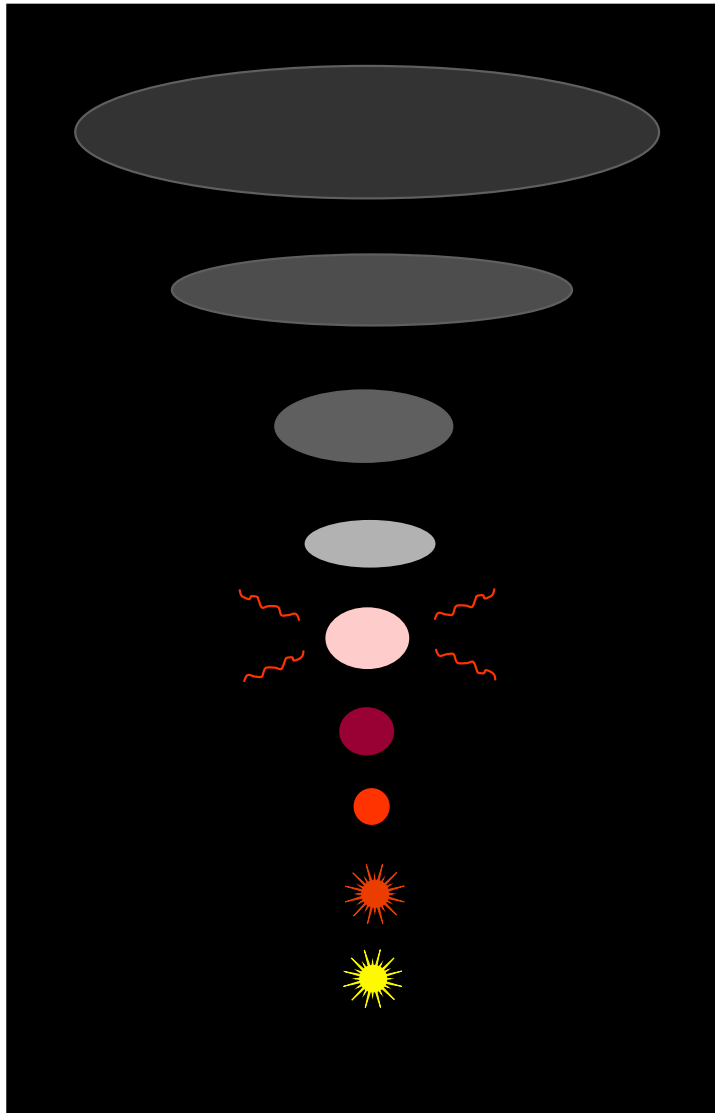
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

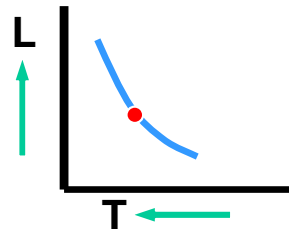
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

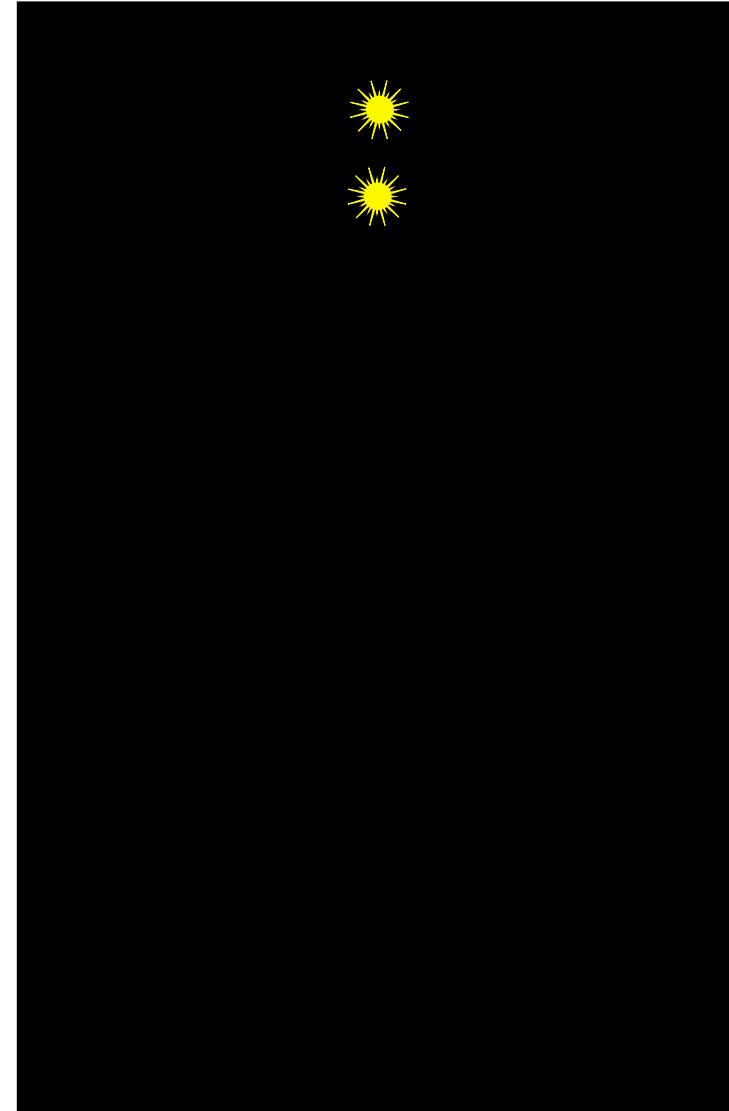
protocsillag

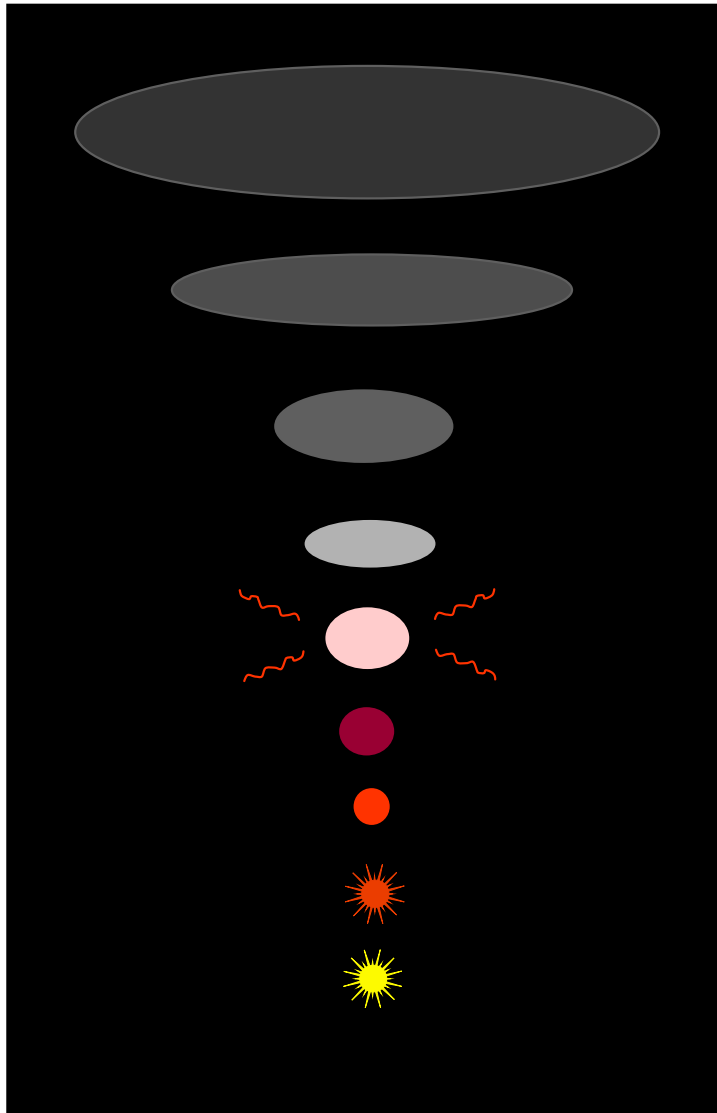
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

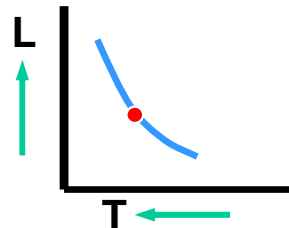
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

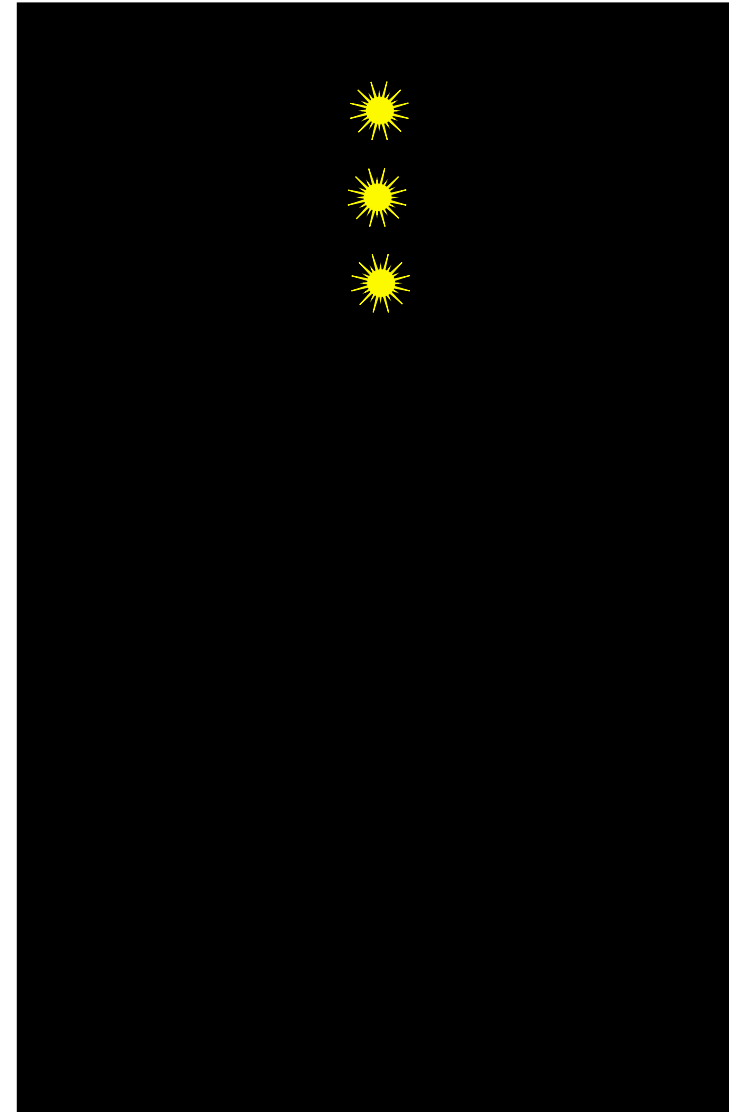
protocsillag

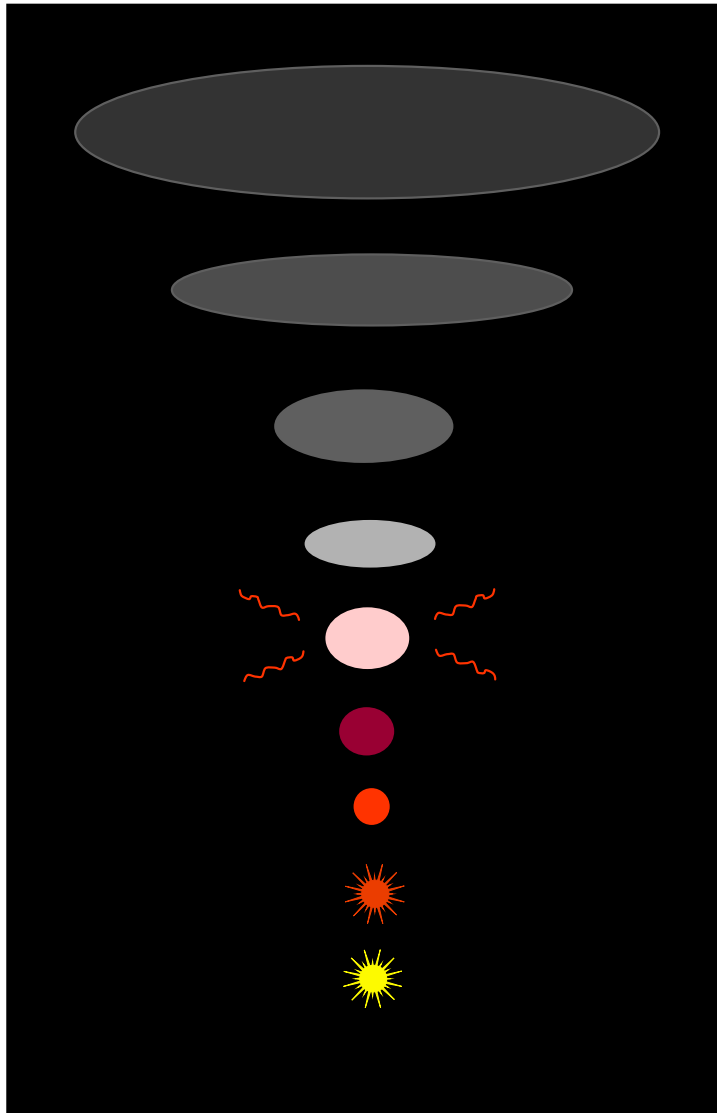
forró,
sűrű
csillag

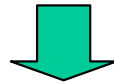
A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

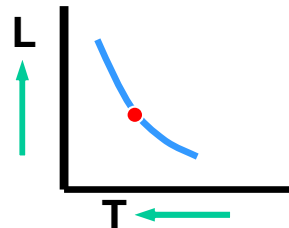
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

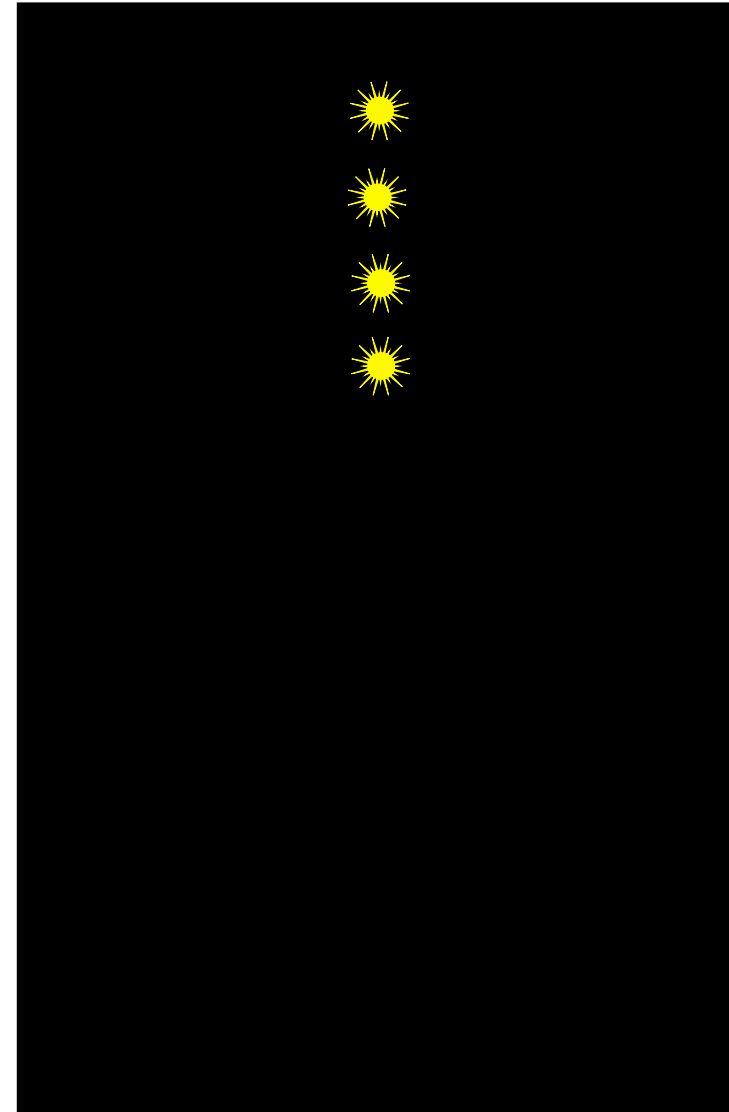
protocsillag

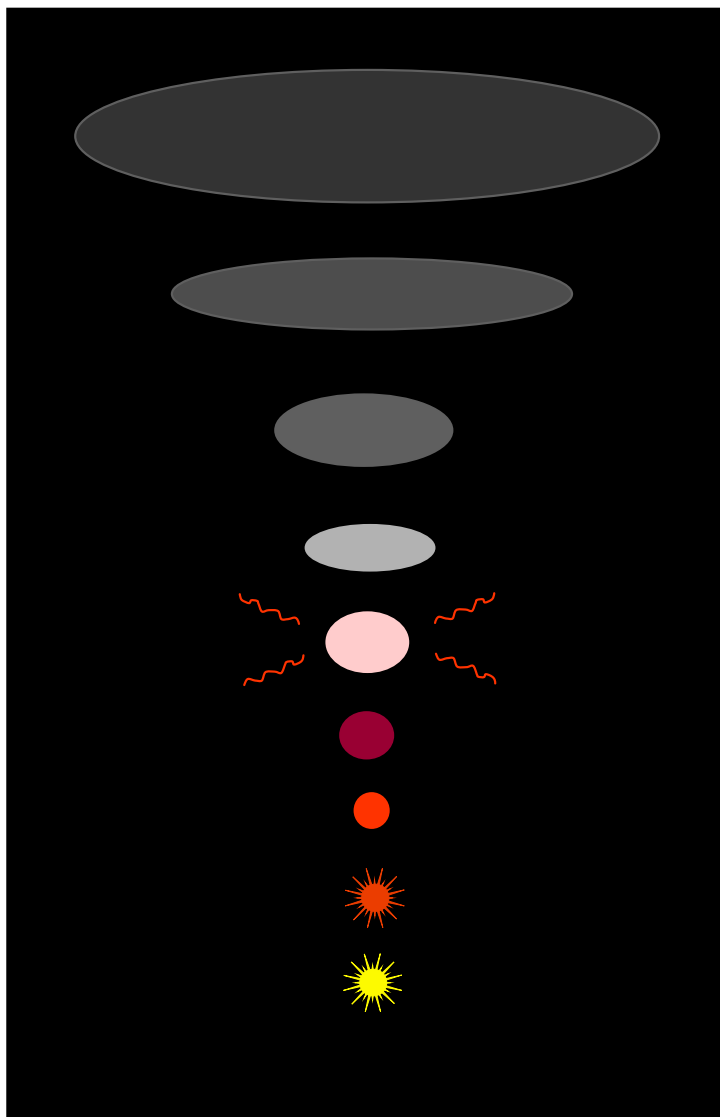
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

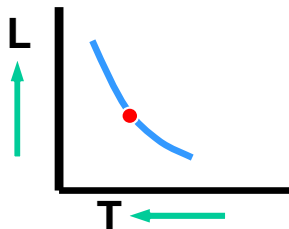
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

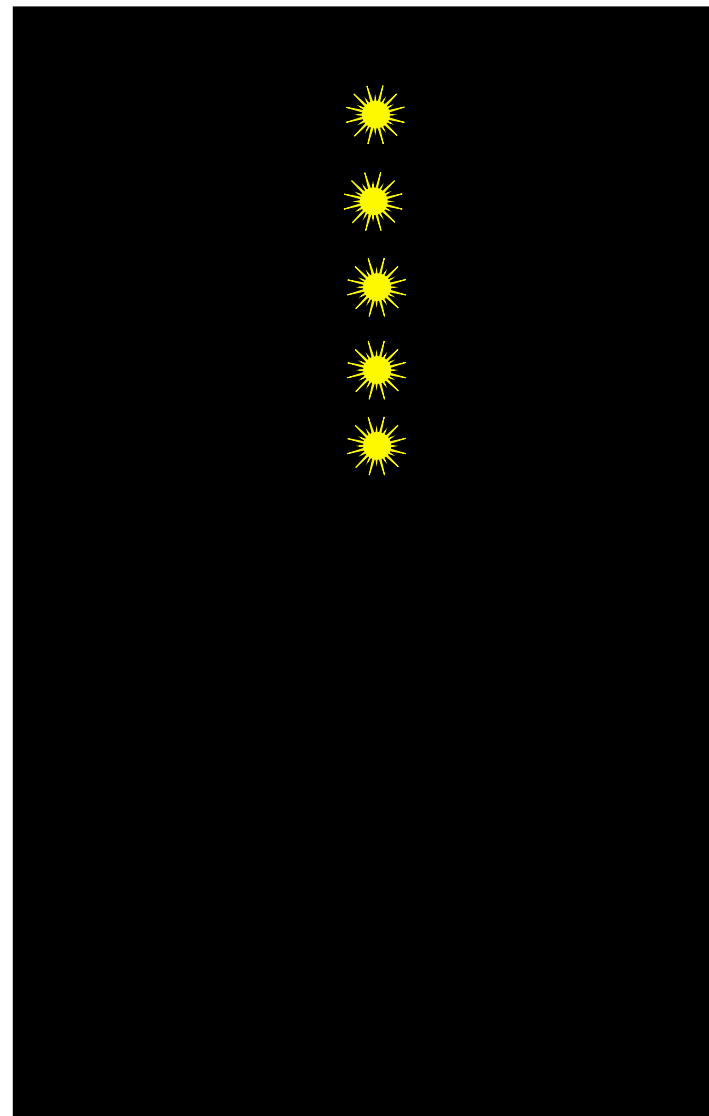
protocsillag

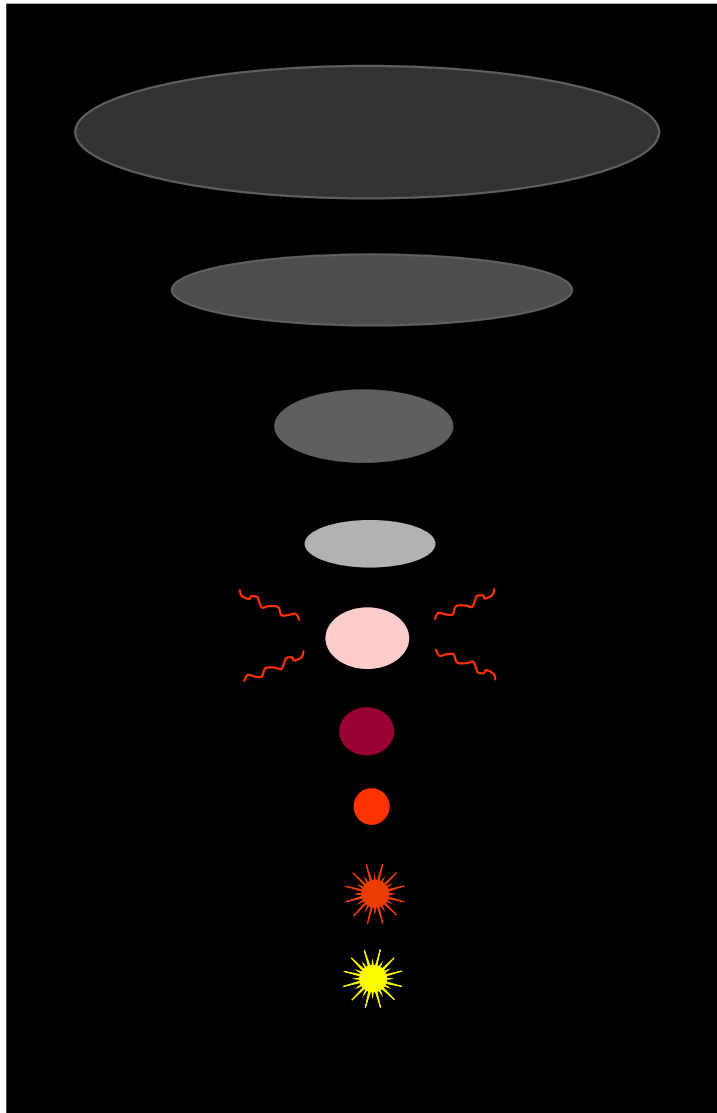
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

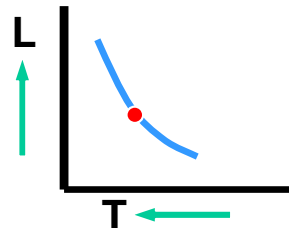
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

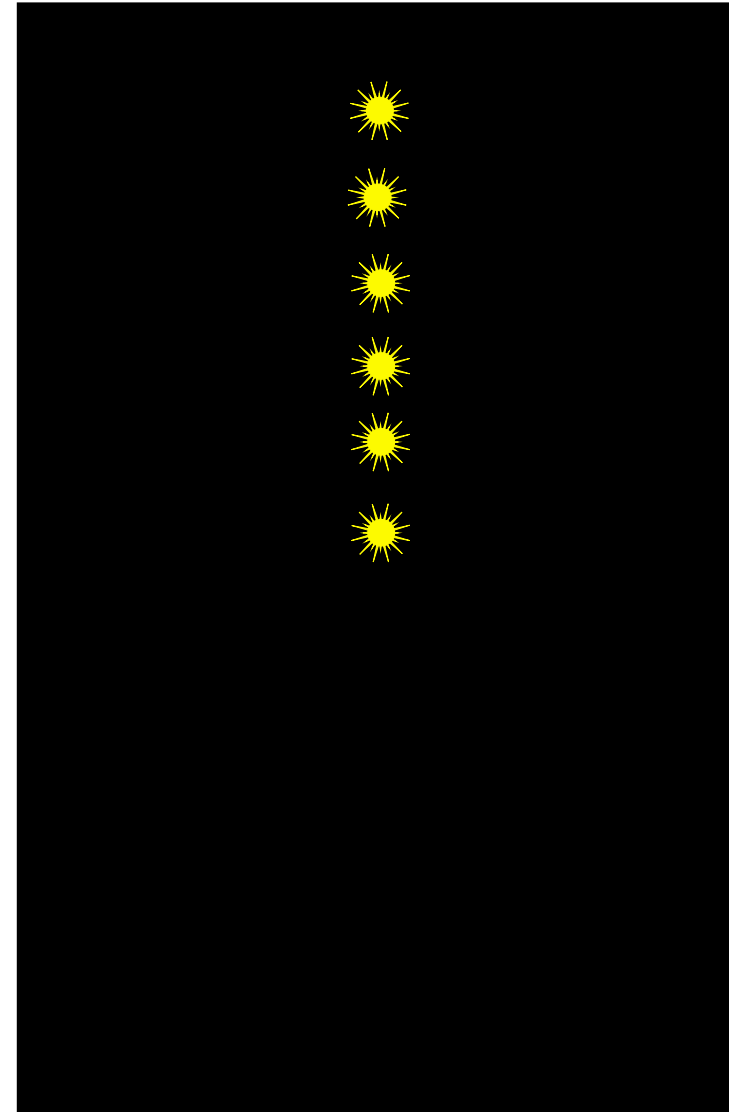
protocsillag

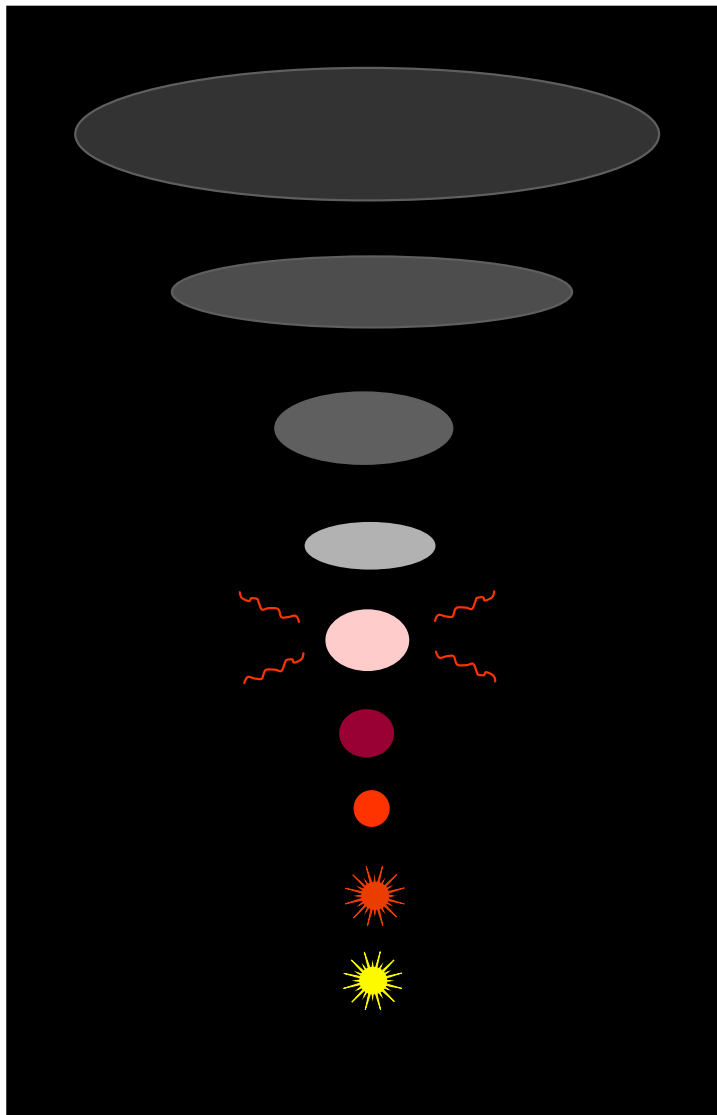
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

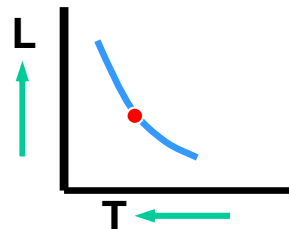
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

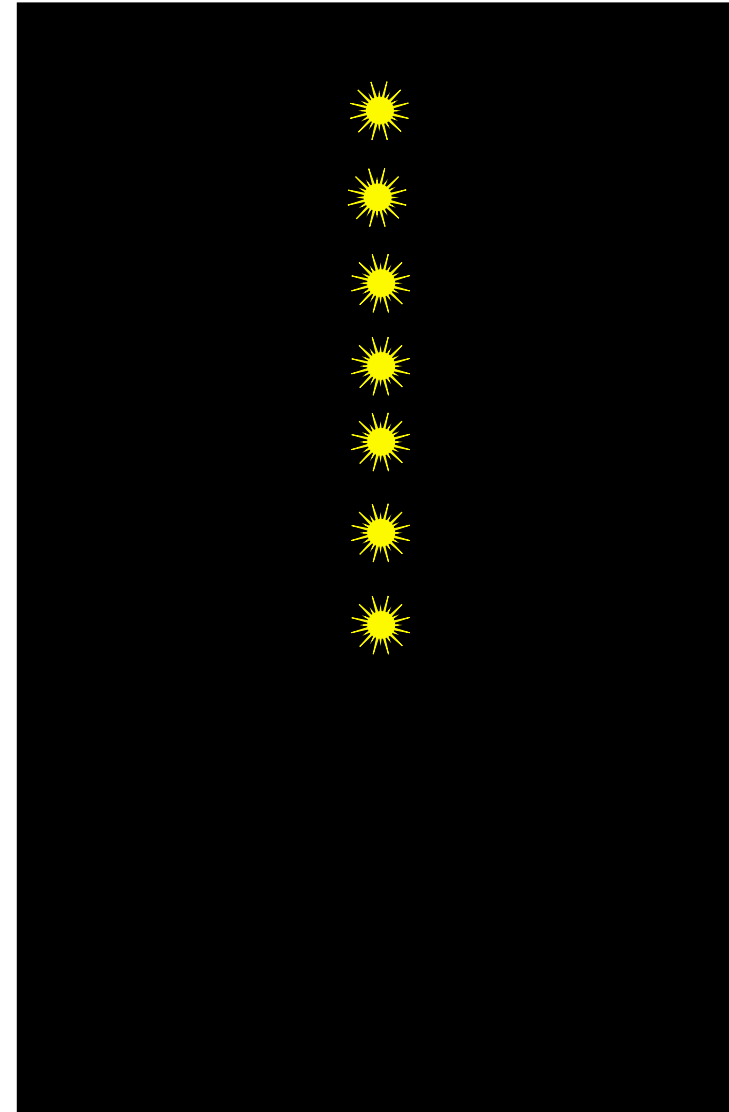
protocsillag

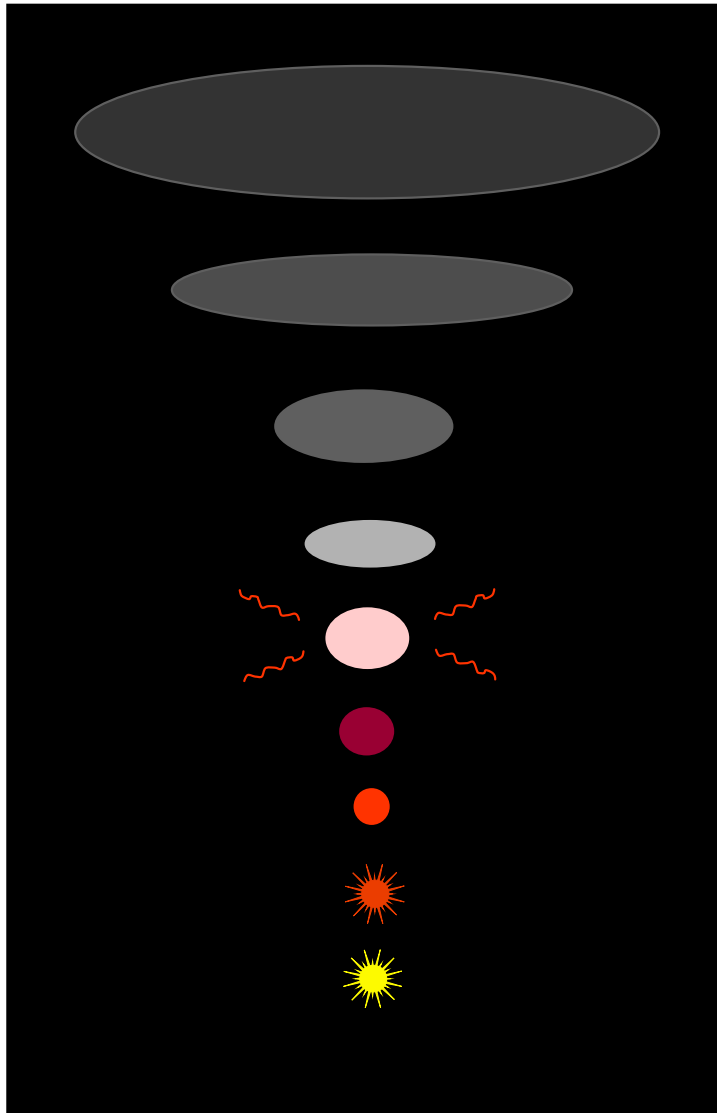
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

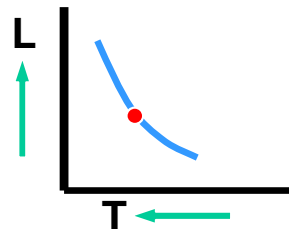
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

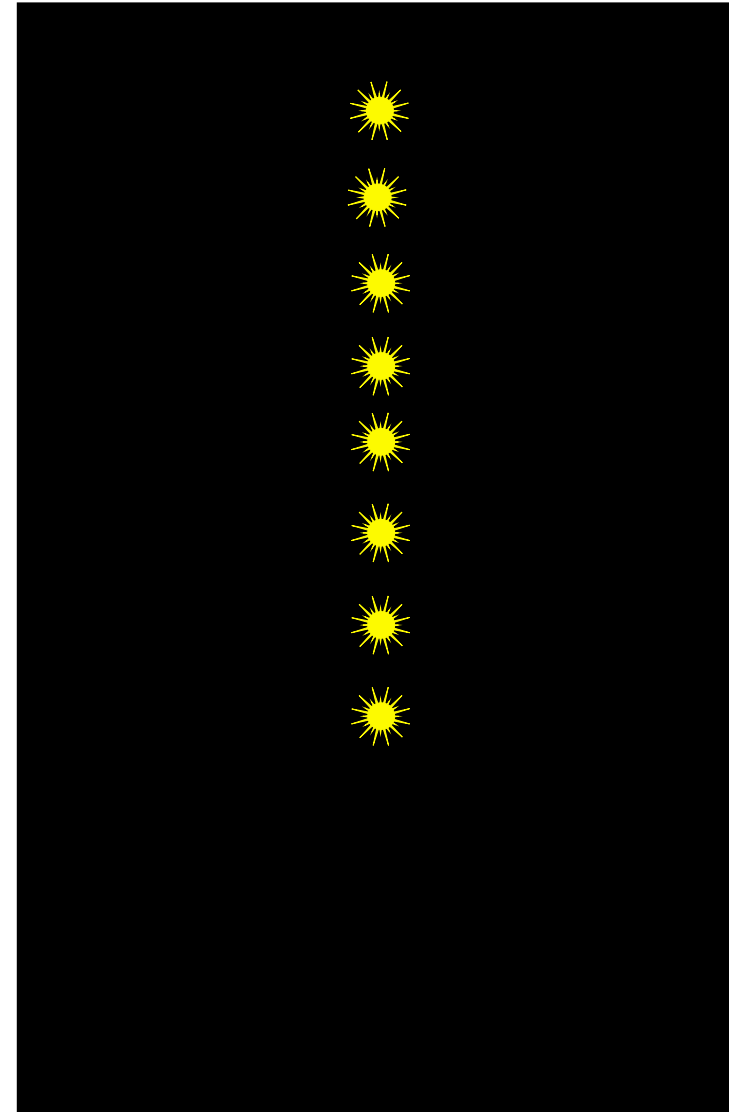
protocsillag

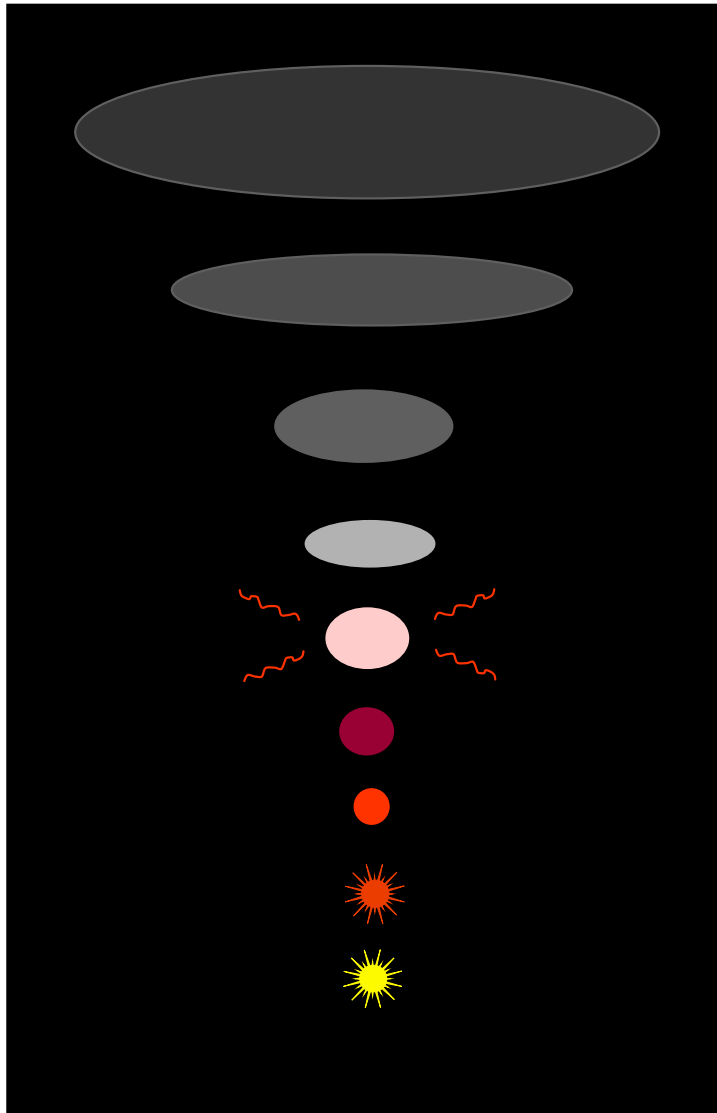
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

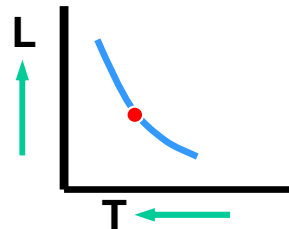
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

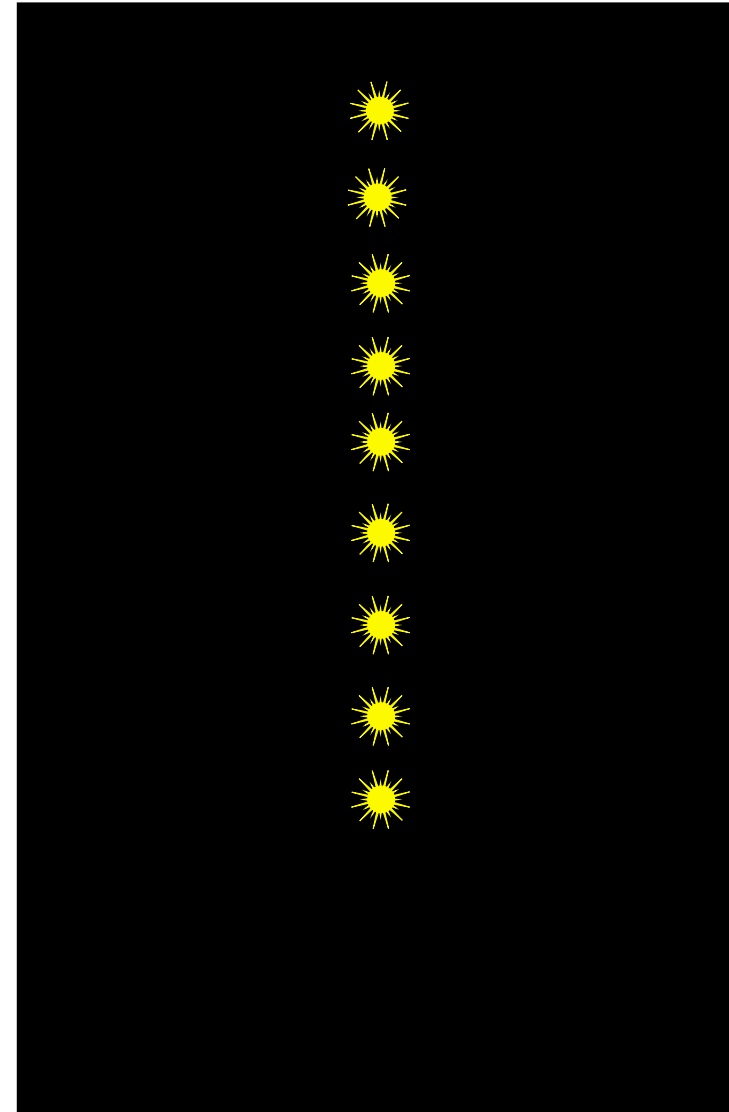
protocsillag

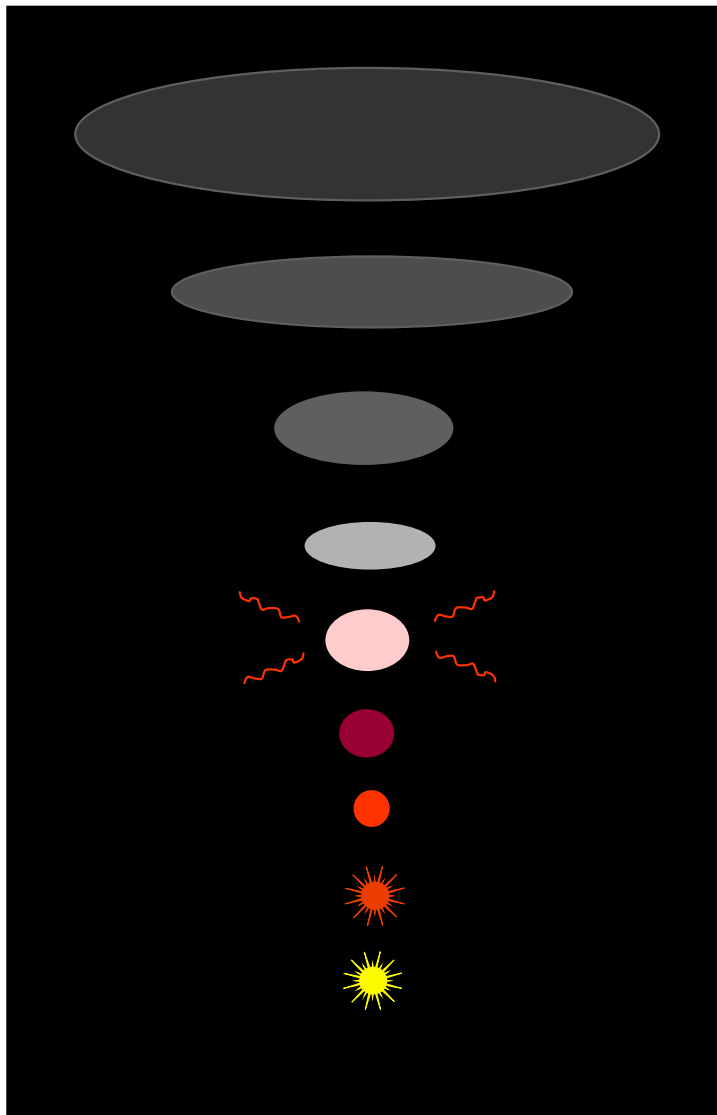
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

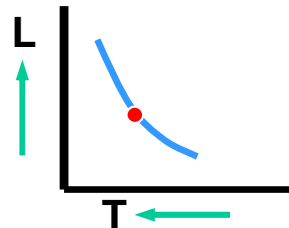
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

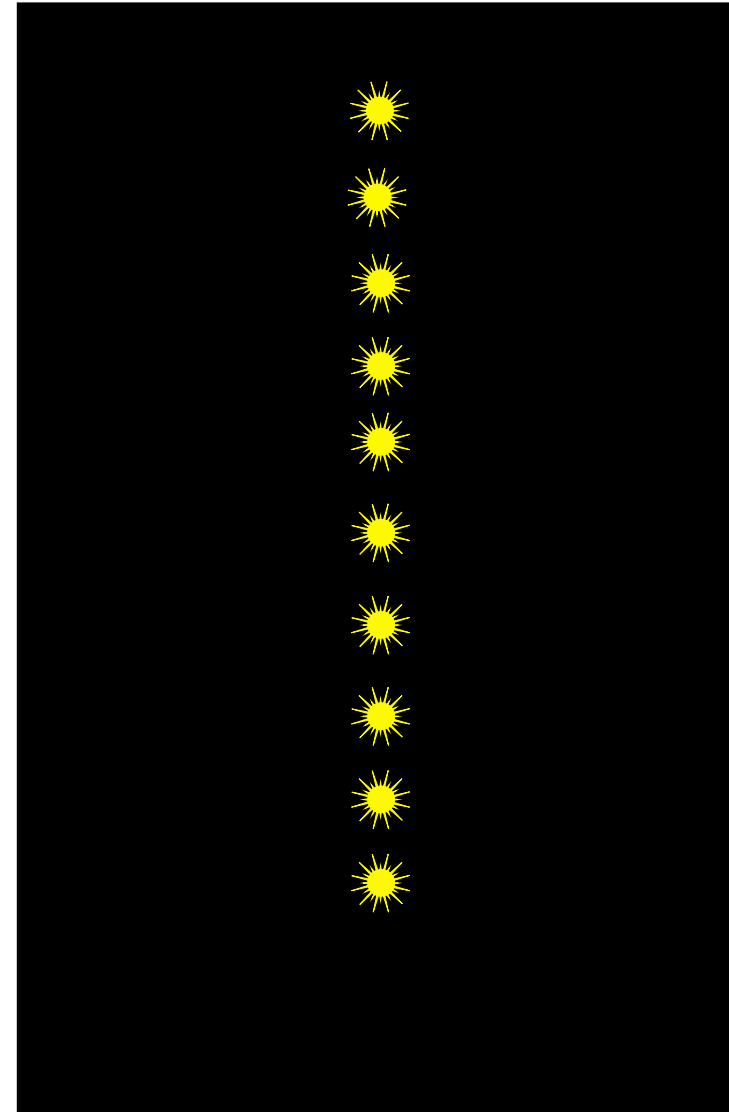
protocsillag

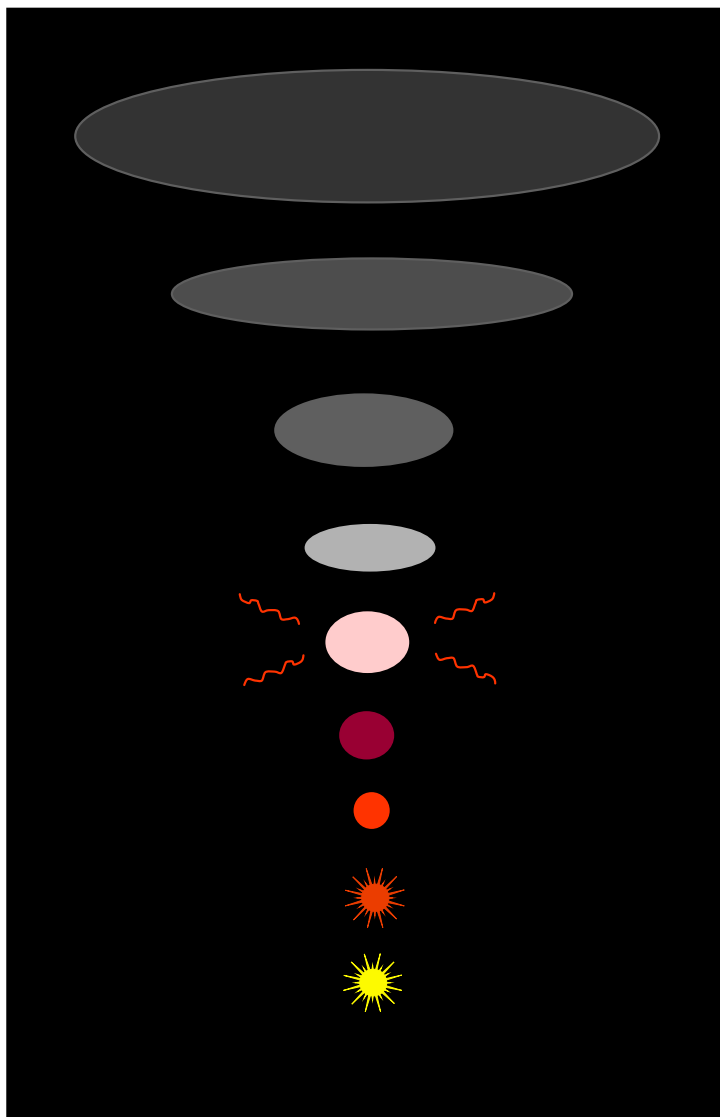
forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

A csillag keletkezése

hideg, ritka
gázfelhő

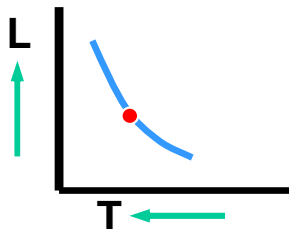
langyos,
sűrűbb
gázfelhő

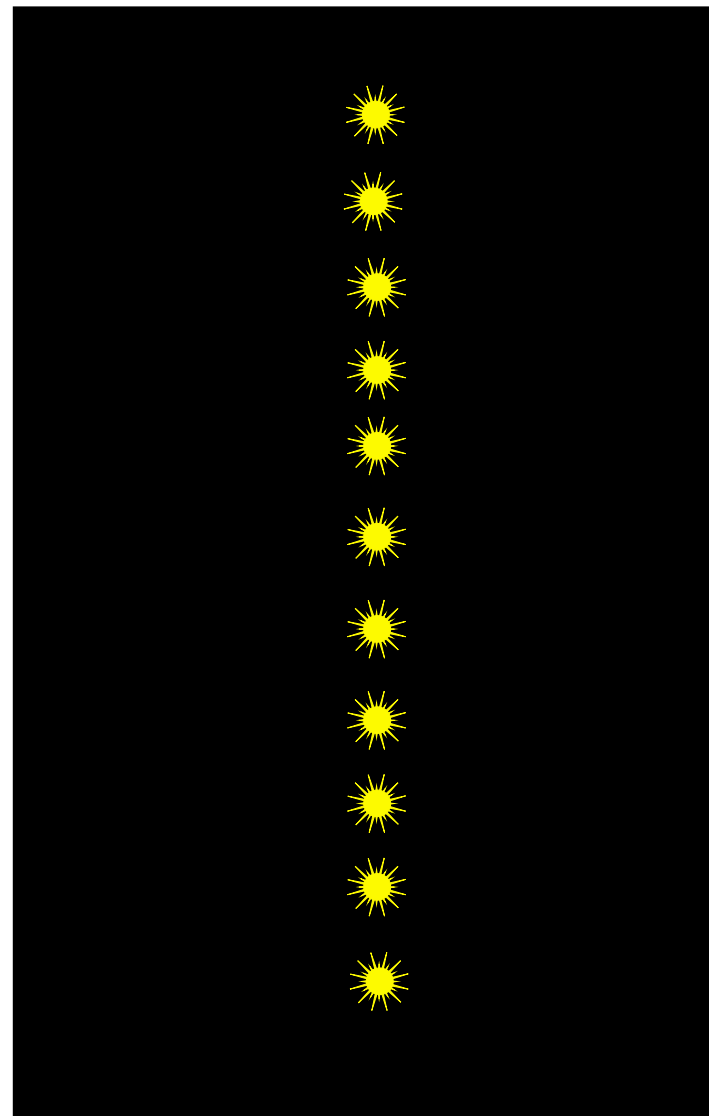
protocsillag

forró,
sűrű
csillag

A csillag élete a fősorozaton

Csillag:

Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag
stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

**önszabályozási
mechanizmusok:**

Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag
stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

**önszabályozási
mechanizmusok:**

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás

Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

**önszabályozási
mechanizmusok:**

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás

gravitáció

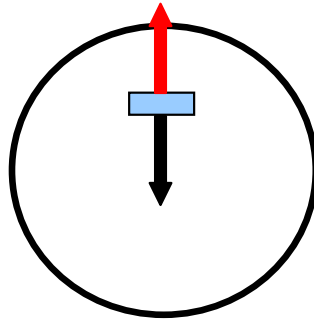
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

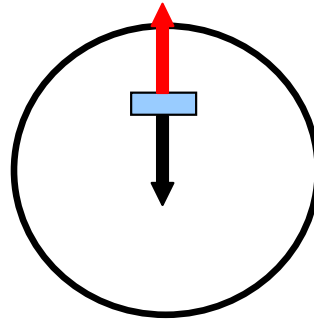
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

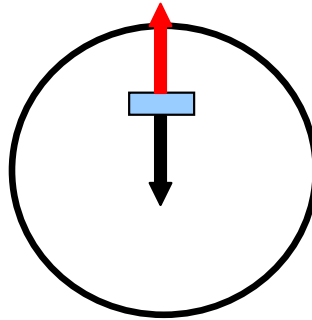
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

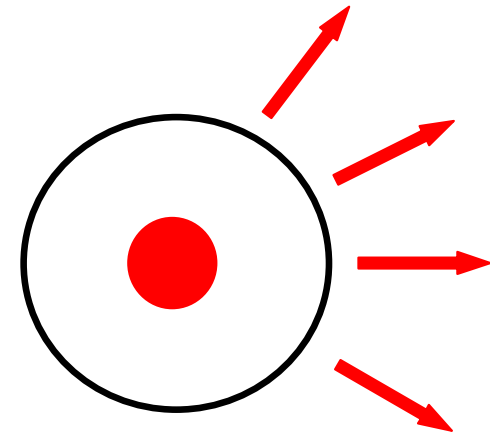
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

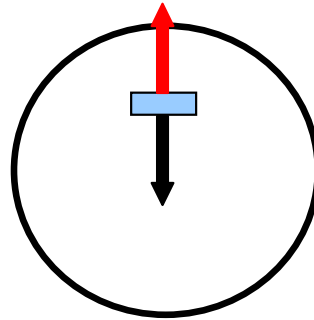
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

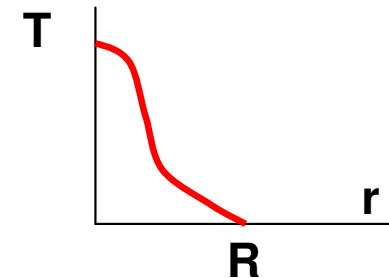
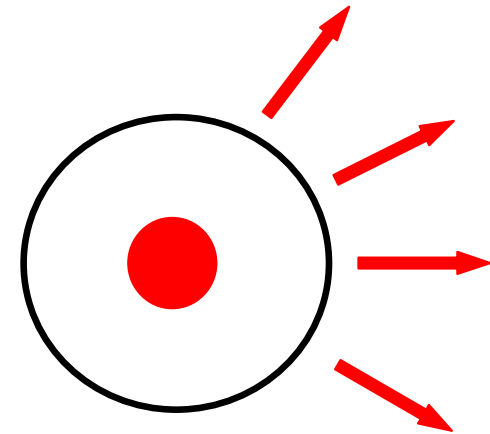
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

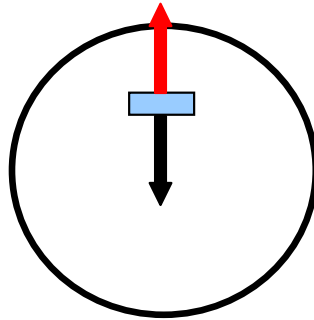
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

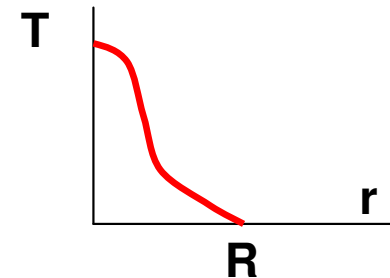
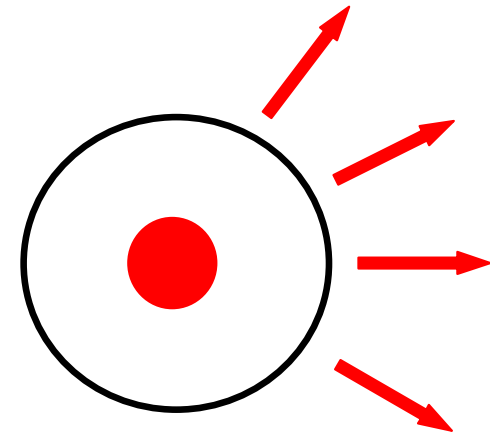
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

a csillag egy negatív visszacsatolású,
önszabályozó nukleáris kazán

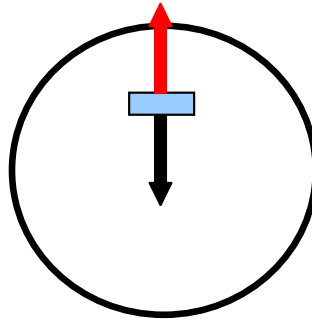
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

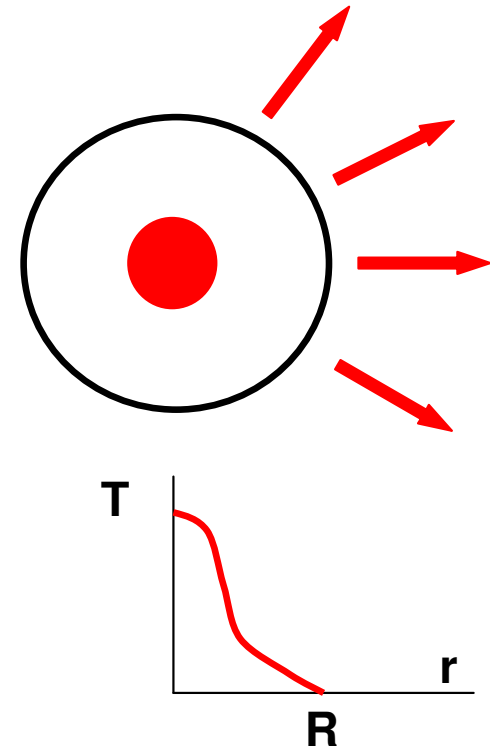
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

a csillag egy negatív visszacsatolású,
önszabályozó nukleáris kazán

mechanikai, termikus és sugárzási
egyensúlyban

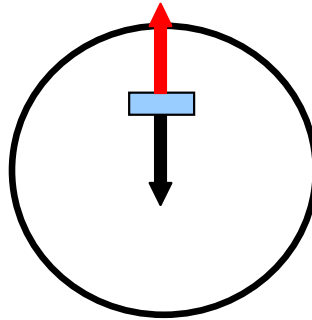
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

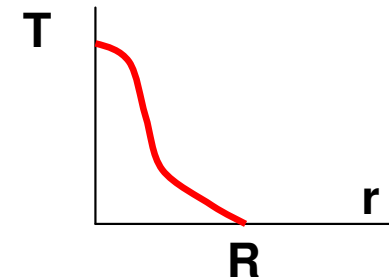
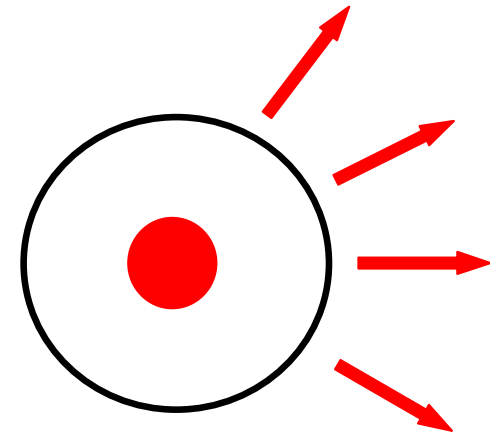
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

a csillag egy negatív visszacsatolású,
önszabályozó nukleáris kazán

mechanikai, termikus és sugárzási
egyensúlyban

Meddig?

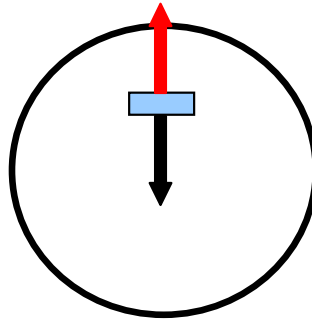
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

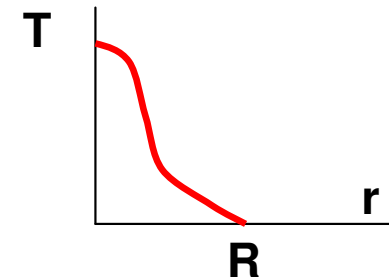
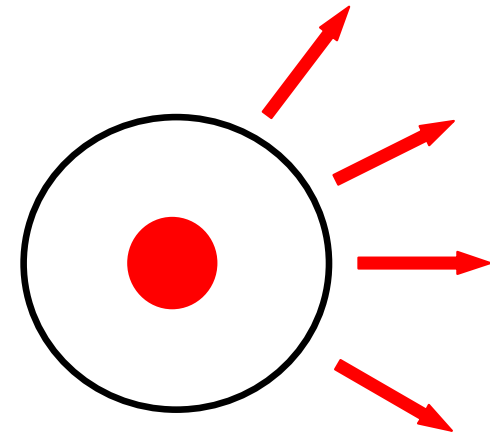
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

a csillag egy negatív visszacsatolású,
önszabályozó nukleáris kazán

amíg el nem fogy
a hidrogén...

mechanikai, termikus és sugárzási
egyensúlyban

Meddig?

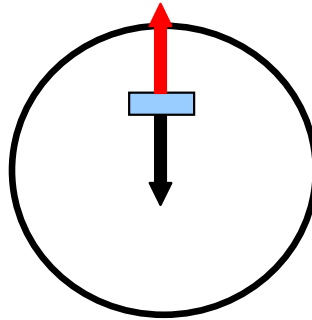
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

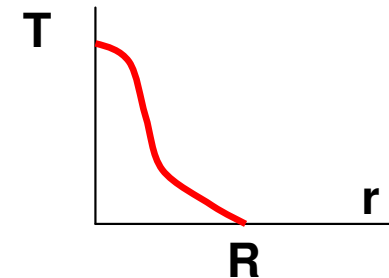
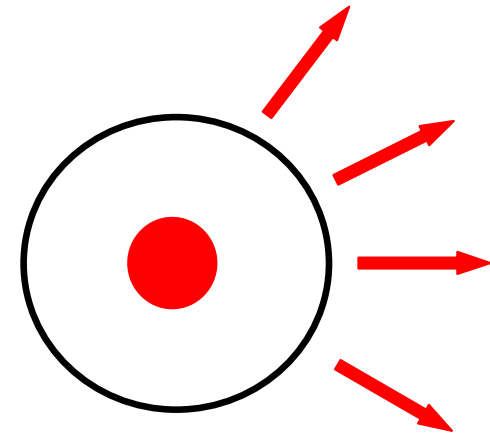
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

a csillag egy negatív visszacsatolású,
önszabályozó nukleáris kazán

mechanikai, termikus és sugárzási
egyensúlyban

Meddig?

amíg el nem fogy
a hidrogén...

a centrális hőmérséklettől
(azaz a tömegtől) függően

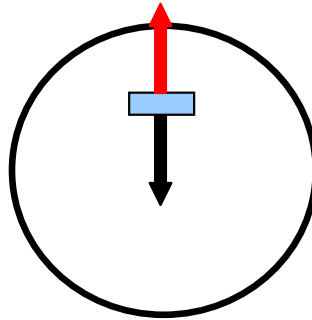
Csillag:

évmilliárdokig nem történik vele semmi érdekes: a csillag stacionárius üzemmódban, egyenletesen égeti a hidrogént

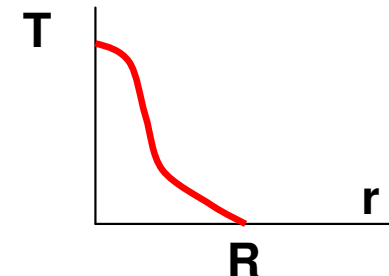
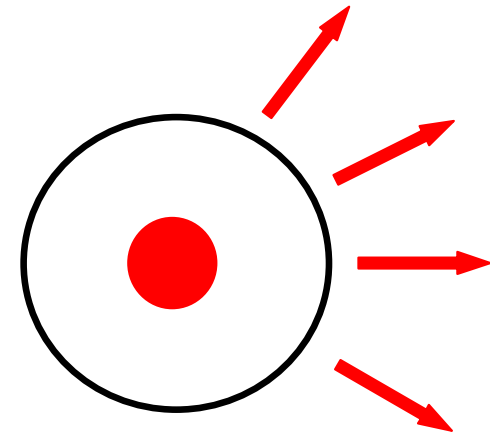
önszabályozási
mechanizmusok:

mechanikai, hidrosztatikai:

sugár- + hidrosztatikai
nyomás
gravitáció

termikus,
hővezetési,
energetikai:

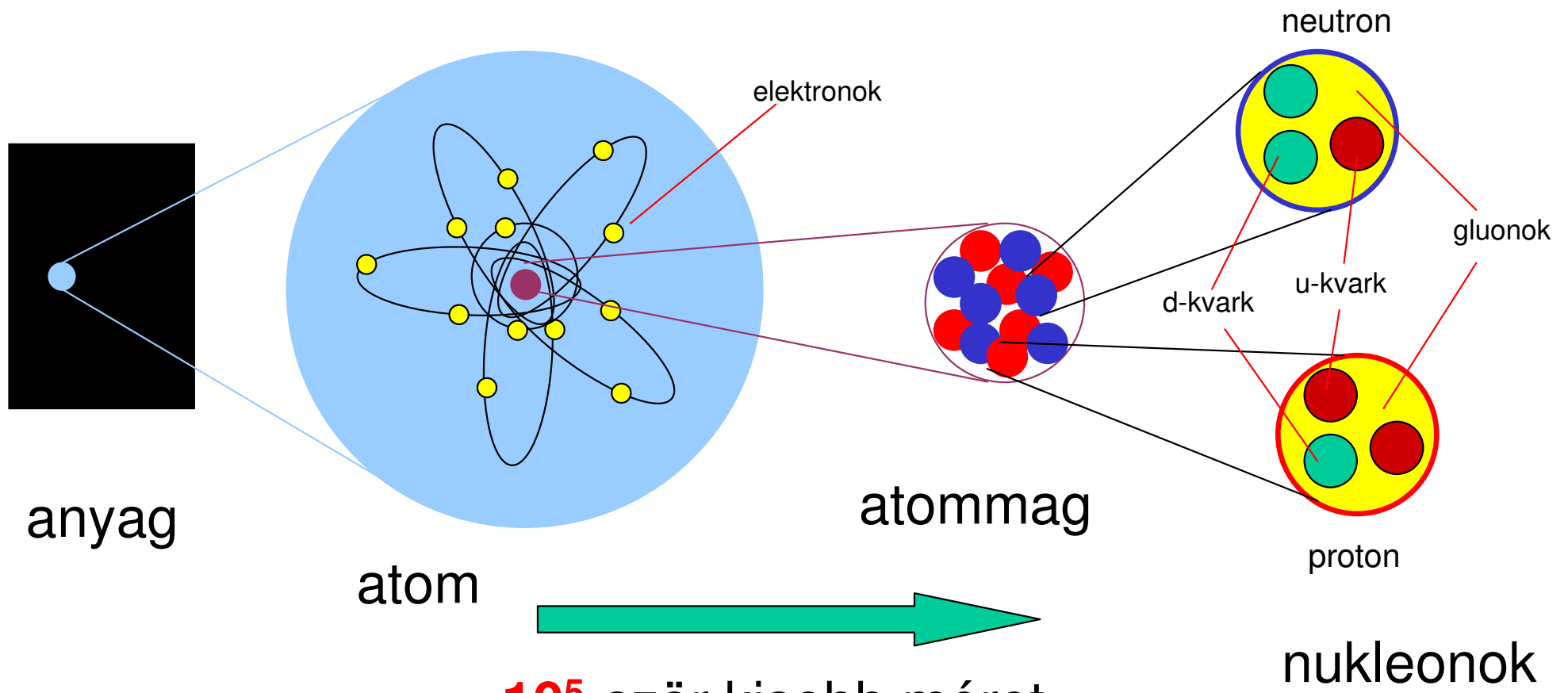
a csillag egy negatív visszacsatolású,
önszabályozó nukleáris kazán

amíg el nem fogy
a hidrogén...

mechanikai, termikus és sugárzási
egyensúlyban

Meddig?

a centrális hőmérséklettől
(azaz a tömegtől) függően
10 millió – 100 milliárd év

Mi tartja össze az atommagot?

10^5 -ször kisebb méret
 10^5 -ször nagyobb energia

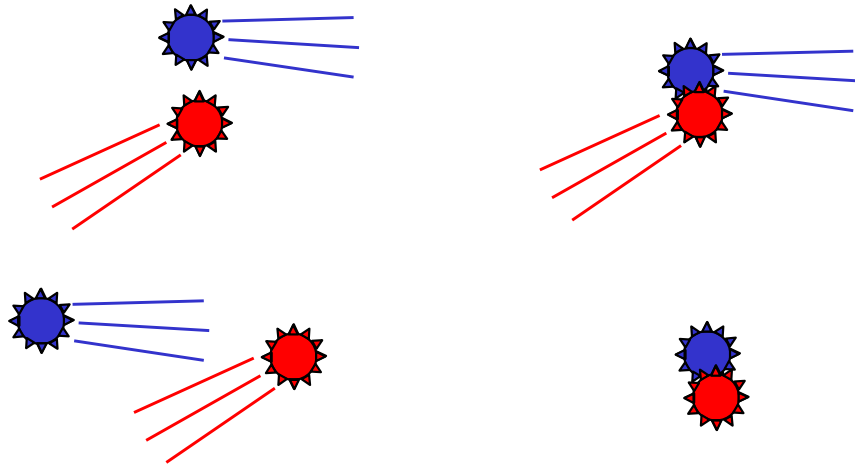
A MAGERŐ
 (erős kölcsönhatás)
VONZÓERŐ

$$n - n \approx n - p \approx p - p$$

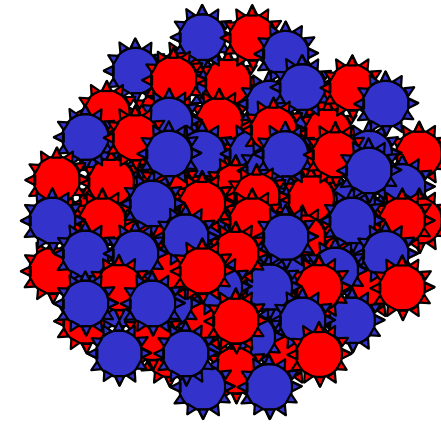
itt még egy kis elektromos taszítás is fellép...

„Bogáncofizika”

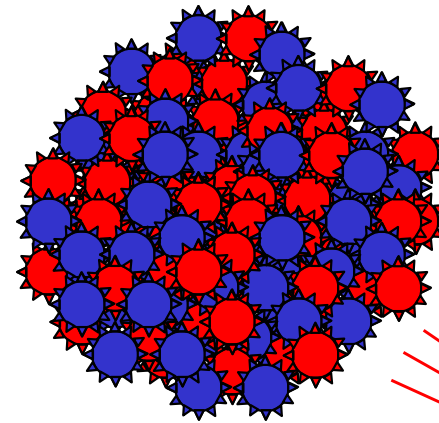
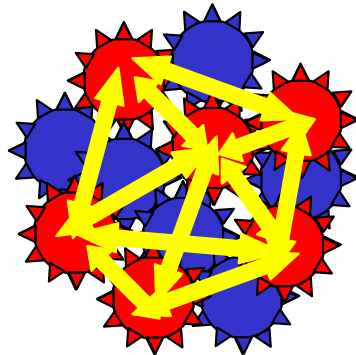

Összetettebb atommag

nagy bogánco gömb

elektromos
taszítóerő
MINDEN
protonpár között

a túl nagy mag
kilöki felesleges
részeit

Az atommagok térképe

protonok száma: **Z**

neutronok száma: **N**

^{238}U
2.342E7 Y
 α : 100.00%
SF: 9.4E-8%

alfa-bomlás

^{209}Bi
STABLE
52.4%

STABIL MAG

^{128}Pr
2.64 S
 ϵ : 100.00%

béta(+)-bomlás

^{20}F
11.07 S
 β^- : 100.00%

béta-bomlás

^{12}O
0.40 MeV
P

proton-emisszió

^{273}Sg
1 M
SF

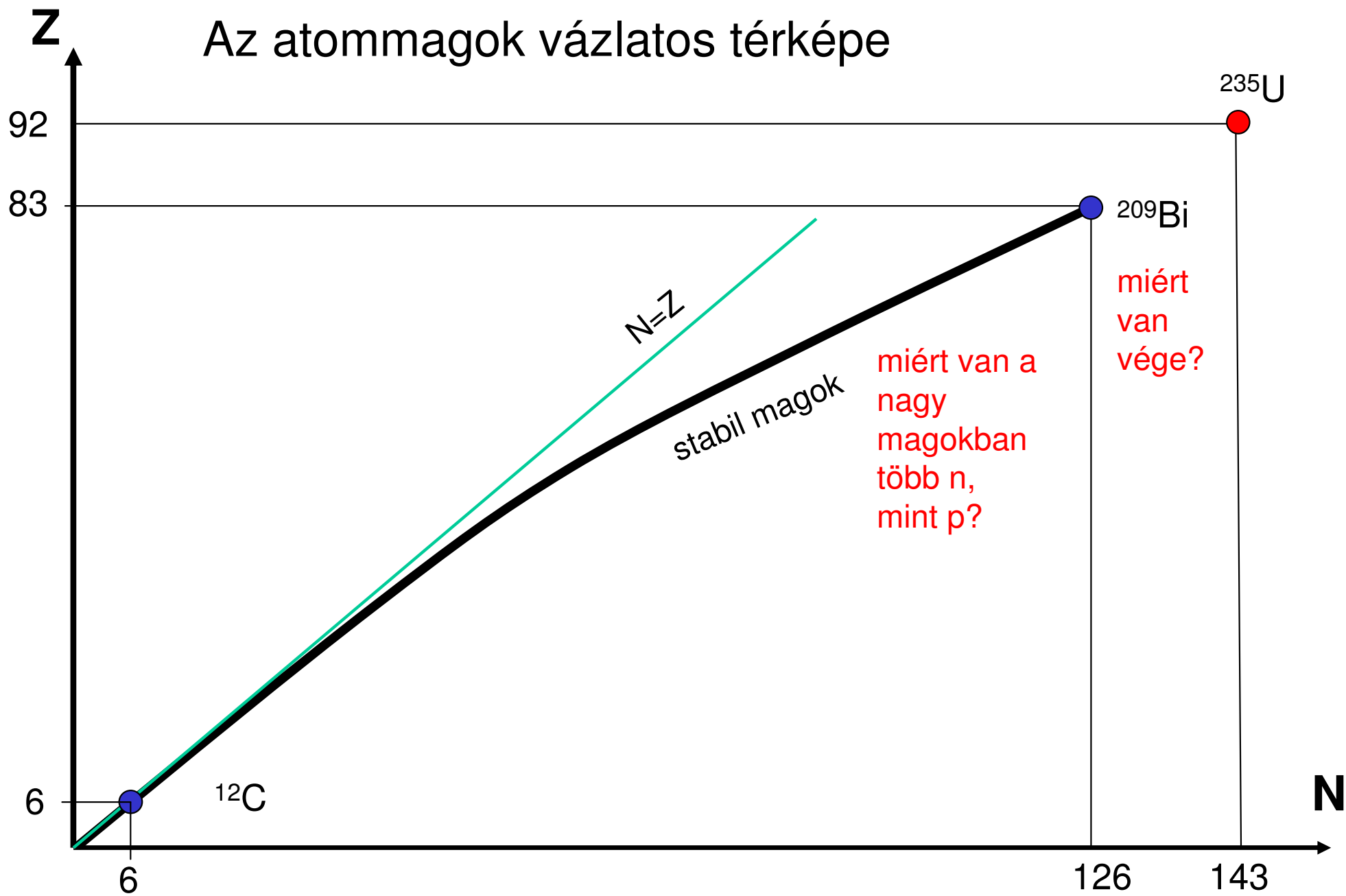
spontán hasadás

^{28}F
<40 NS
N

neutron-emisszió

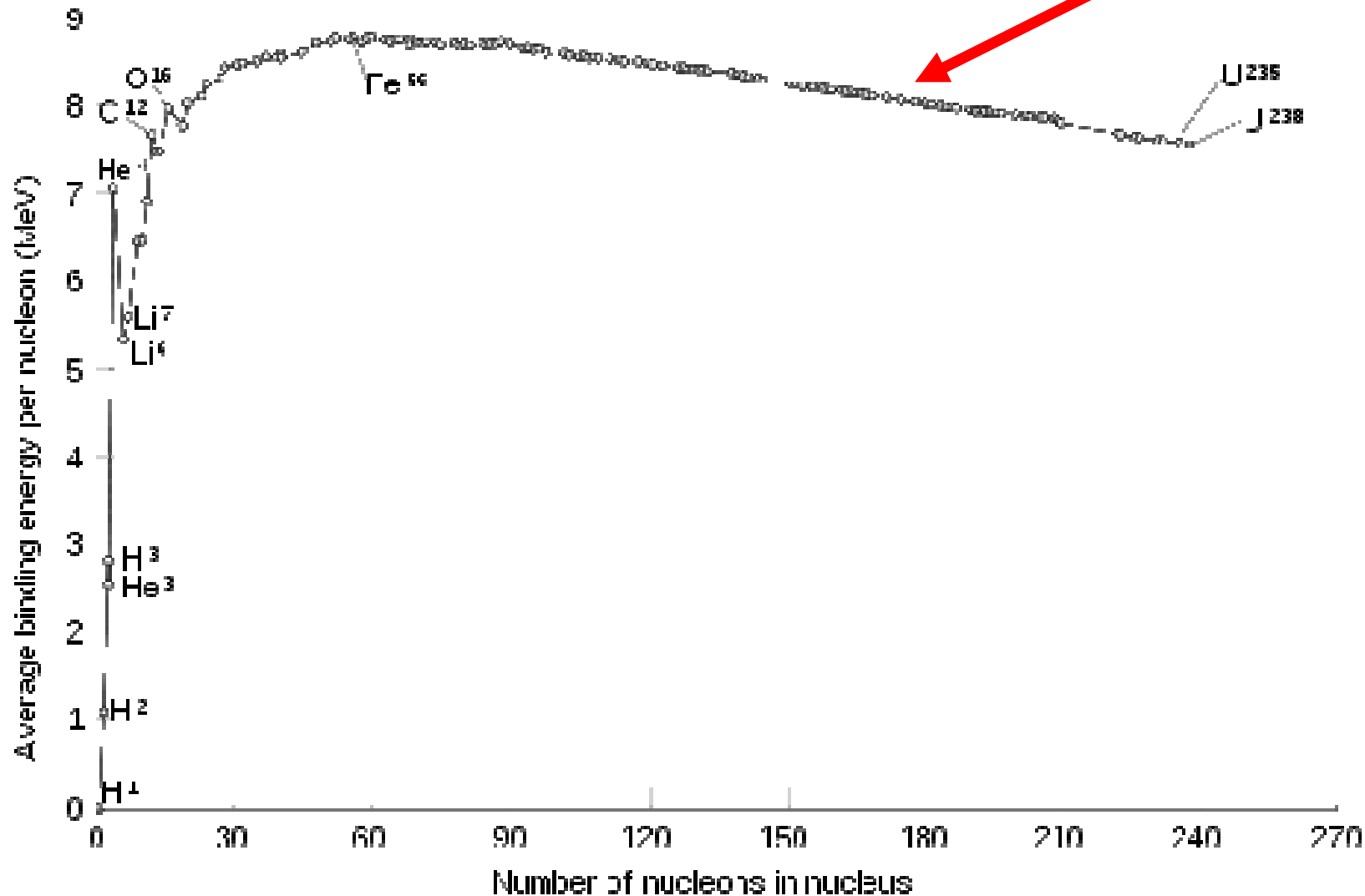

Az atommagok vázlatos térképe

Az atommagok kötési energiája: a „szétszedésükhöz” szükséges energia

végig a stabil magok
vonalán

tömegszám

$$A = Z + N$$

Z

A nukleáris völgy „szintvonalas” térképe

92
82
26
6

2 6 16 30

N

vastó

protontöbblet

N=Z

neutrontöbblet

stabil magok

izoenergiás vonalak

125

Pb

133

U

150

Z

A nukleáris völgy „szintvonalas” térképe

92
82
26
6

2 6 16 30

N

vastó

protontöbblet

N=Z

neutrontöbblet

a völgy keresztmetszete

protontöbblet

E

stabil magok

neutrontöbblet

stabil magok

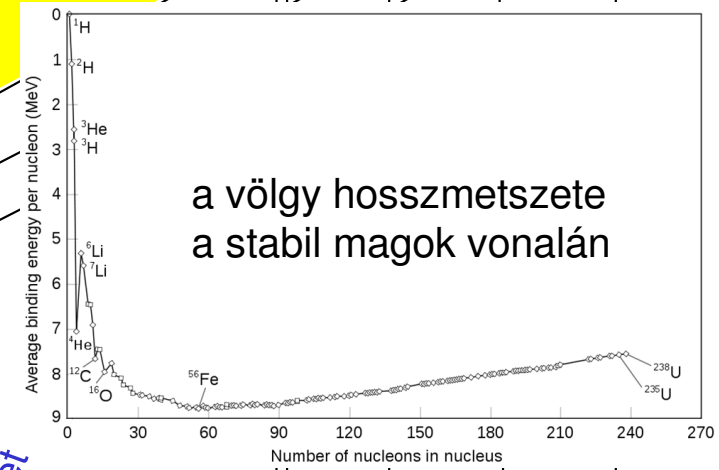
125

Pb

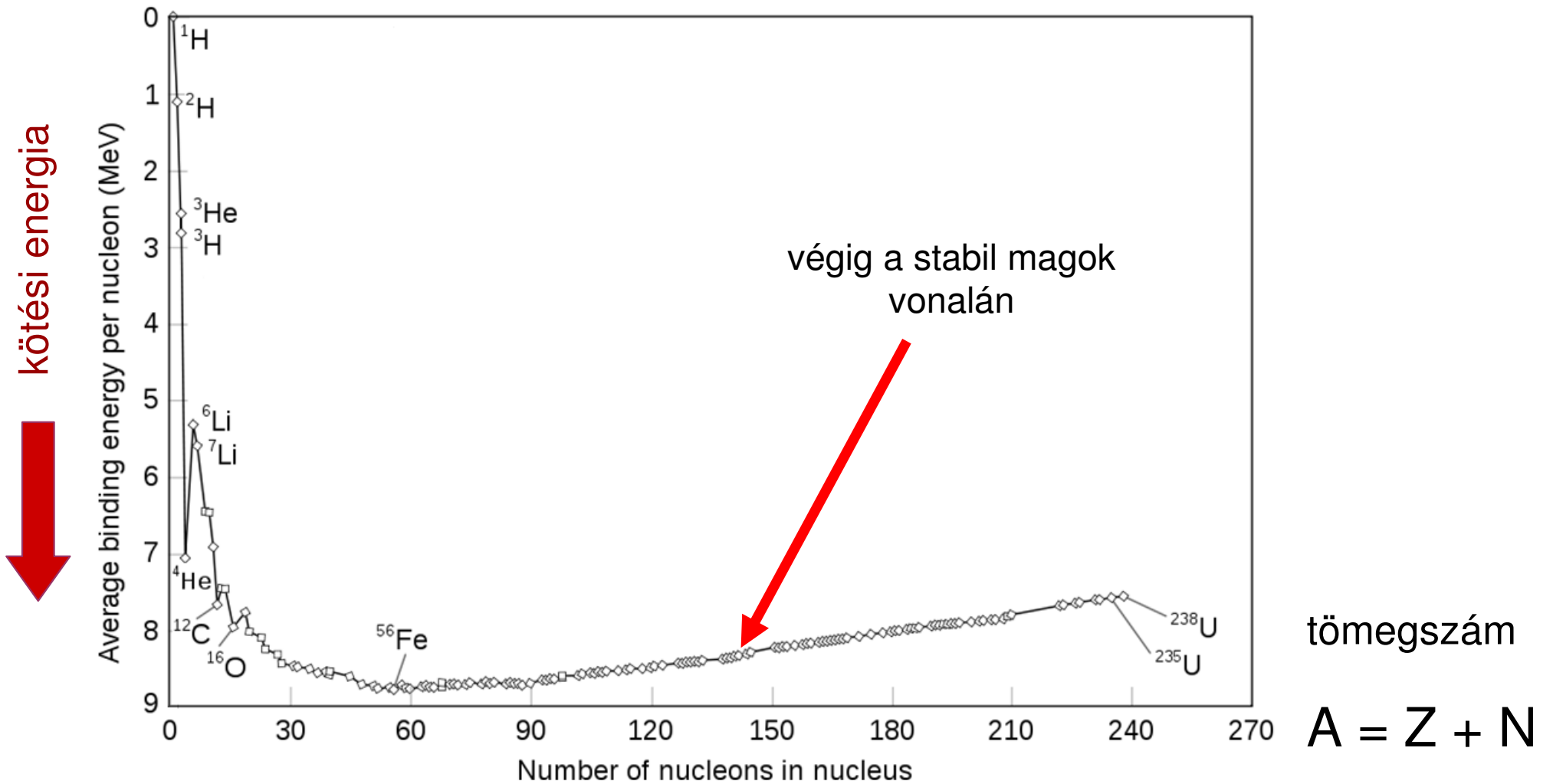
133

U

150

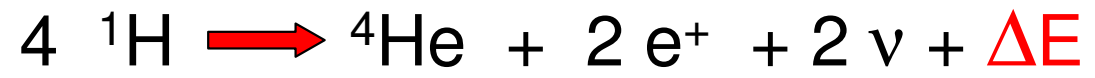
A nukleáris völgy

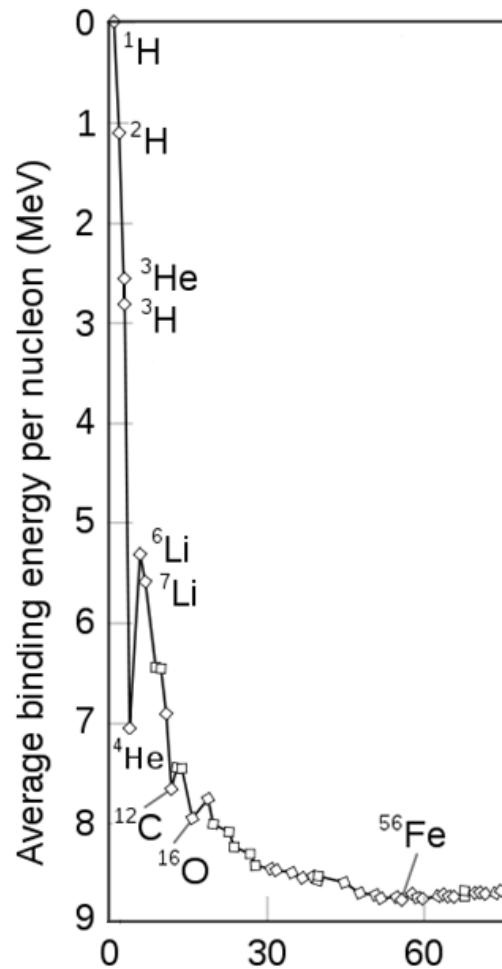
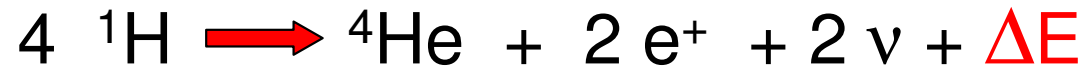
Magfúzió a Napban

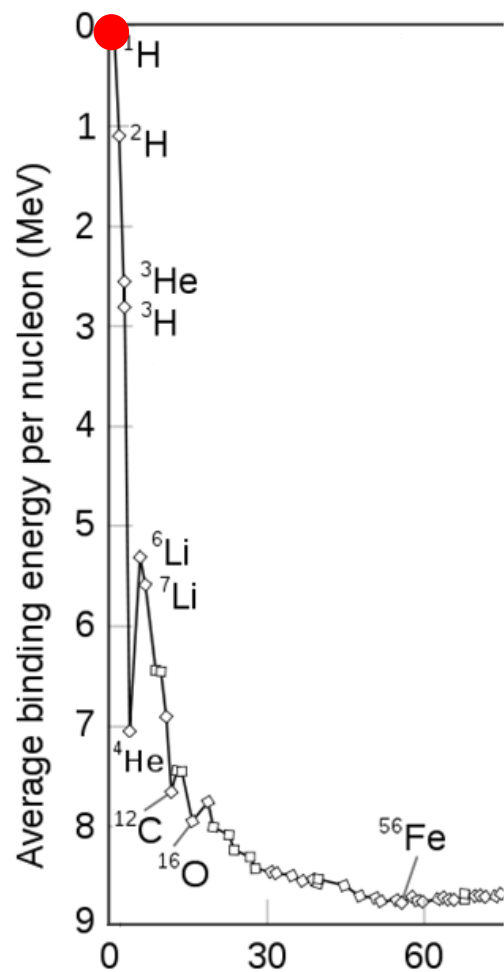
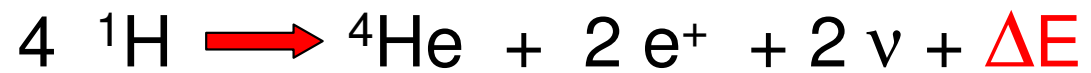
Magfúzió a Napban

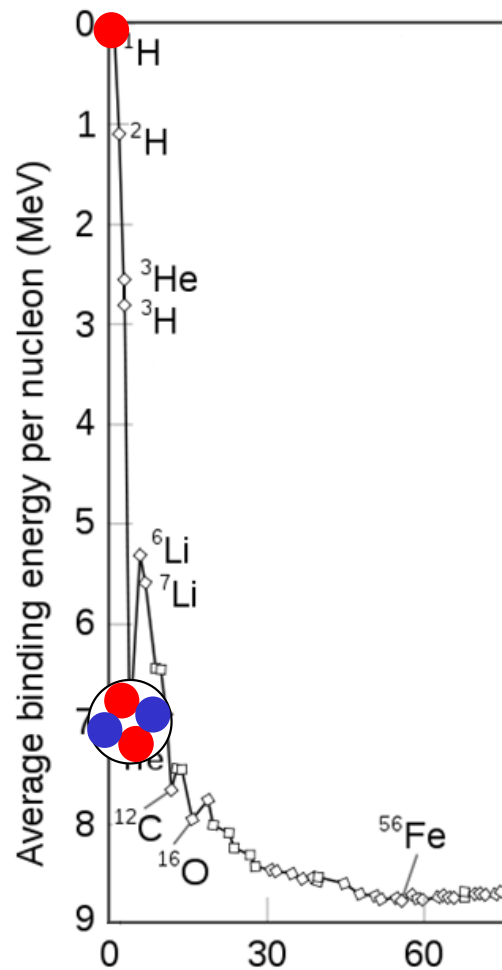
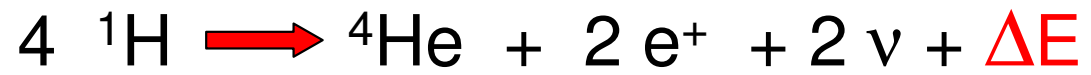
Magfúzió a Napban

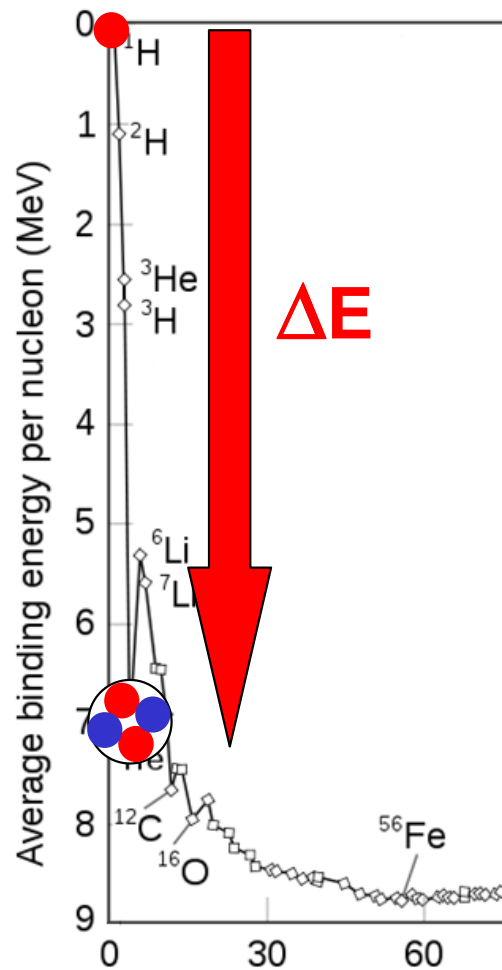
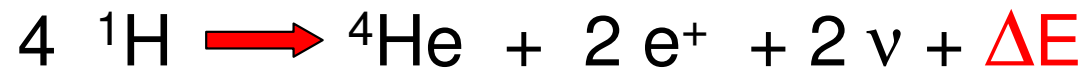
Magfúzió a Napban

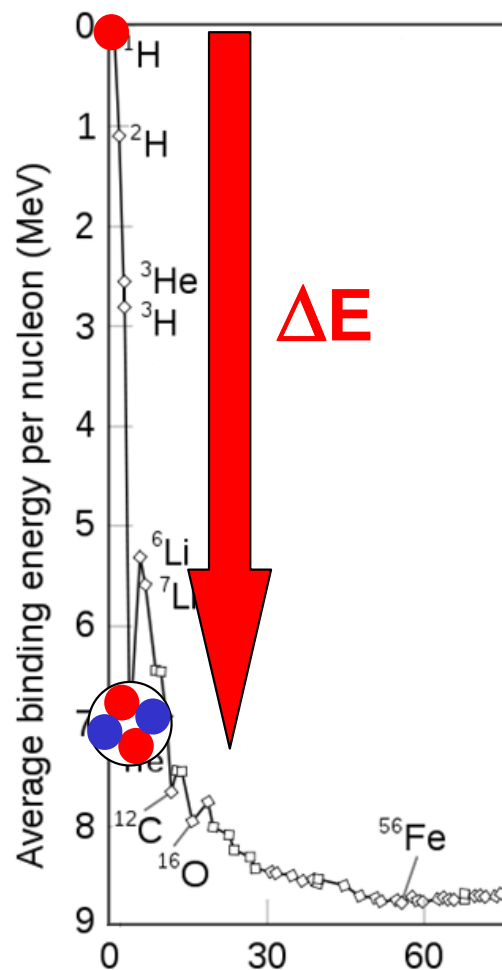
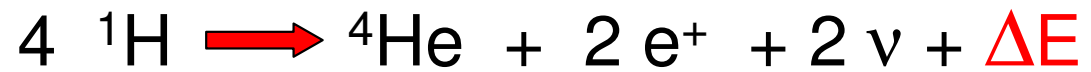
Magfúzió a Napban

Magfúzió a Napban

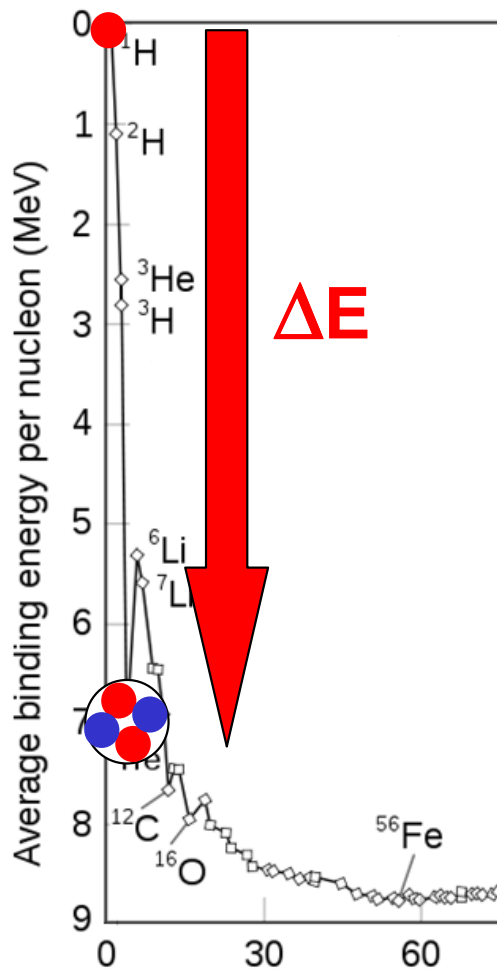

Magfúzió a Napban

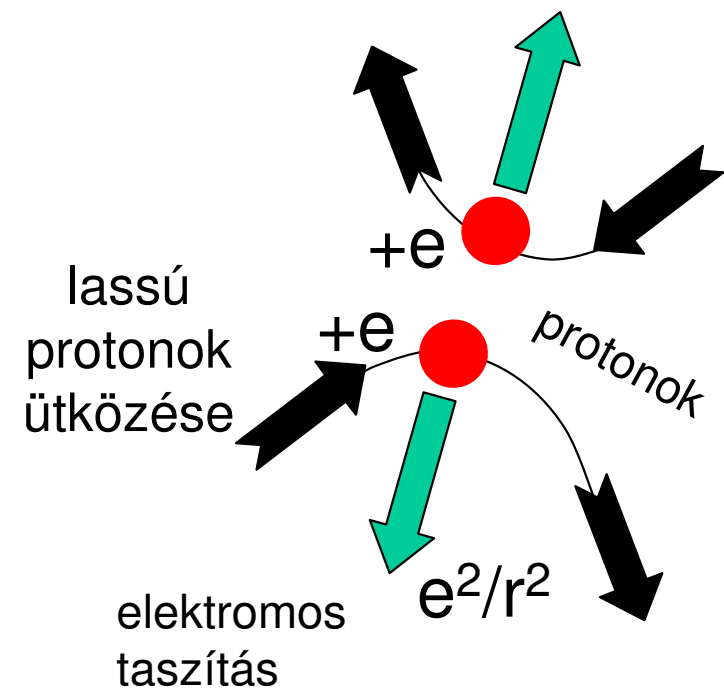

első lépés:
két proton
ütközése:

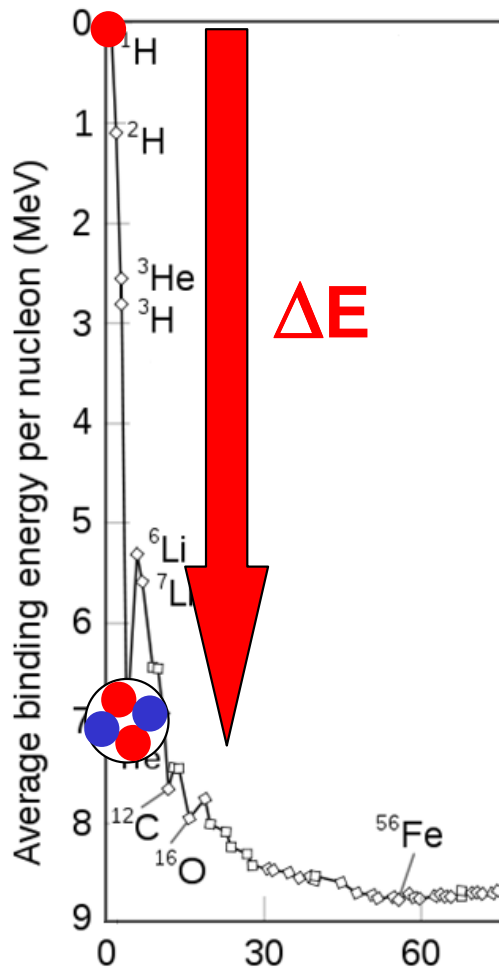
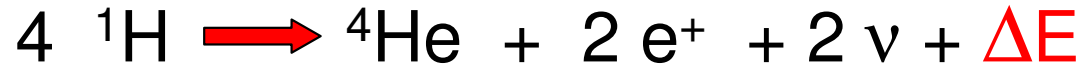
Magfúzió a Napban

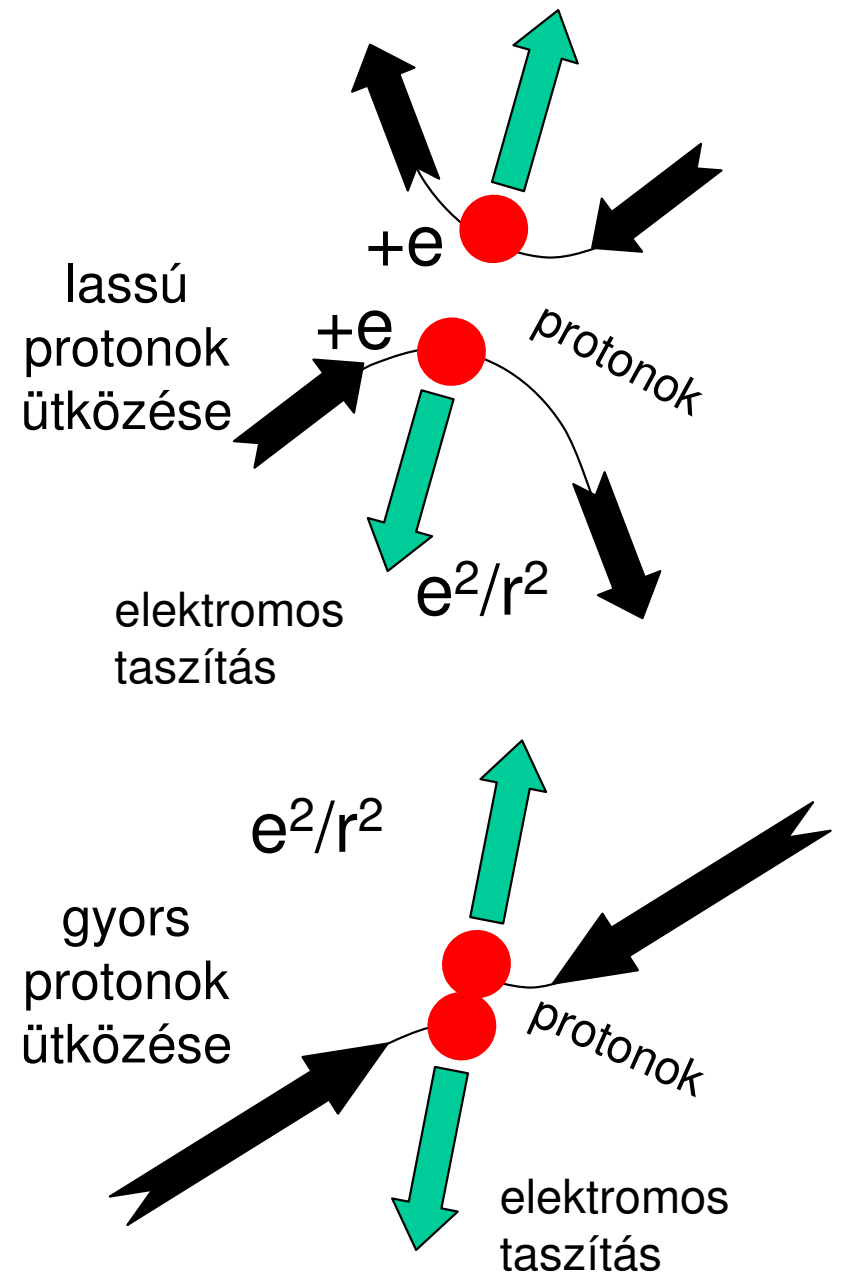
első lépés:
két proton
ütközése:

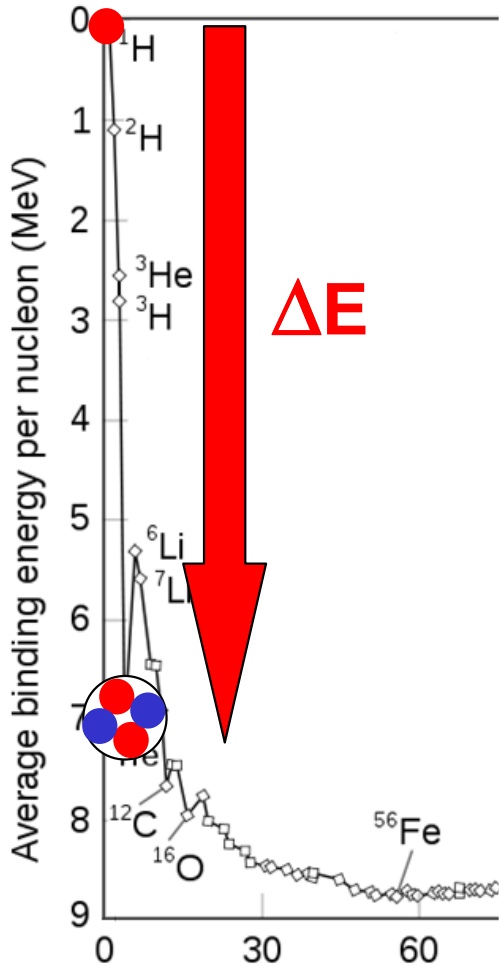
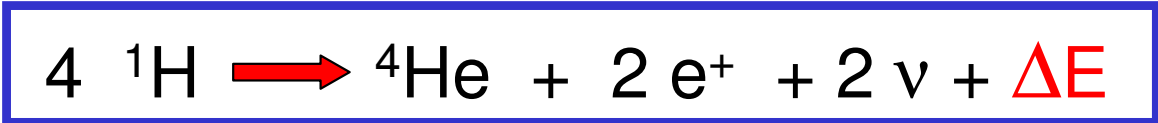
Magfúzió a Napban

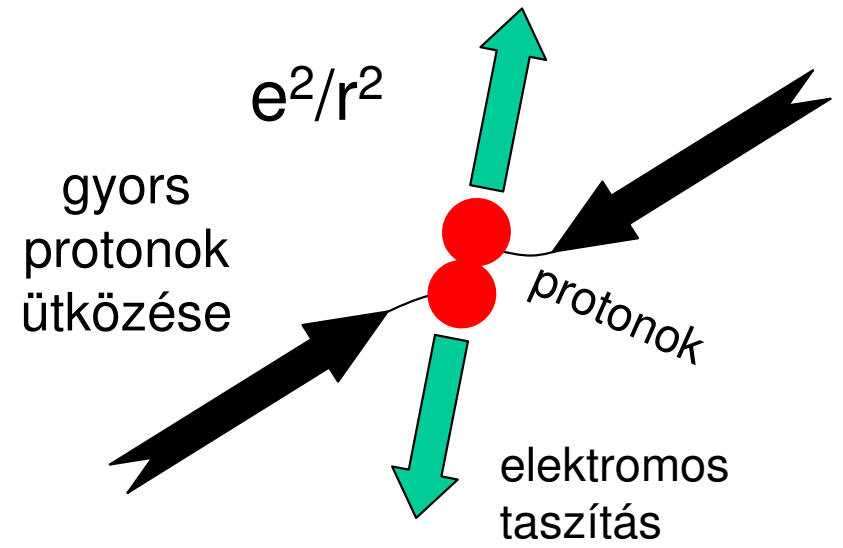
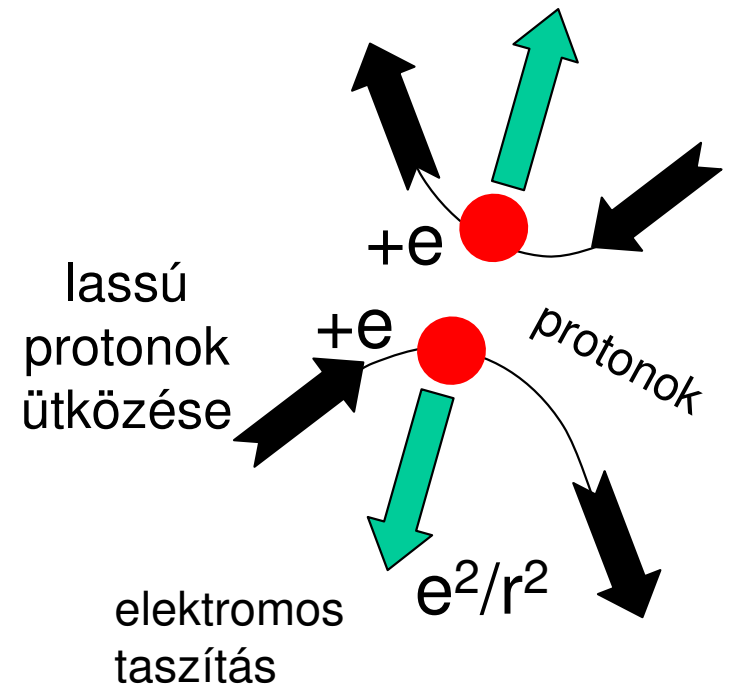
első lépés:
két proton
ütközése:

Magfúzió a Napban

első lépés:
két proton
ütközése:

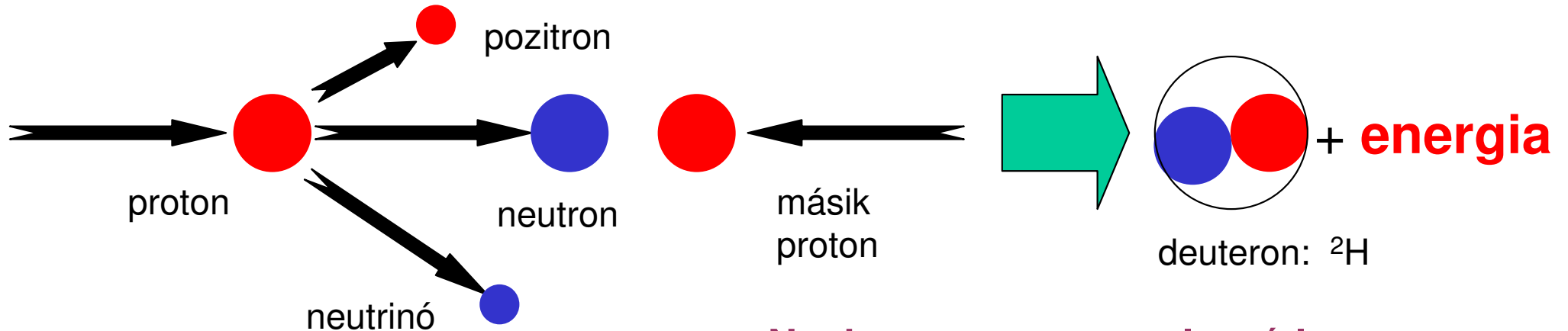

a Nap középpontjában 14 millió fok van!

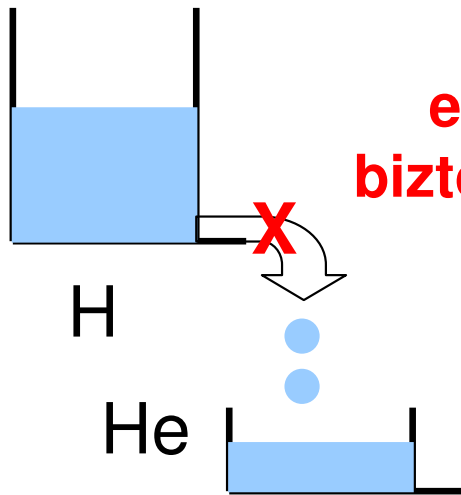

két proton kötött állapota, a ${}^2\text{He}$ atommag NEM LÉTEZIK!

segít a **gyenge kölcsönhatás**:

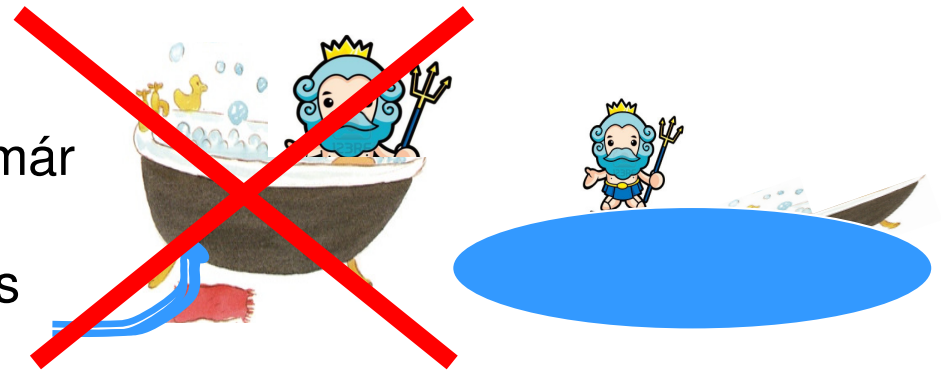

**ez a magfúzió
biztonsági szelepe!**

a további folyamatokat már
az erős kölcsönhatás
kormányozza: kb. 10^{-10} s

a Napban egy protonnal ez átlagosan
1 millió évente történik meg

**az összehúzódó gázfelhő a kritikus
hőmérsékleten azonnal szétrobbanna**

Ha a diproton létezne, a fúziót időskáláját
is az erős kölcsönhatás szabályozná:

Honnan származik a kisugárzott energia?

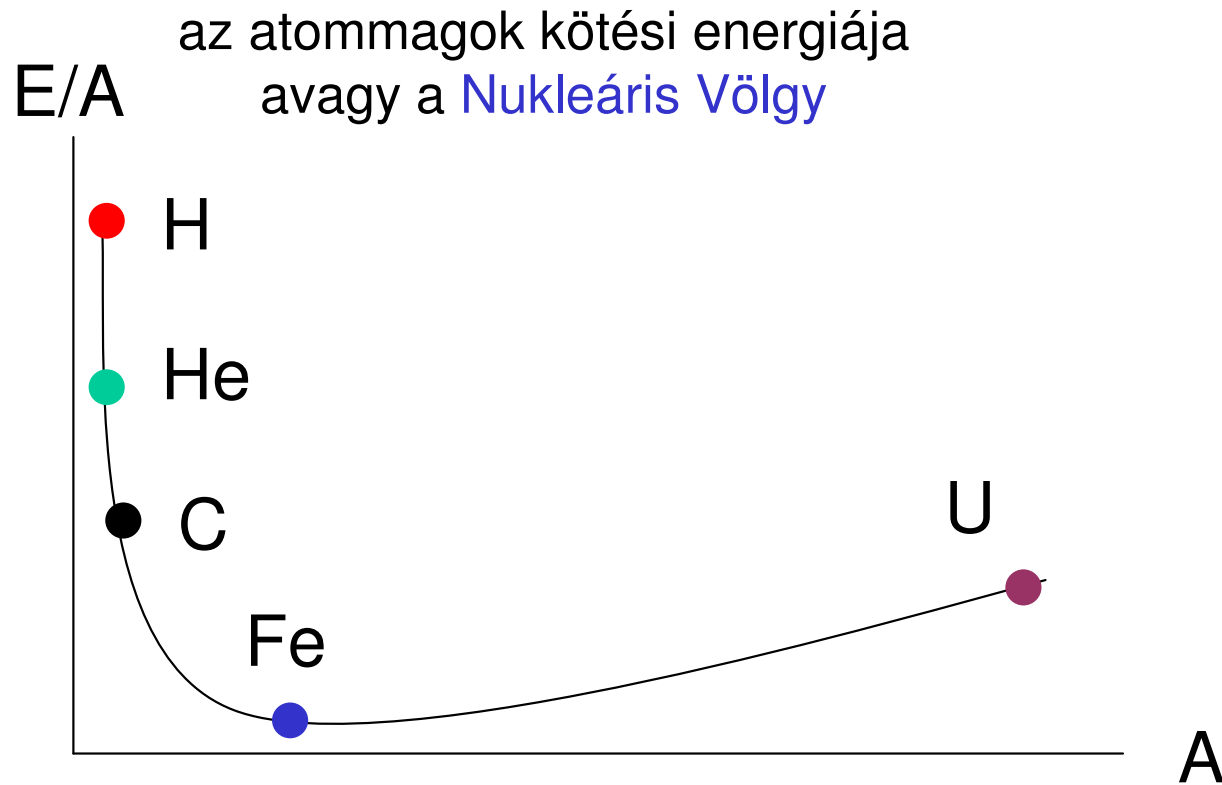

Honnan származik a kisugárzott energia?

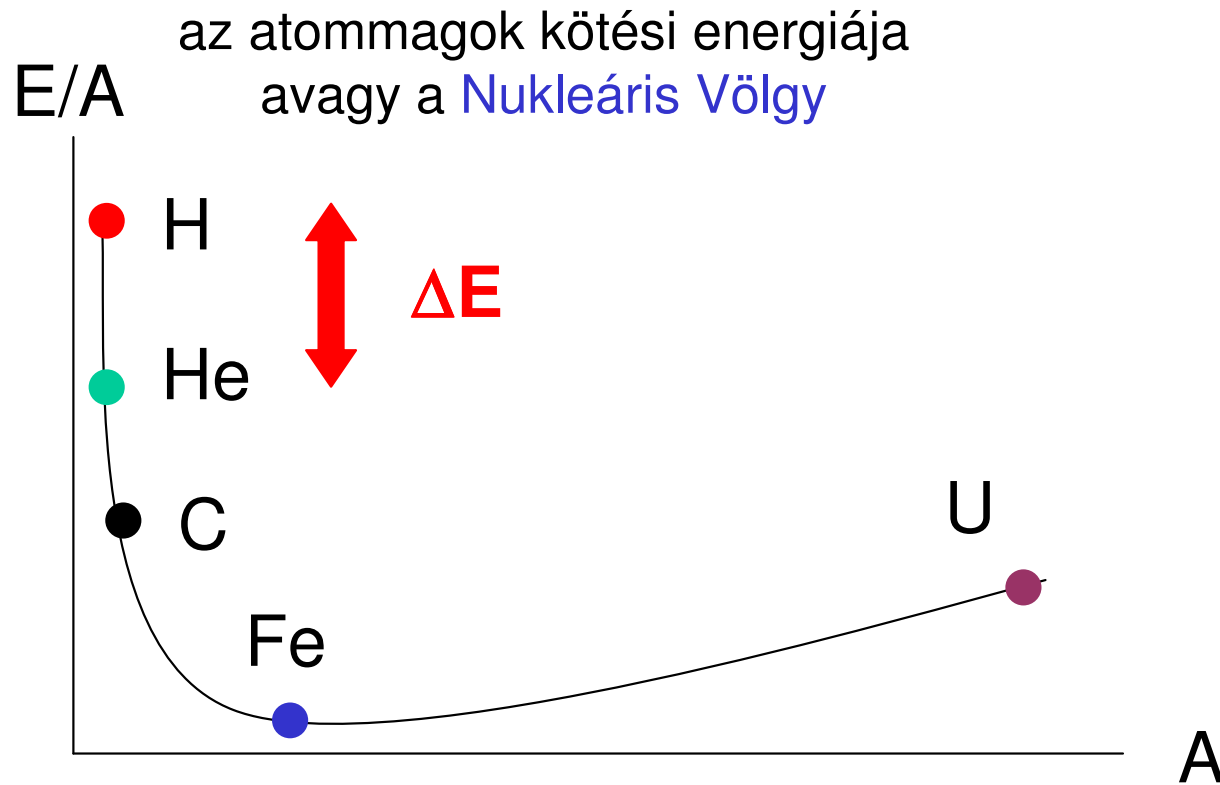
az atommagok kötési energiája
avagy a [Nukleáris Völgy](#)

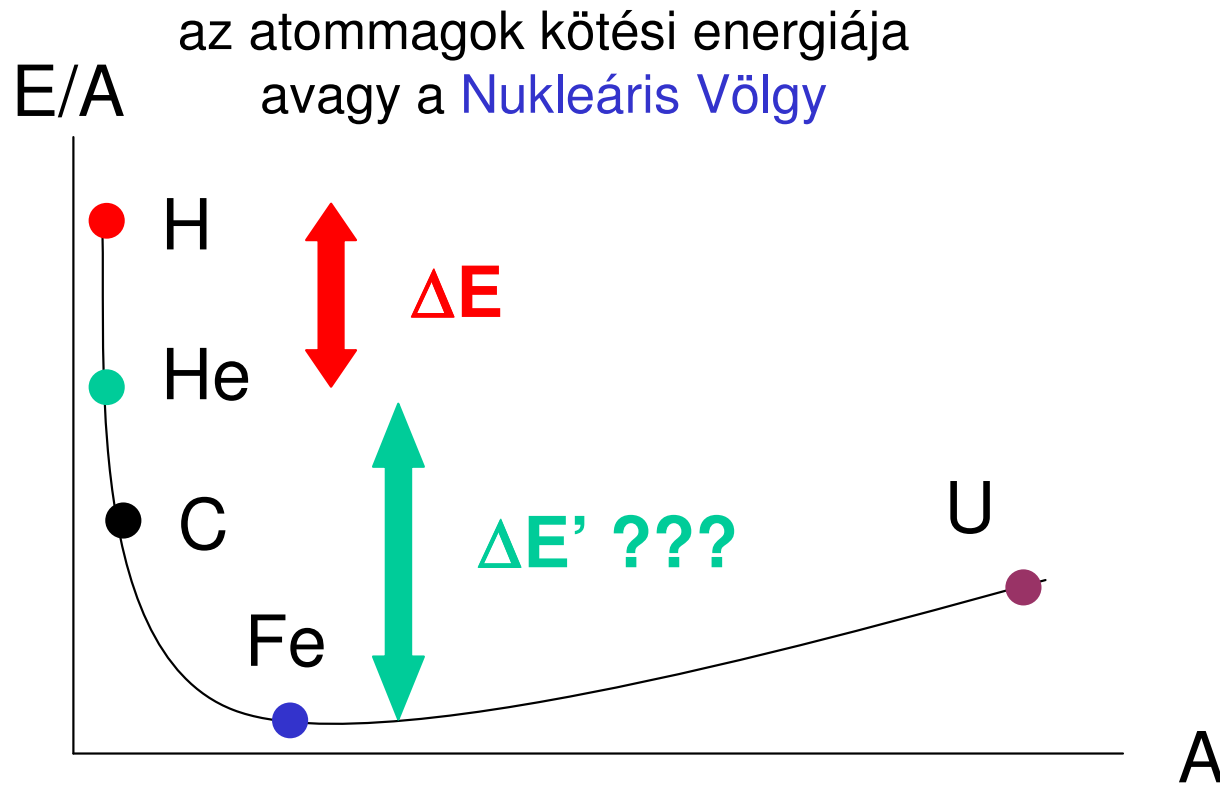
Honnan származik a kisugárzott energia?

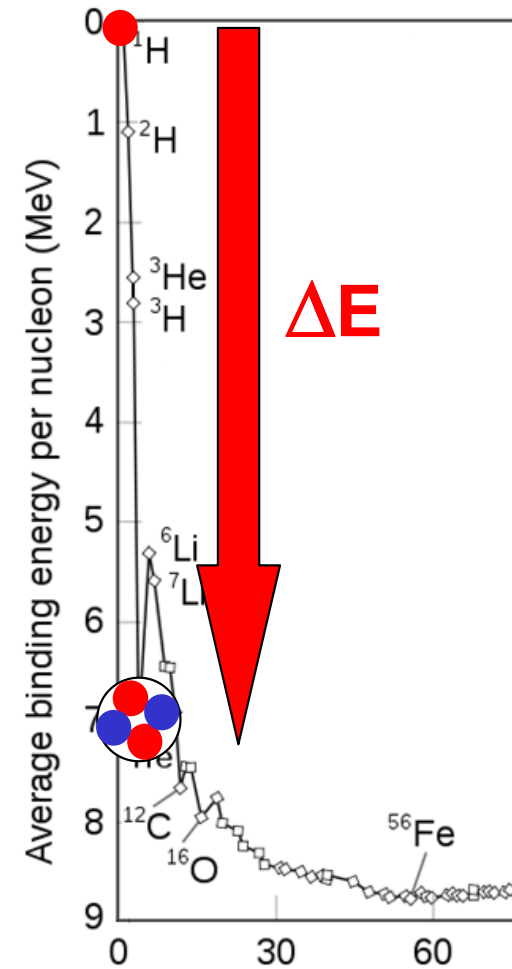
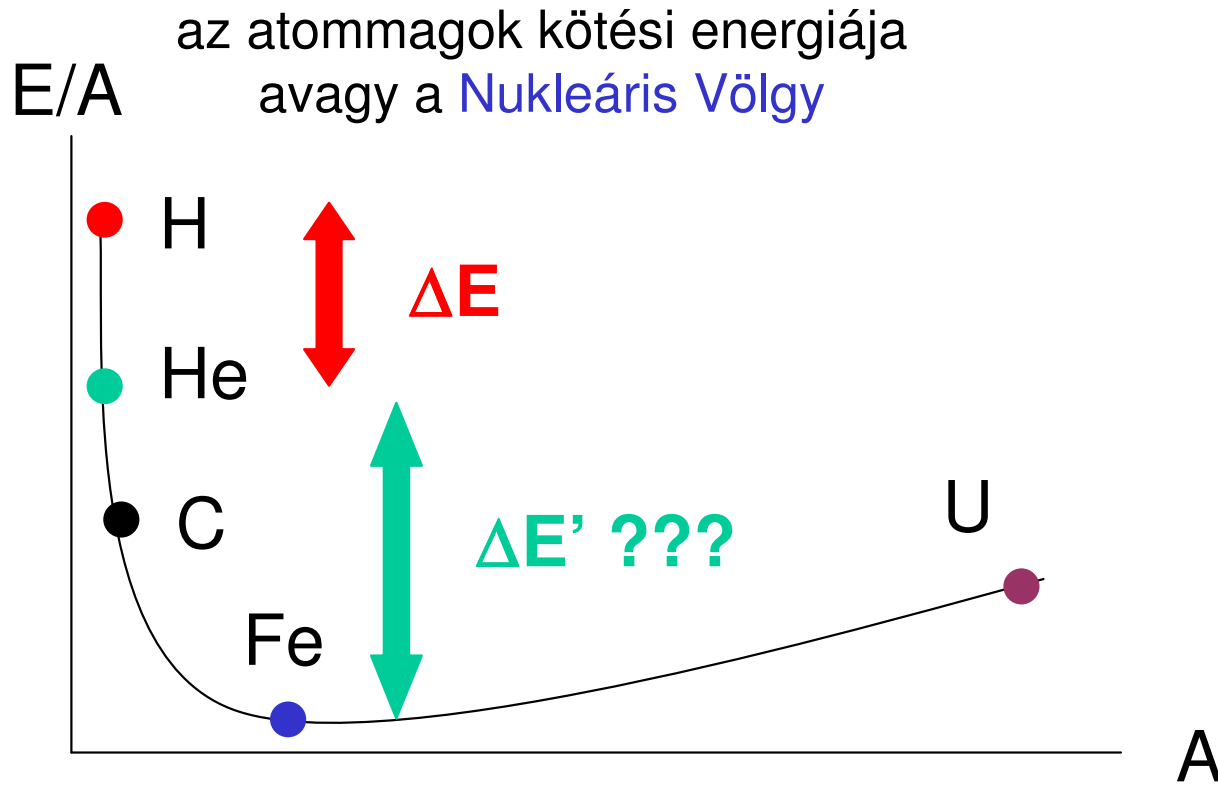
Honnan származik a kisugárzott energia?

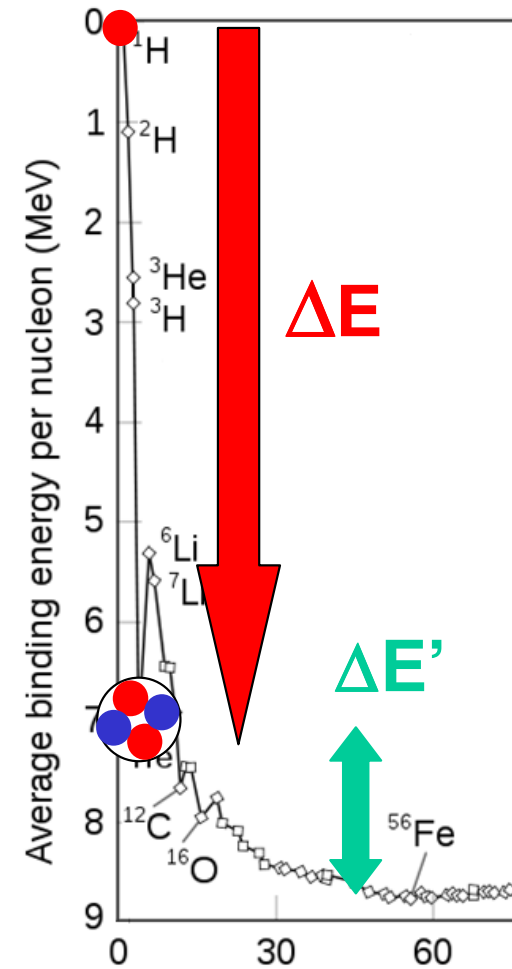
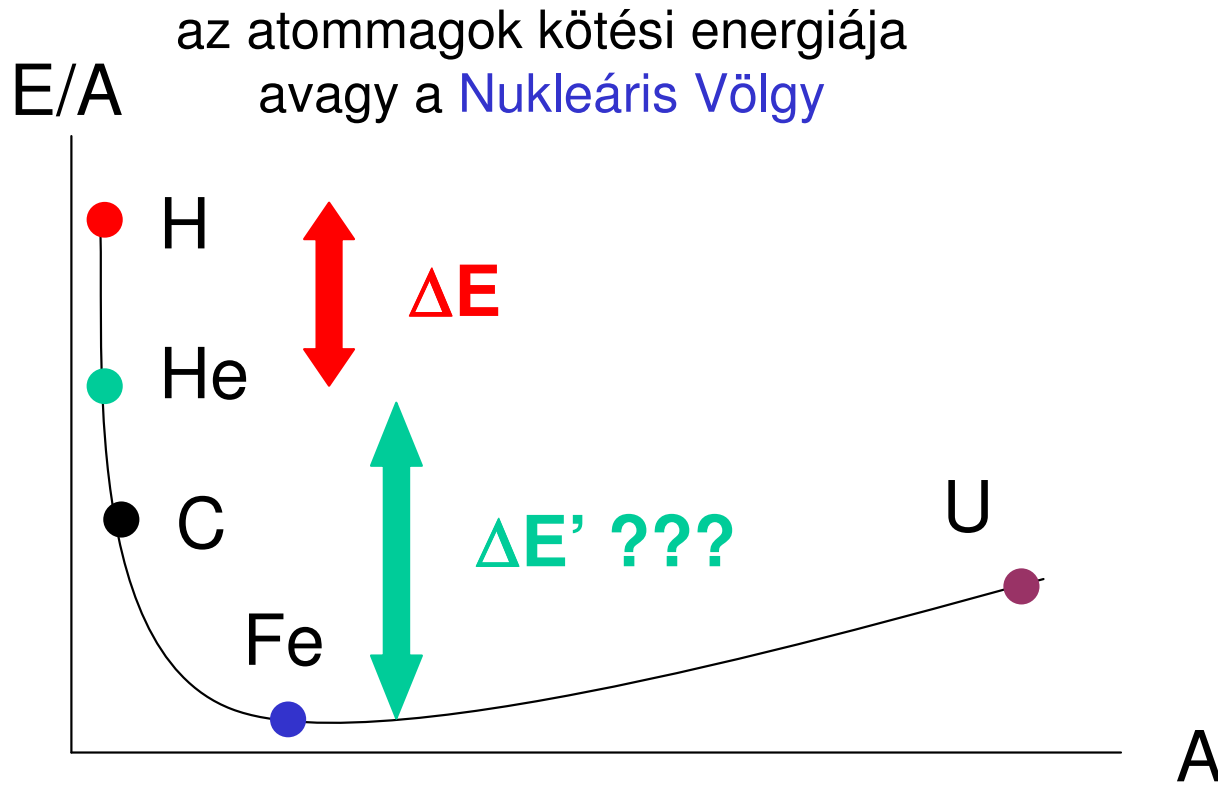
Honnan származik a kisugárzott energia?

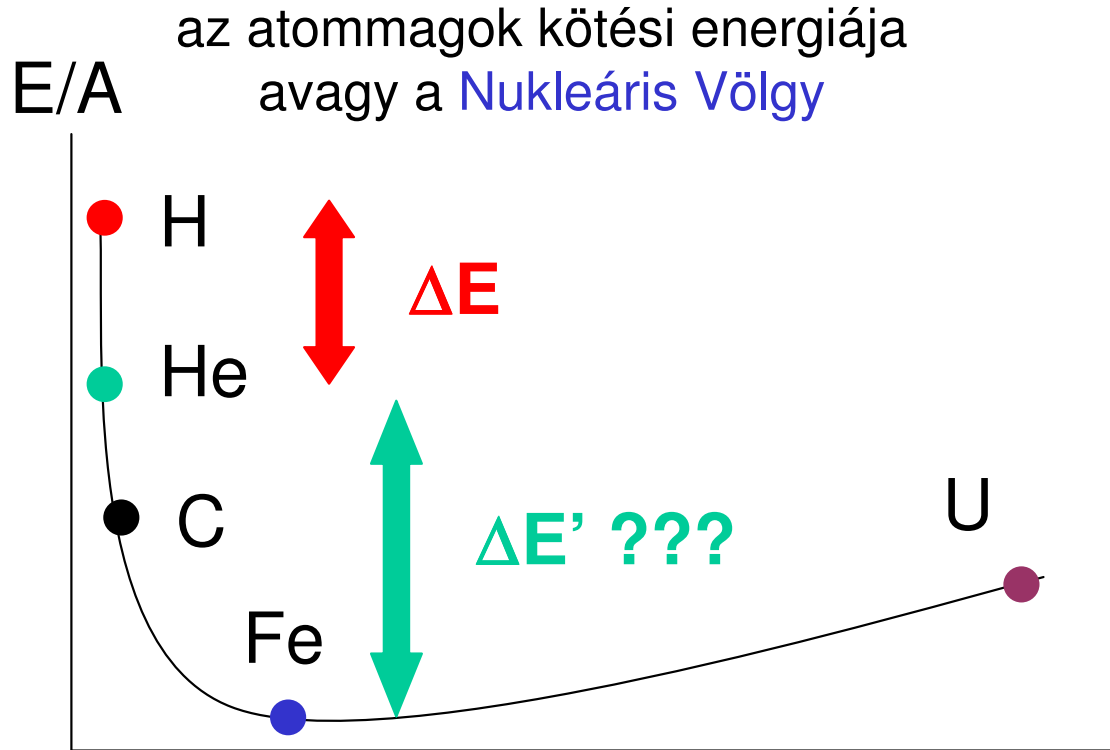
Honnan származik a kisugárzott energia?

Honnan származik a kisugárzott energia?

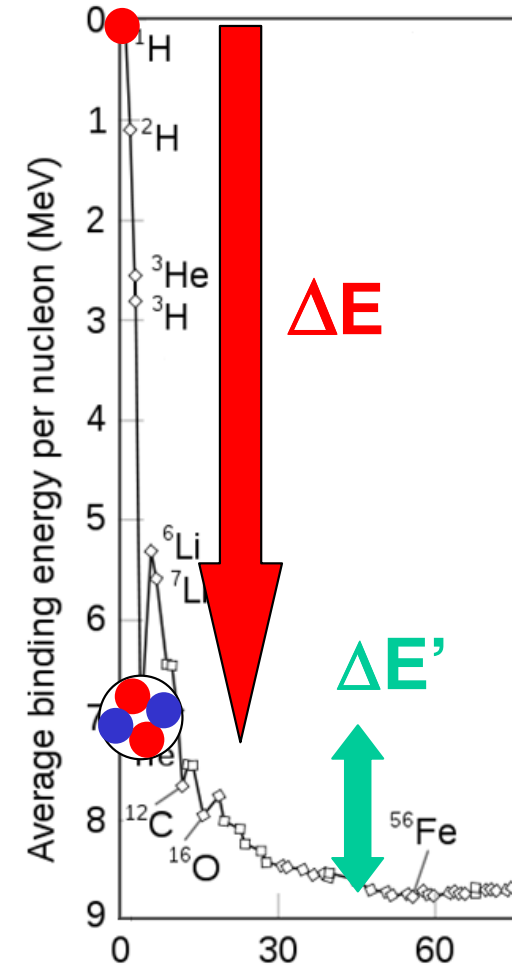

Honnan származik a kisugárzott energia?

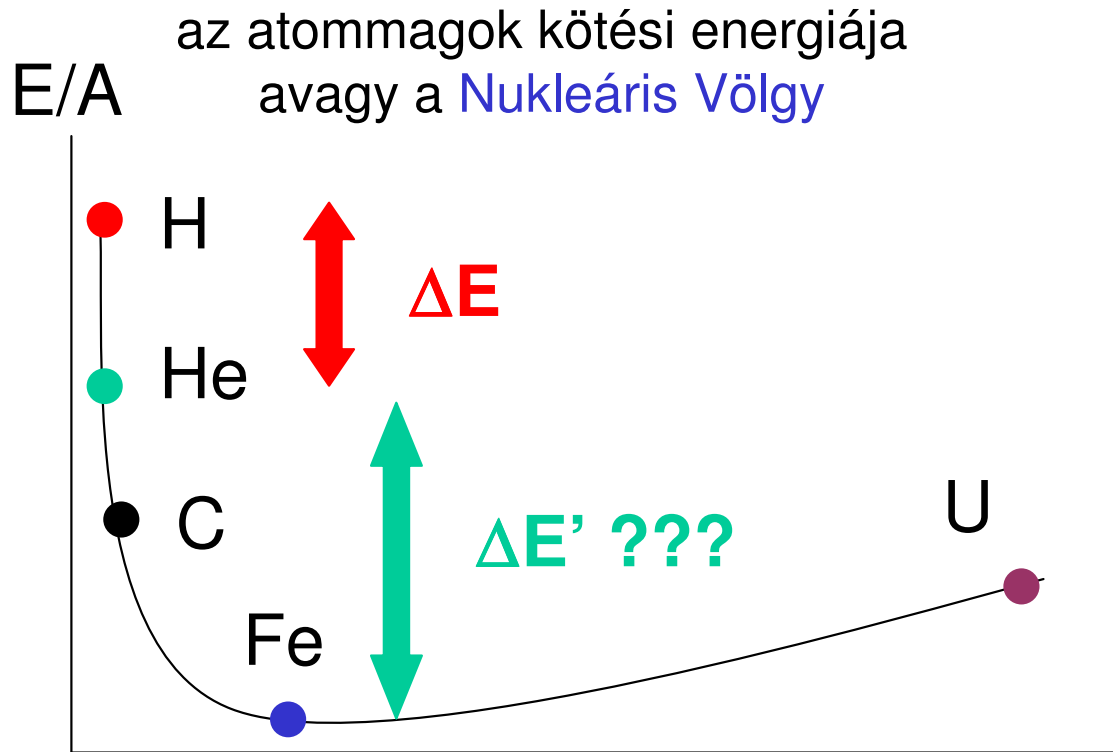

A ${}^4\text{He}$ még nem a végső szó, még nem a legkisebb energiájú állapot!

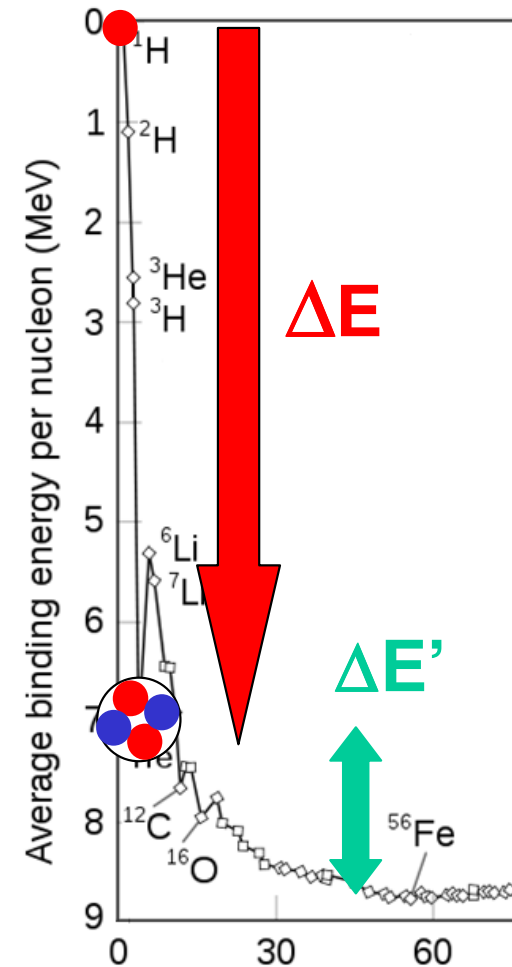
A

Honnan származik a kisugárzott energia?

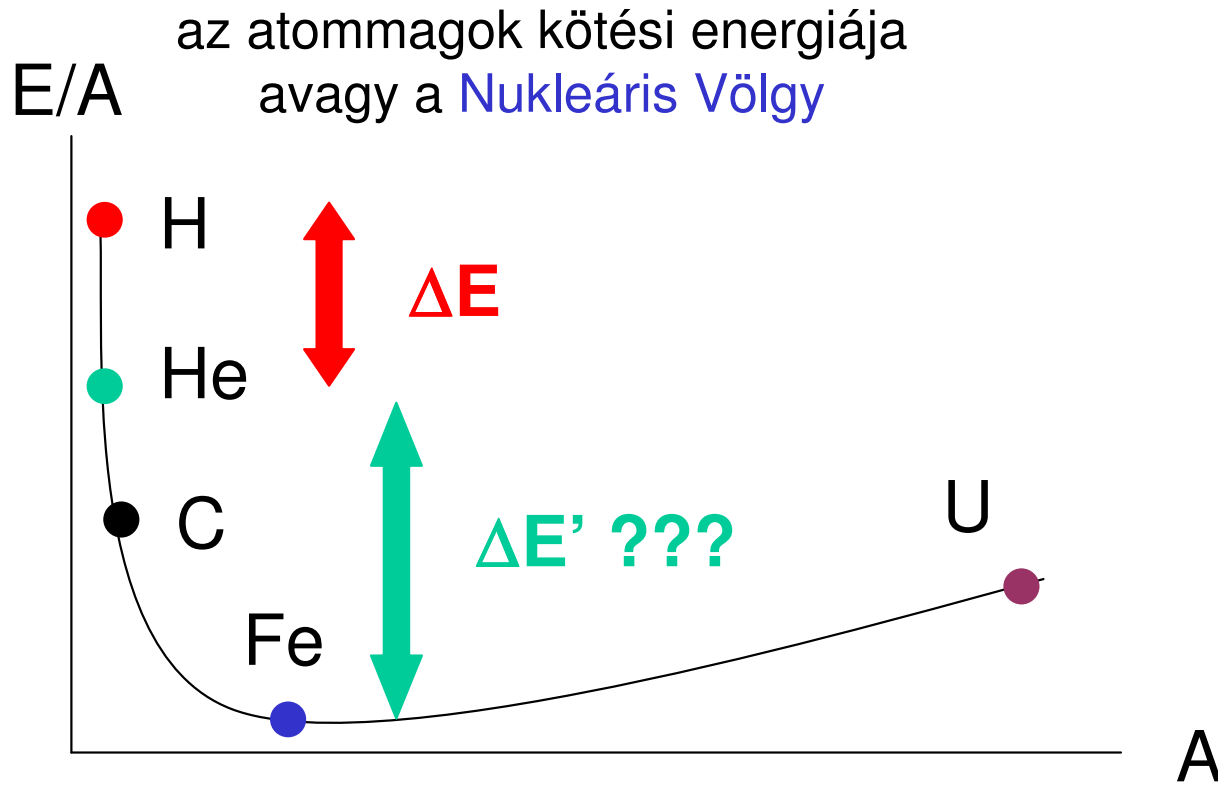

A ${}^4\text{He}$ még nem a végső szó, még nem a legkisebb energiájú állapot!

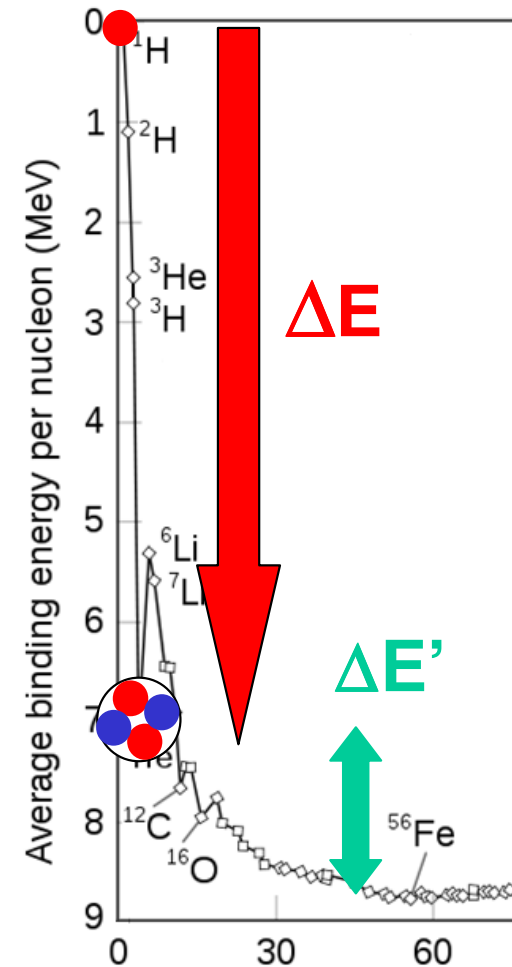

De a ${}^4\text{He}$ egy mély metastabil gödörben van:

Honnan származik a kisugárzott energia?

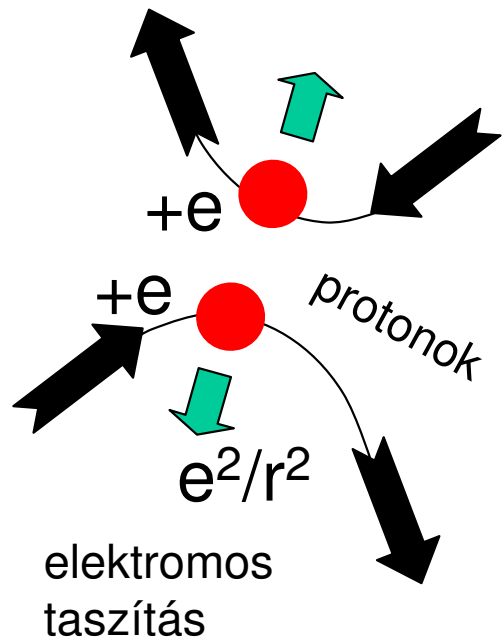

A ${}^4\text{He}$ még nem a végső szó, még nem a legkisebb energiájú állapot!

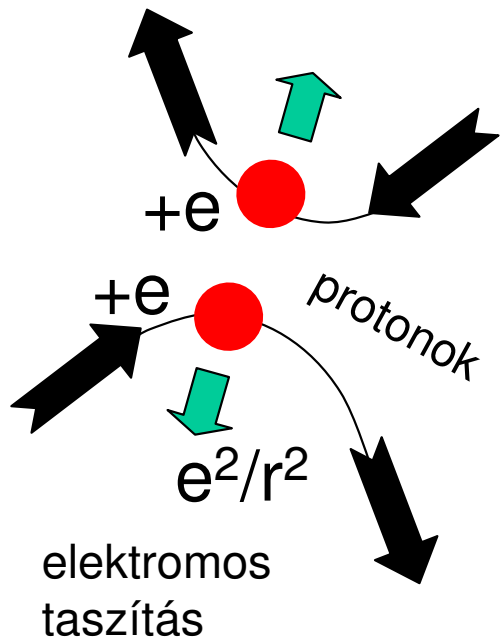
De a ${}^4\text{He}$ egy mély metastabil gödörben van:

Kis energiával gerjeszthetetlen, inert anyag: **HAMU**

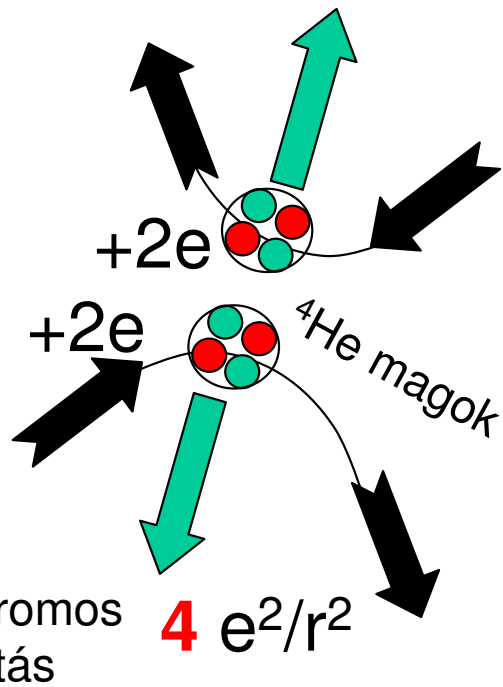

protonok
ütközése

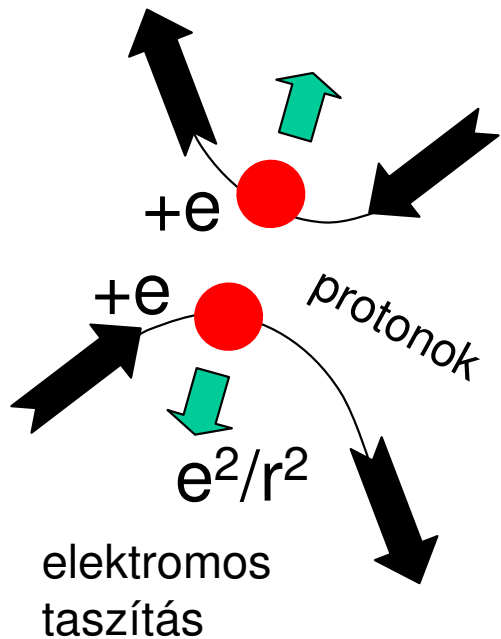
elektromos
taszítás

protonok
ütközése

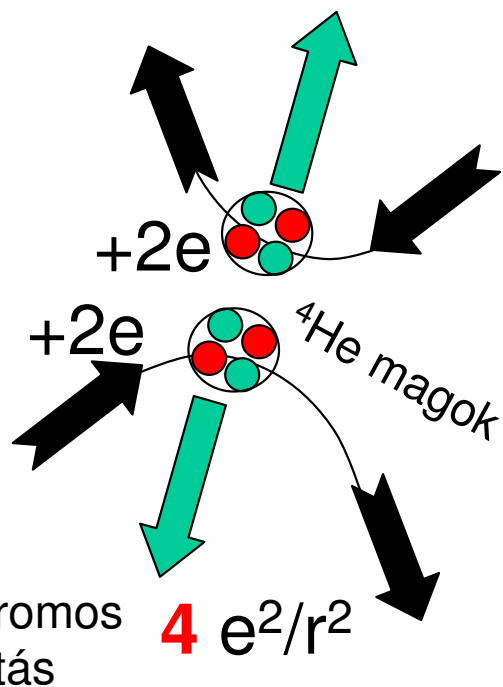

${}^4\text{He}$ magok
ütközése

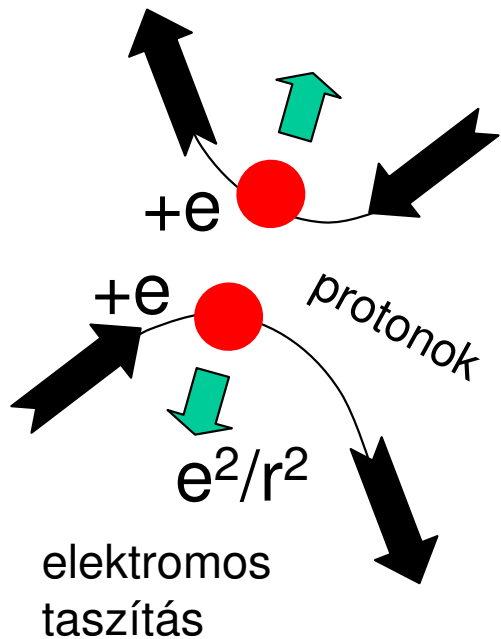

protonok
ütközése

Négyszer nagyobb energia,
azaz sokkal nagyobb
központi hőmérséklet kell
ahhoz, hogy a ${}^4\text{He}$ magok
reakcióképes közelségbe
kerüljenek!

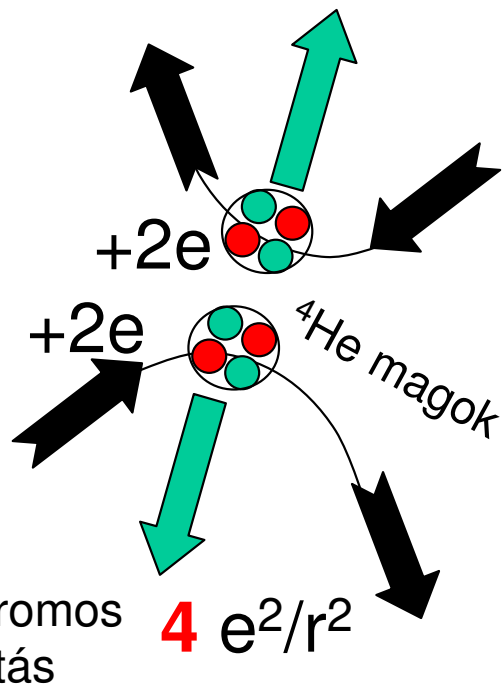
${}^4\text{He}$ magok
ütközése

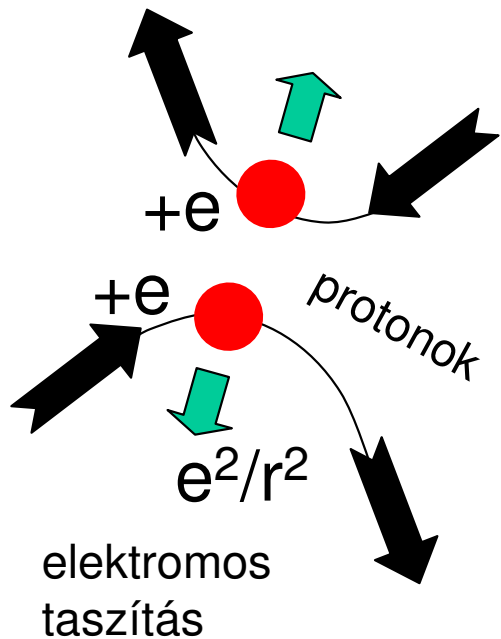
protonok
ütközése

Négyszer nagyobb energia,
azaz sokkal nagyobb
központi hőmérséklet kell
ahhoz, hogy a ^4He magok
reakcióképes közelségbe
kerüljenek!

Ehhez fel kell borítani a
csillag jól bevált termikus és
mechanikai egyensúlyát

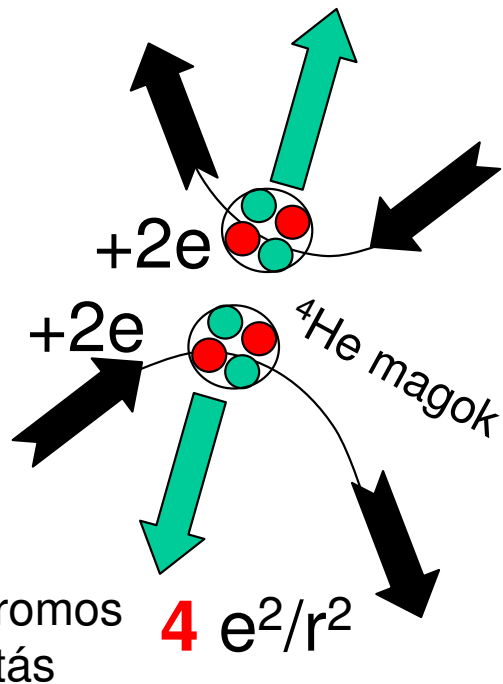

^4He magok
ütközése

protonok
ütközése

Négyszer nagyobb energia,
azaz sokkal nagyobb
központi hőmérséklet kell
ahhoz, hogy a ${}^4\text{He}$ magok
reakcióképes közelségbe
kerüljenek!

${}^4\text{He}$ magok
ütközése

Ehhez fel kell borítani a
csillag jól bevált termikus és
mechanikai egyensúlyát

De az úgyis felborul, amikor
elfogy a centrumban a
hidrogén...

Ha elfogy a hidrogén...

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden
átrendeződik

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden
átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden
átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden
átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
a hamu aktivizálódik, üzemanyag lesz belőle:

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
**a hamu aktivizálódik, üzemanyag
lesz belőle:**
beindul a hélium-fúzió

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
**a hamu aktivizálódik, üzemanyag
lesz belőle:**
beindul a hélium-fúzió

**FOLYT KÖV:
a csillag termodinamikai kalandjai
még nem értek véget...**

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
**a hamu aktivizálódik, üzemanyag
lesz belőle:**
beindul a hélium-fúzió

**FOLYT KÖV:
a csillag termodinamikai kalandjai
még nem értek véget...**

bár van, akinek véget értek:
a Napban nem lesz elég meleg
a további fúzióhoz...

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
**a hamu aktivizálódik, üzemanyag
lesz belőle:**
beindul a hélium-fúzió

FOLYT KÖV:
**a csillag termodinamikai kalandjai
még nem értek véget...**

bár van, akinek véget értek:
a Napban nem lesz elég meleg
a további fúzióhoz...

túl kicsi a tömege!

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

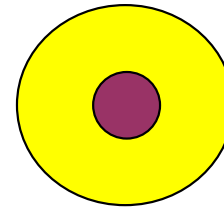
ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
**a hamu aktivizálódik, üzemanyag
lesz belőle:**
beindul a hélium-fúzió

FOLYT KÖV:
**a csillag termodinamikai kalandjai
még nem értek véget...**

bár van, akinek véget értek:
a Napban nem lesz elég meleg
a további fúzióhoz...

túl kicsi a tömege!

Nap

Föld

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

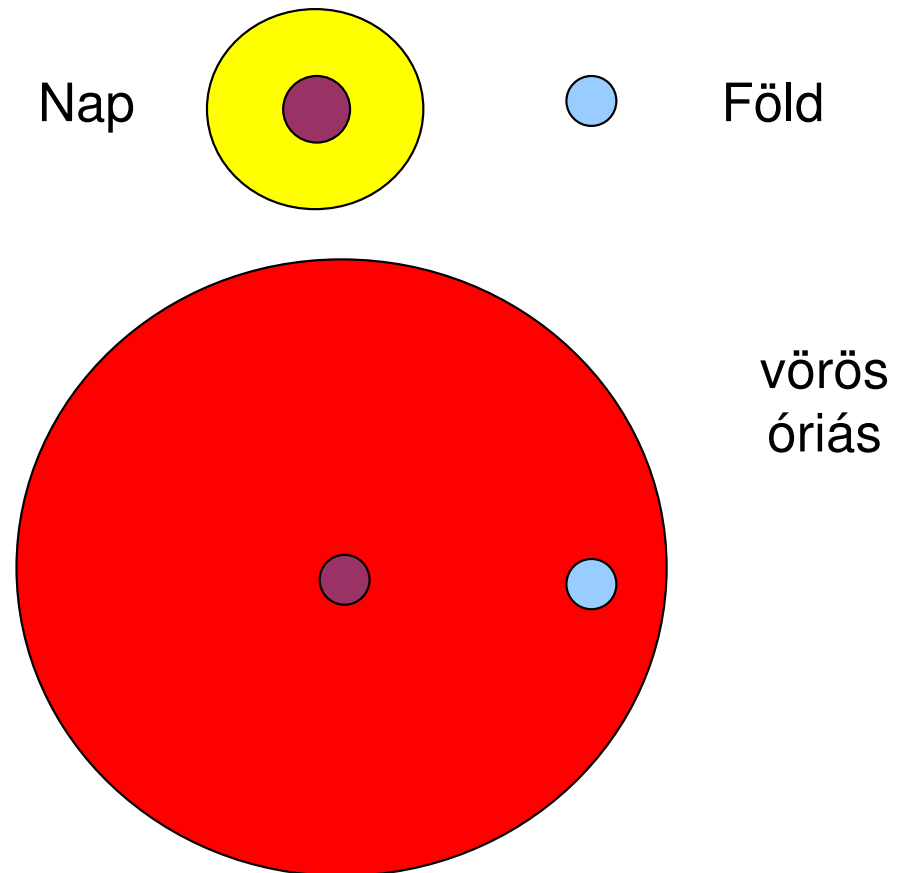
ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
a hamu aktivizálódik, üzemanyag lesz belőle:
beindul a hélium-fúzió

FOLYT KÖV:
a csillag termodinamikai kalandjai még nem értek véget...

bár van, akinek véget értek:
a Napban nem lesz elég meleg
a további fúzióhoz...

túl kicsi a tömege!

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

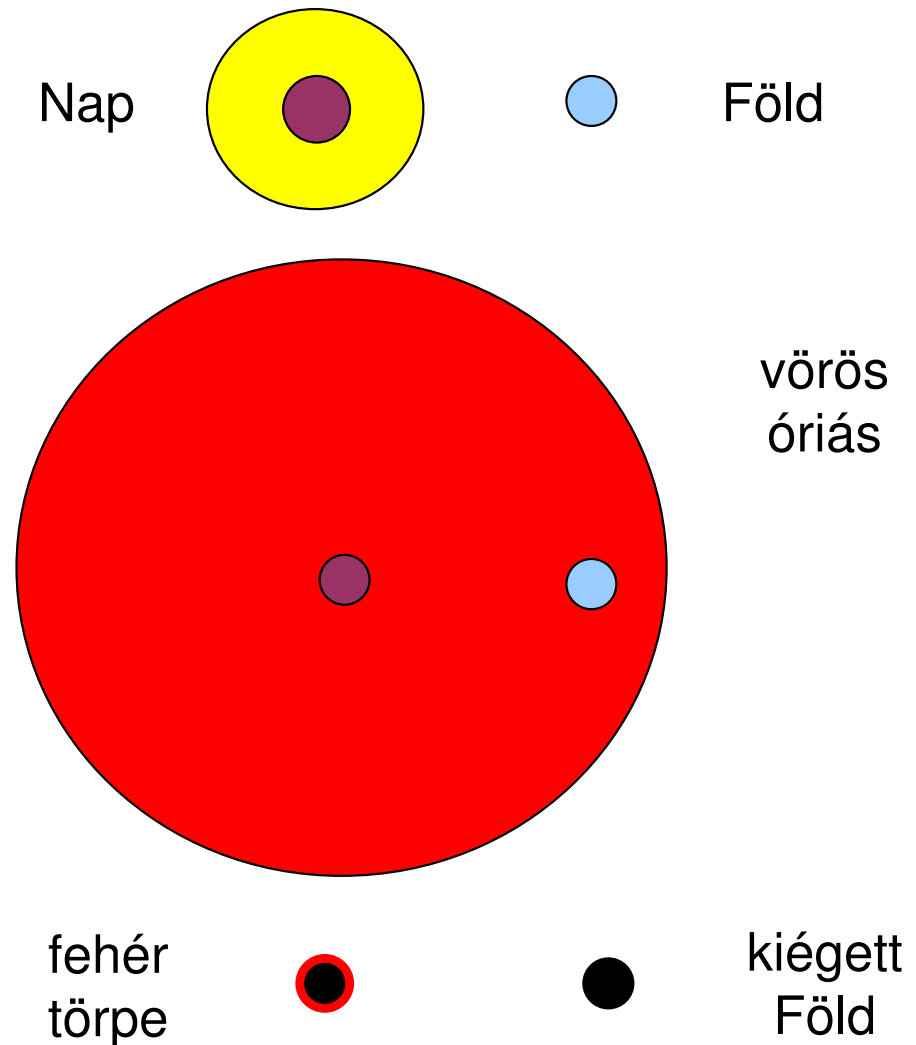
ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
a hamu aktivizálódik, üzemanyag lesz belőle:
beindul a hélium-fúzió

FOLYT KÖV:
a csillag termodinamikai kalandjai még nem értek véget...

bár van, akinek véget értek:
a Napban nem lesz elég meleg
a további fúzióhoz...

túl kicsi a tömege!

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot (közben a külső héj felfúvódik)

ismét a régi trükk a negatív fajhővel: a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet, a metastabil helyzet „kiolvad”,

a hamu aktivizálódik, üzemanyag lesz belőle:

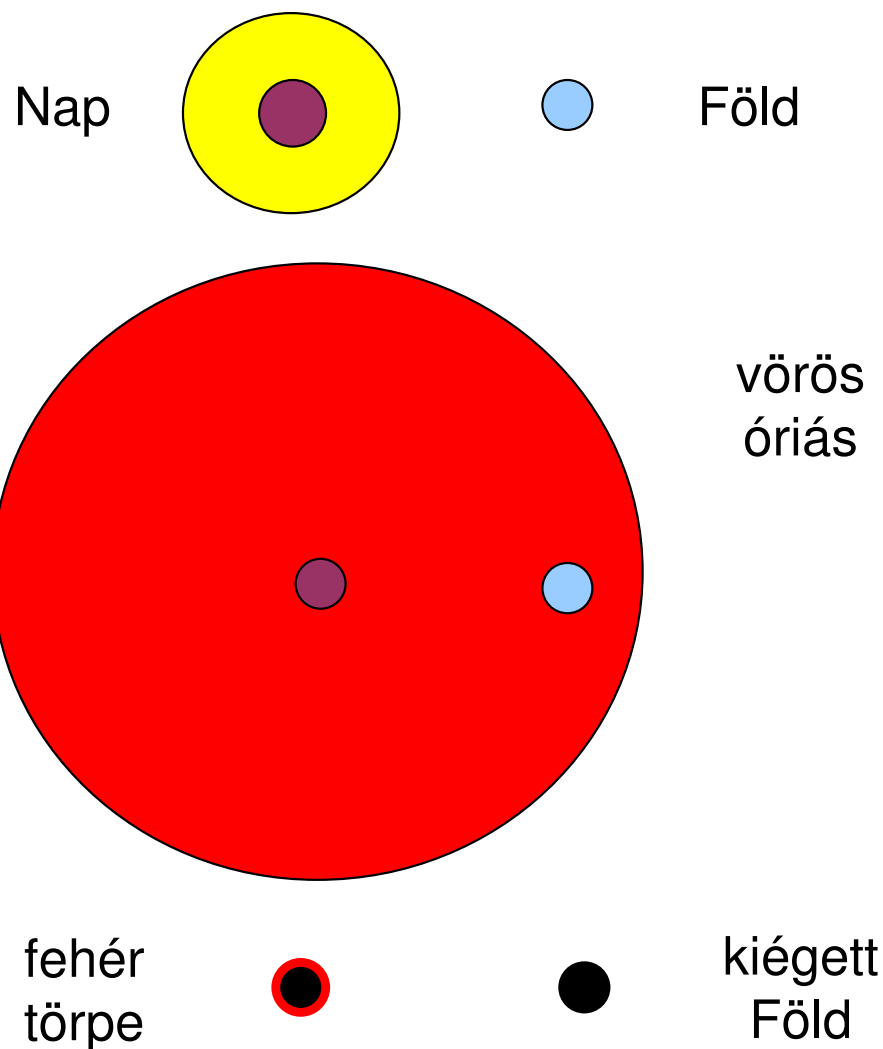
beindul a hélium-fúzió

FOLYT KÖV:

a csillag termodinamikai kalandjai még nem értek véget...

bár van, akinek véget értek: a Napban nem lesz elég meleg a további fúzióhoz...

túl kicsi a tömege!

a vörös óriásból törvényszerűen fehér törpe lesz... (pol. incorrect, 1976)

Ha elfogy a hidrogén...

az egyensúly megbomlik, minden átrendeződik

a gravitáció összehúzza a centrumot
(közben a külső héj felfúvódik)

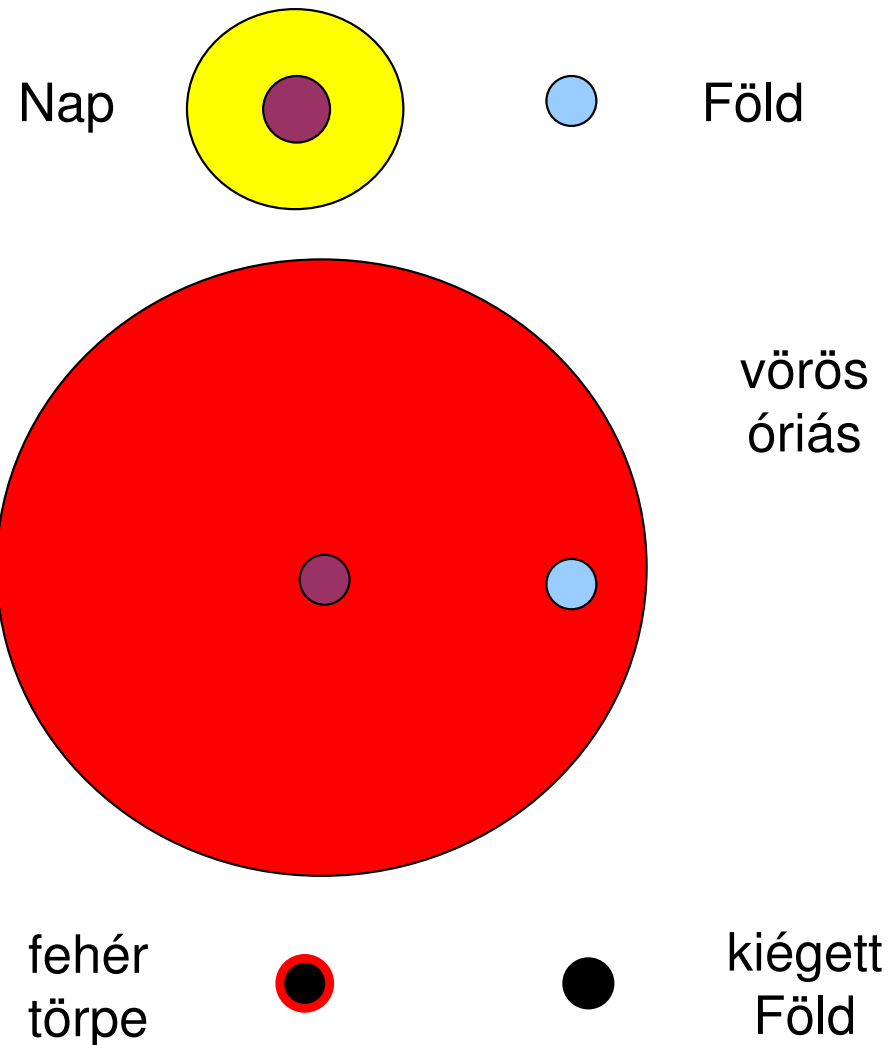
ismét a régi trükk a negatív fajhővel:
a centrum melegszik

ha eléri a szükséges hőmérsékletet,
a metastabil helyzet „kiolvad”,
a hamu aktivizálódik, üzemanyag lesz belőle:
beindul a hélium-fúzió

FOLYT KÖV:
a csillag termodinamikai kalandjai még nem értek véget...

bár van, akinek véget értek:
a Napban nem lesz elég meleg
a további fúzióhoz...

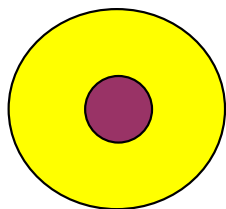
túl kicsi a tömege!

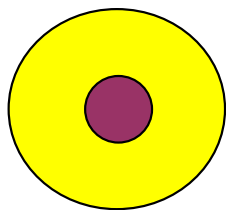

a vörös óriásból törvényszerűen fehér törpe lesz... (*pol. incorrect, 1976*)

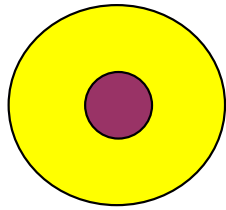
röpke ötmilliárd év múlva

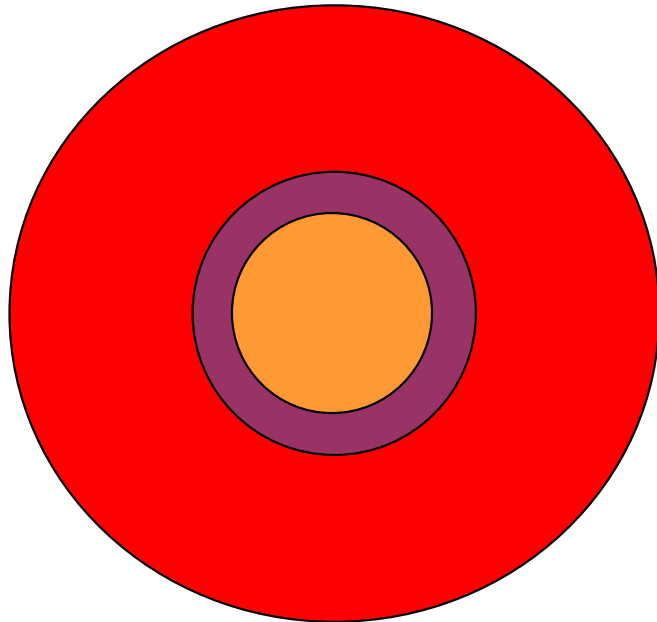

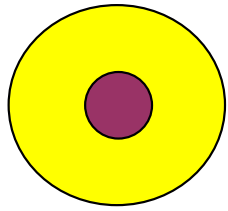

nagyobb
tömegű
csillag

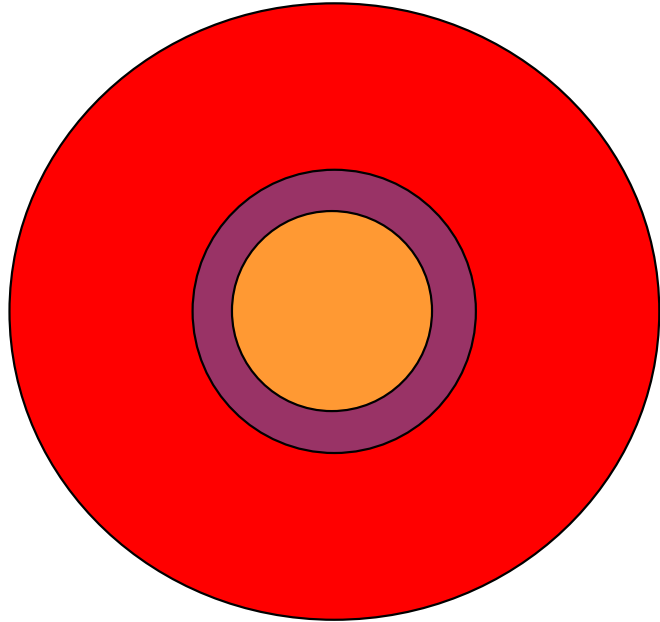

nagyobb
tömegű
csillag

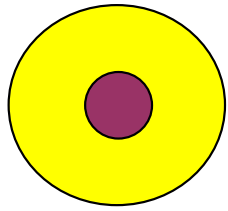

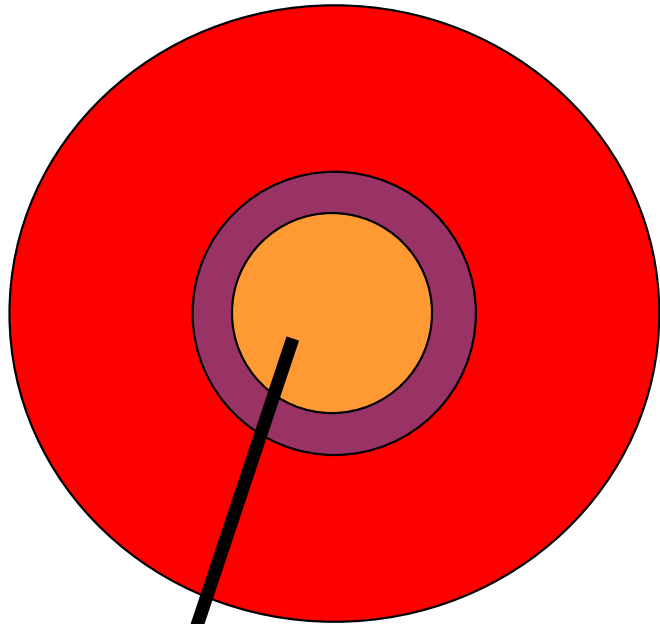
nagyobb
tömegű
csillag

vörös
óriás

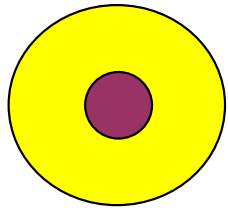
nagyobb
tömegű
csillag

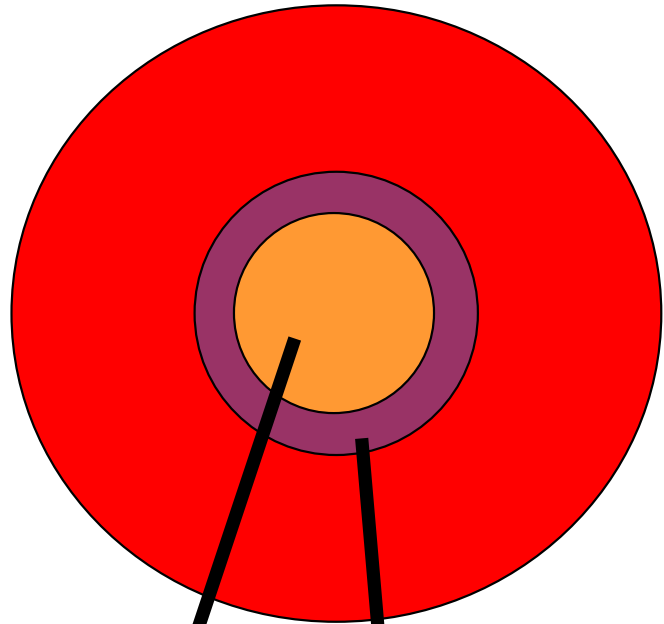
vörös
óriás

He-
égető
mag

nagyobb
tömegű
csillag

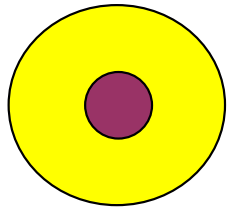

vörös
óriás

He-
égető
mag

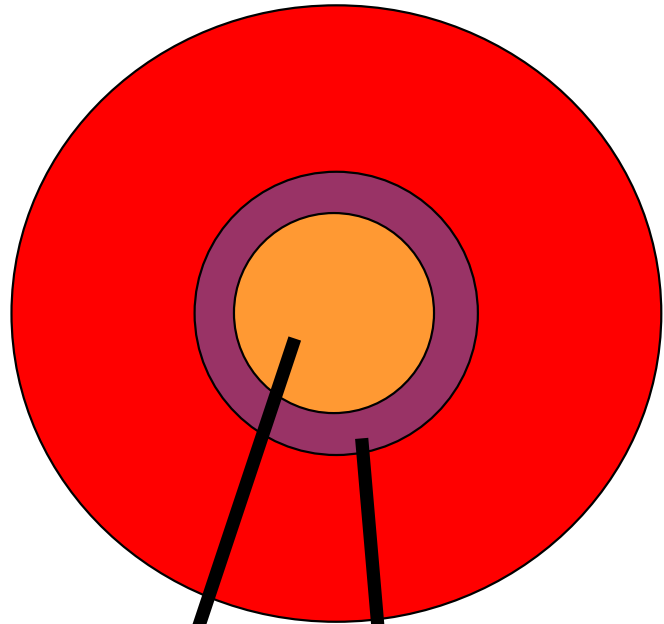
H-
égető
héj

nagyobb
tömegű
csillag

tovább a nukleáris lejtőn...

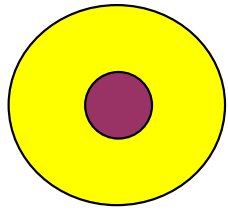

vörös
óriás

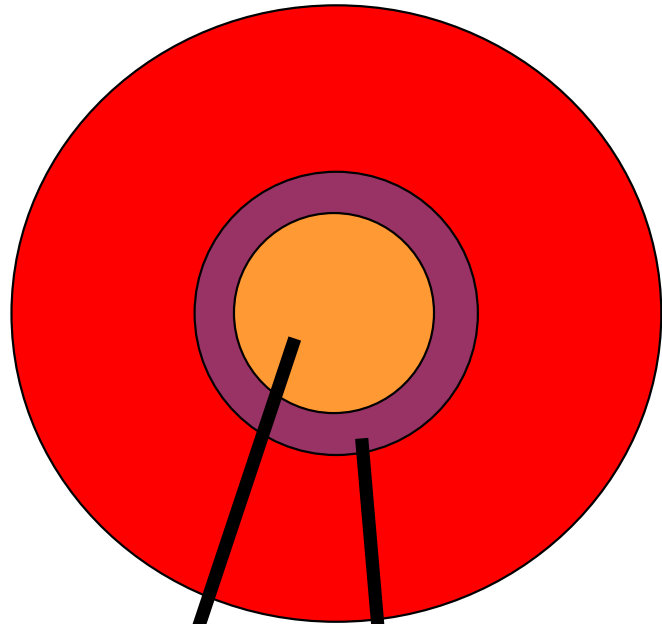
He-
égető
mag

H-
égető
héj

nagyobb
tömegű
csillag

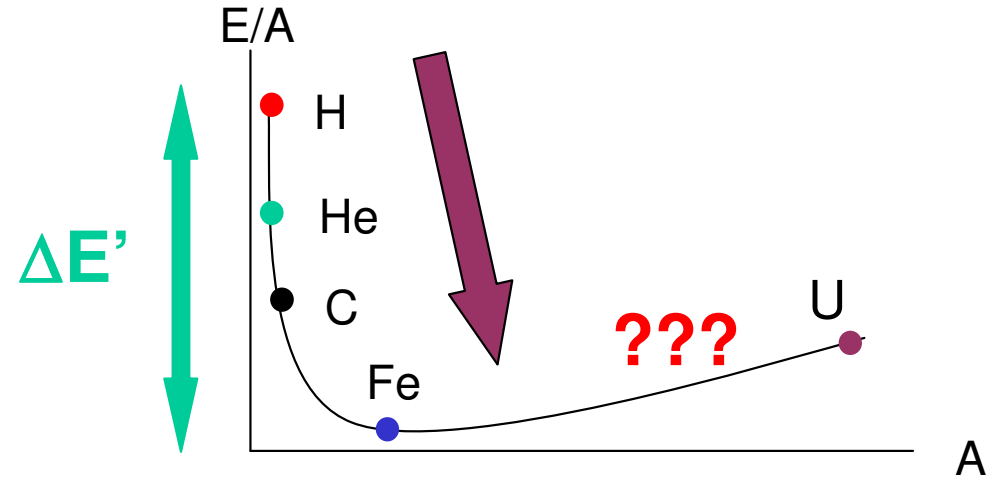

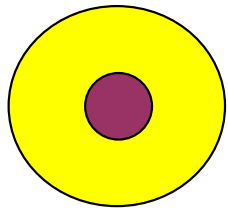
vörös
óriás

He-
égető
mag

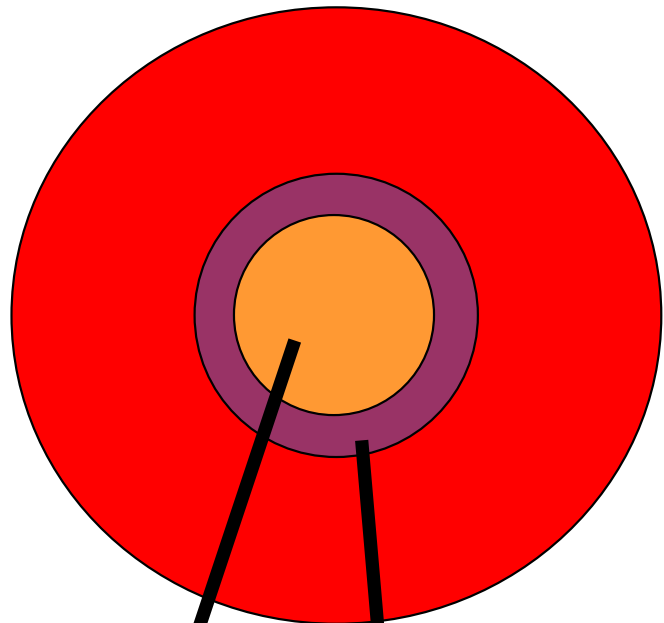
H-
égető
héj

tovább a nukleáris lejtőn...

nagyobb
tömegű
csillag

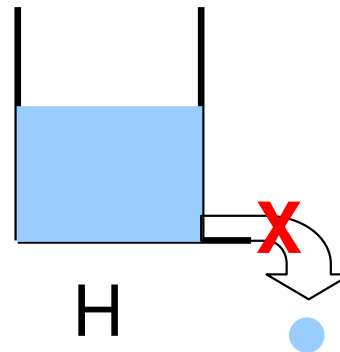
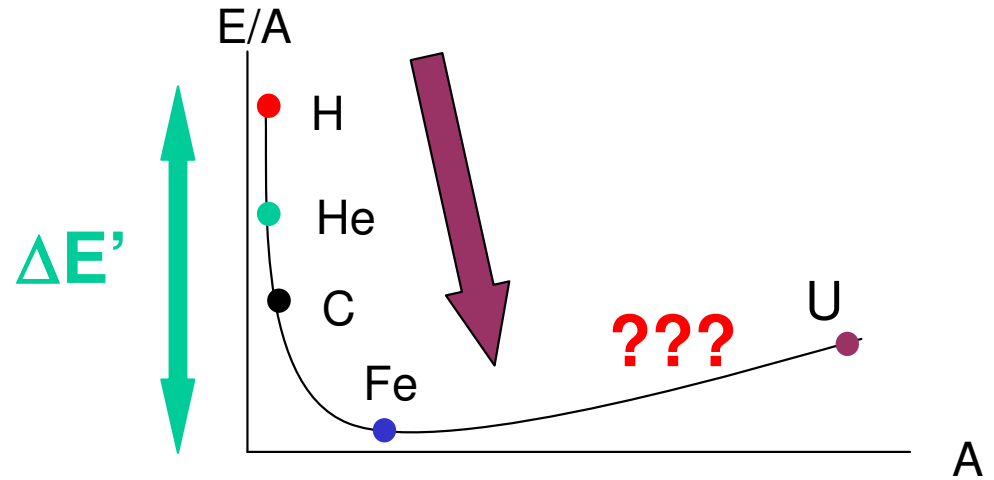

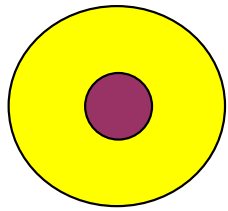
vörös
óriás

He-
égető
mag

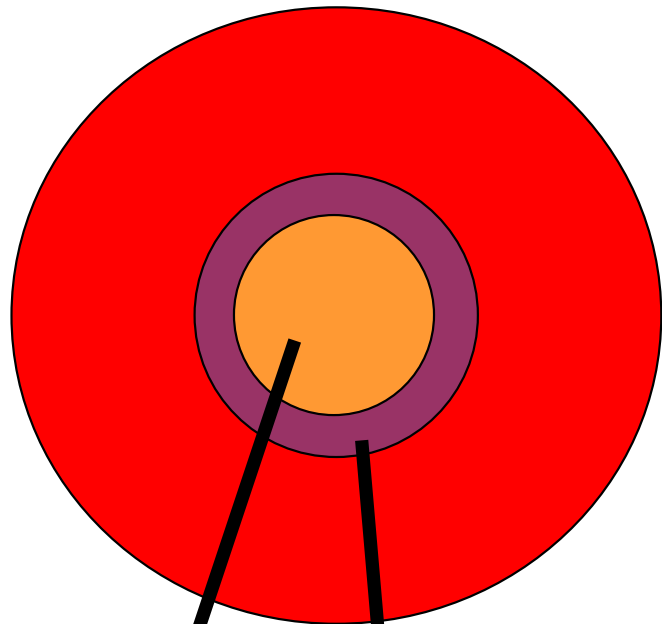
H-
égető
héj

tovább a nukleáris lejtőn...

nagyobb
tömegű
csillag

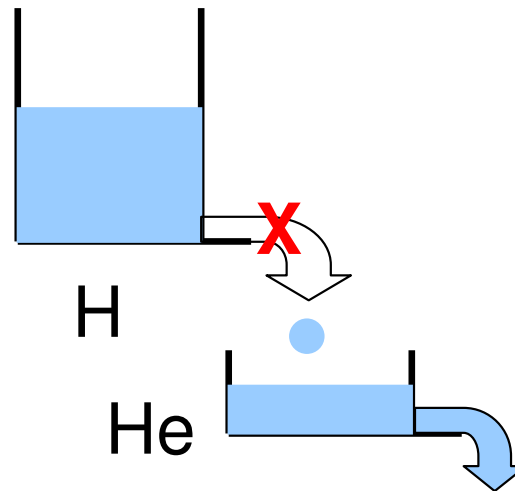
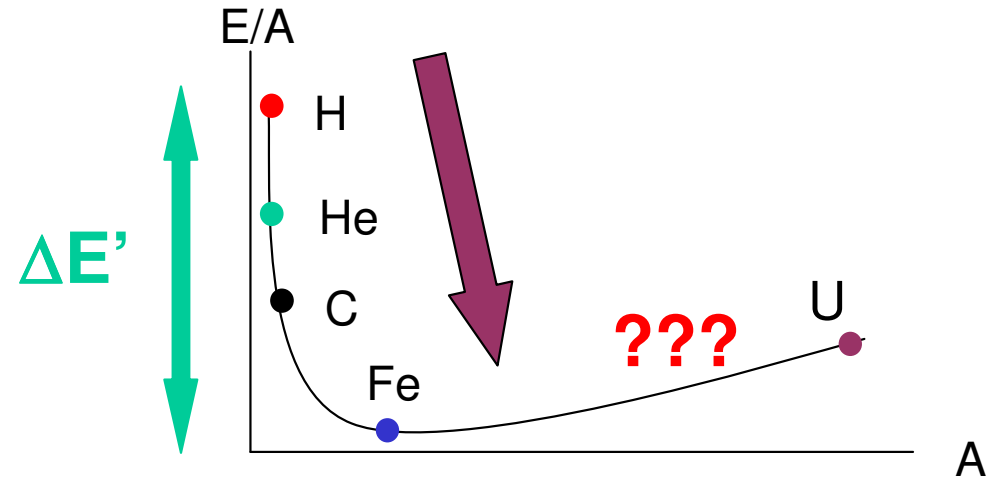

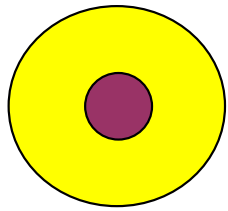
vörös
óriás

He-
égető
mag

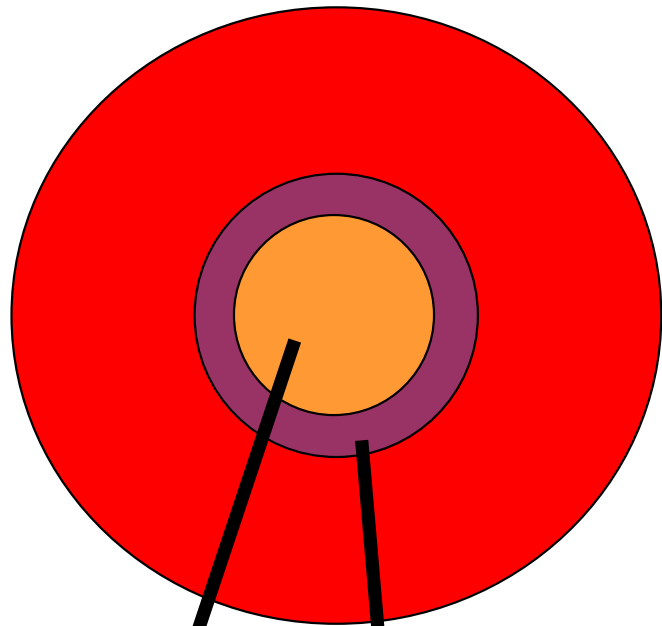
H-
égető
héj

tovább a nukleáris lejtőn...

nagyobb
tömegű
csillag

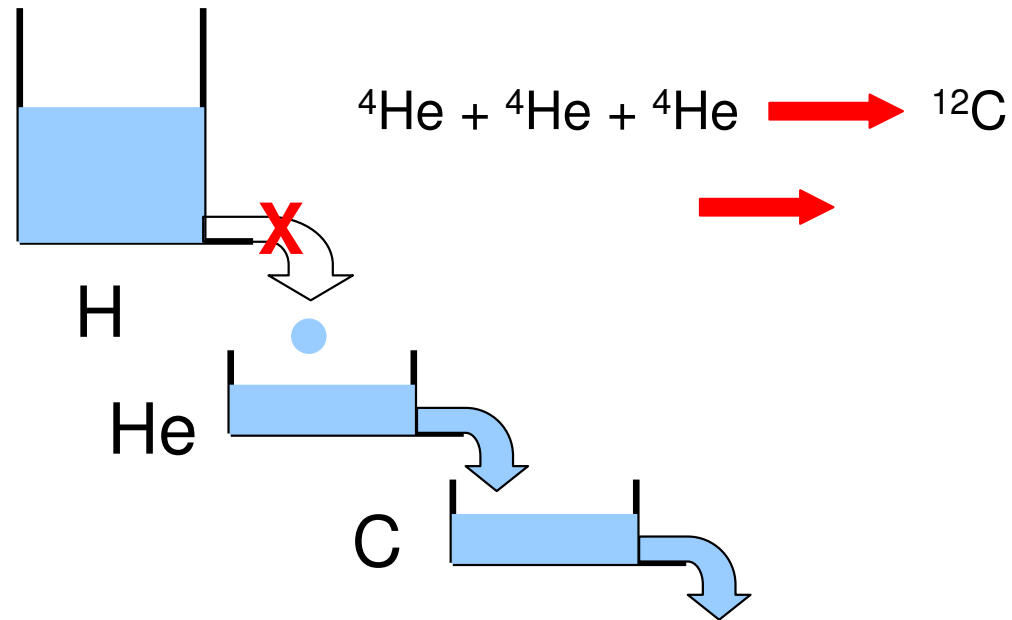
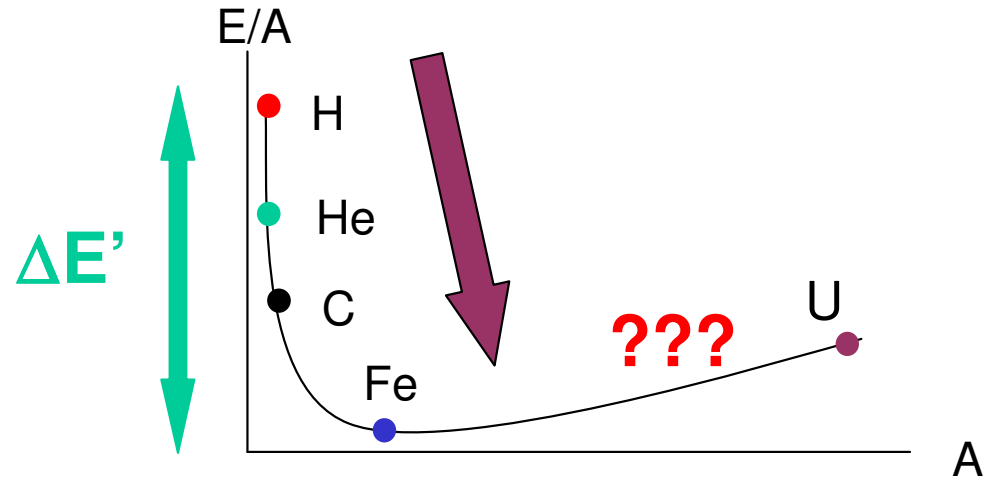

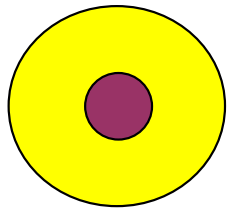
vörös
óriás

He-
égető
mag

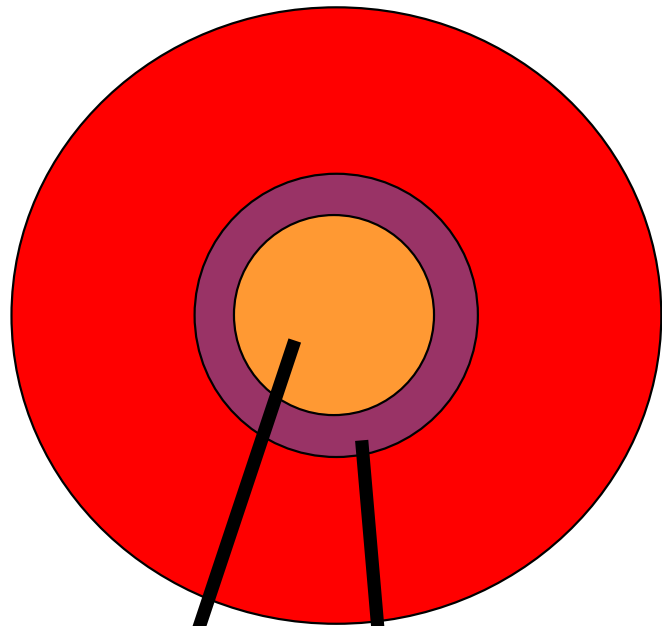
H-
égető
héj

tovább a nukleáris lejtőn...

nagyobb
tömegű
csillag

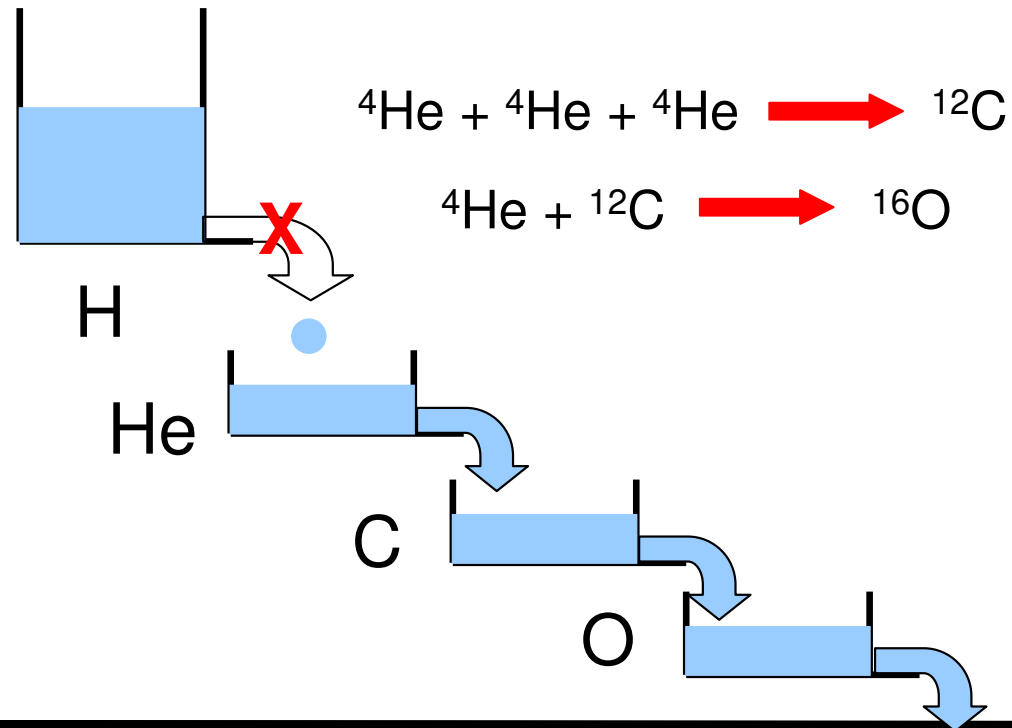
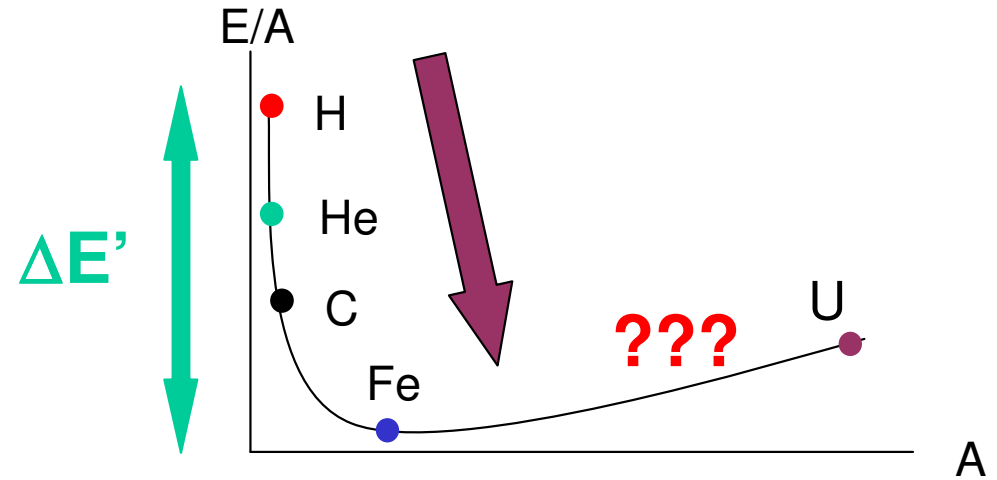

vörös
óriás

He-
égető
mag

H-
égető
héj

tovább a nukleáris lejtőn...

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be
mindegyikhez nagyobb
„begyújtási” hőmérséklet kell

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be
mindegyikhez nagyobb
„begyújtási” hőmérséklet kell

Tovább a nukleáris lejtőn lefele!

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

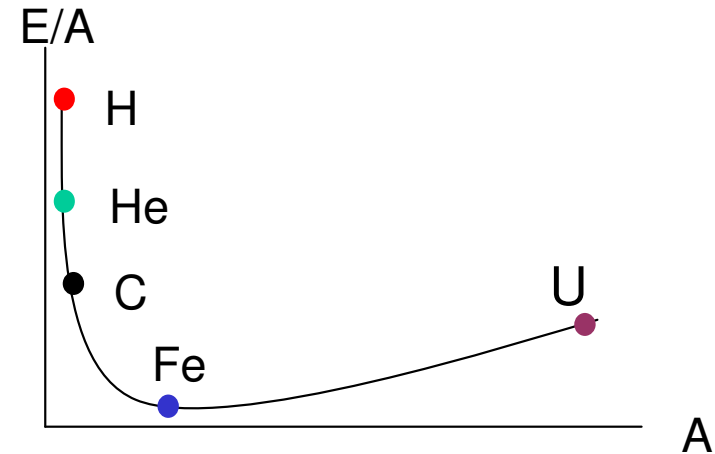
az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be
mindegyikhez nagyobb
„begyújtási” hőmérséklet kell

Tovább a nukleáris lejtőn lefele!

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

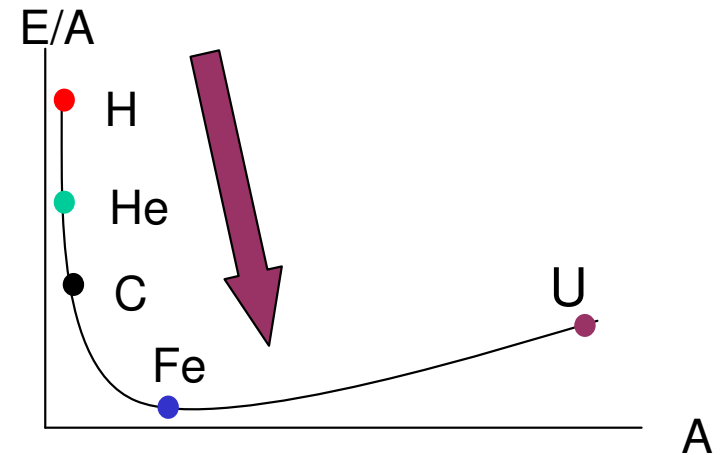
az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be
mindegyikhez nagyobb
„begyújtási” hőmérséklet kell

Tovább a nukleáris lejtőn lefele!

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

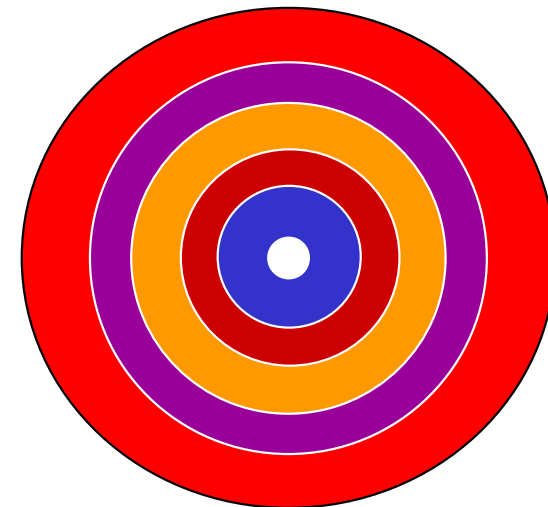
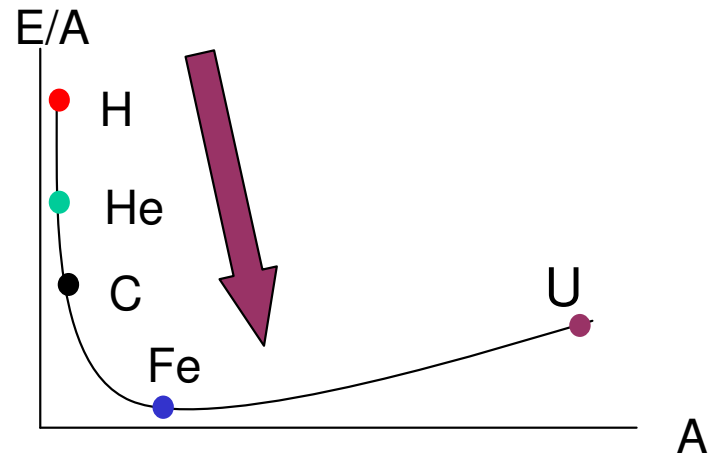
az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be
mindegyikhez nagyobb
„begyújtási” hőmérséklet kell

Tovább a nukleáris lejtőn lefele!

Többfelvonásos nukleáris szappanopera

amint egy atommag-fajta elfogy,
megismétlődik a forgatókönyv:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

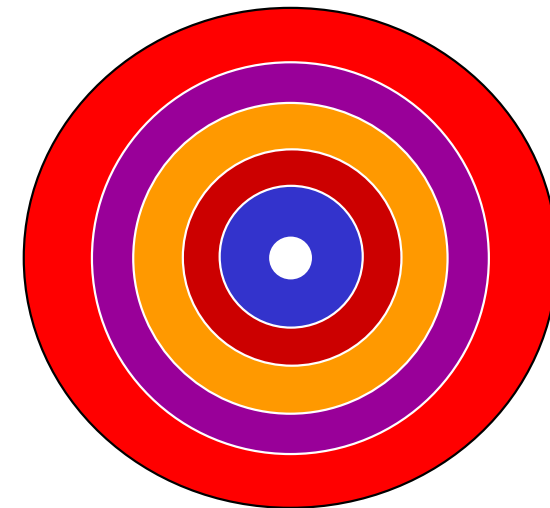
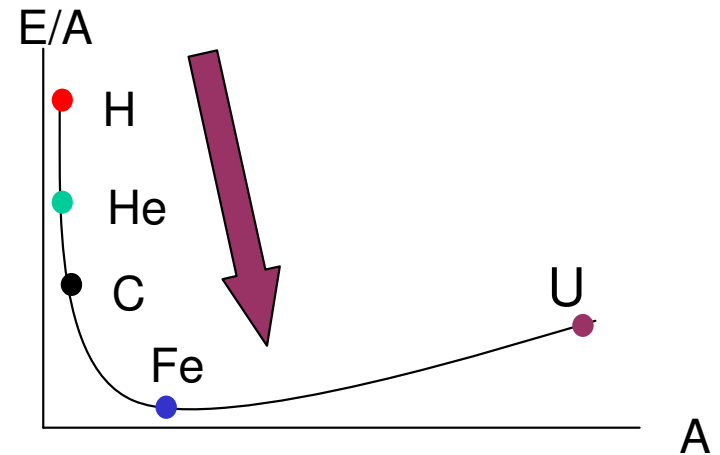

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

új fúziós reakciók indulnak be
mindegyikhez nagyobb
„begyújtási” hőmérséklet kell

Tovább a nukleáris lejtőn lefele!

a külső, hidegebb rétegekben
folytak tovább a korábbi fúziós
folyamatok

Meddig ismétlődnek
a felvonások?

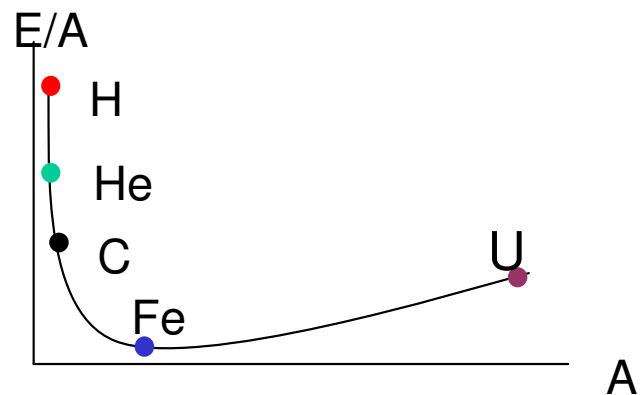
Meddig ismétlődnek
a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

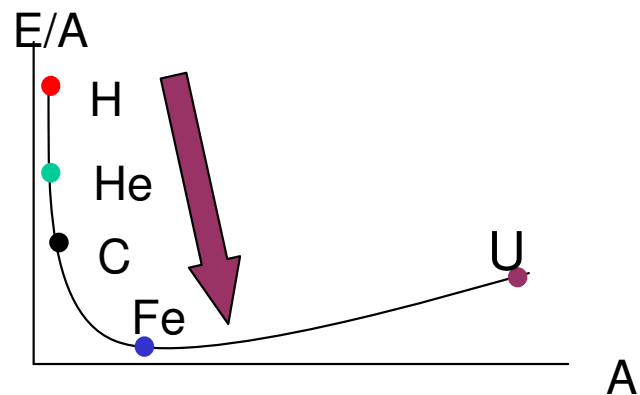
Meddig ismétlődnek
a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

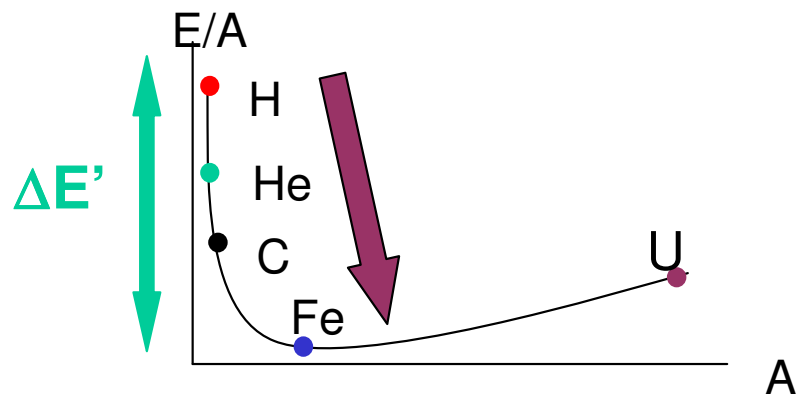
Meddig ismétlődnek
a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

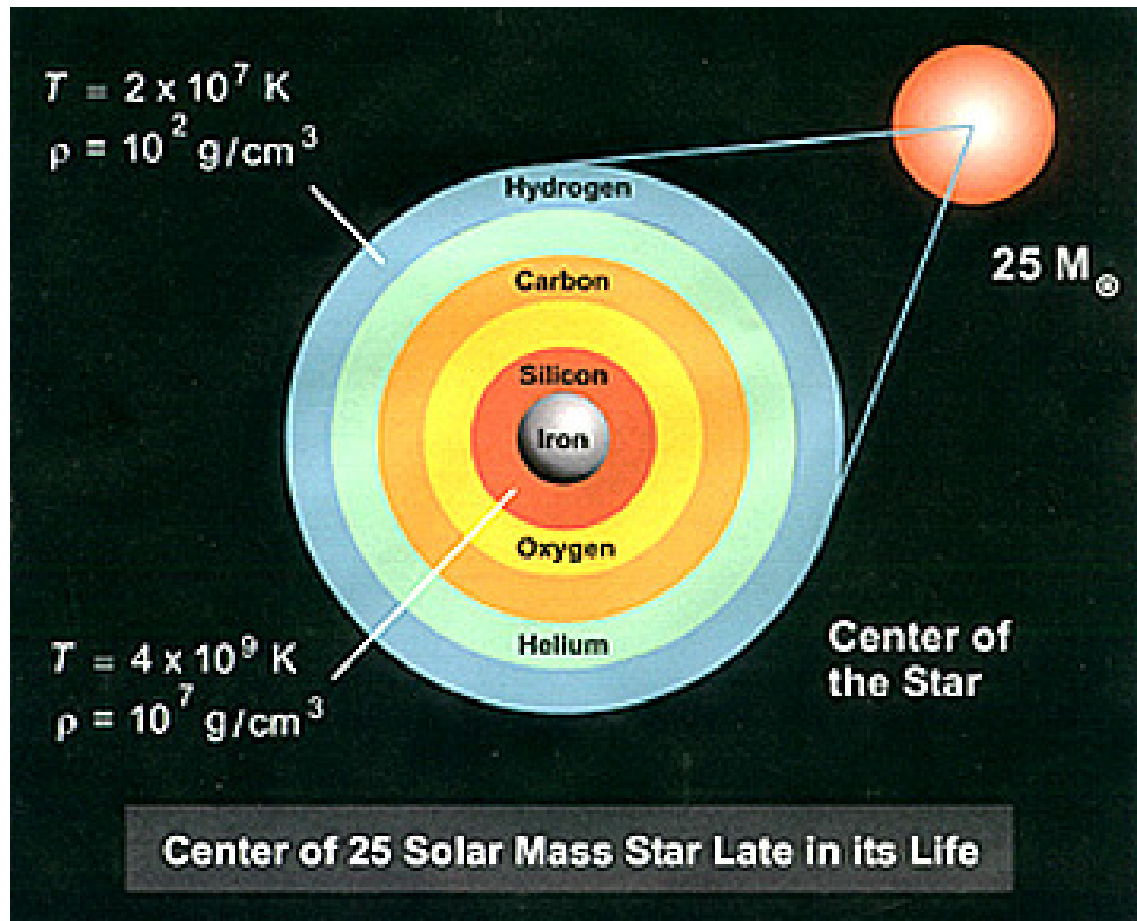
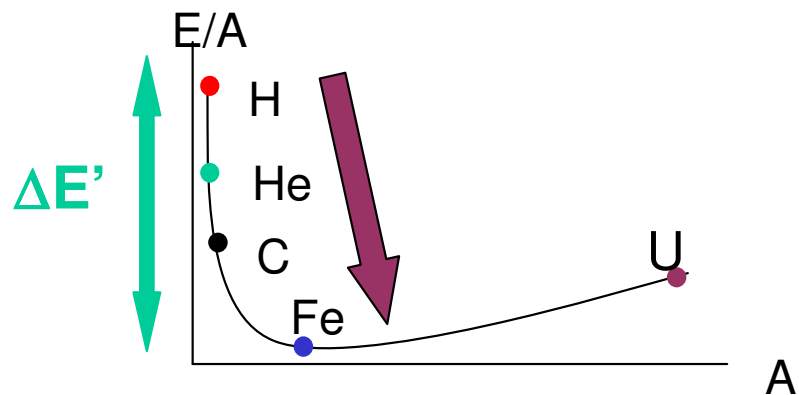
Meddig ismétlődnek
a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

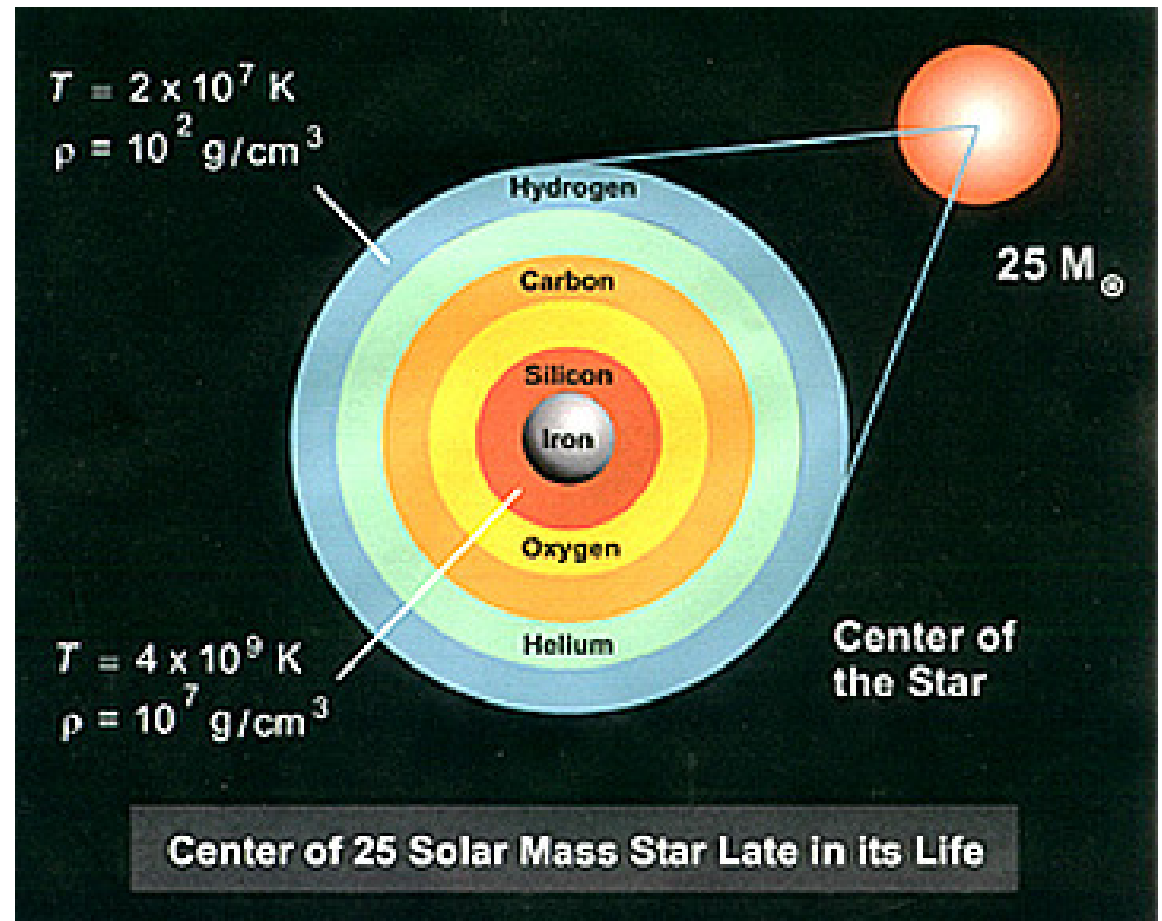
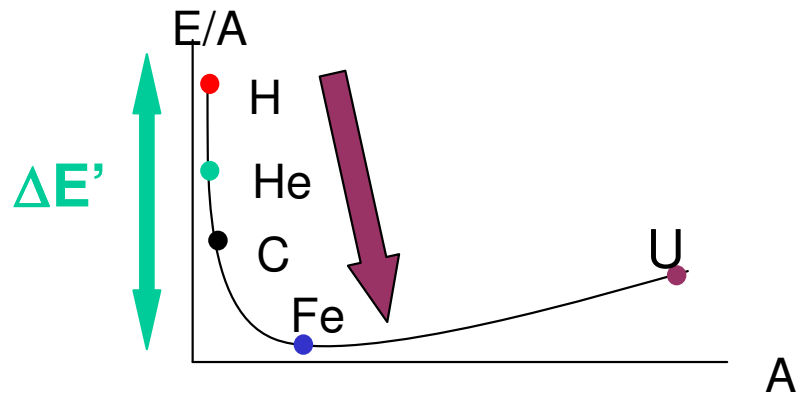
Meddig ismétlődnek a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

Meddig ismétlődnek a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

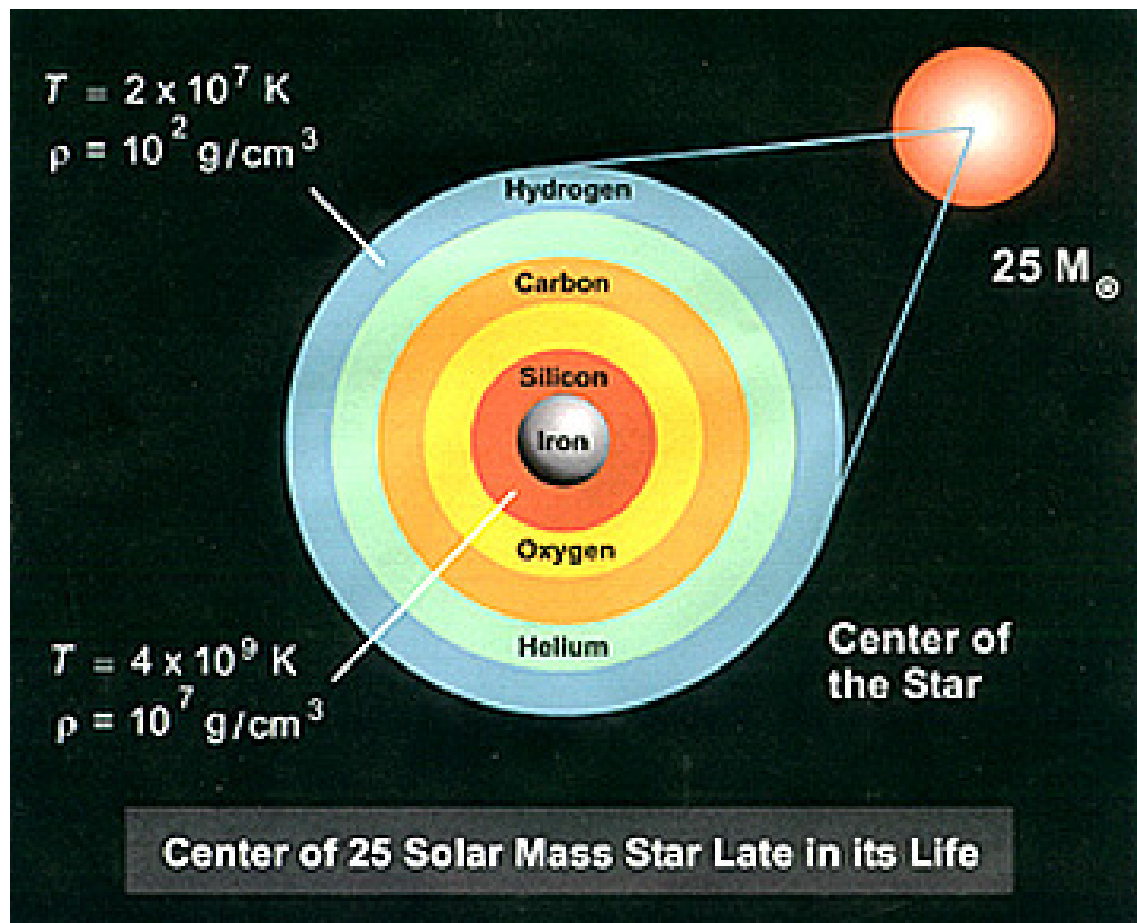
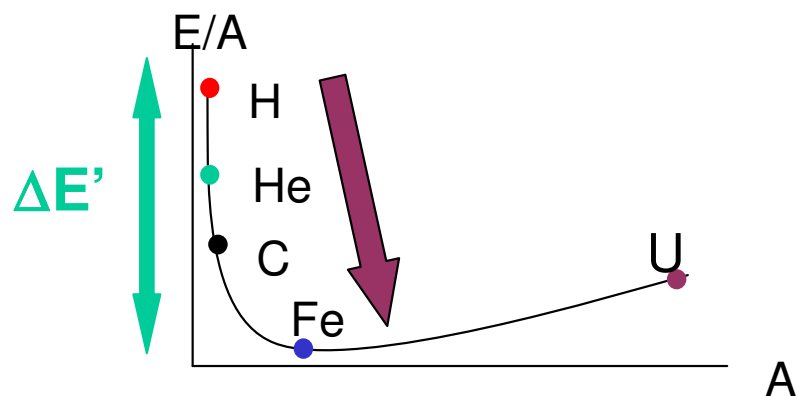

„kémiailag”
differenciálódott
rétegek egy
öreg csillagban

Meddig ismétlődnek
a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

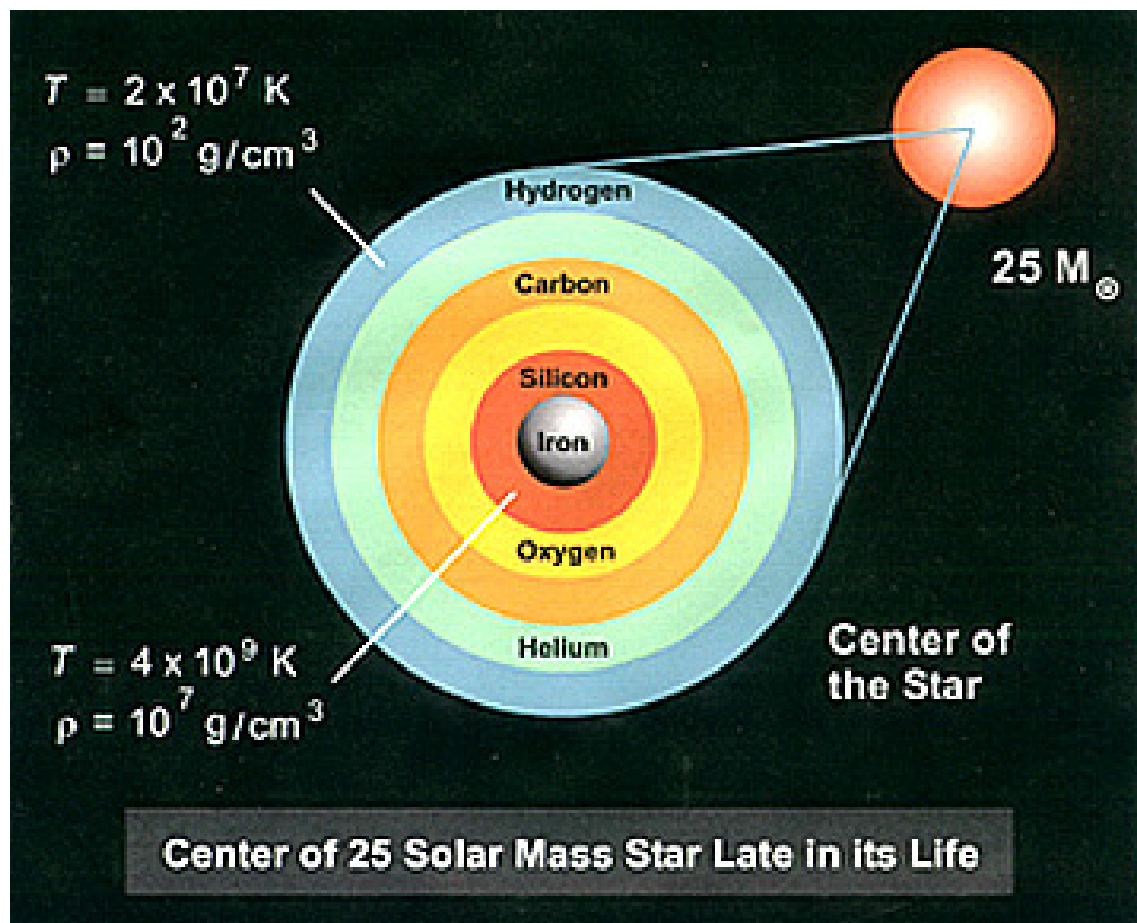
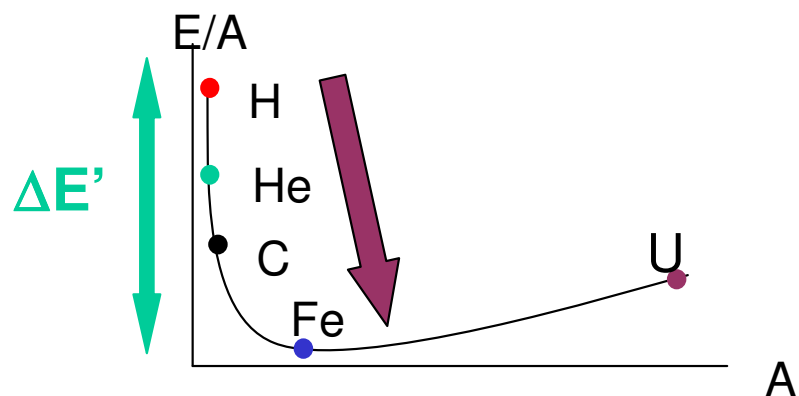

A vasmagban már nincs
felszabadítható nukleáris energia!

„kémiailag”
differenciálódott
rétegek egy
öreg csillagban

Meddig ismétlődnek a felvonások?

A nukleáris völgy legaljáig!

A vasmagban már nincs felszabadítható nukleáris energia!

De a külső rétegekben folyó magfúzió hője tovább fűti a csillag magját!

„kémiaailag” differenciálódott rétegek egy öreg csillagban

a szappanopera folytatódni akarna

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

**ehelyett energiafogyasztó
magreakciók indulnak be**

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

**ehelyett energiafogyasztó
magreakciók indulnak be**

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

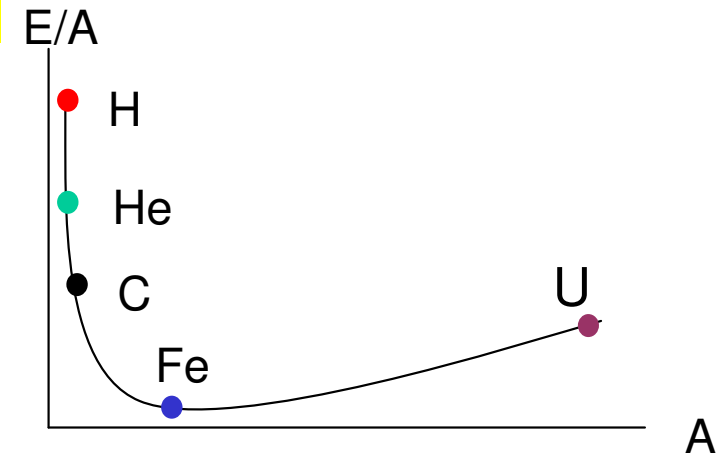
ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

**ehelyett energiafogyasztó
magreakciók indulnak be**

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

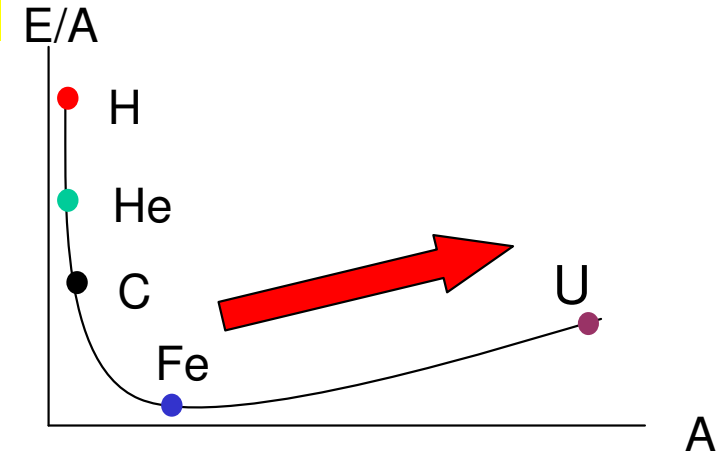
ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

**ehelyett energiafogyasztó
magreakciók indulnak be**

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

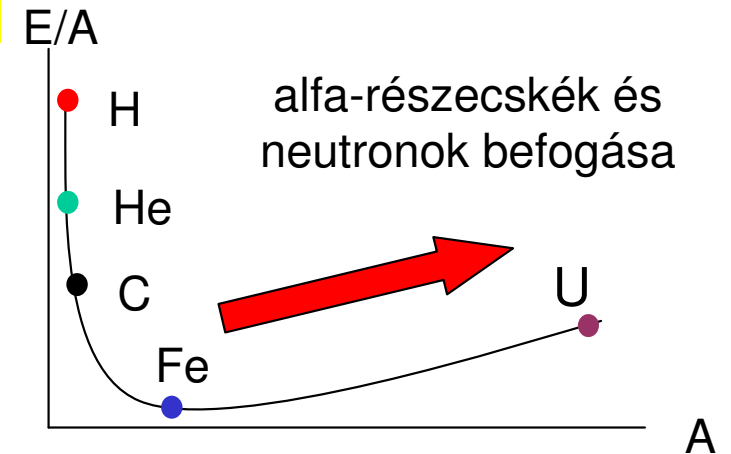
ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

**ehelyett energiafogyasztó
magreakciók indulnak be**

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd
összehúzni a csillag anyagát

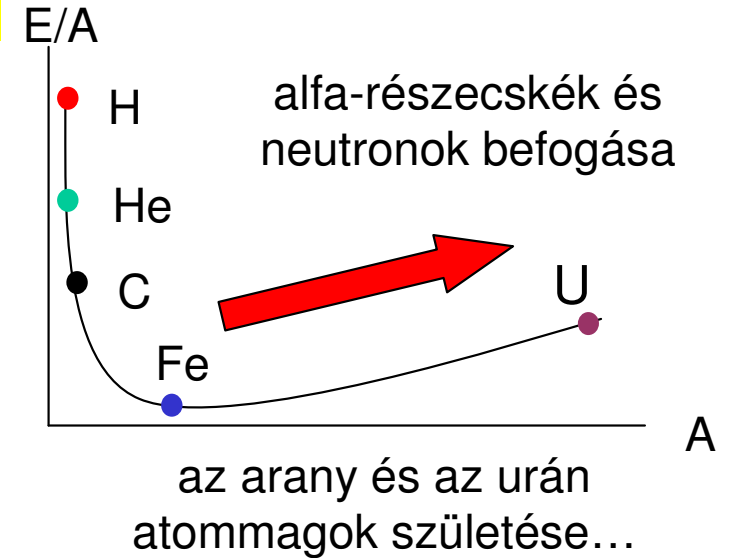
ettől a csillag magjában felmelegszik a
korábbi fúzió során legyártott „hamu”

**de nincs további energiatermelő
fúziós reakció**

**ehelyett energiafogyasztó
magreakciók indulnak be**

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd összehúzni a csillag anyagát

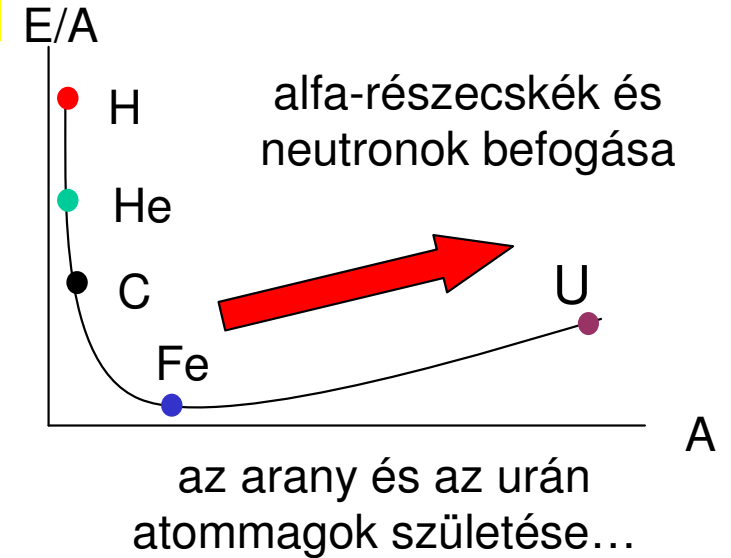
ettől a csillag magjában felmelegszik a korábbi fúzió során legyártott „hamu”

de nincs további energiatermelő fúziós reakció

ehelyett energiafogyasztó magreakciók indulnak be

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

E folyamatok energiaforrása:

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd összehúzni a csillag anyagát

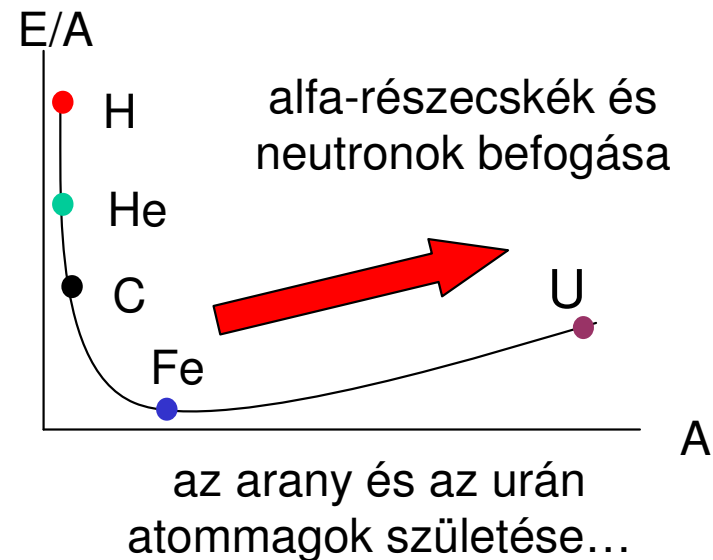
ettől a csillag magjában felmelegszik a korábbi fúzió során legyártott „hamu”

de nincs további energiatermelő fúziós reakció

ehelyett energiafogyasztó magreakciók indulnak be

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

**E folyamatok energiaforrása:
a gravitációs energia:**

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd összehúzni a csillag anyagát

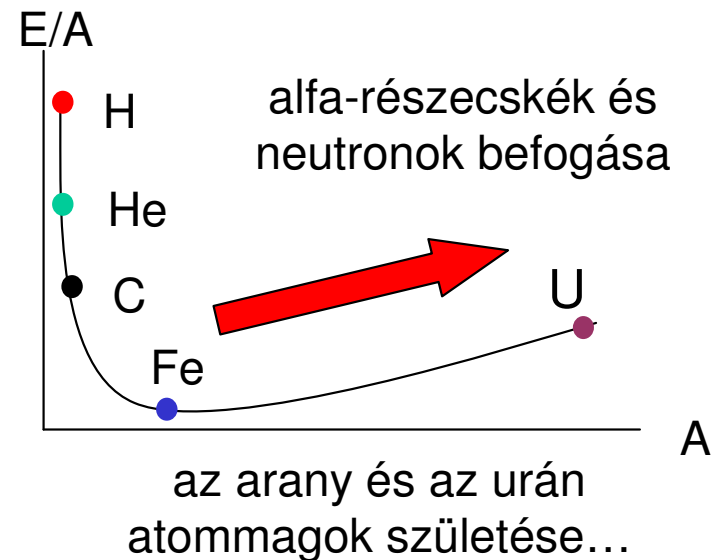
ettől a csillag magjában felmelegszik a korábbi fúzió során legyártott „hamu”

de nincs további energiatermelő fúziós reakció

ehelyett energiafogyasztó magreakciók indulnak be

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

E folyamatok energiaforrása:
a gravitációs energia:
ez melegíti a csillag magját

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd összehúzni a csillag anyagát

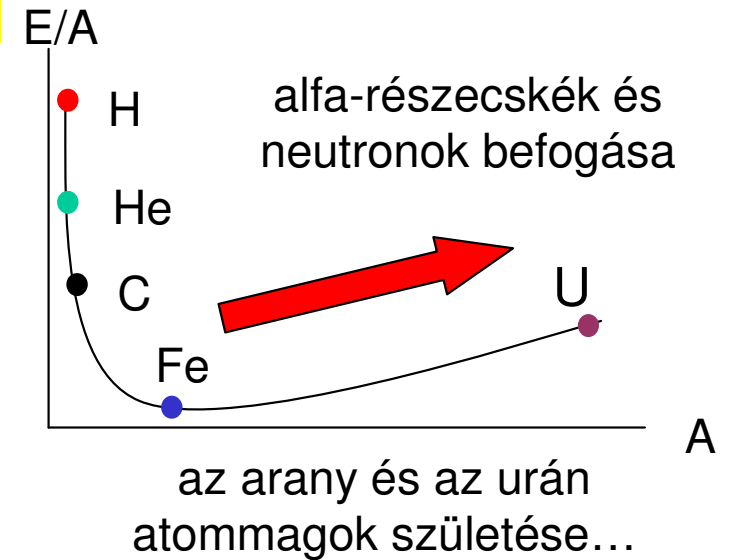
ettől a csillag magjában felmelegszik a korábbi fúzió során legyártott „hamu”

de nincs további energiatermelő fúziós reakció

ehelyett energiafogyasztó magreakciók indulnak be

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

E folyamatok energiaforrása:

a gravitációs energia:

ez melegíti a csillag magját

de nem a maximális mértékben!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd összehúzni a csillag anyagát

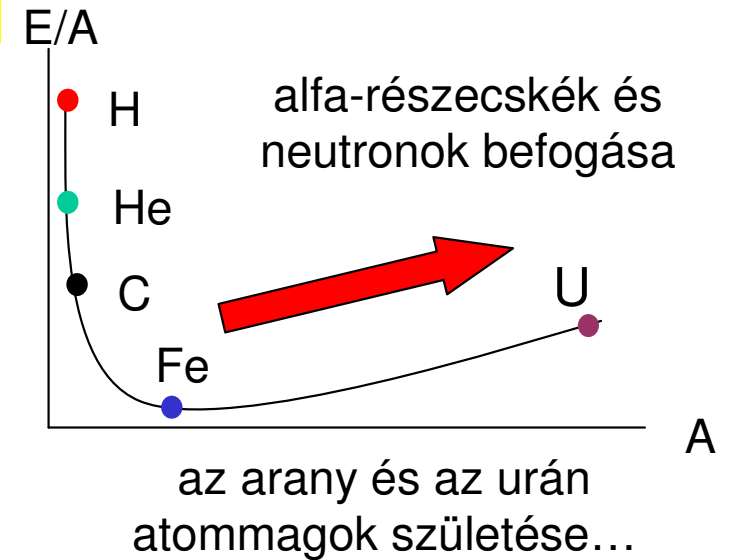
ettől a csillag magjában felmelegszik a korábbi fúzió során legyártott „hamu”

de nincs további energiatermelő fúziós reakció

ehelyett energiafogyasztó magreakciók indulnak be

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

E folyamatok energiaforrása:

a gravitációs energia:

ez melegíti a csillag magját

de nem a maximális mértékben!

mert az energia egy része a nehéz atommagokba raktározódik!

a szappanopera folytatódni akarna

a csillag magja elérte a **vas-állapotot**:

leáll a magreakció

megszűnik a sugárnyomás

az eddig féken tartott gravitáció elkezd összehúzni a csillag anyagát

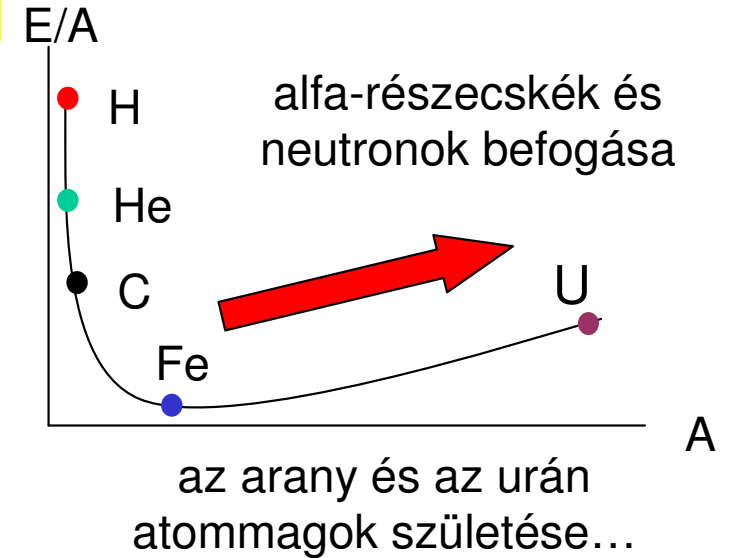
ettől a csillag magjában felmelegszik a korábbi fúzió során legyártott „hamu”

de nincs további energiatermelő fúziós reakció

ehelyett energiafogyasztó magreakciók indulnak be

FELFELÉ a nukleáris lejtőn!

E folyamatok energiaforrása:

a gravitációs energia:

ez melegíti a csillag magját

de nem a maximális mértékben!

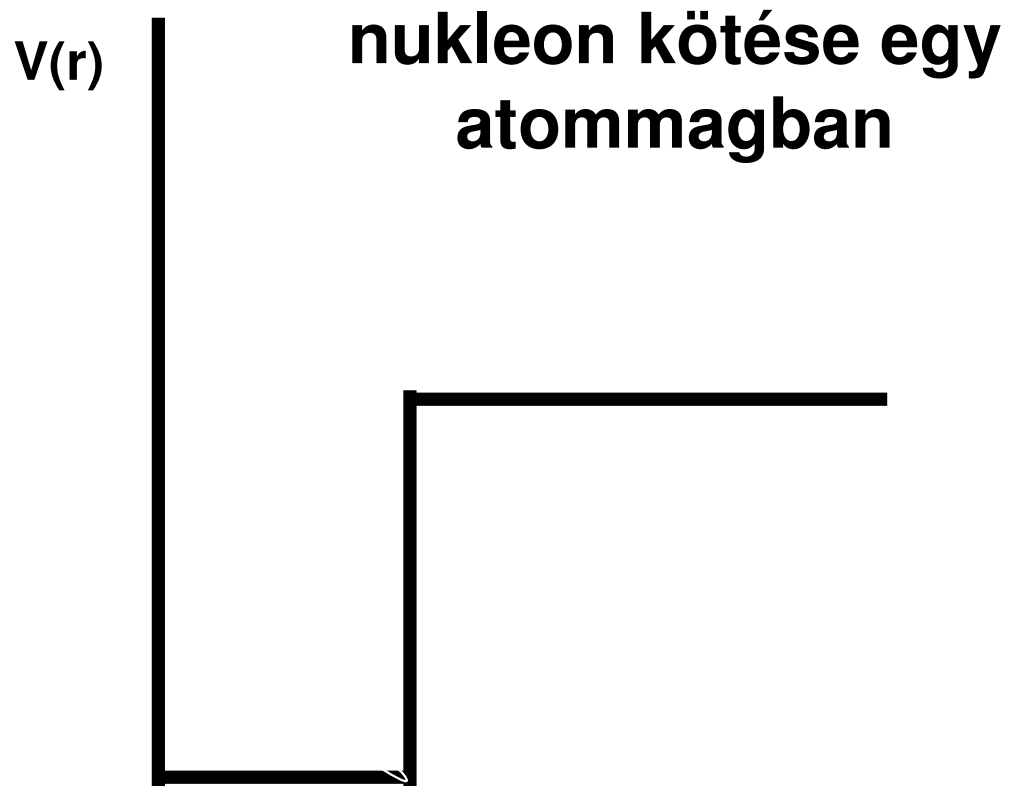
mert az energia egy része a nehéz atommagokba raktározódik!

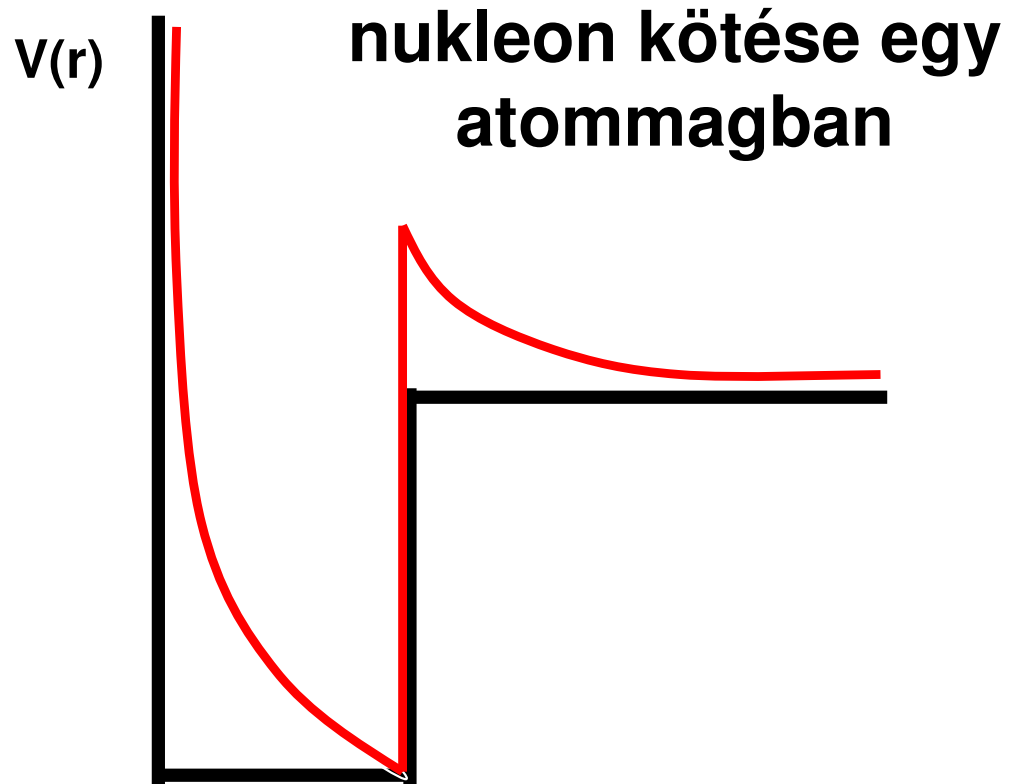
Beindult az első NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

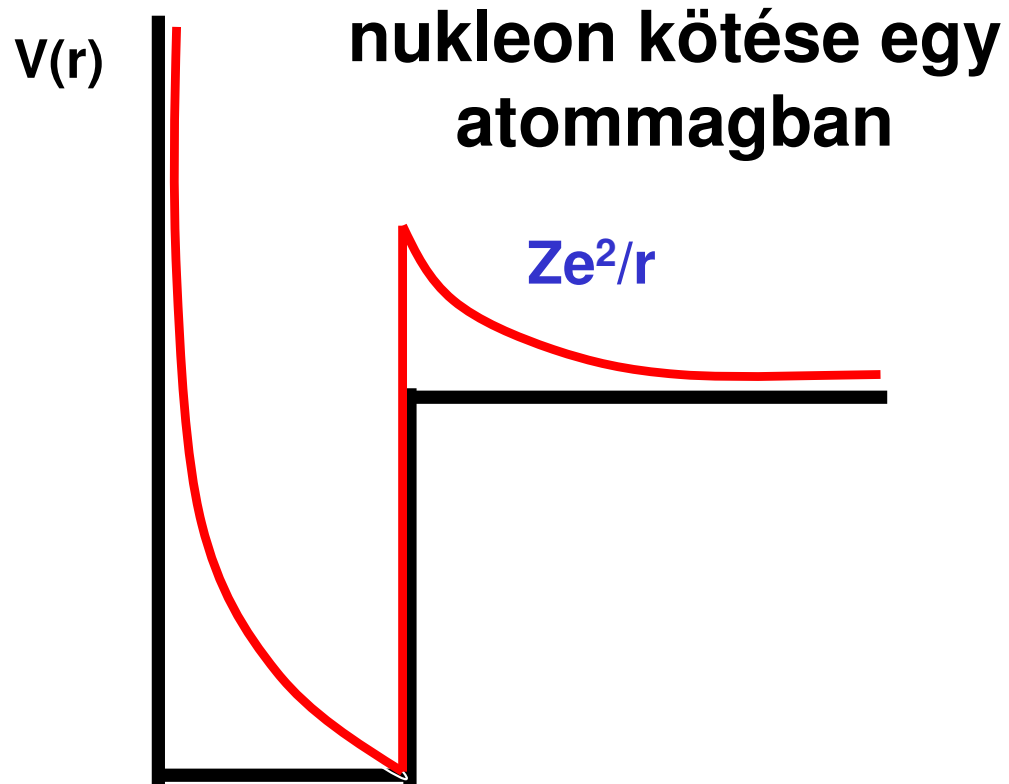

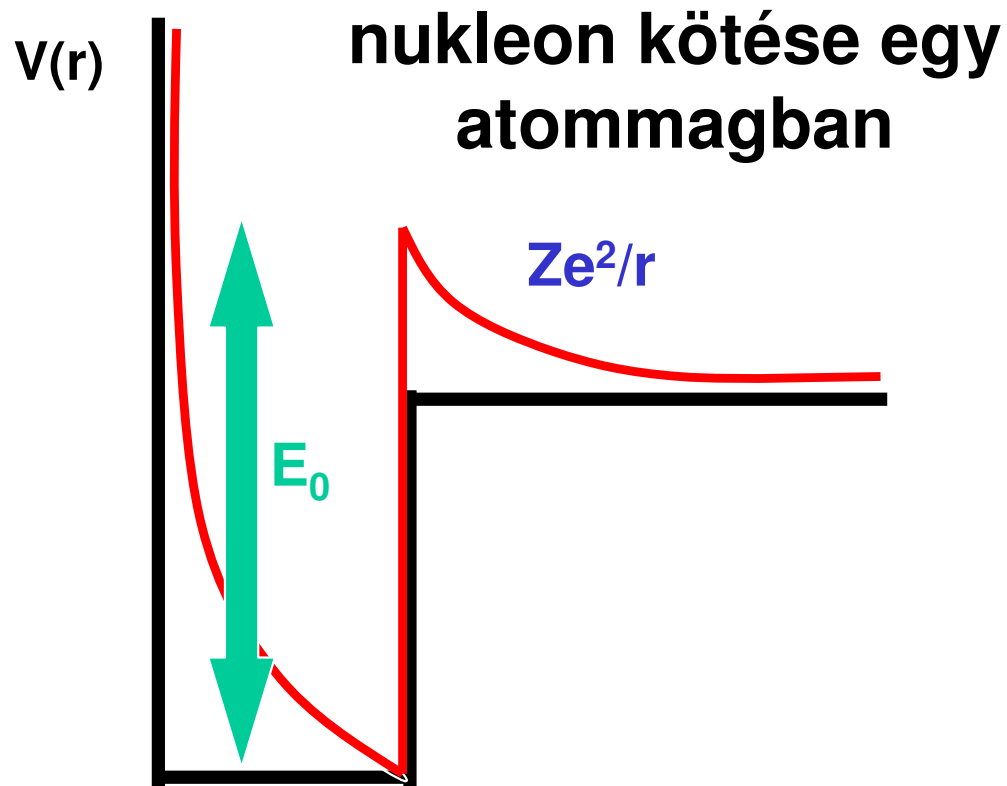
nukleon kötése egy atommagban

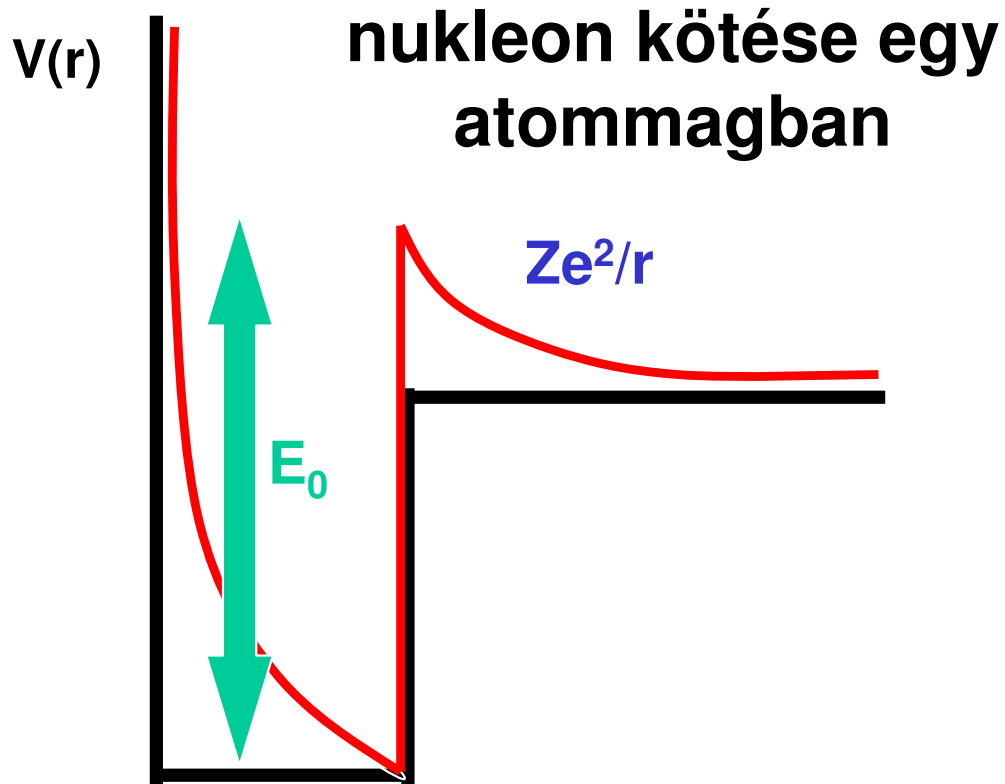

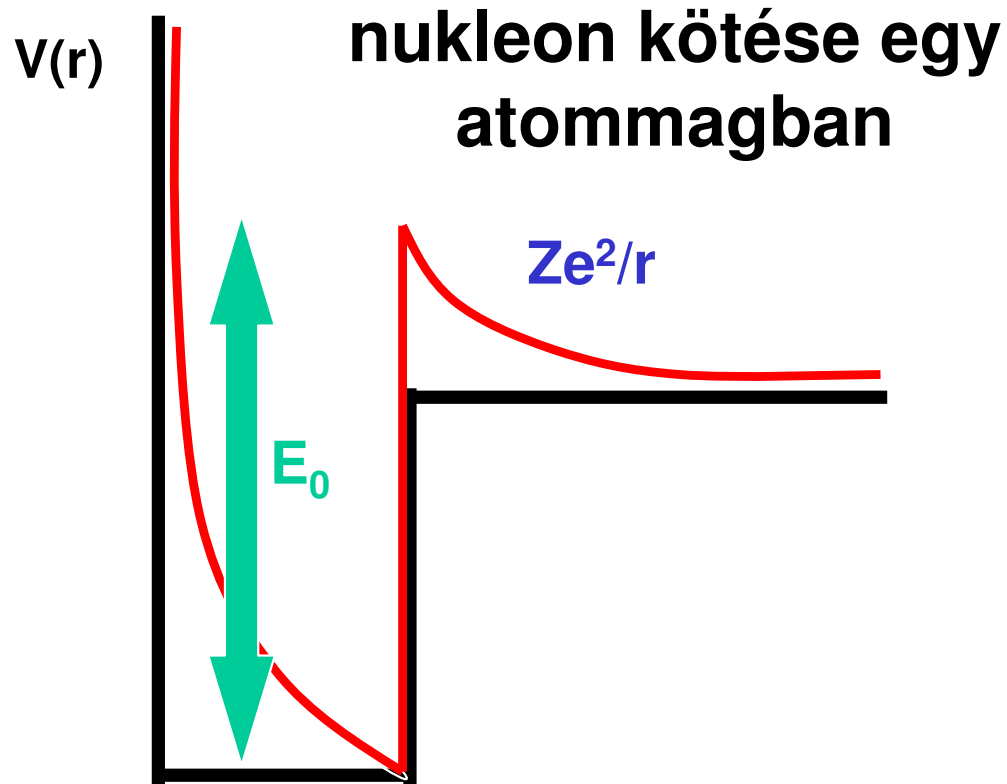

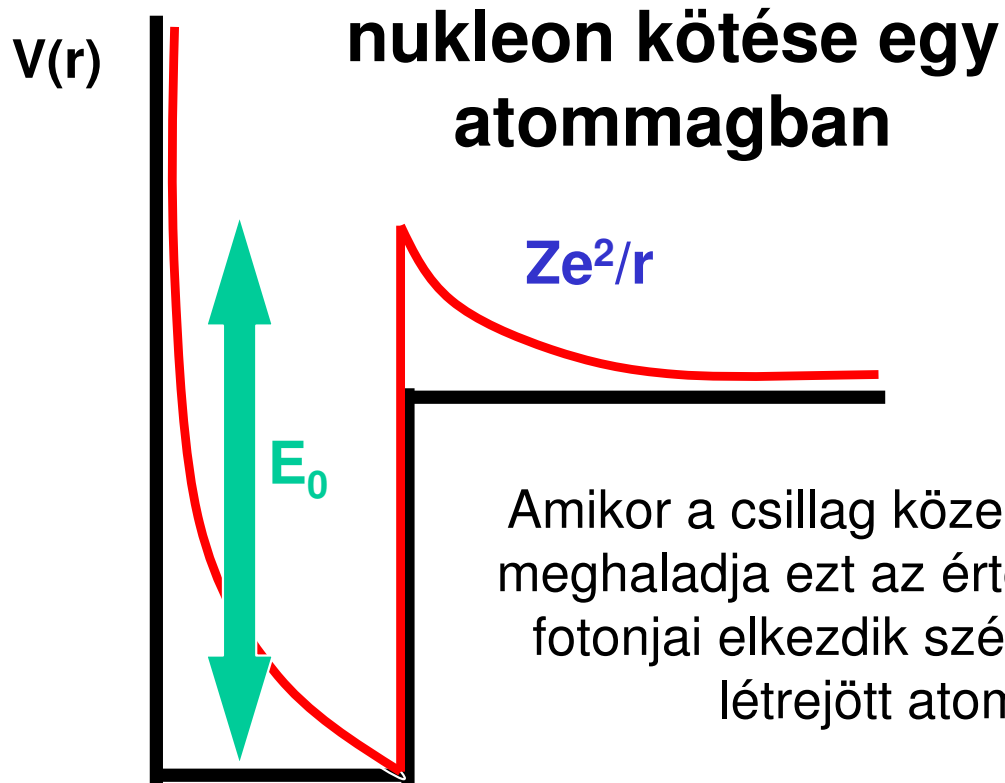

mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

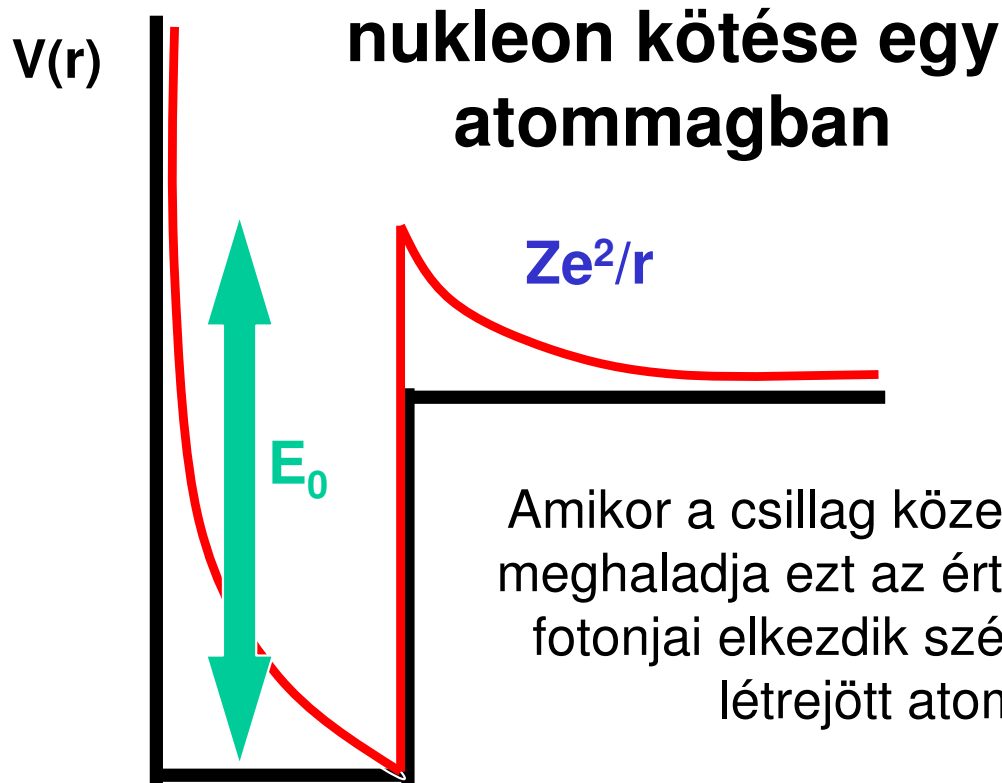
$$kT < E_0$$

mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

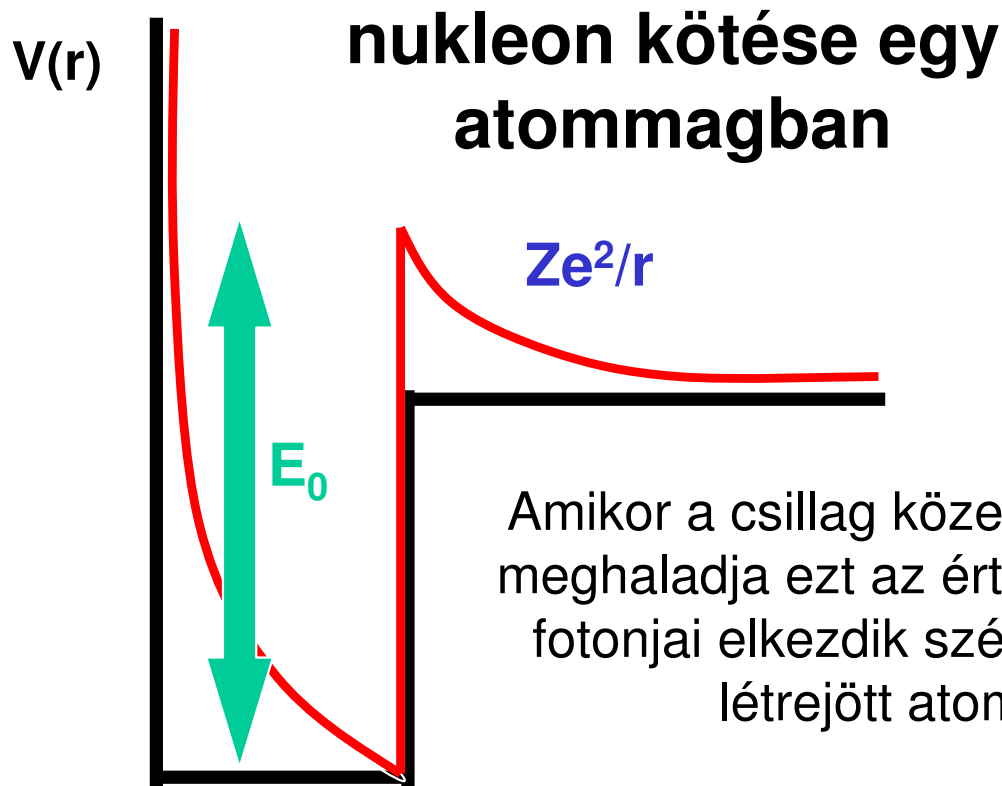

mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

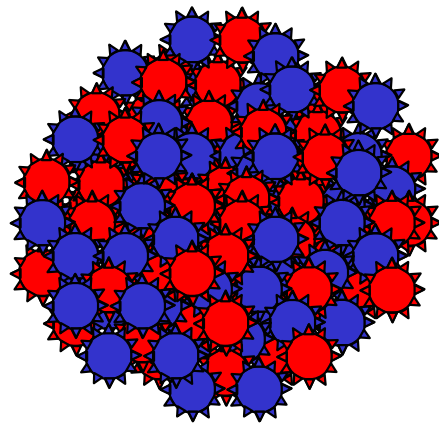

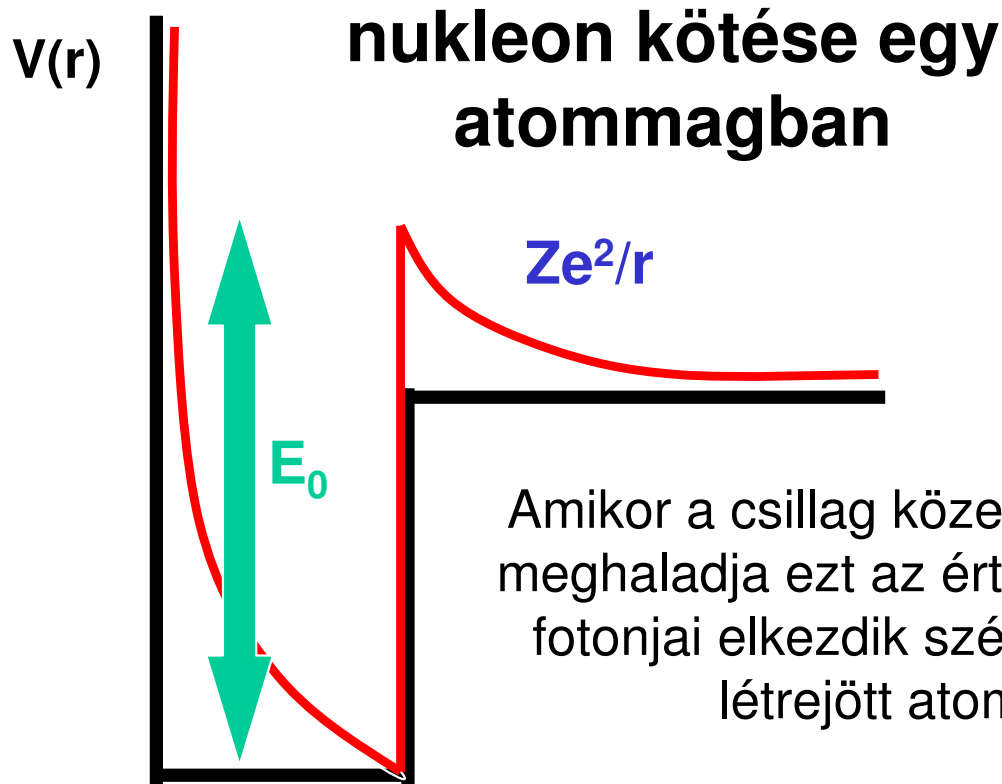
mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

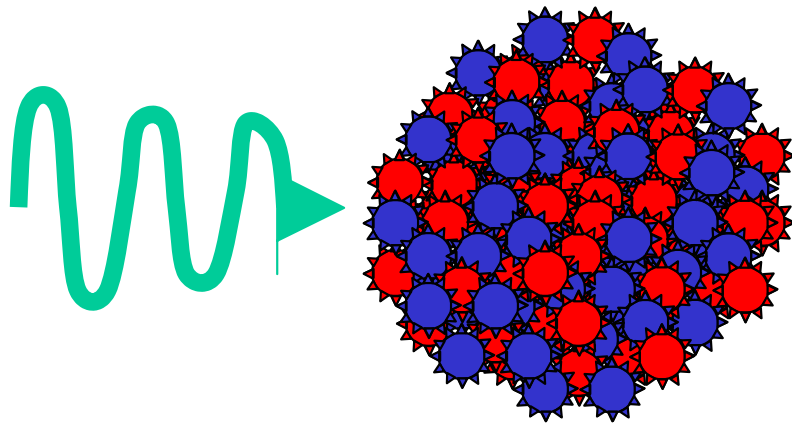

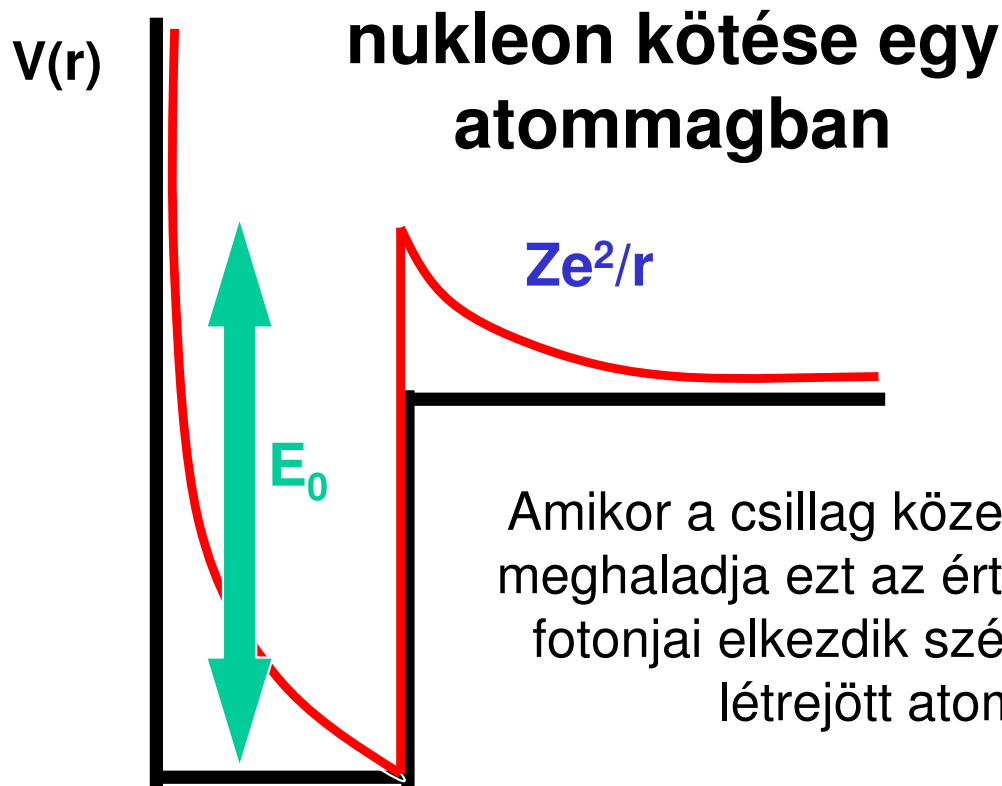
mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

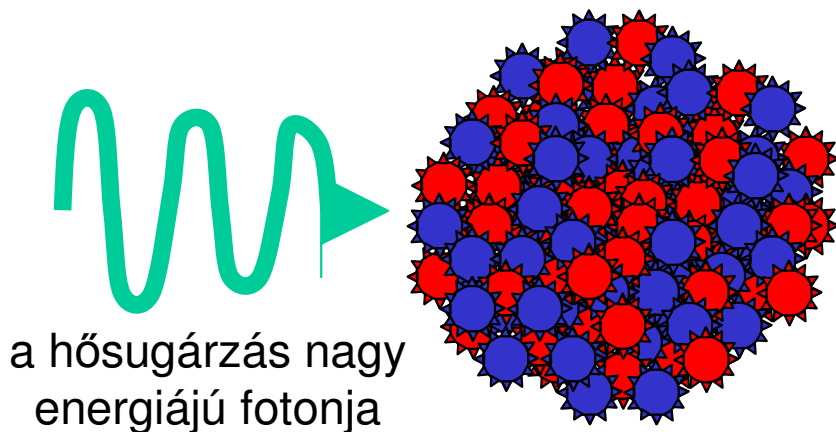

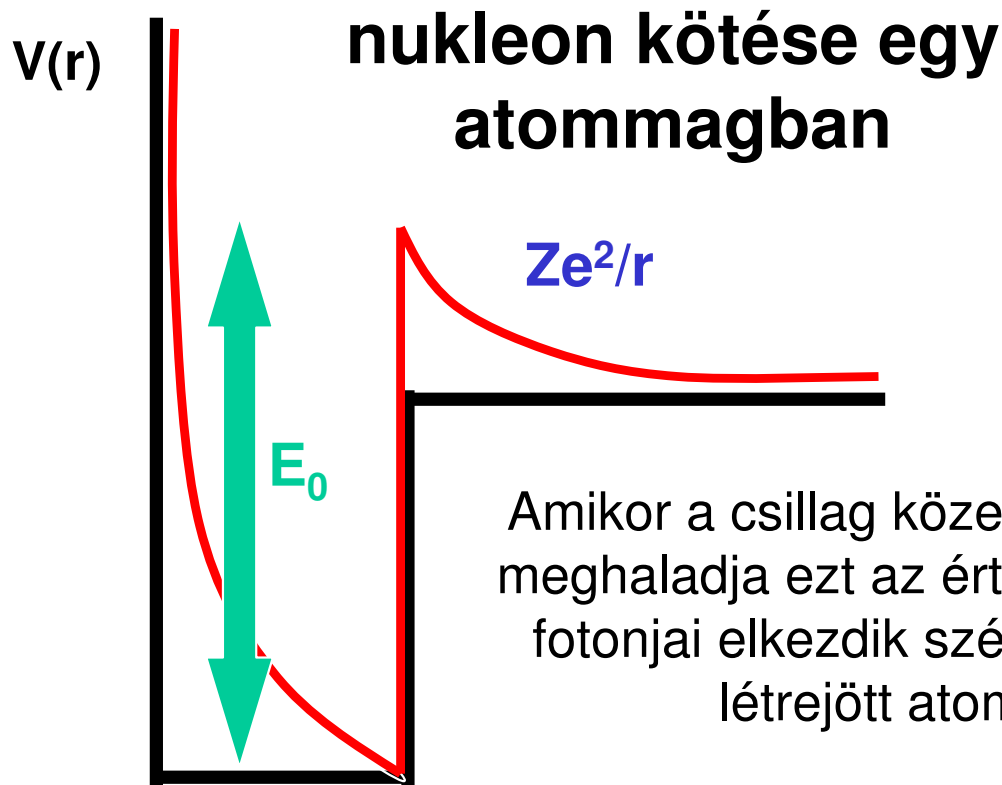
mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

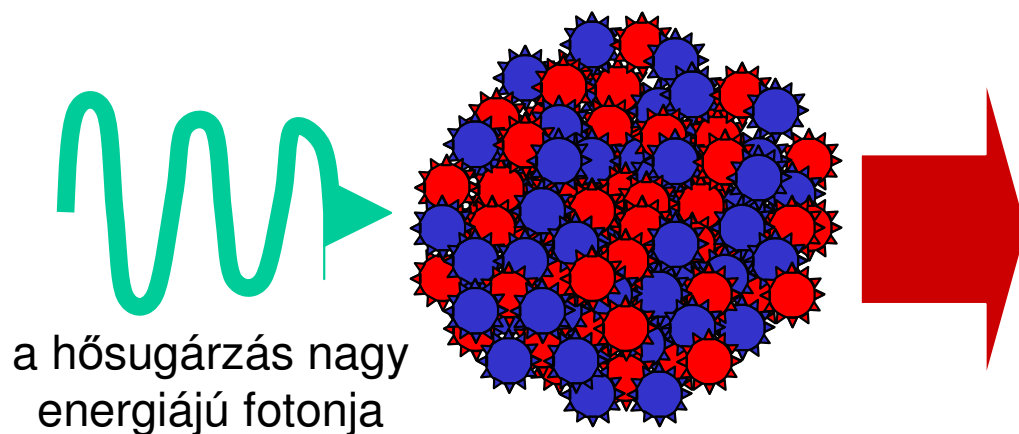

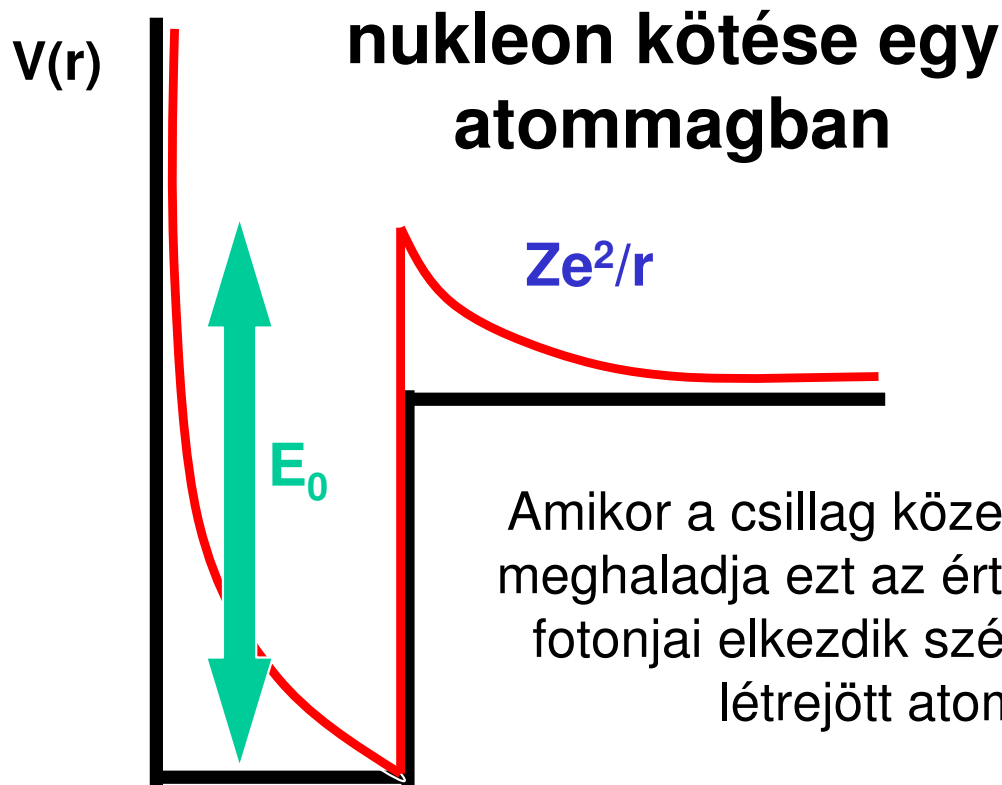
mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

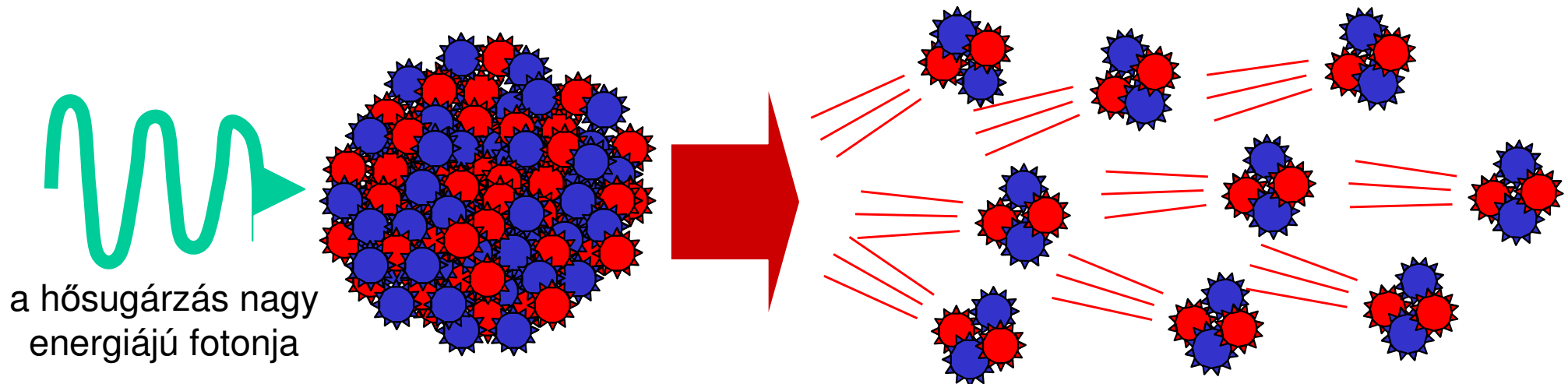

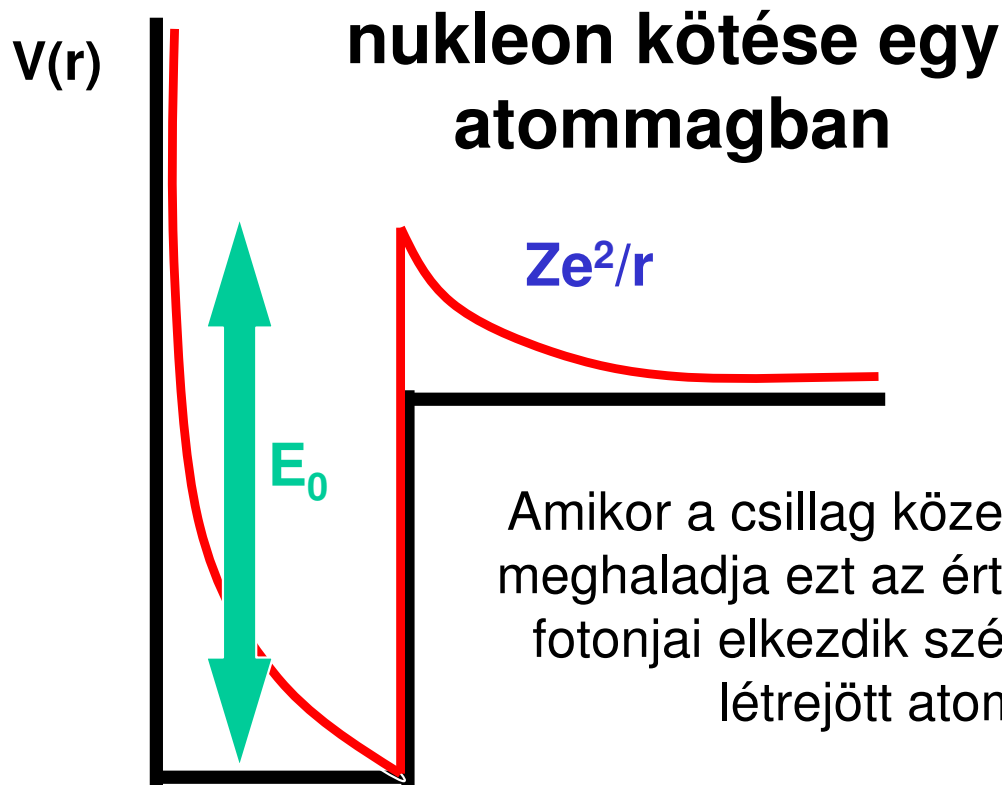
mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

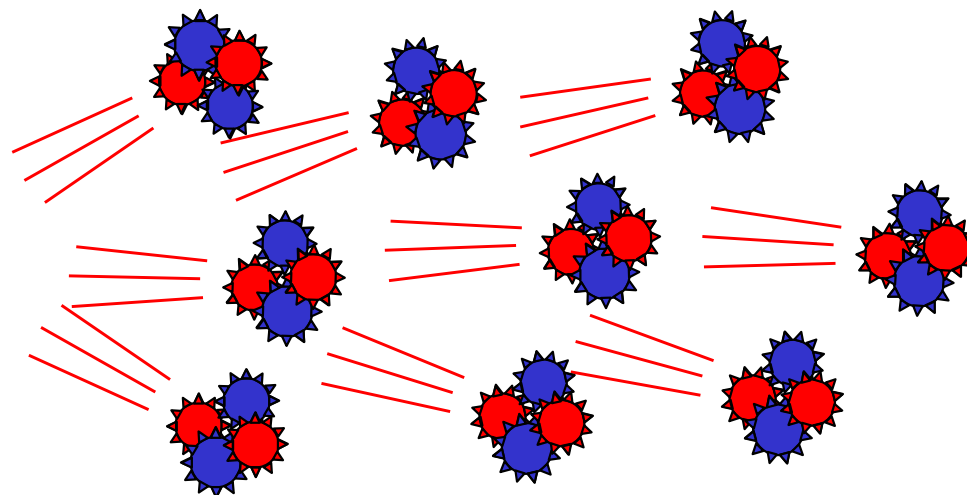
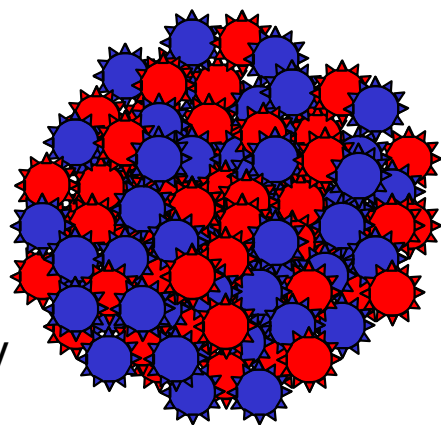
$$kT < E_0$$

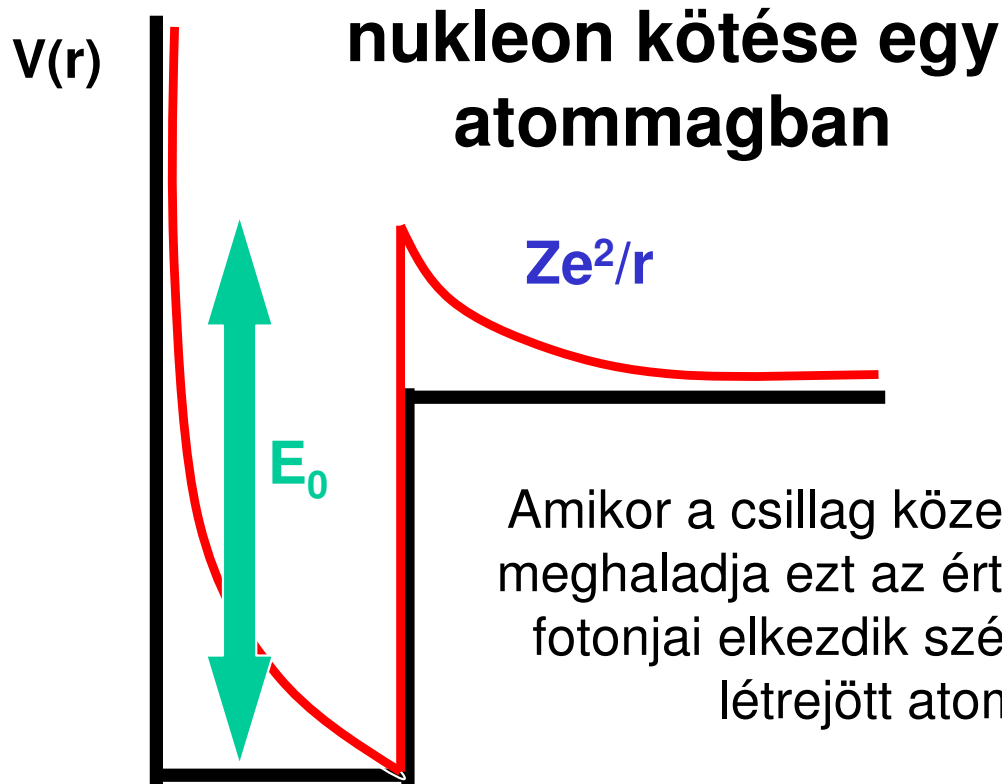
Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

$$kT > E_0$$

⁴He magok

a hőszugárzás nagy energiájú fotonja

Amikor a csillag közepén a hőmérséklet meghaladja ezt az értéket, a hőszugárzás fotonjai elkezdik szétverni a korábban létrejött atommagokat

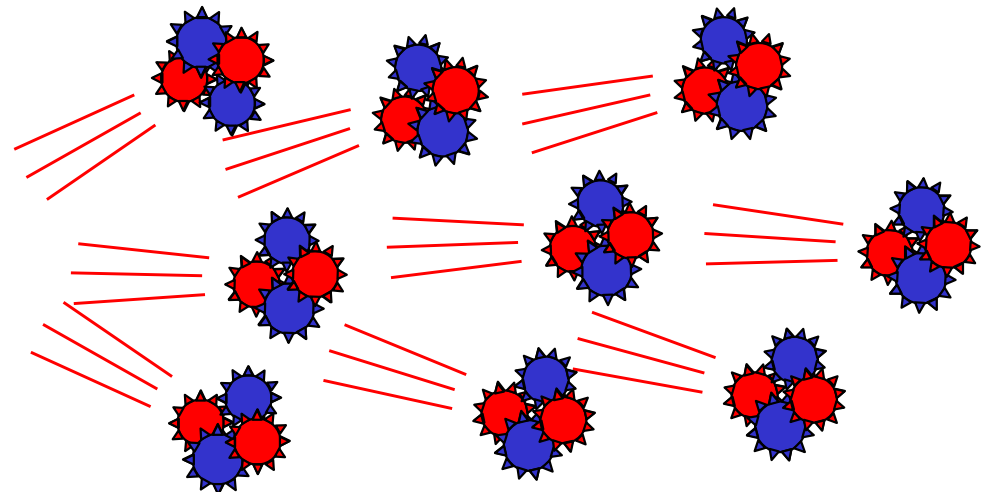
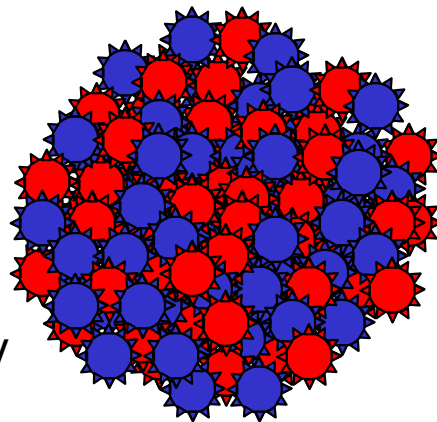
mindaddig az átlagos hőenergia kisebb volt a nukleonok kötési energiájánál:

$$kT < E_0$$

$$kT > E_0$$

${}^4\text{He}$ magok
(alfa-részecskék)

a hőszugárzás nagy energiájú fotonja

a vas atommagok fotodisszociációja:

a vas atommagok fotodisszociációja:

a vas atommagok fotodisszociációja:

a vas atommagok fotodisszociációja:

a vas atommagok fotodisszociációja:

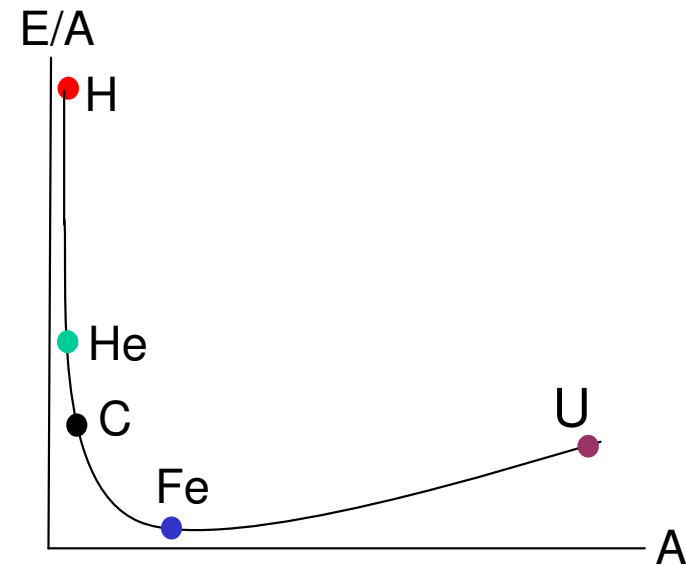

Ez a folyamat sok energiát nyel el

a vas atommagok fotodisszociációja:

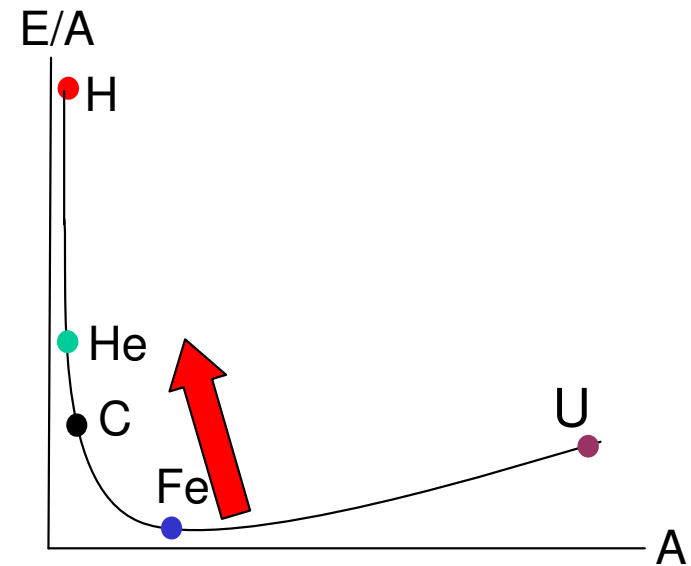
Ez a folyamat sok energiát nyel el

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

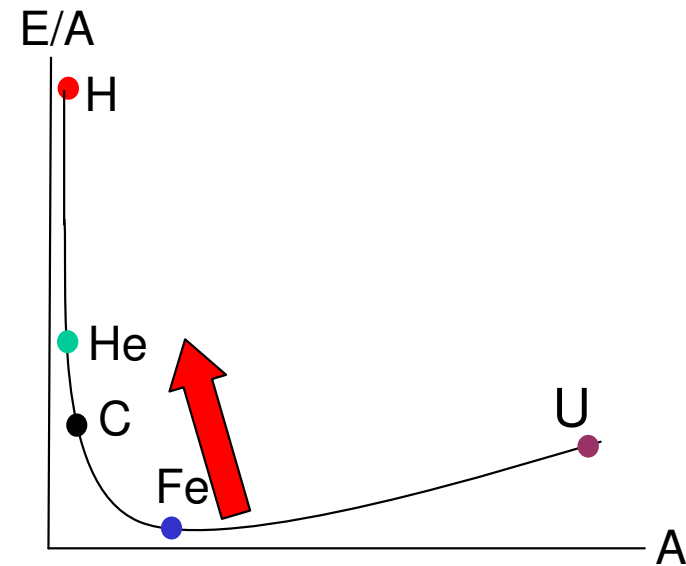

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában

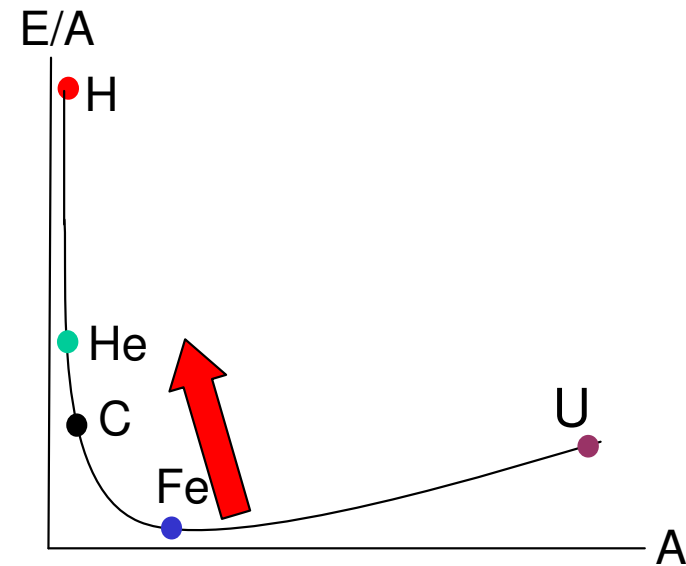

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

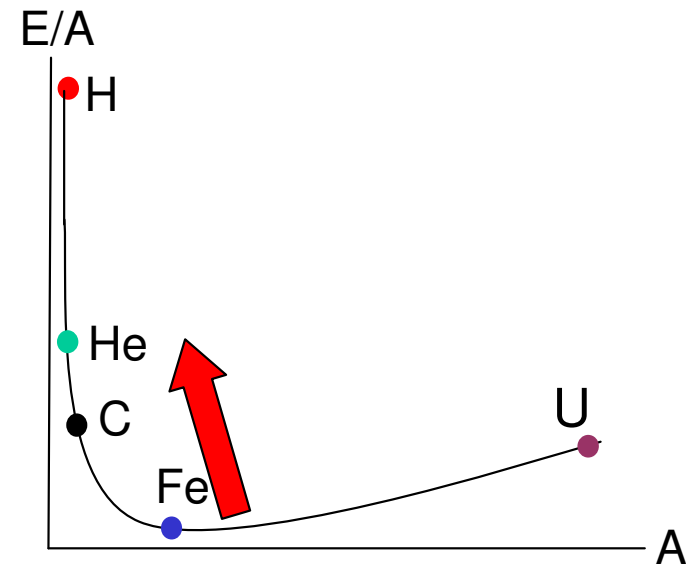
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

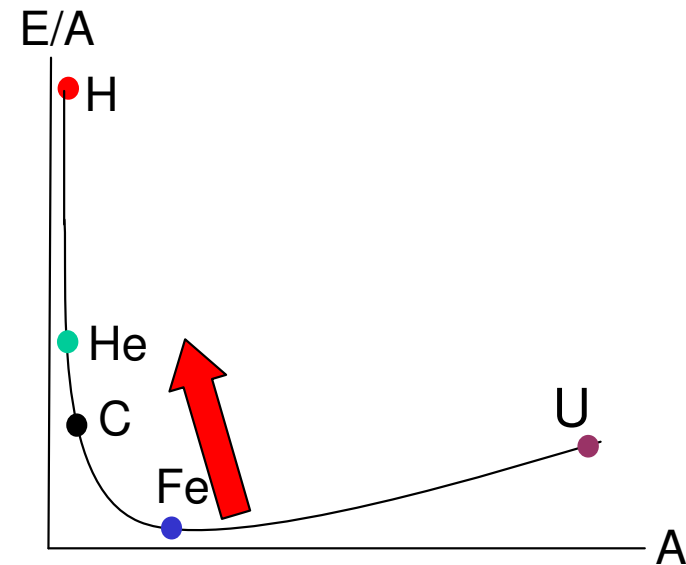
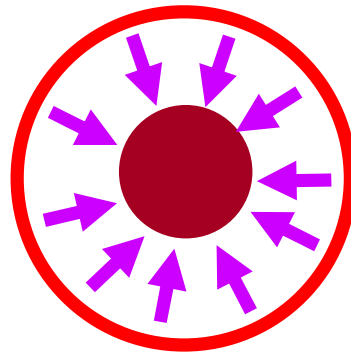
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

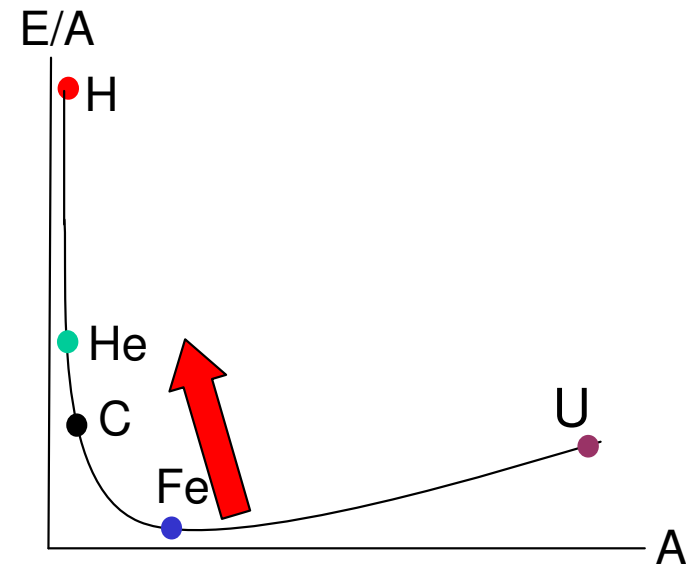
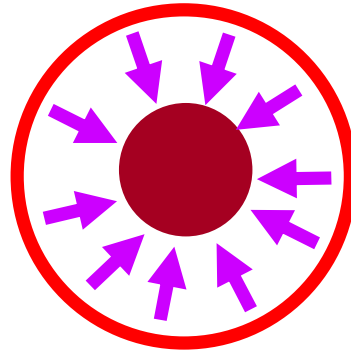
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot
gravitációs energia

a vas atommagok fotodisszociációja:

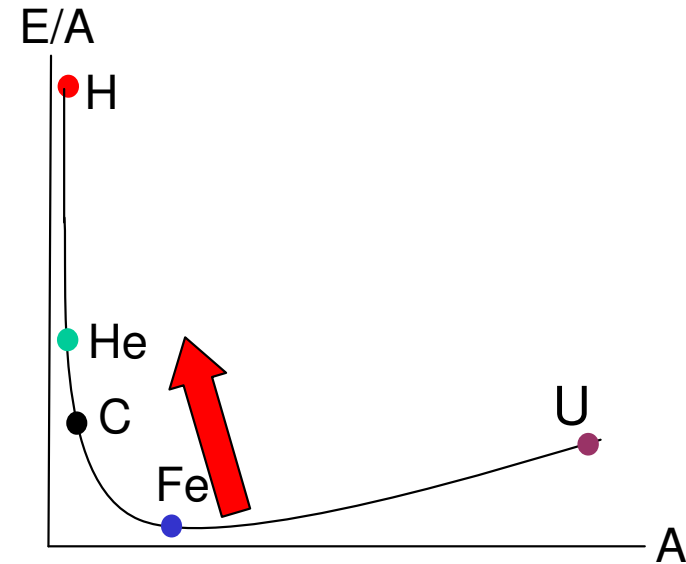
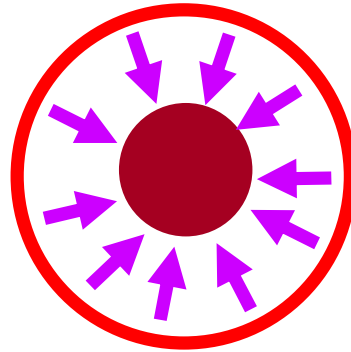
Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot
gravitációs energia

hőenergia

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

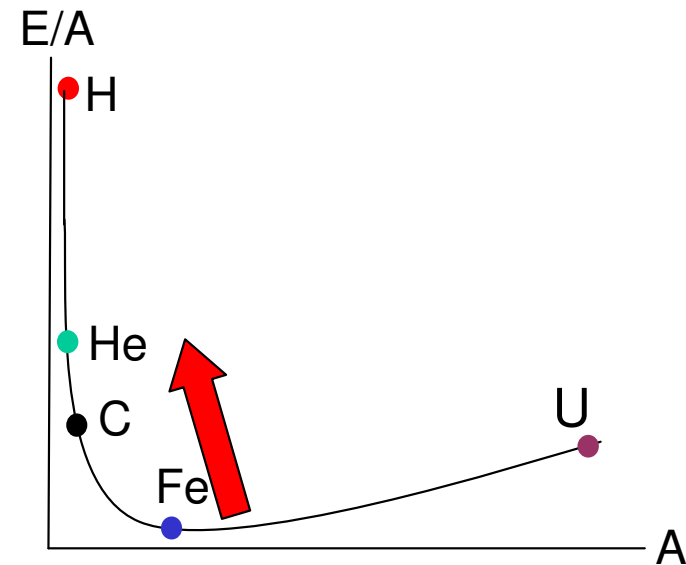
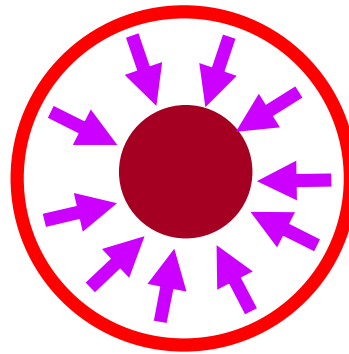
gravitációs energia

hőenergia

újramelegedés,
növekvő nyomás

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

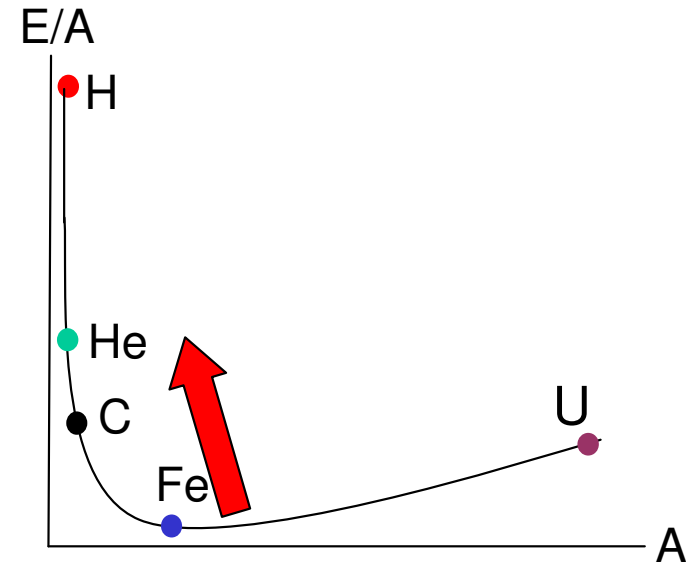
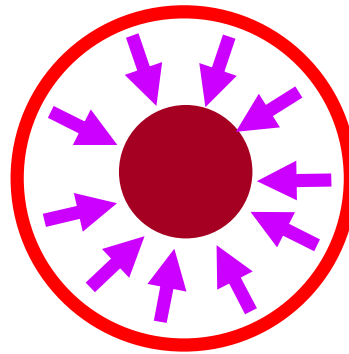

hőenergia

újramelegedés,
növekvő nyomás

szabályozás negatív
visszacsatolással

a vas atommagok fotodisszociációja:

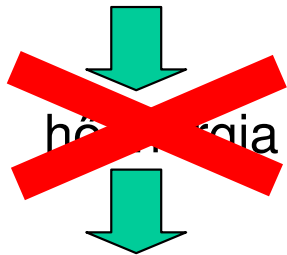

Ez a folyamat sok energiát nyel el

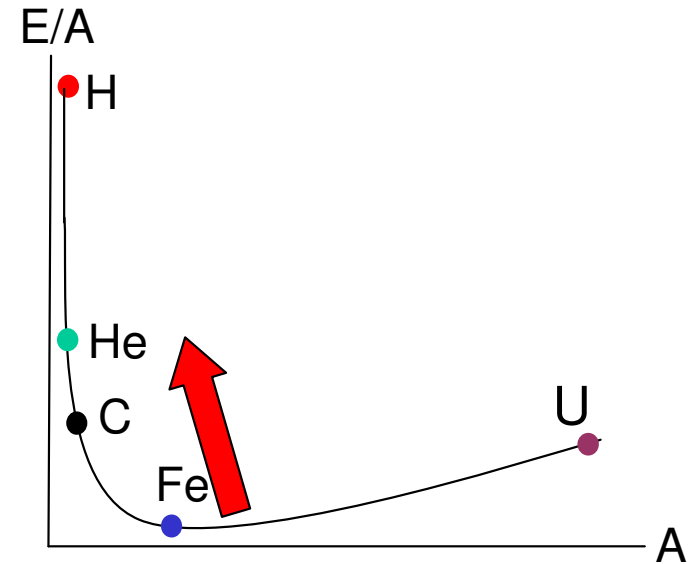
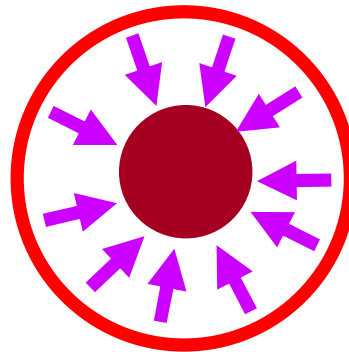
ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

újramelegedés,
növekvő nyomás

szabályozás negatív
visszacsatolással

a vas atommagok fotodisszociációja:

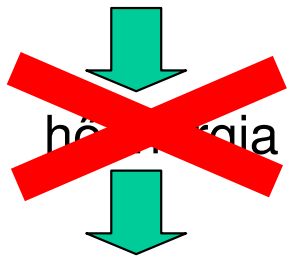

Ez a folyamat sok energiát nyel el

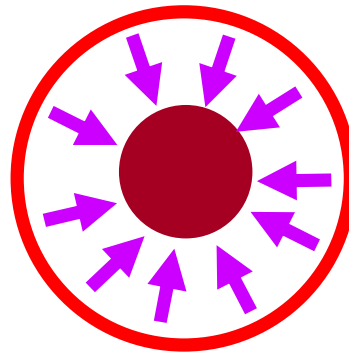
ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

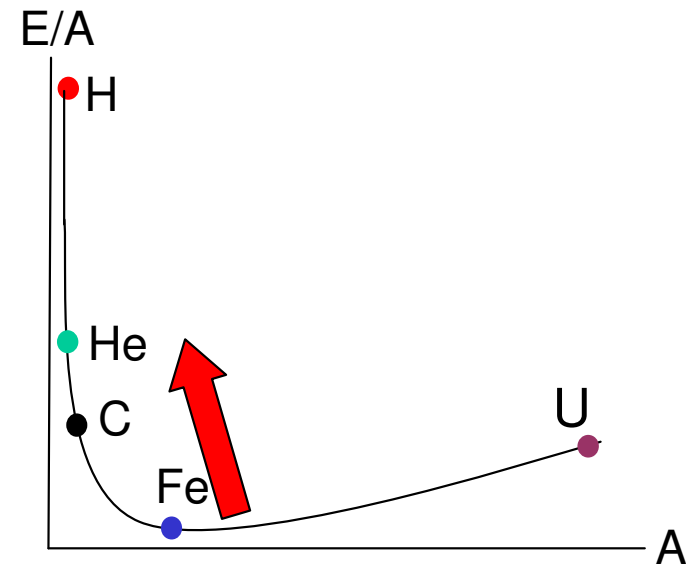
gravitációs energia

újramelegedés,
növekvő nyomás

újabb Fe atommagok
esnek szét

szabályozás negatív
visszacatolással

a vas atommagok fotodisszociációja:

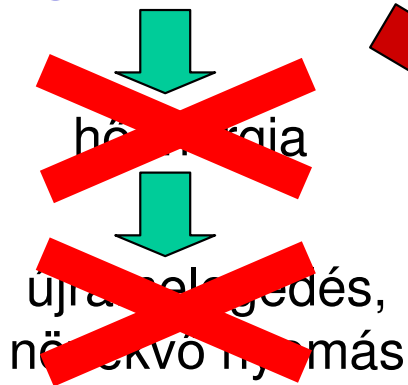

Ez a folyamat sok energiát nyel el

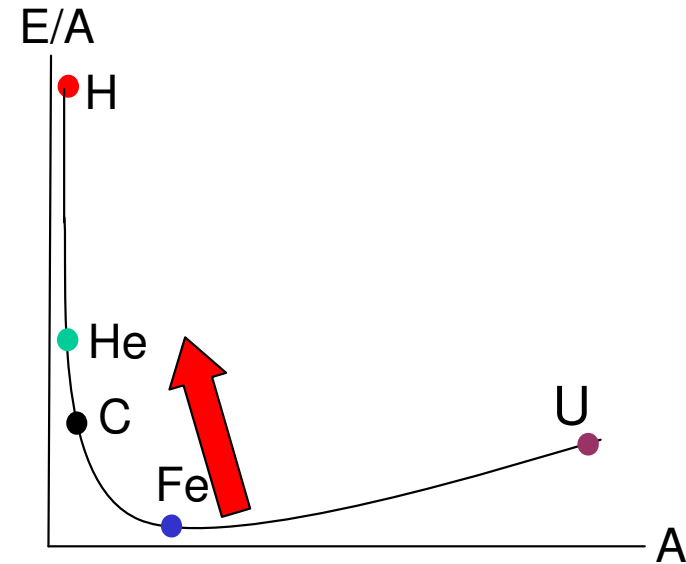
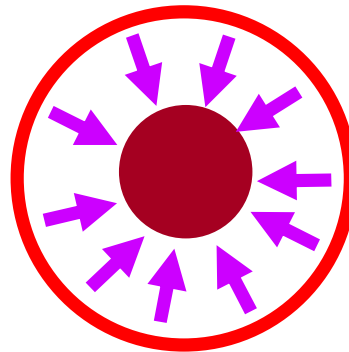
ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

**újabb Fe atommagok
esnek szét**

szabályozás negatív
visszacsatolással

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

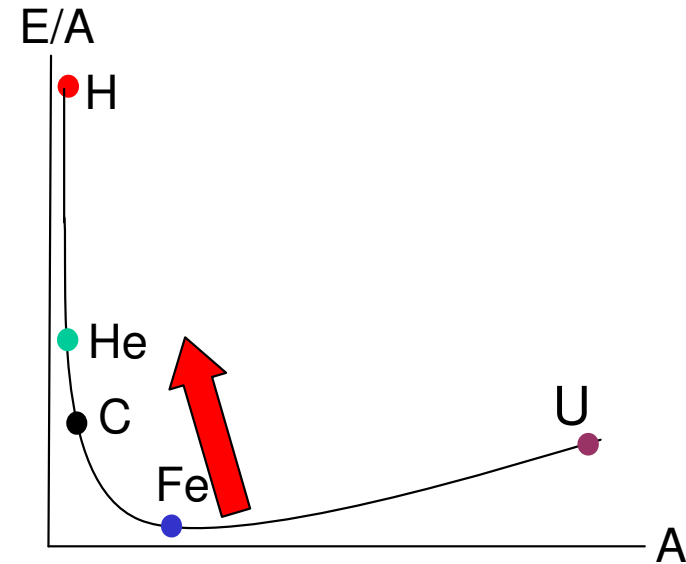
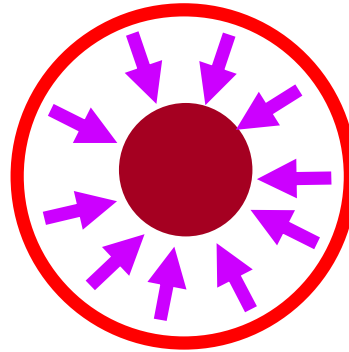
a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~
~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

állandó hőmérséklet
kis nyomás

szabályozás negatív
visszacsatolással

a vas atommagok fotodisszociációja:

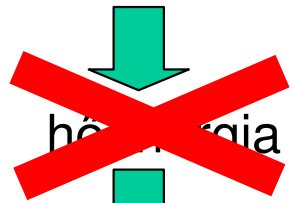

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

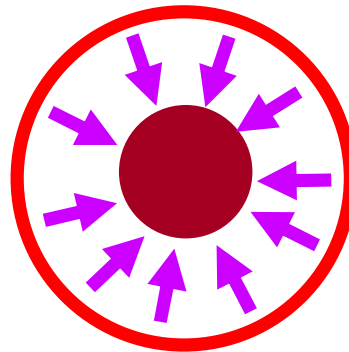

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

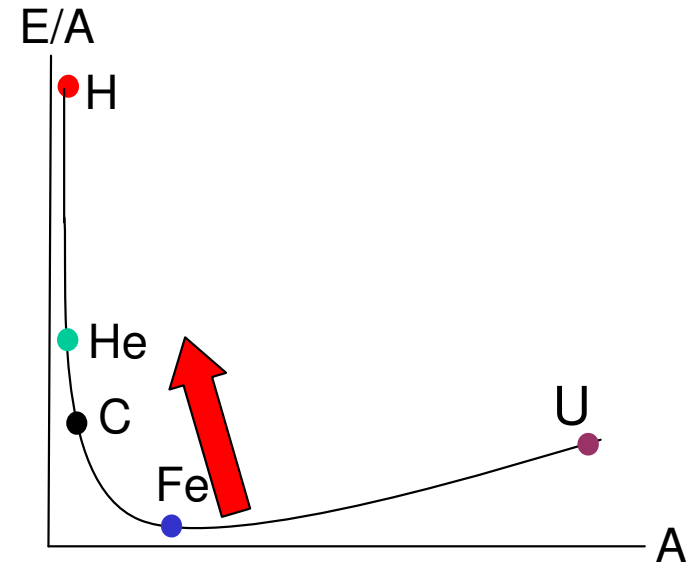
~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

**újabb Fe atommagok
esnek szét**

**állandó hőmérséklet
kis nyomás**

a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

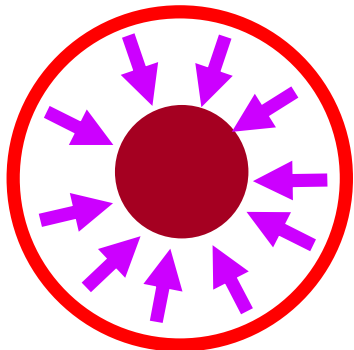
a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

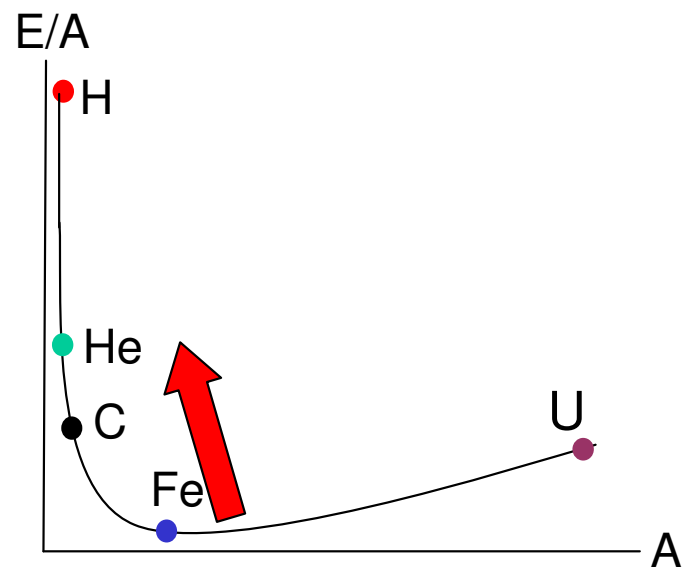
~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

a vas atommagok fotodisszociációja:

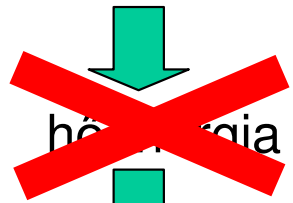

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

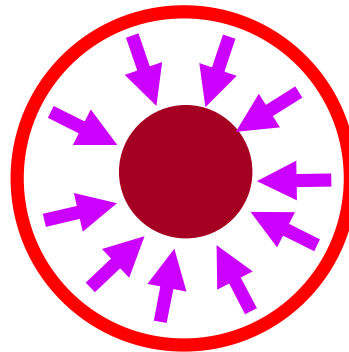

hőenergia

újra melegedés,
növekvő nyomás

szabályozás negatív
visszacsatolással

újabb Fe atommagok
esnek szét

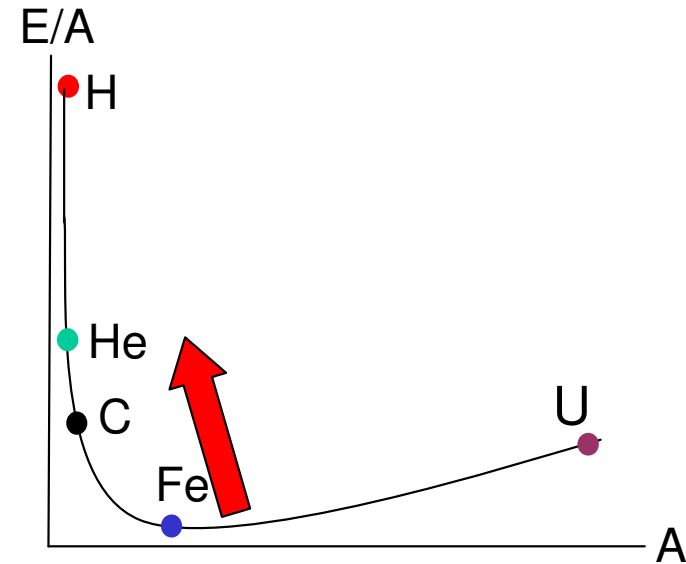

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

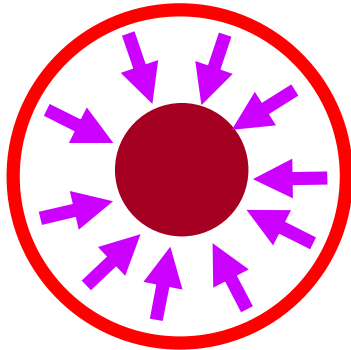
a vas atommagok fotodisszociációja:

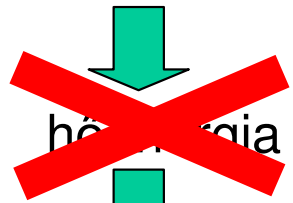
Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

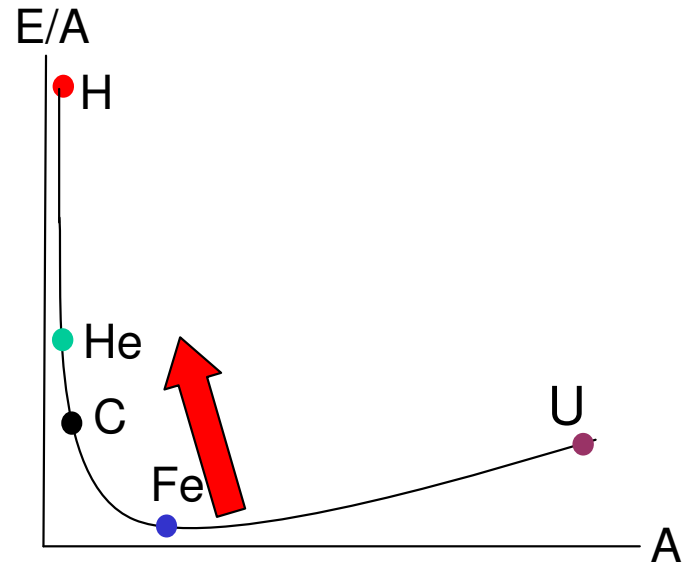

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

a vas atommagok fotodisszociációja:

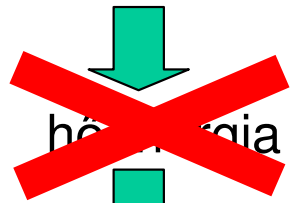

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

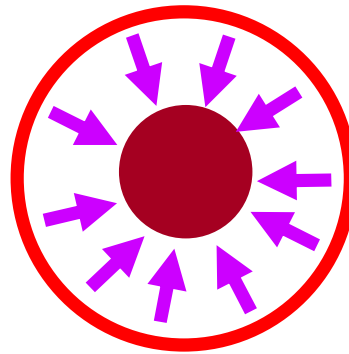

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

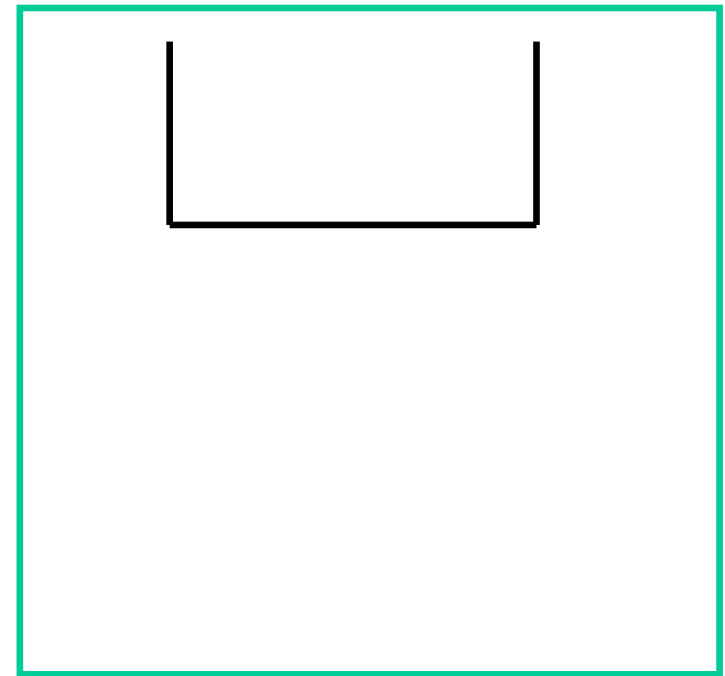
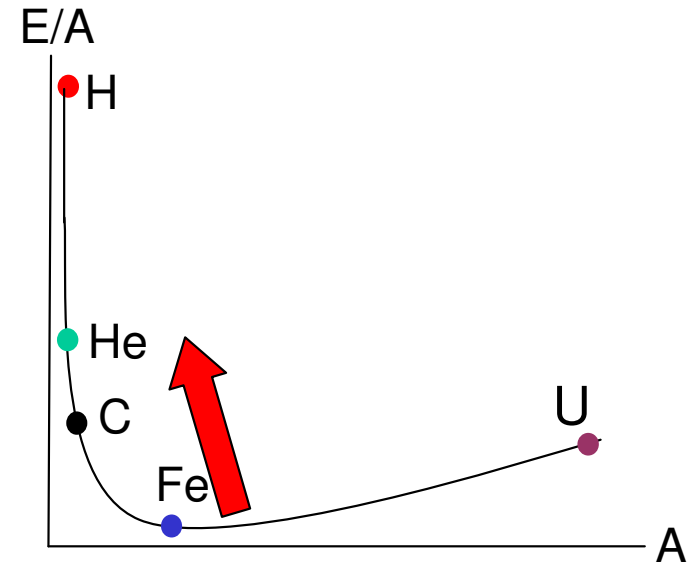

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

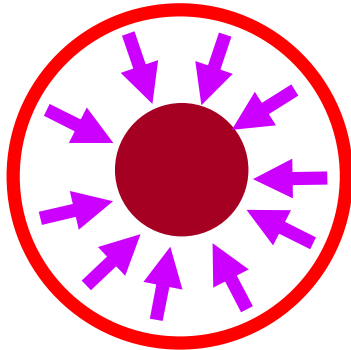
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

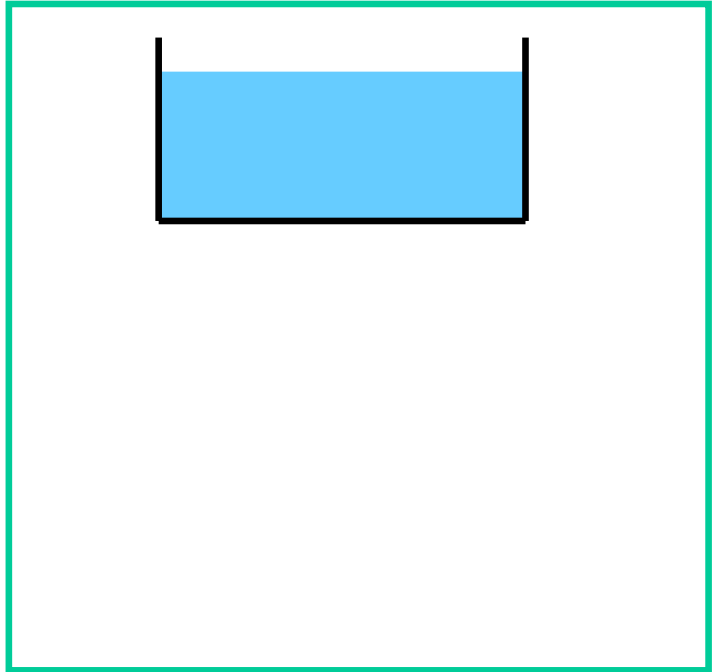
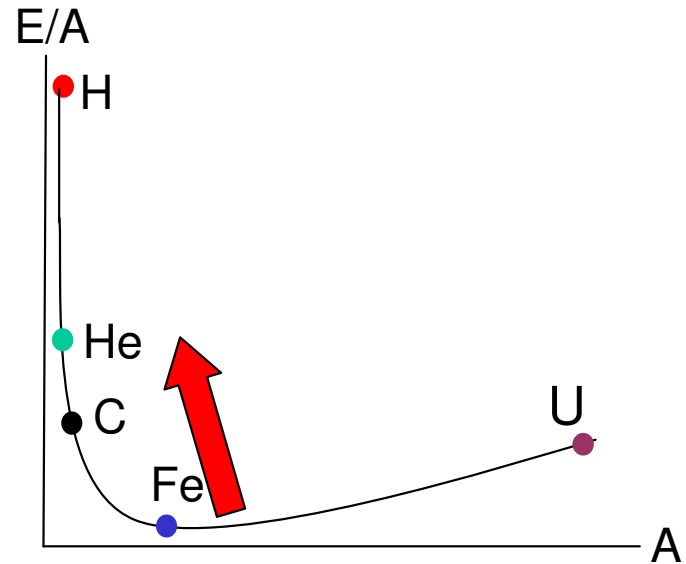
~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

a vas atommagok fotodisszociációja:

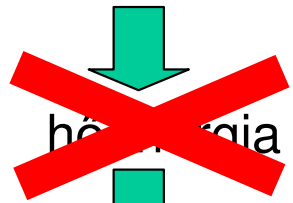

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

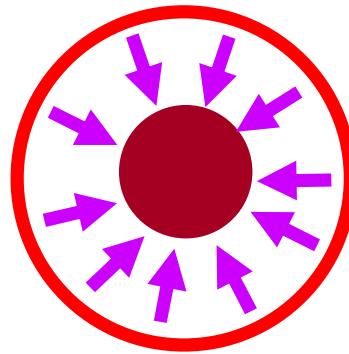

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

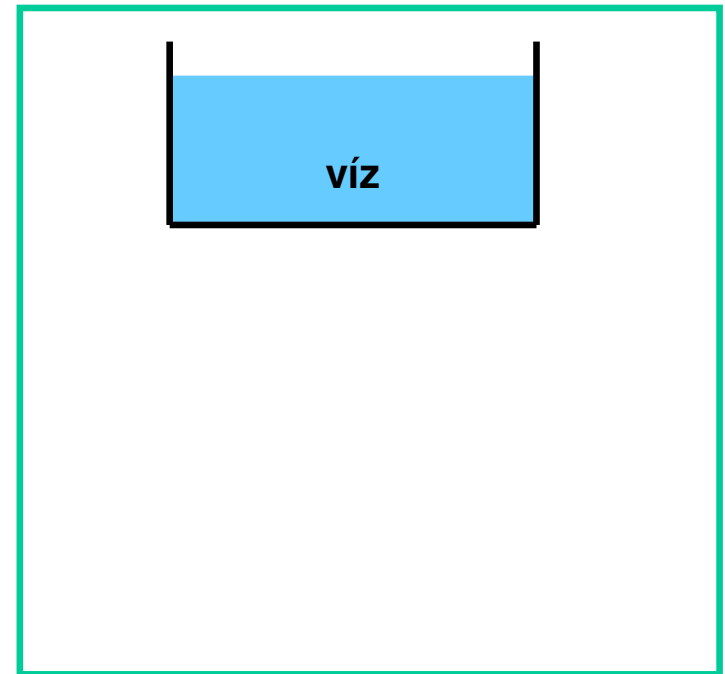
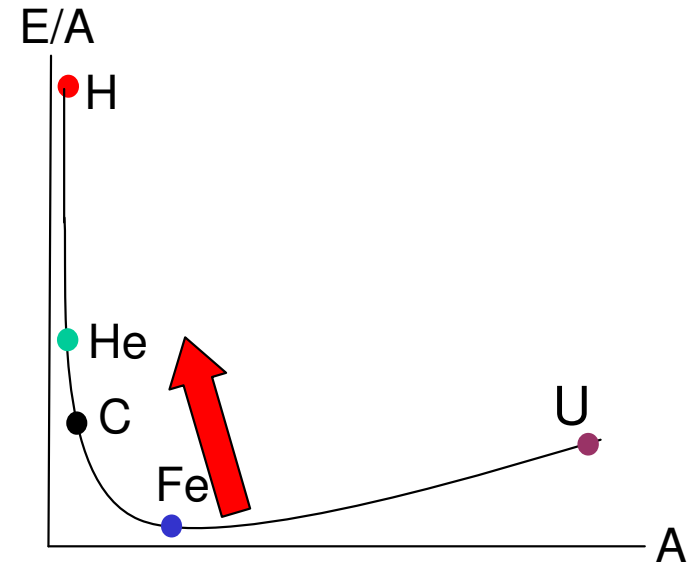

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

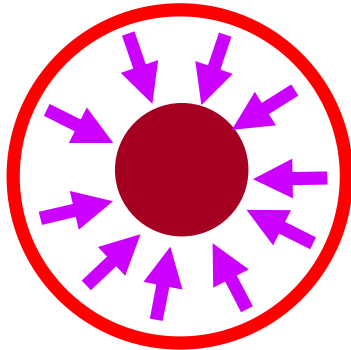
a vas atommagok fotodisszociációja:

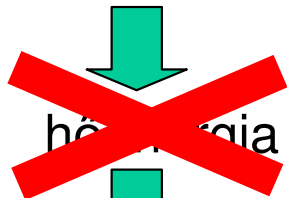
Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

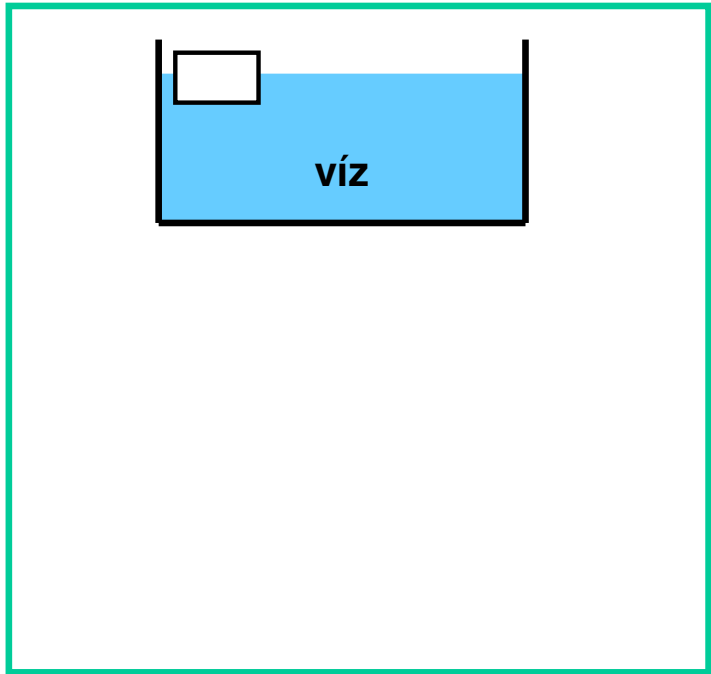
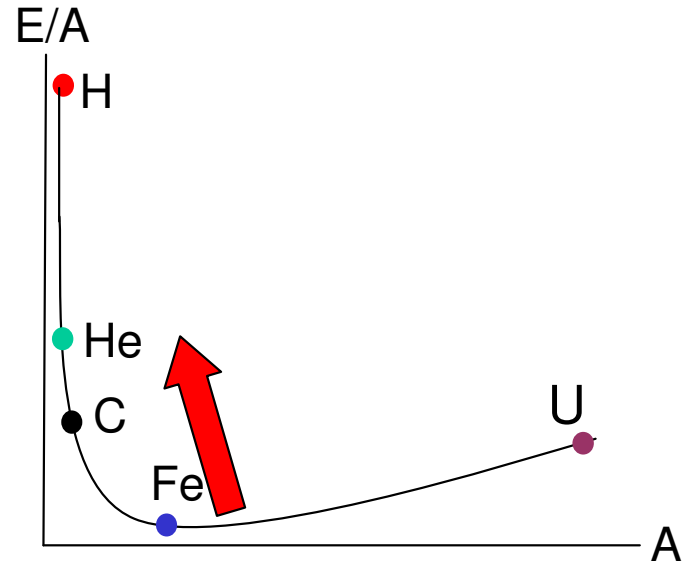

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

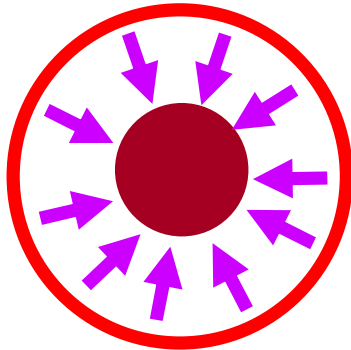
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra melegedés,
növekvő nyomás~~

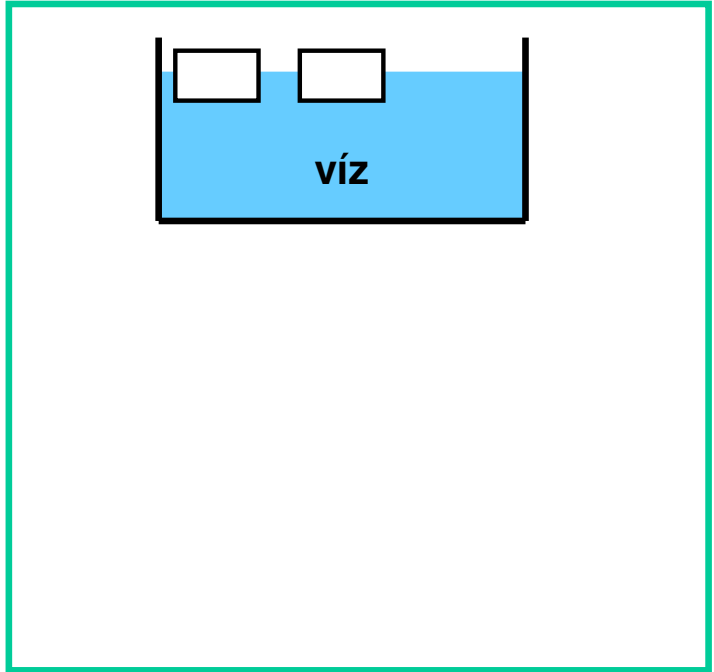
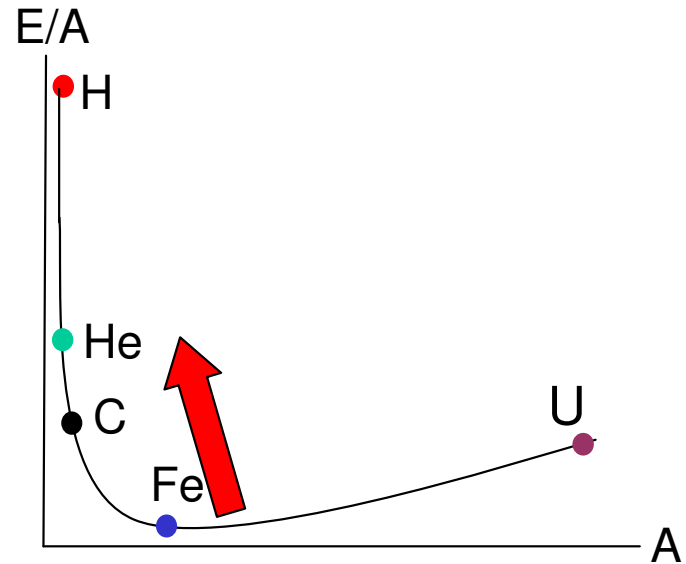
~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

a vas atommagok fotodisszociációja:

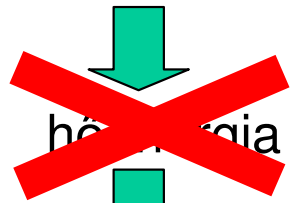

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

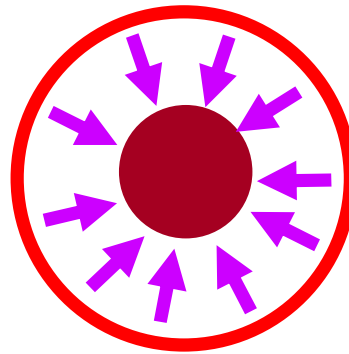

~~hőenergia~~

~~újra melegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

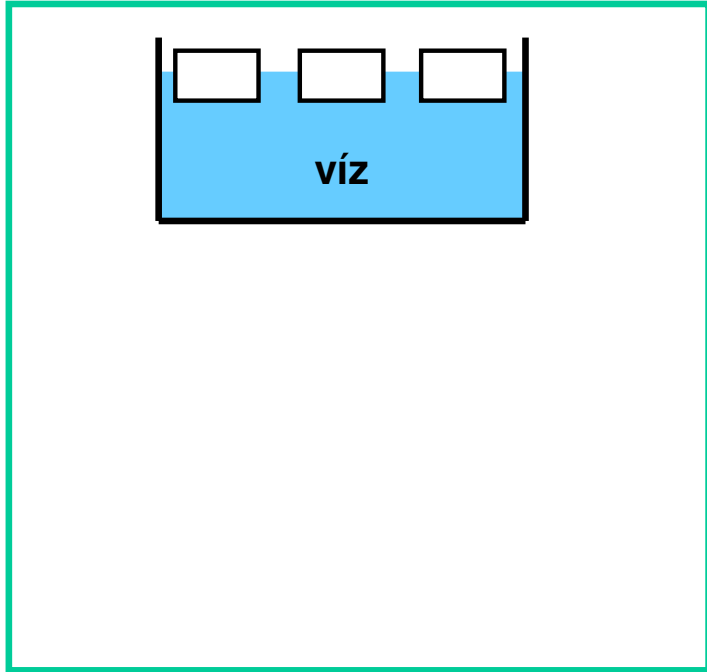
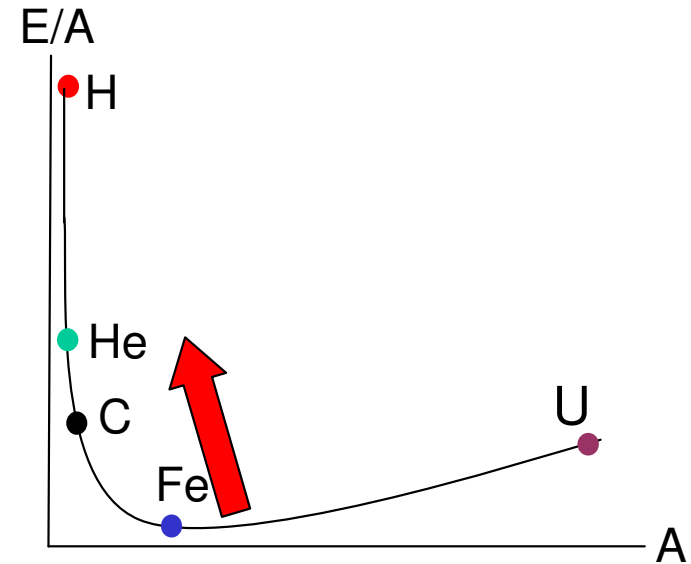

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

a vas atommagok fotodisszociációja:

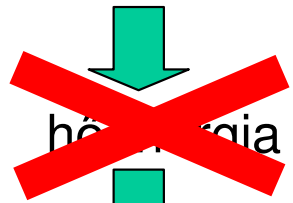

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

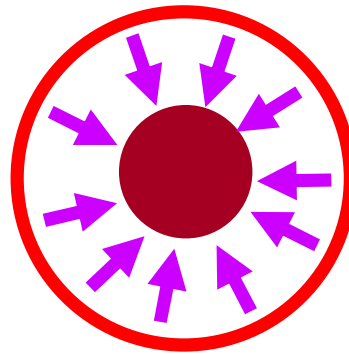

~~hőenergia~~

~~újra melegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

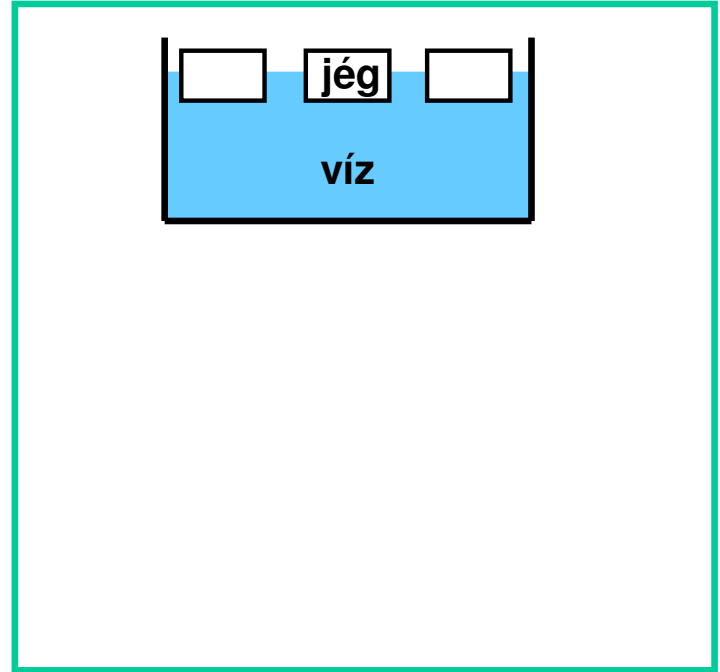
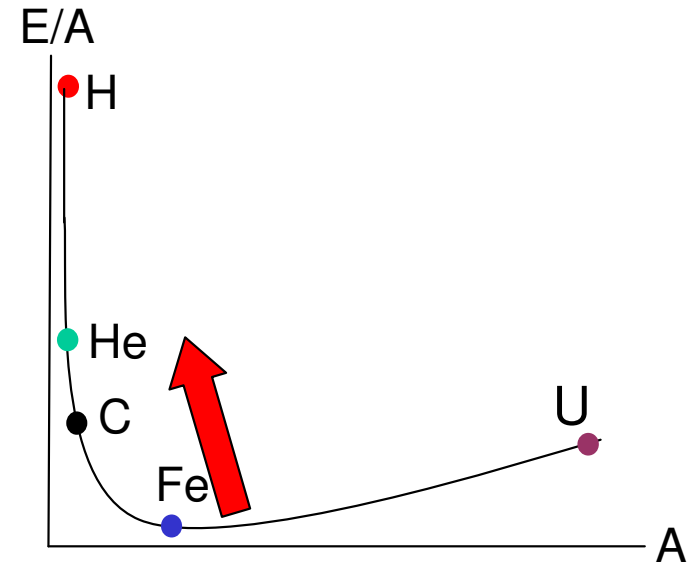

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

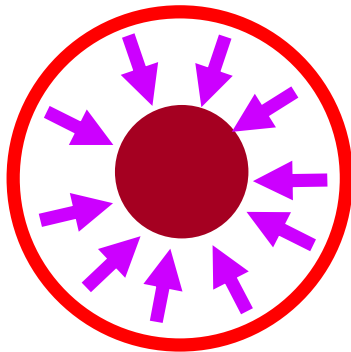
a vas atommagok fotodisszociációja:

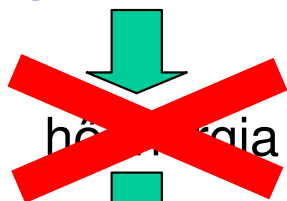
Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra melegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

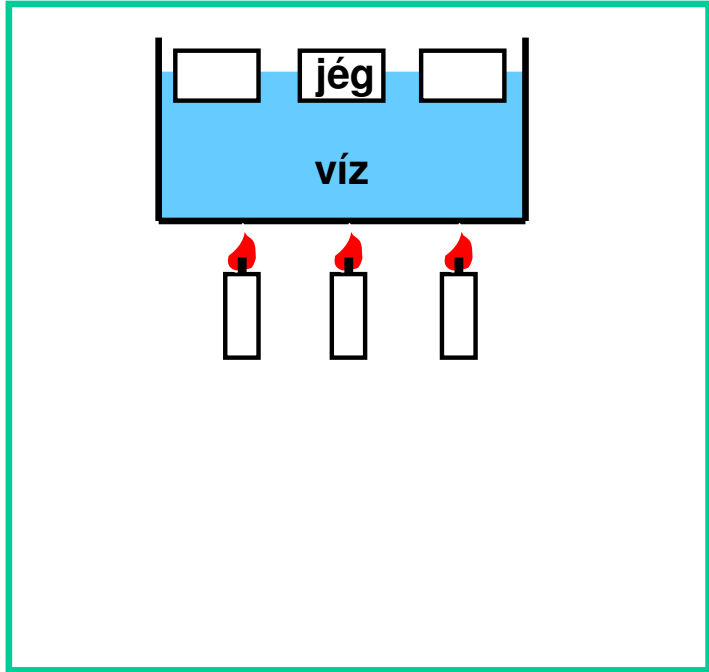
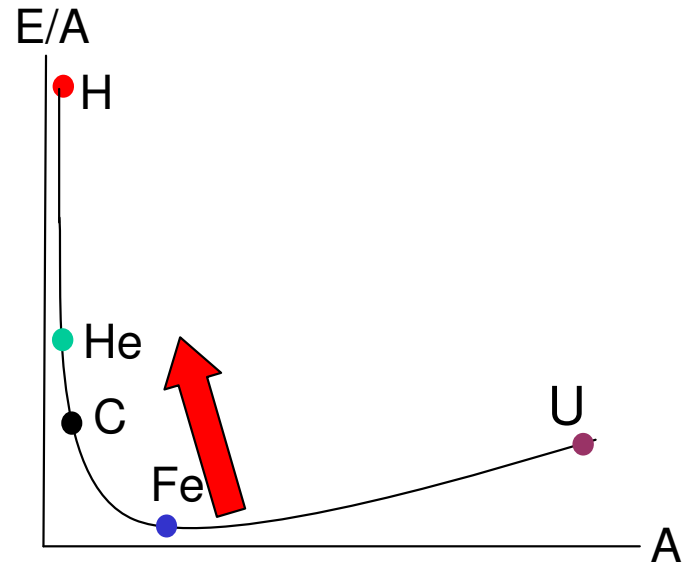

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

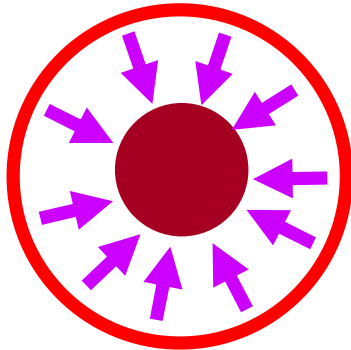
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra melegedés,
növekvő nyomás~~

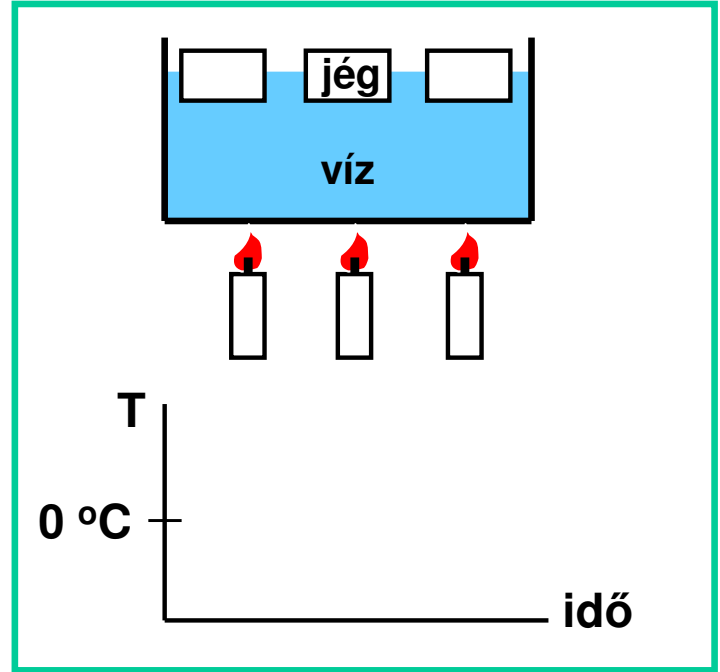
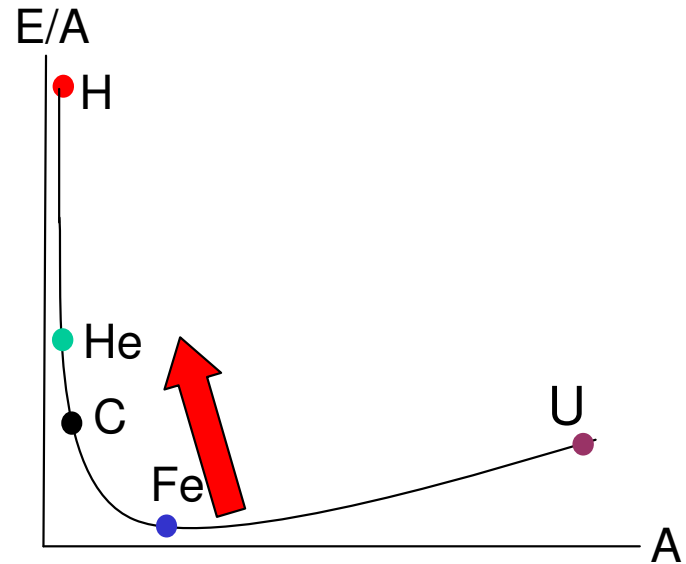
~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

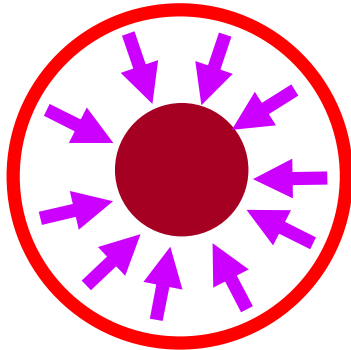
a vas atommagok fotodisszociációja:

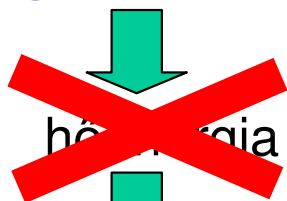
Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra melegedés,
növekvő nyomás~~

~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

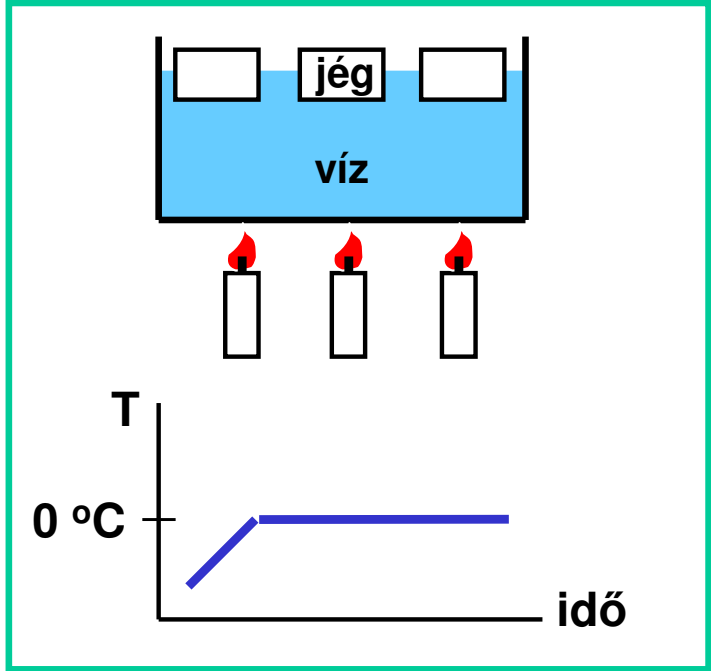
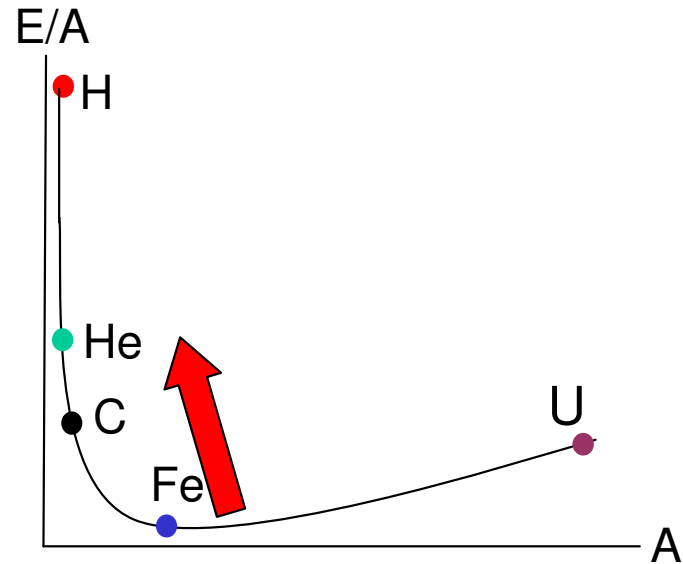

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

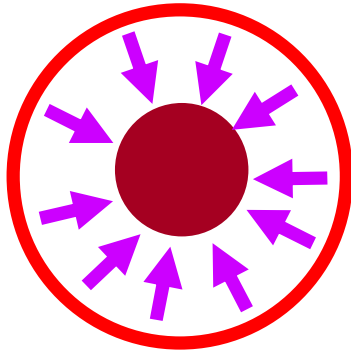
a vas atommagok fotodisszociációja:

Ez a folyamat sok energiát nyel el

ezért a csillag magjában
csökken a nyomás

a burok súlya
összenyomja a magot

gravitációs energia

~~hőenergia~~

~~újra felmelegedés,
növekvő nyomás~~

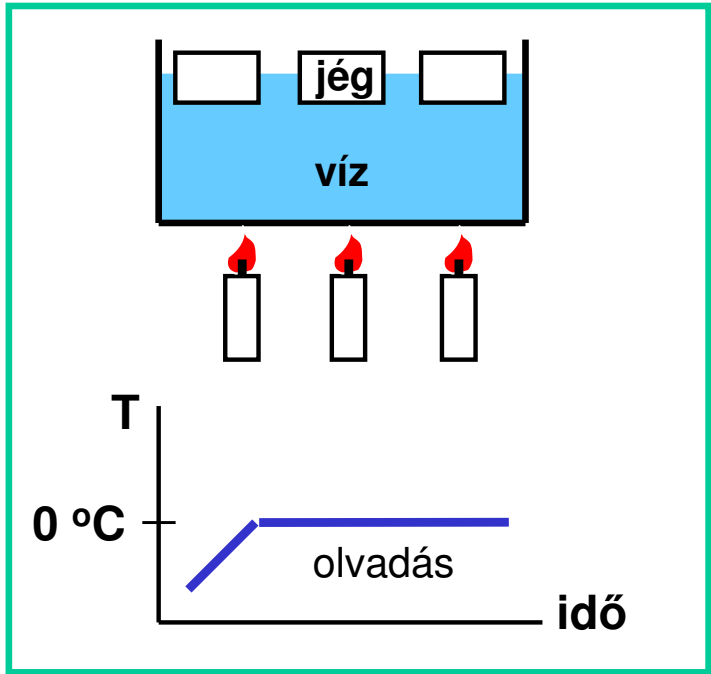
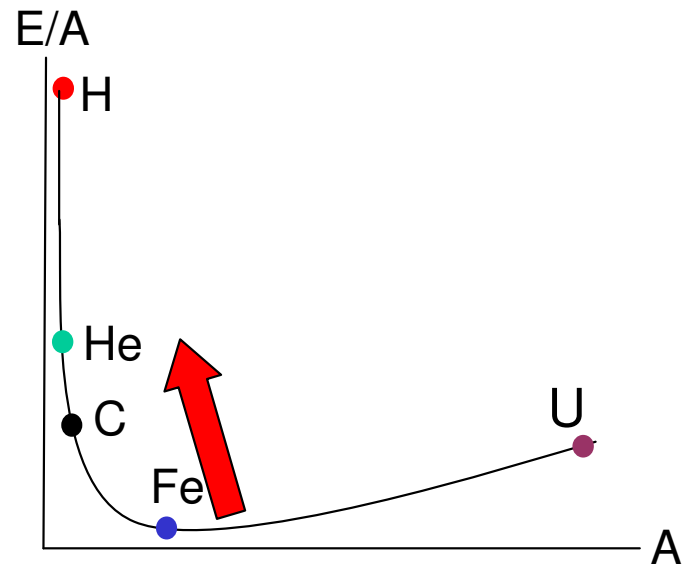
~~szabályozás negatív
visszacsatolással~~

újabb Fe atommagok
esnek szét

állandó hőmérséklet
kis nyomás

**folytatódik a
beomlás!**

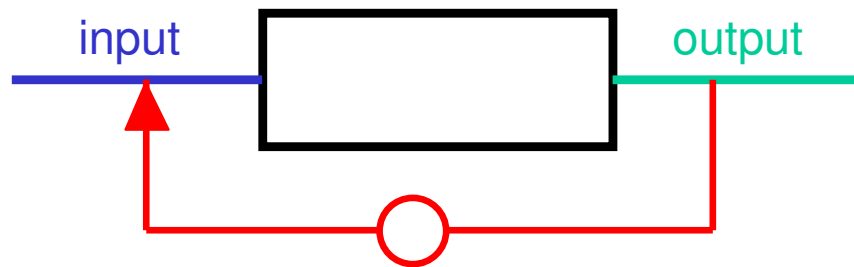
**Beindult a második
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

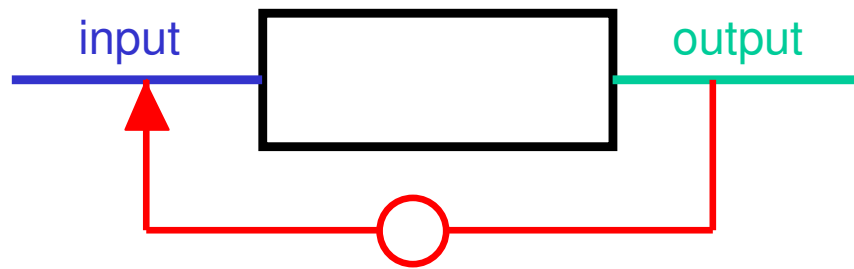
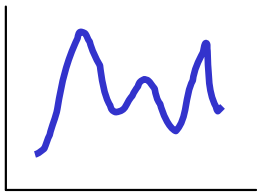
szabályozás negatív visszacsatolással

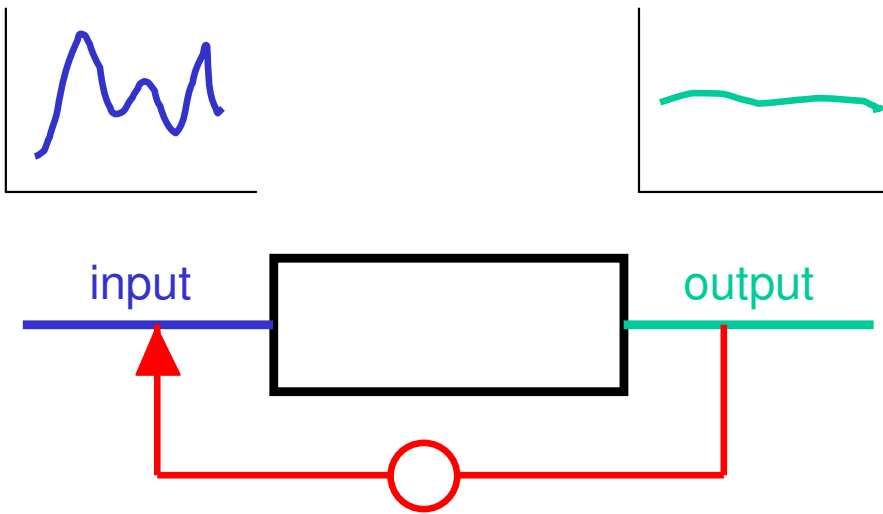
szabályozás negatív visszacsatolással

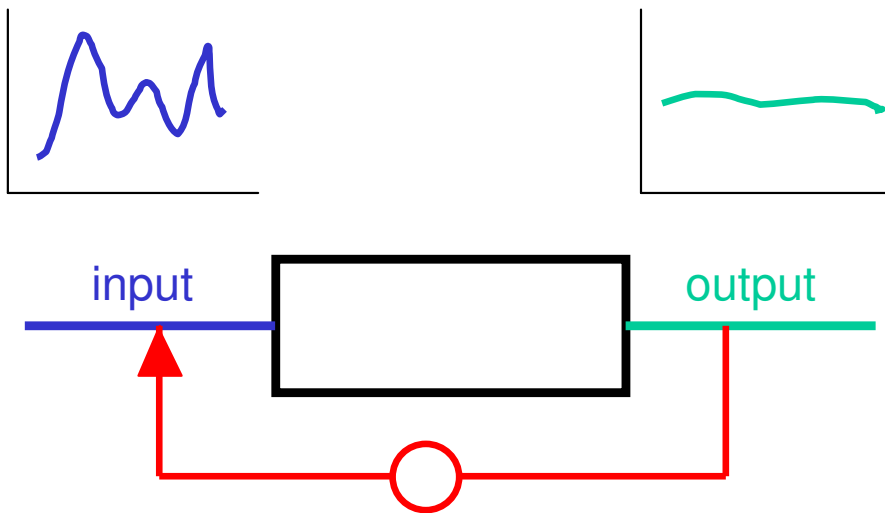
szabályozás negatív visszacsatolással

szabályozás negatív visszacsatolással

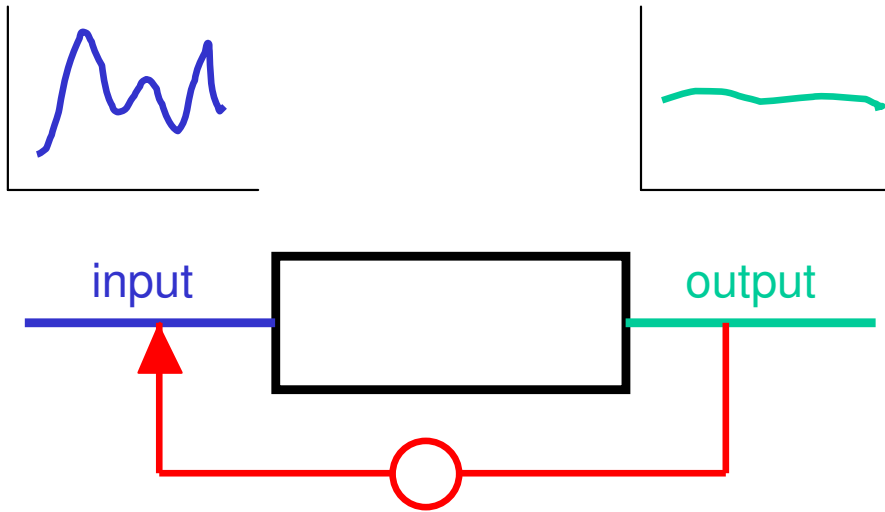

szabályozás negatív
visszacsatolással

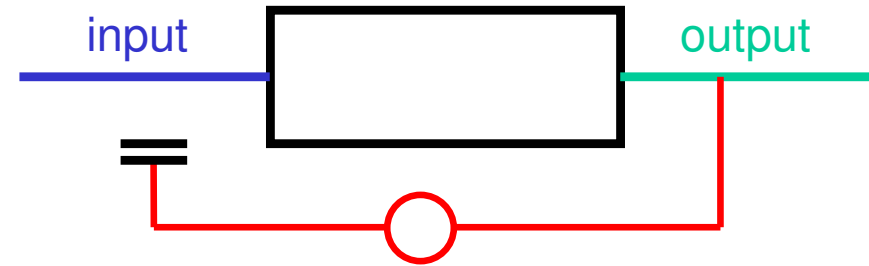

megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

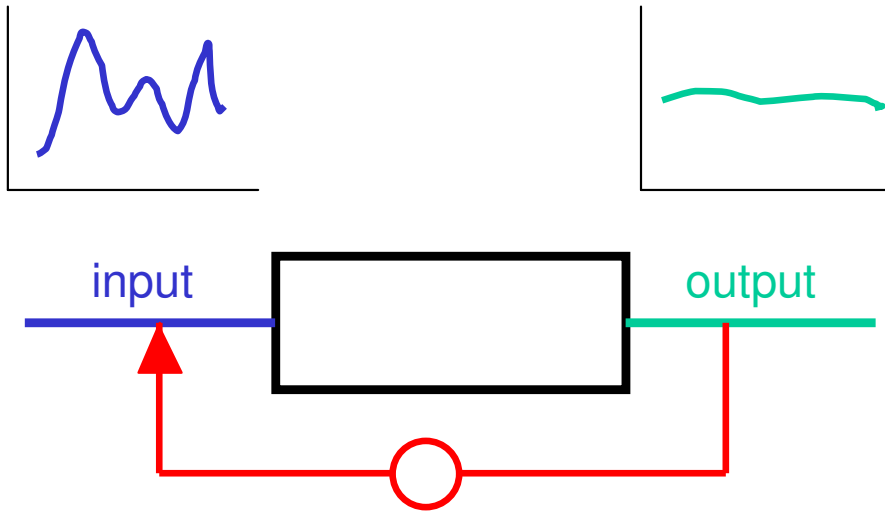
szabályozás negatív
visszacsatolással

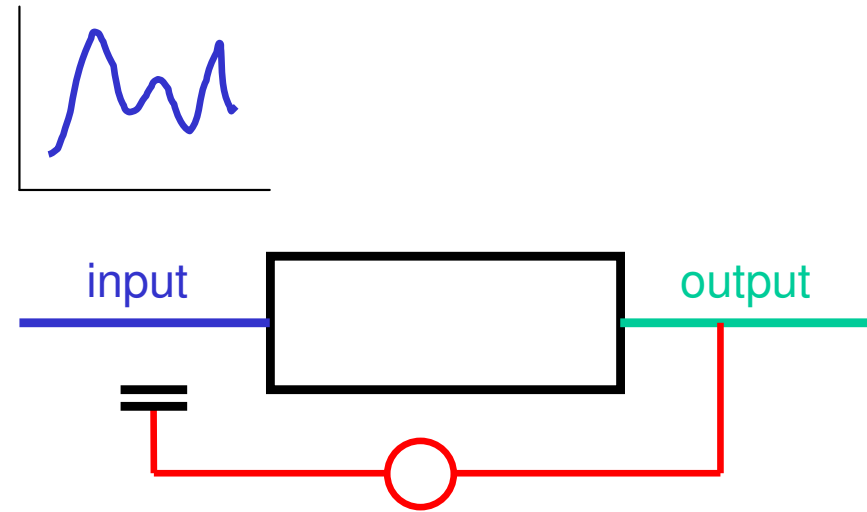
megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

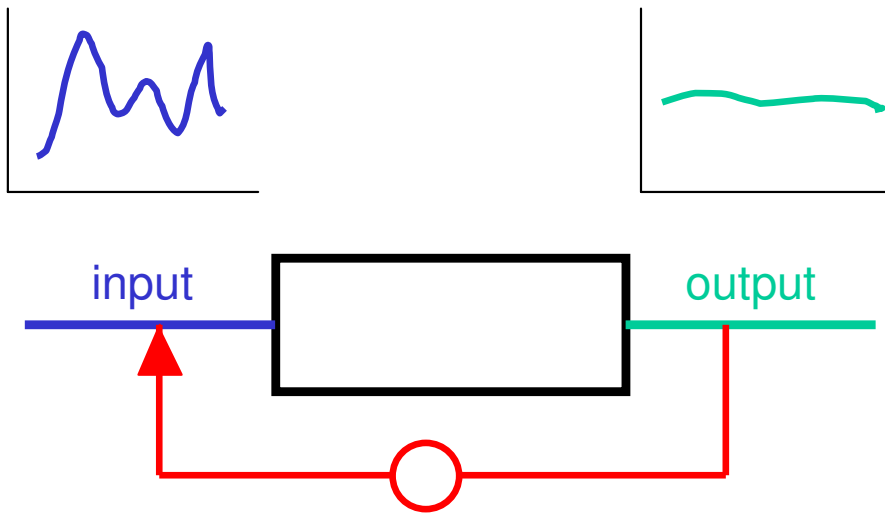
szabályozás negatív
visszacsatolással

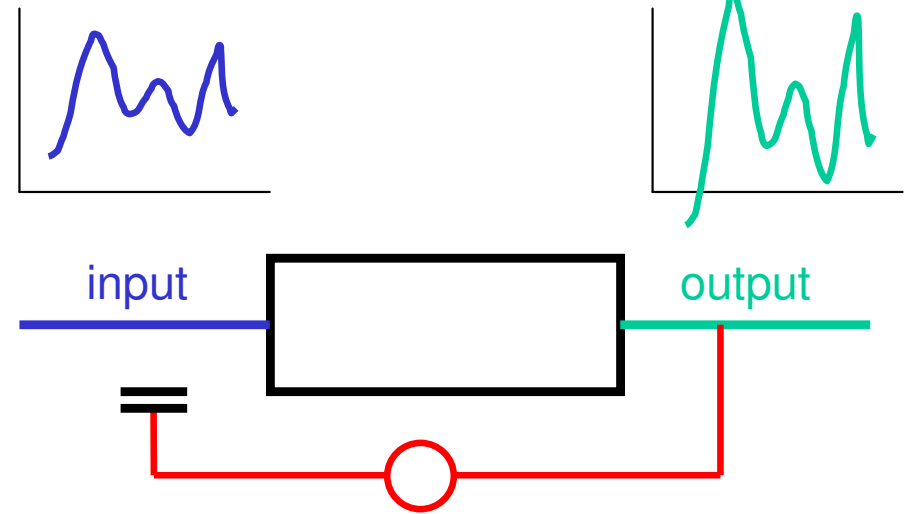
megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

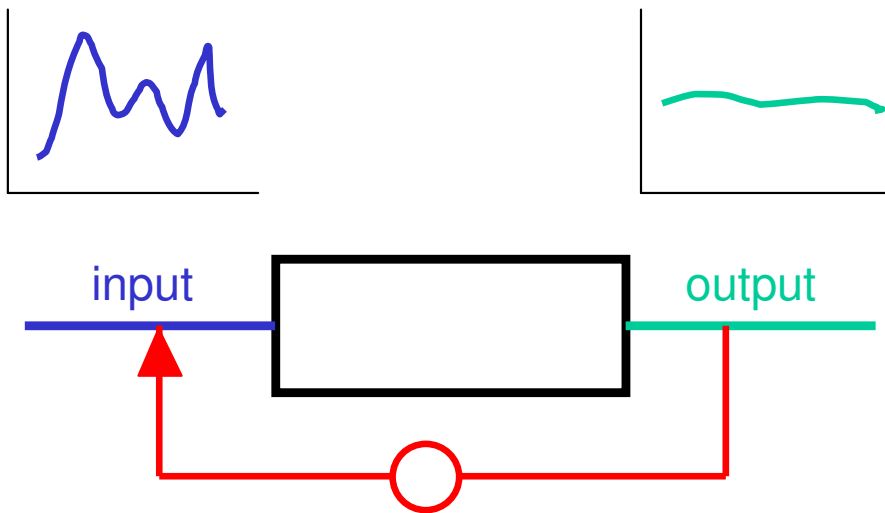
szabályozás negatív
visszacsatolással

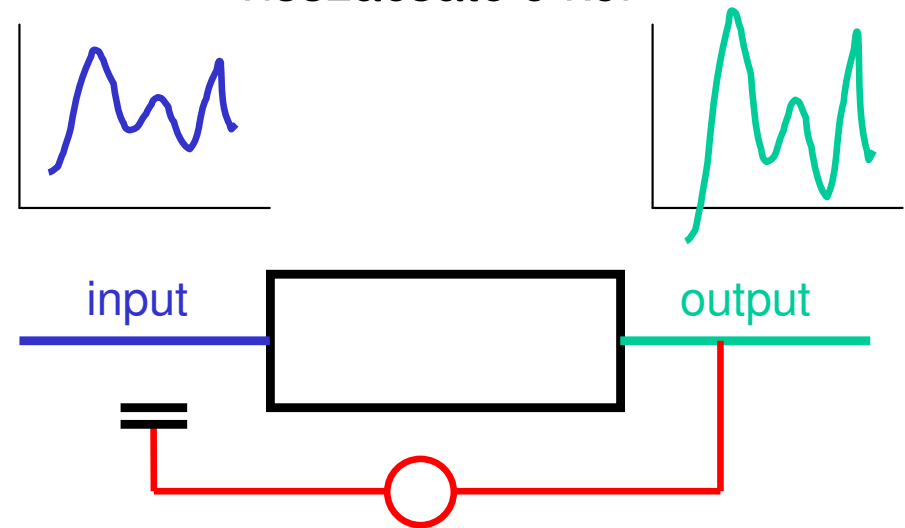
megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

szabályozás negatív
visszacsatolással

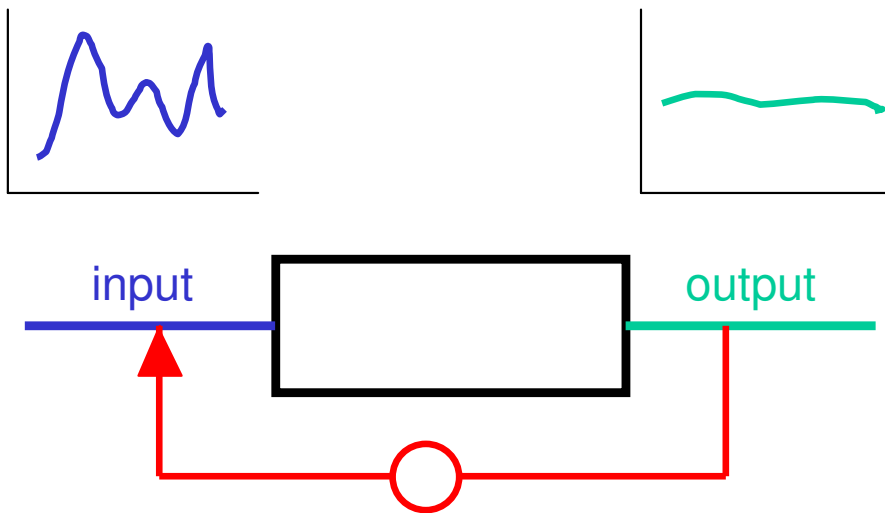

megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

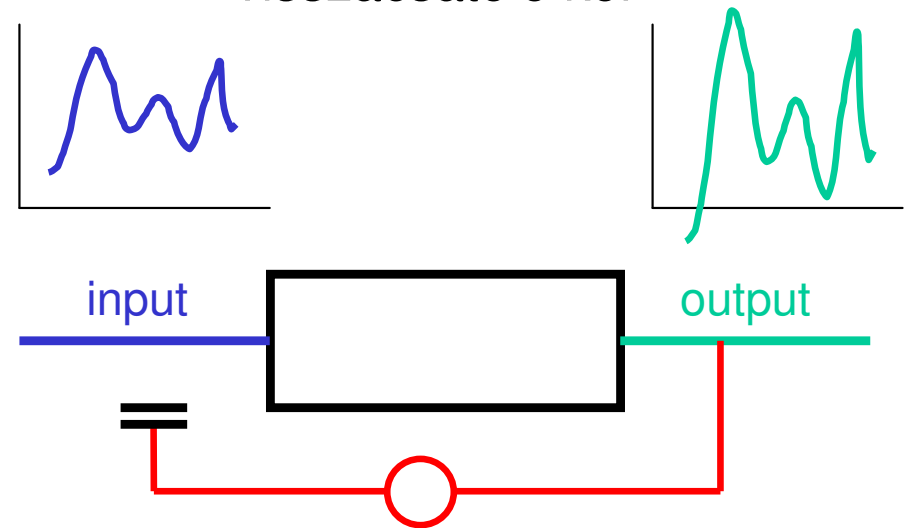

a csillag magjában a vas atommagok „olvadása” következtében megszűnt a negatív visszacsatolás

szabályozás negatív
visszacsatolással

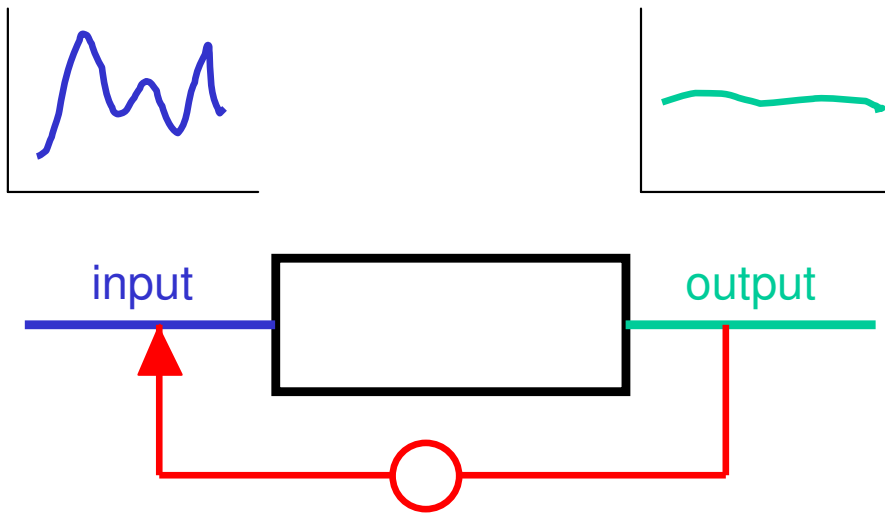
megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

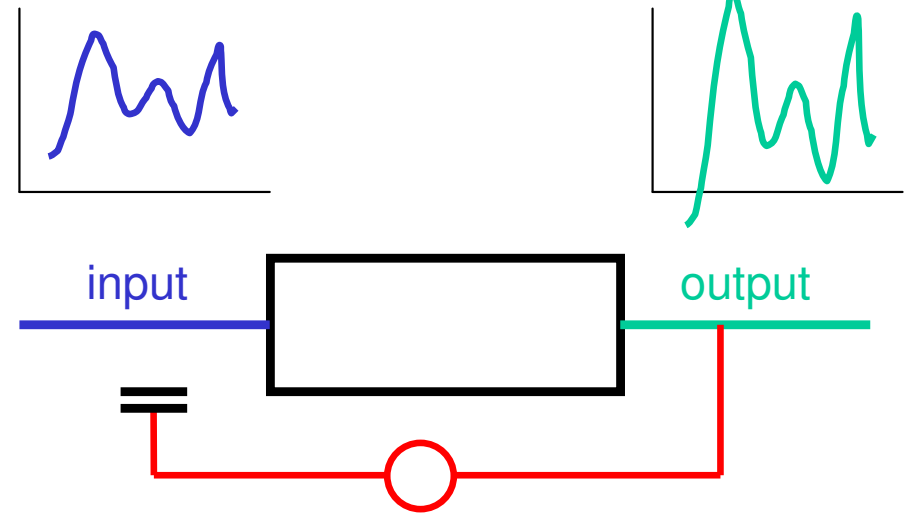
a csillag magjában a vas atommagok „olvadása” következtében megszűnt a negatív visszacsatolás

a burok anyagának beomlása akadálytalanul folytatódik

szabályozás negatív
visszacsatolással

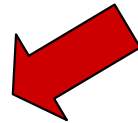

megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

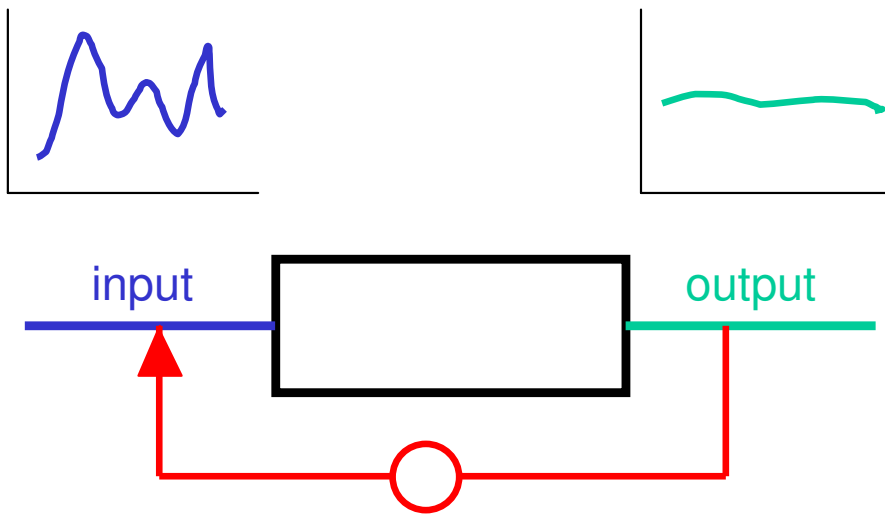
a csillag magjában a vas atommagok „olvadása” következtében
megszűnt a negatív visszacsatolás

a burok anyagának beomlása akadálytalanul folytatódik

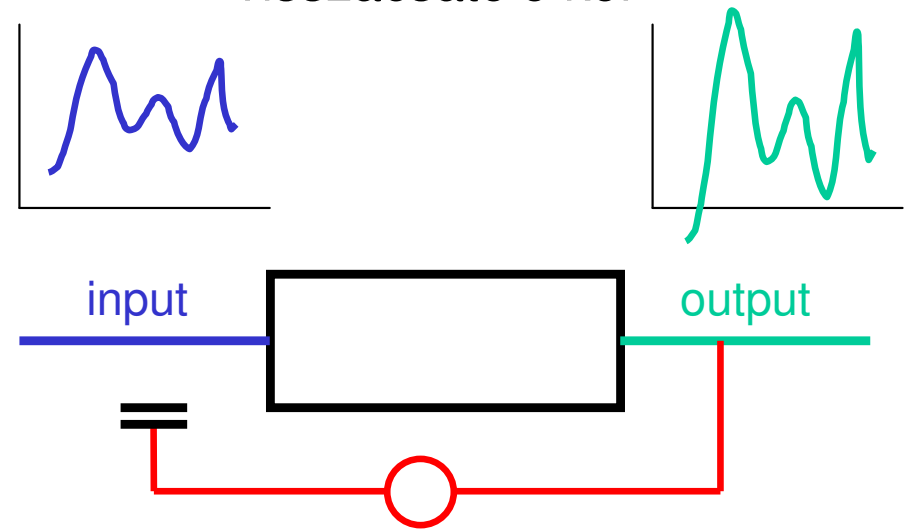

a csillag évmilliók alatt gyártotta le
a vas atommagokat – ezek most
igen gyorsan szétesnek

szabályozás negatív
visszacsatolással

megszakadt a szabályozó
visszacsatoló kör

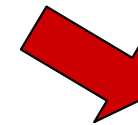

a csillag magjában a vas atommagok „olvadása” következtében
megszűnt a negatív visszacsatolás

a burok anyagának beomlása akadálytalanul folytatódik

a csillag évmilliók alatt gyártotta le
a vas atommagokat – ezek most
igen gyorsan szétesnek

a burok anyagának jelentős része
beomlik a magba – a csillag magja
még sűrűbb lesz

Meddig tart ez a folyamat?

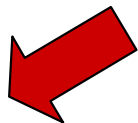
Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

Meddig tart ez a folyamat?

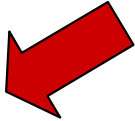
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

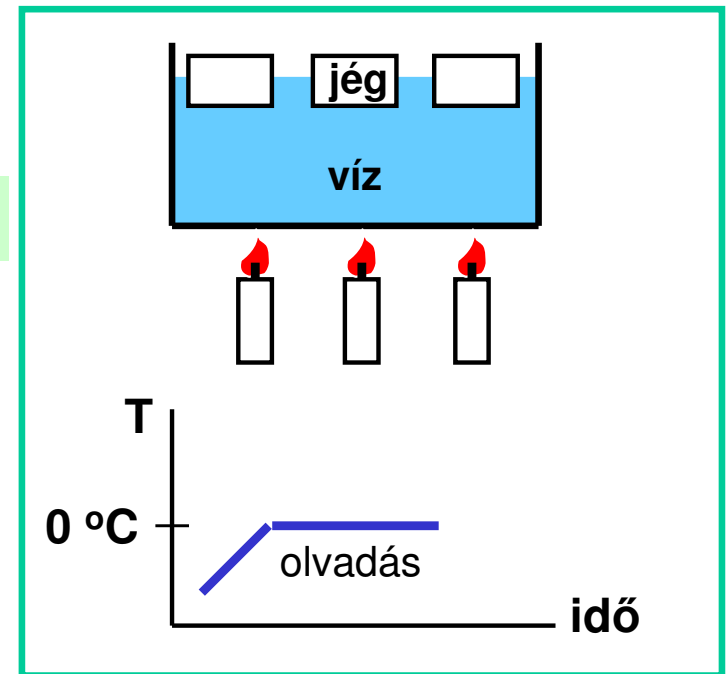
a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

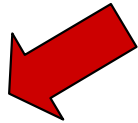
a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

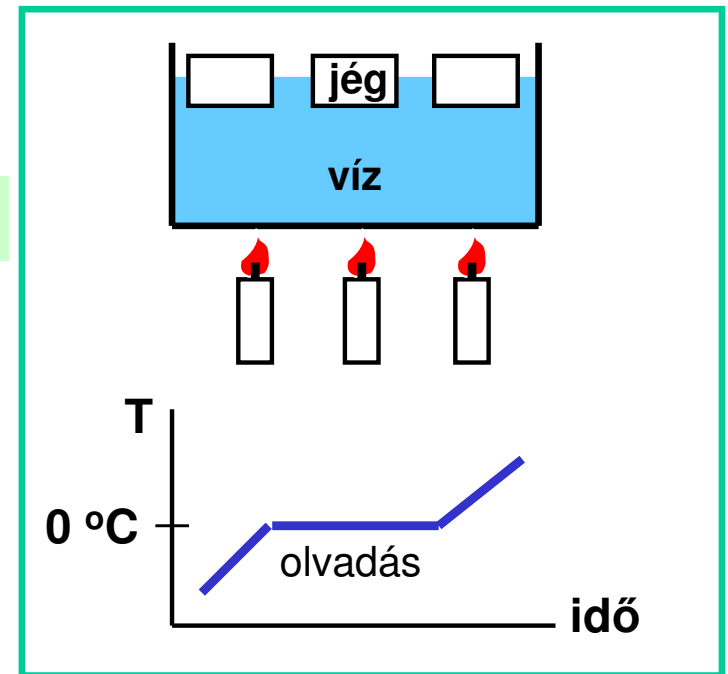
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

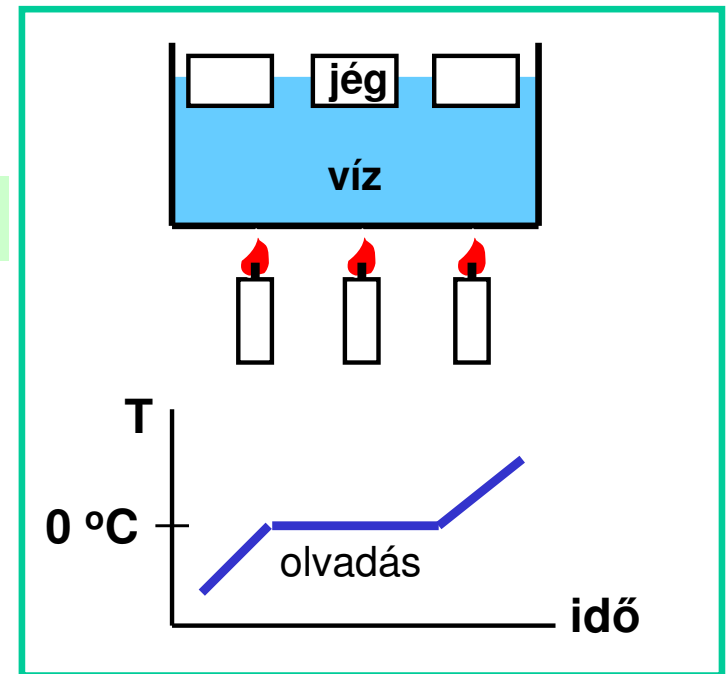
Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

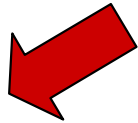
a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

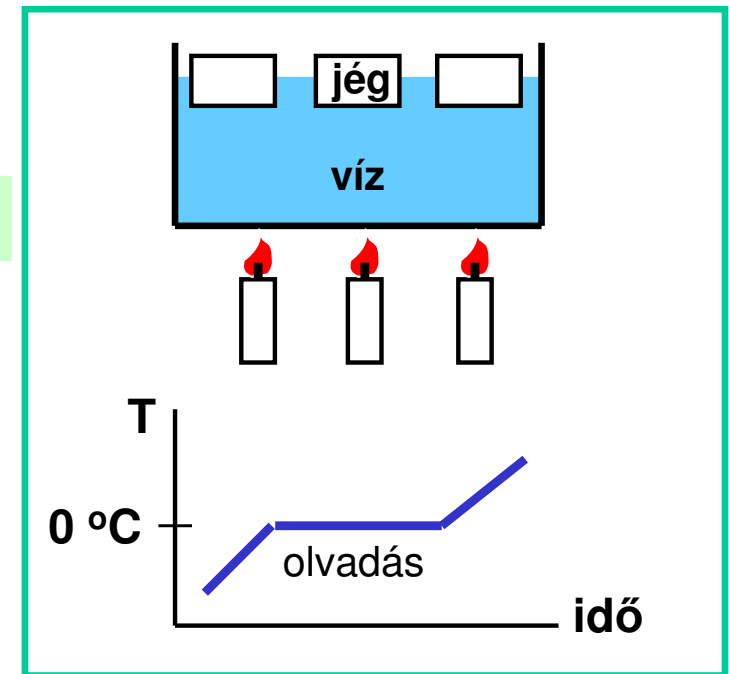
a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a**
csillagmag hőmérsékletét

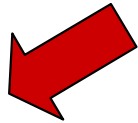
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

Meddig tart ez a folyamat?

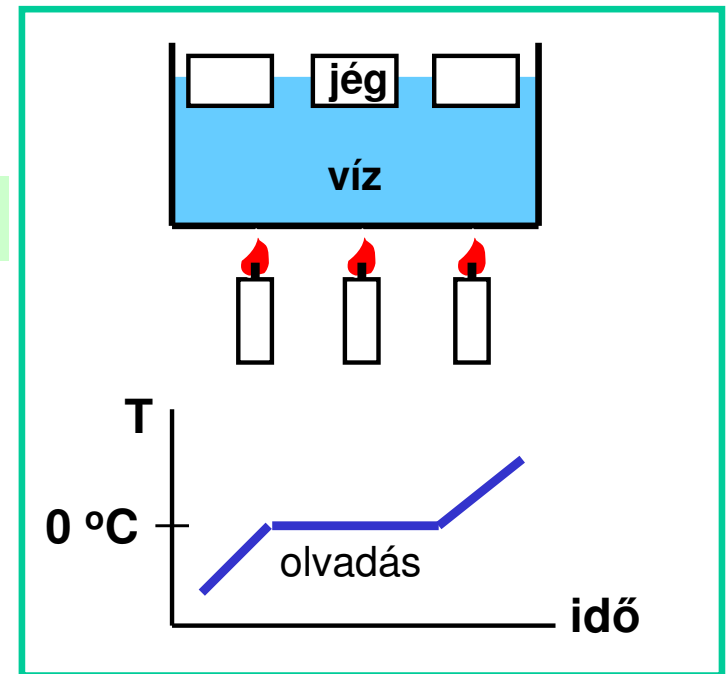
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

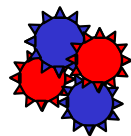

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

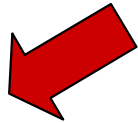
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

Meddig tart ez a folyamat?

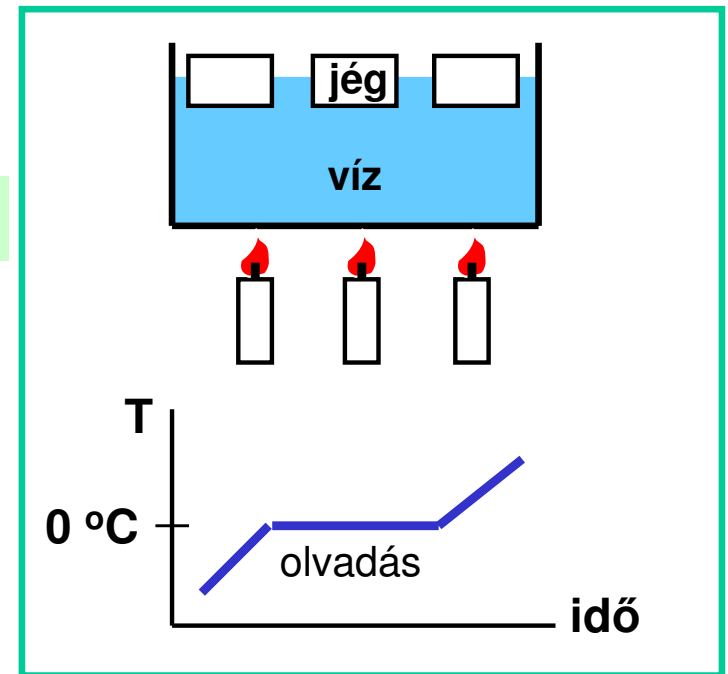
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

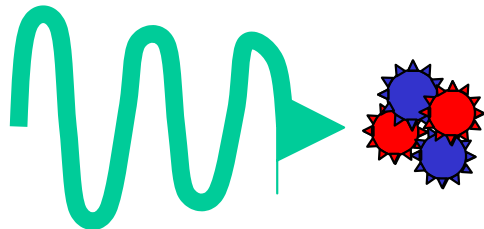

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

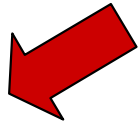
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

Meddig tart ez a folyamat?

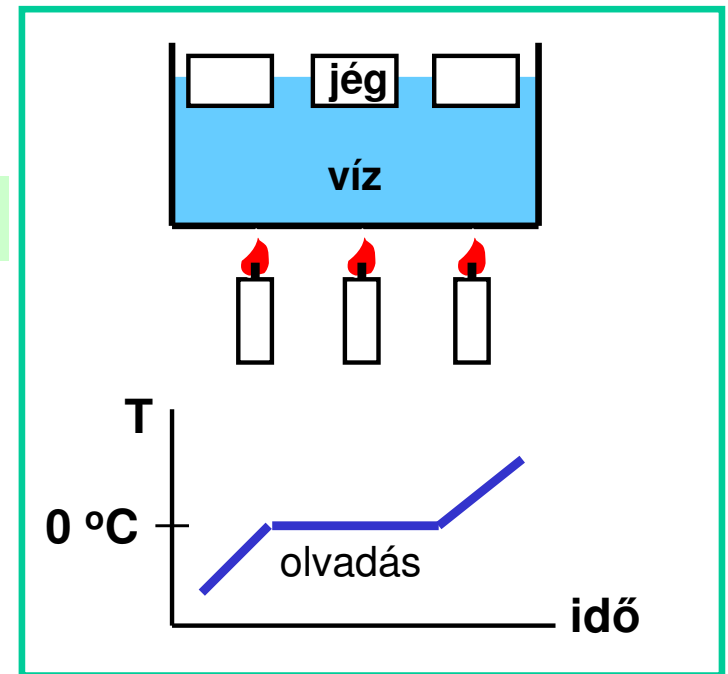
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

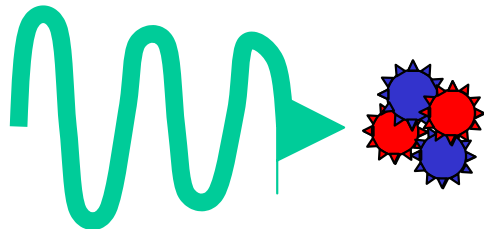

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

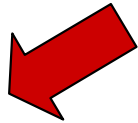
amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

a hőszugárzás még
nagyobb energiájú fotonja

Meddig tart ez a folyamat?

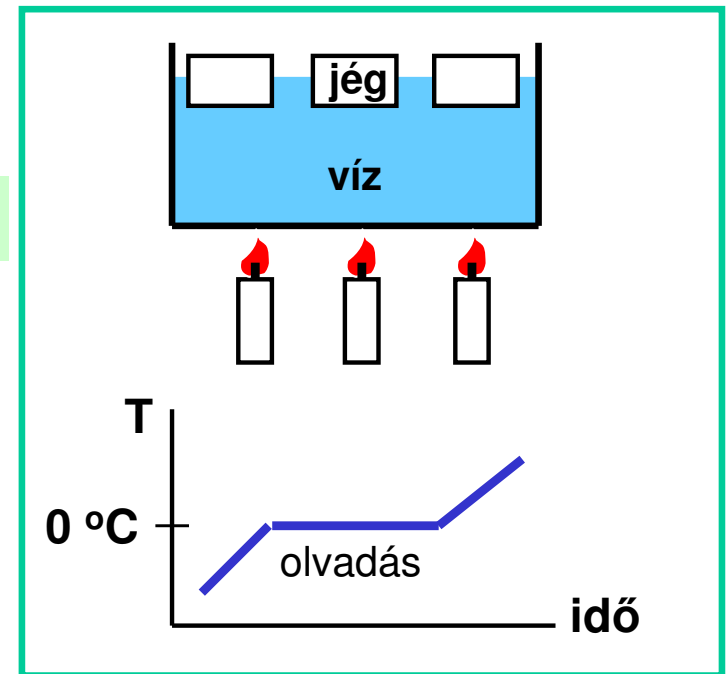
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

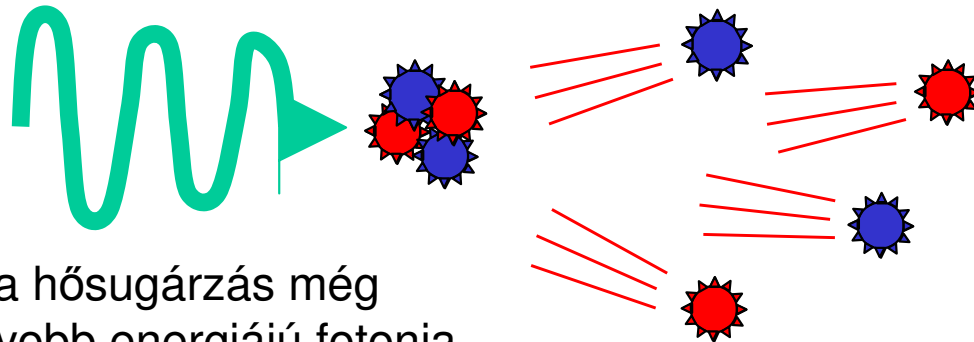

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

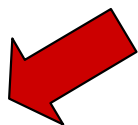
amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

a hőszugárzás még
nagyobb energiájú fotonja

Meddig tart ez a folyamat?

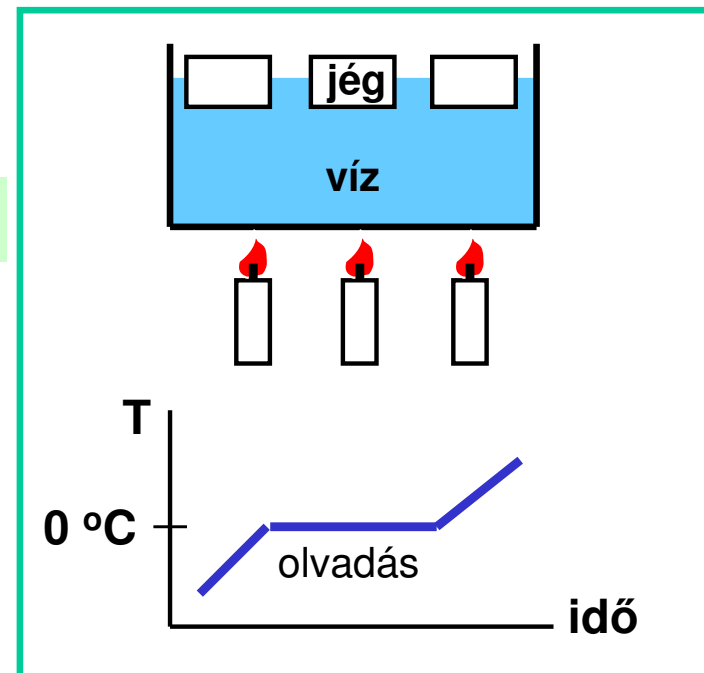
amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már lényegében alfa-részecskékből áll

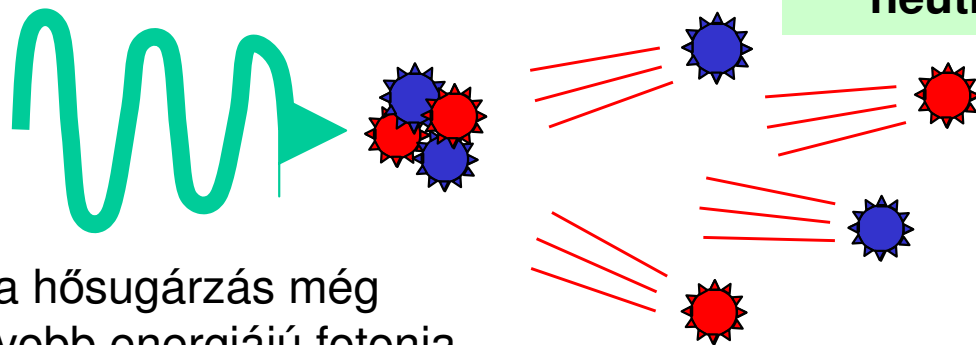
a beomlás gravitációs energiája most már hőenergiává alakulhat, és **növelheti a csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy **újabb disszociációs folyamat** küszöbértékét

az alfa-részecskék szétesnek protonokra és neutronokra

a hőszugárzás még nagyobb energiájú fotonja

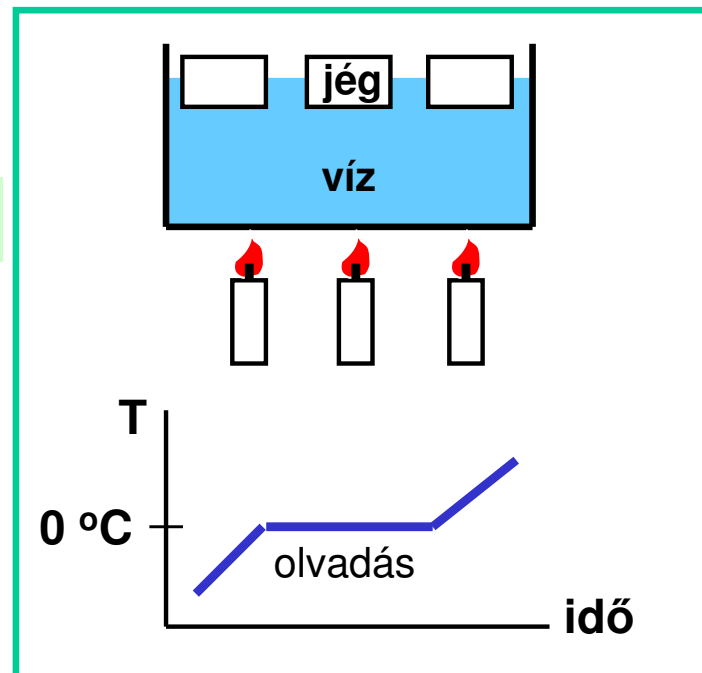

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

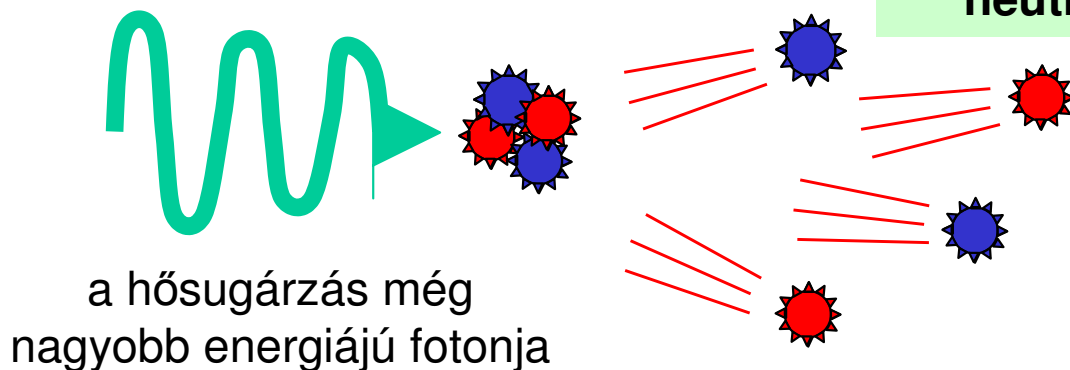
a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

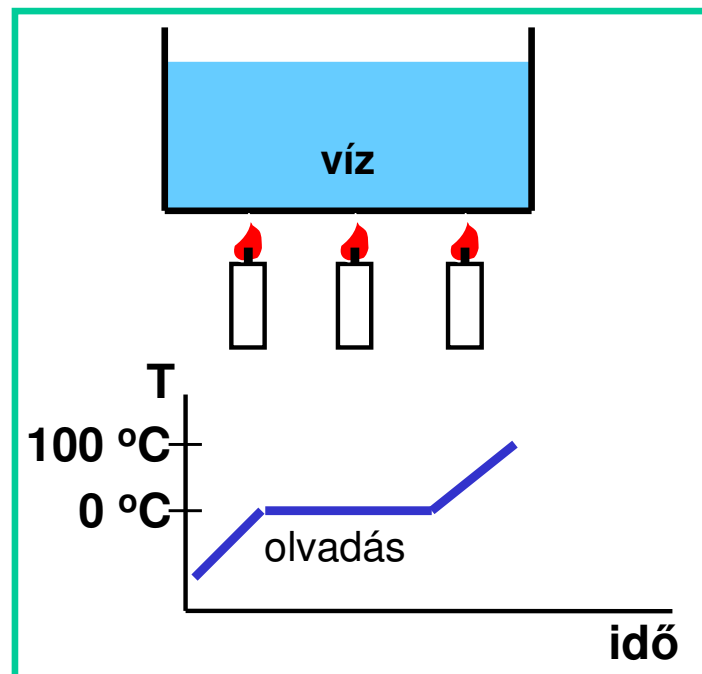
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

az alfa-
részecskék
szétesnek
protonokra és
neutronokra

a hőszugárzás még
nagyobb energiájú fotonja

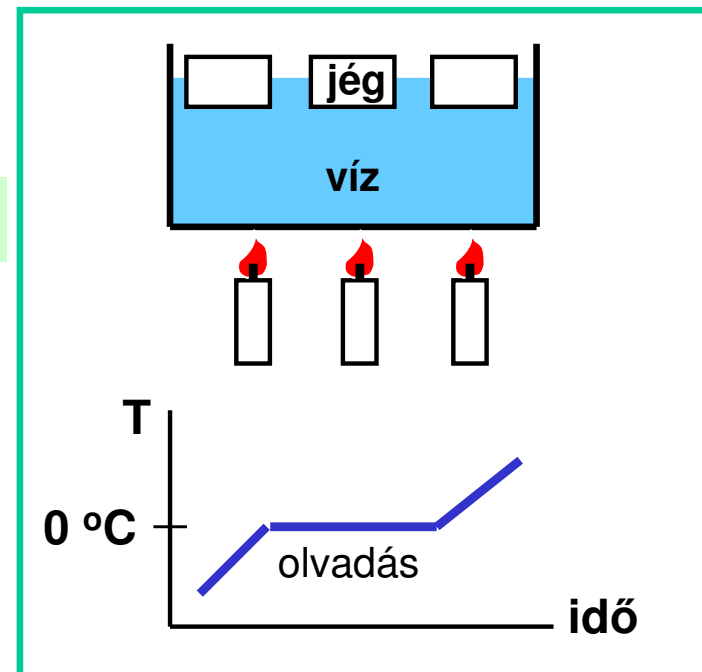

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

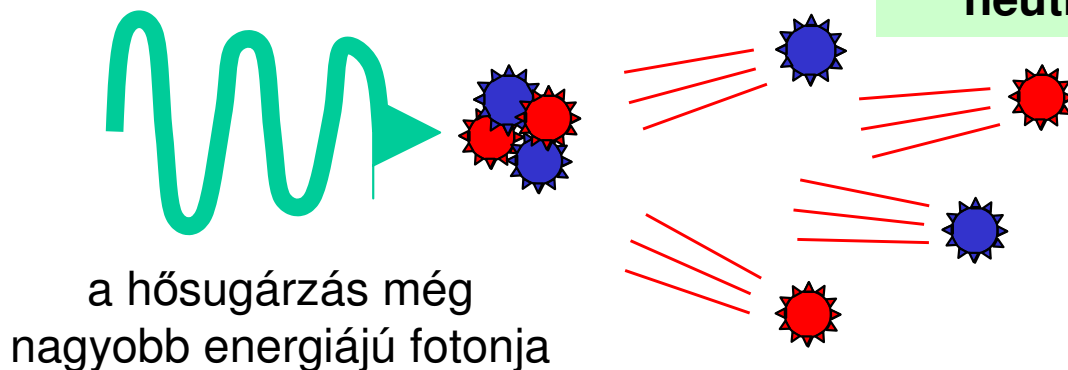
a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

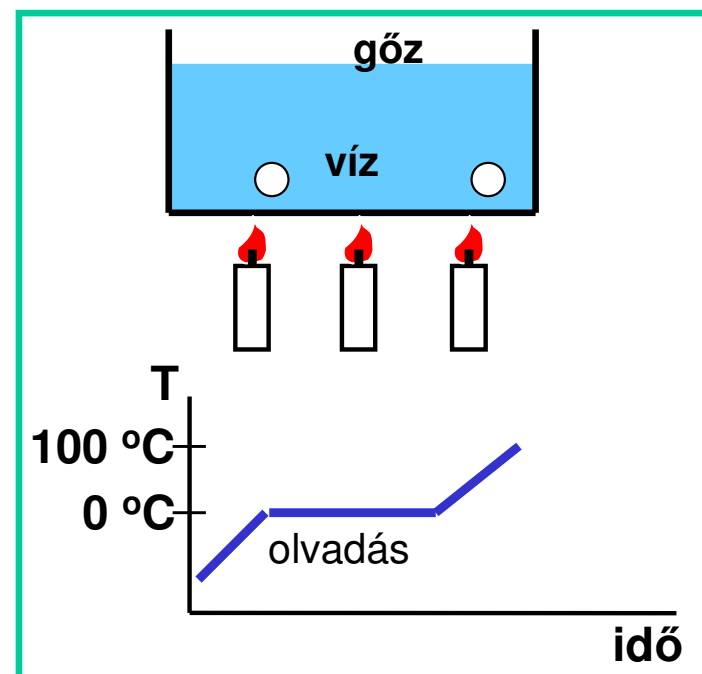
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

az alfa-
részecskék
szétesnek
protonokra és
neutronokra

a hőszugárzás még
nagyobb energiájú fotonja

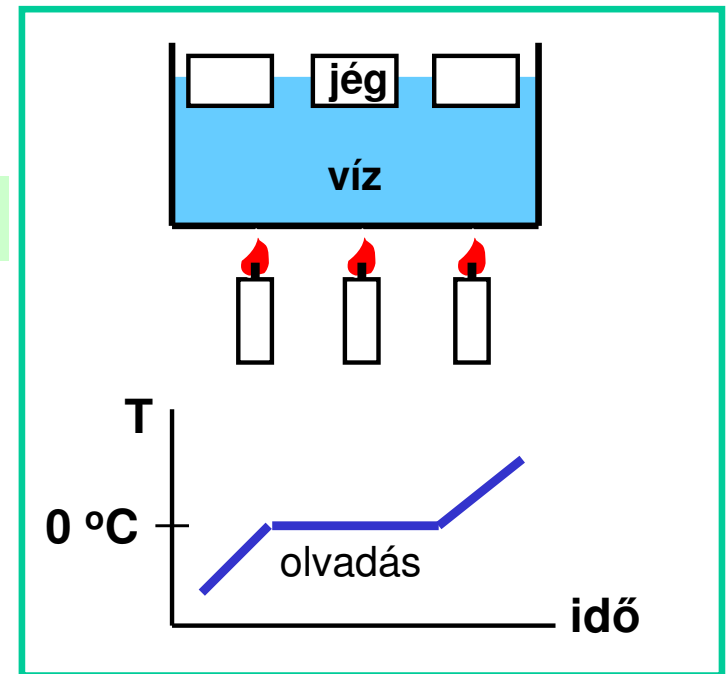

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

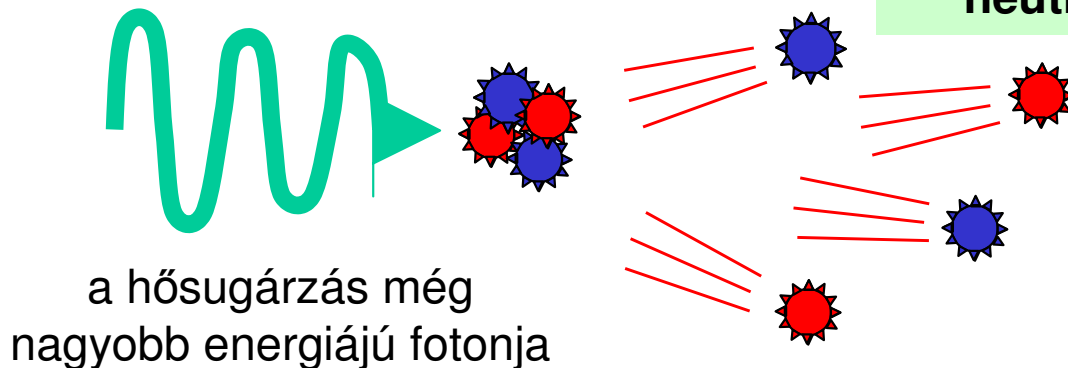
a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

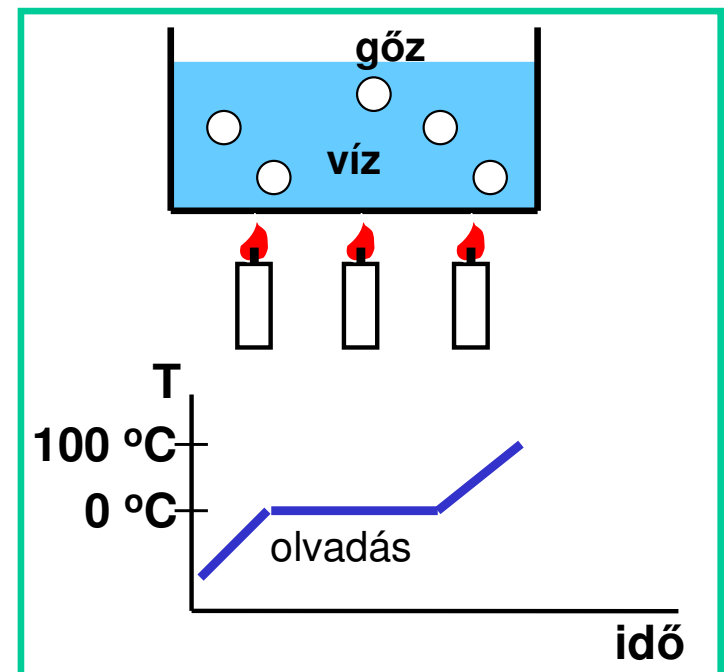
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

az alfa-
részecskék
szétesnek
protonokra és
neutronokra

a hőszugárzás még
nagyobb energiájú fotonja

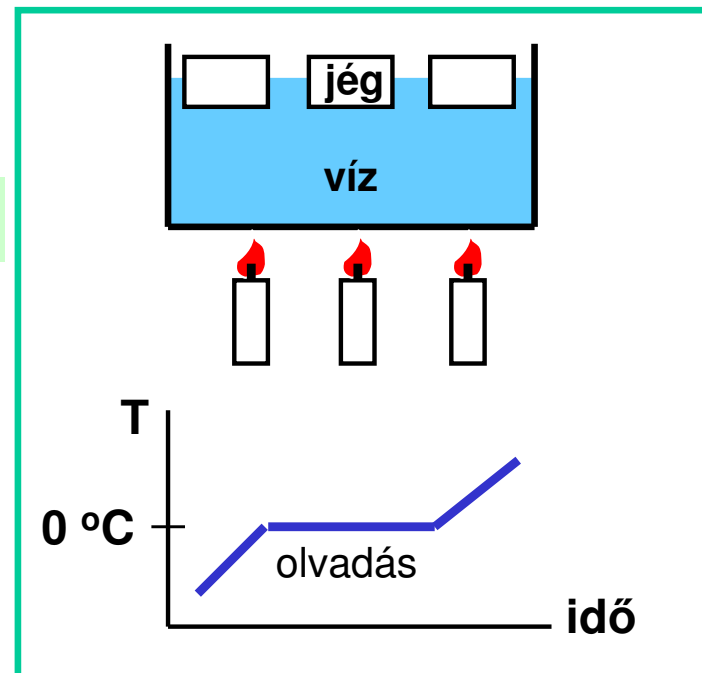

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már lényegében alfa-részecskékből áll

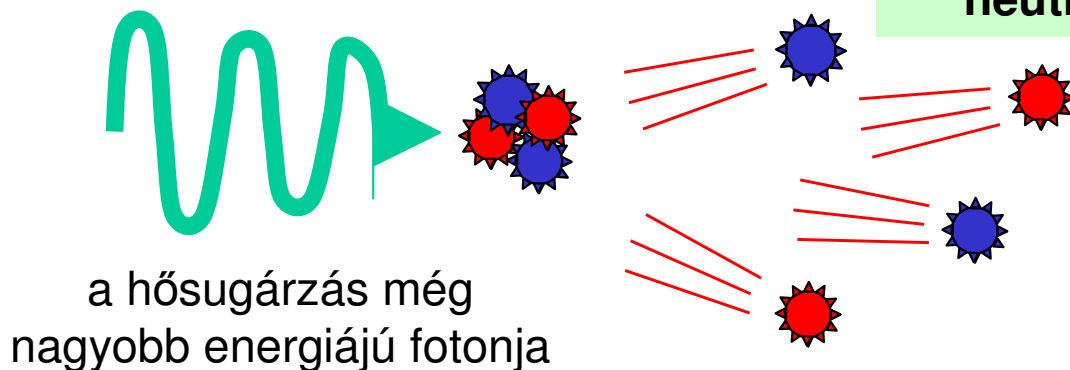
a beomlás gravitációs energiája most már hőenergiává alakulhat, és **növelheti a csillagmag hőmérsékletét**

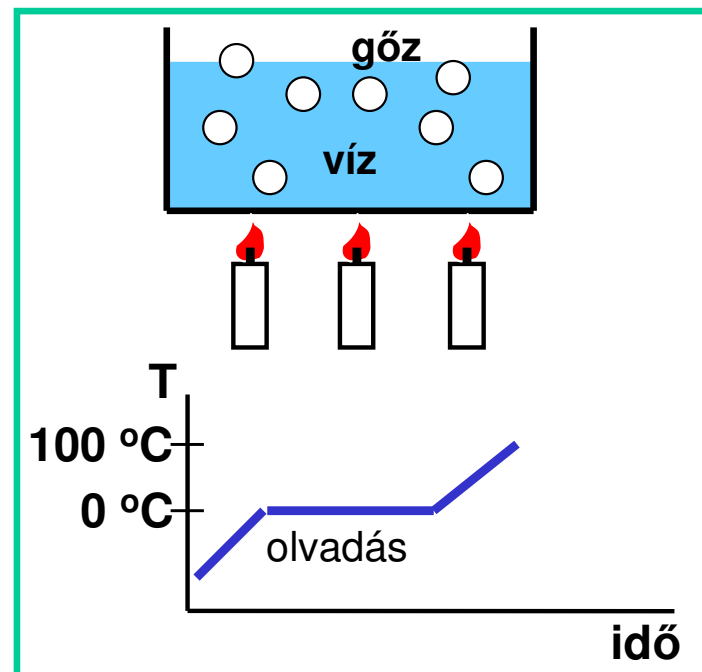
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy **újabb disszociációs folyamat** küszöbértékét

az alfa-részecskék szétesnek protonokra és neutronokra

a hőszugárzás még nagyobb energiájú fotonja

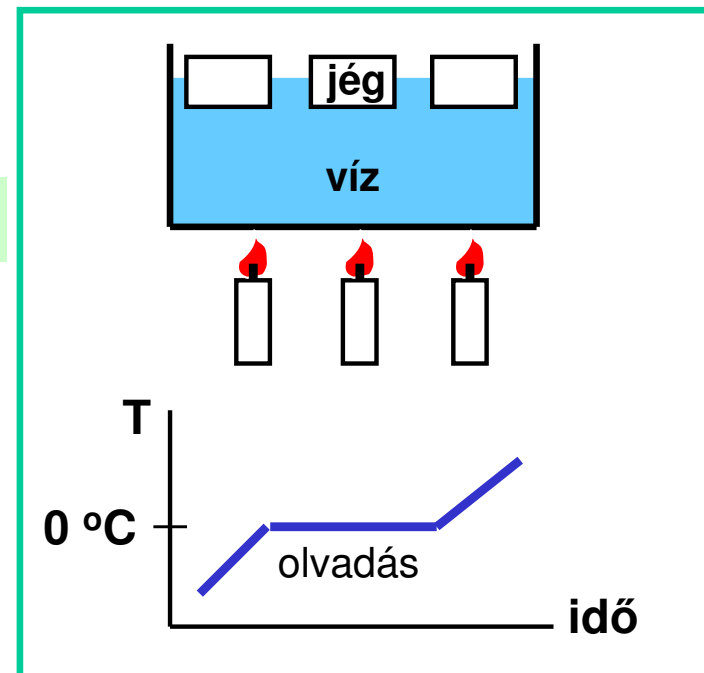

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már lényegében alfa-részecskékből áll

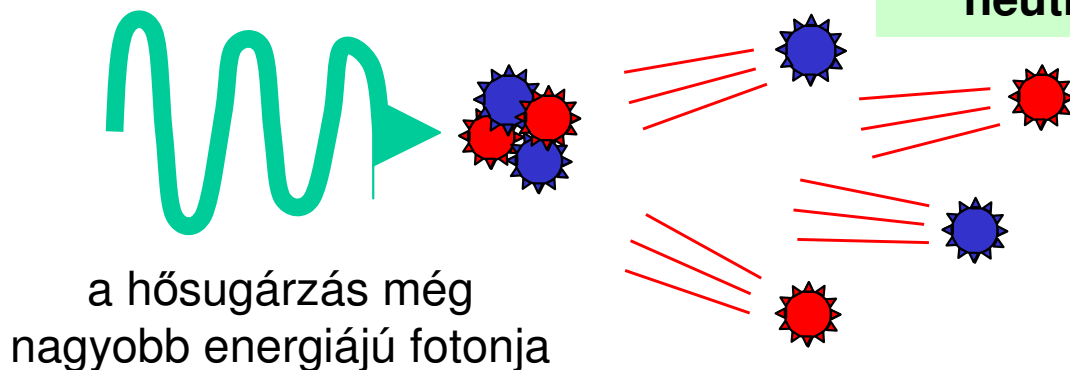
a beomlás gravitációs energiája most már hőenergiává alakulhat, és **növelheti a csillagmag hőmérsékletét**

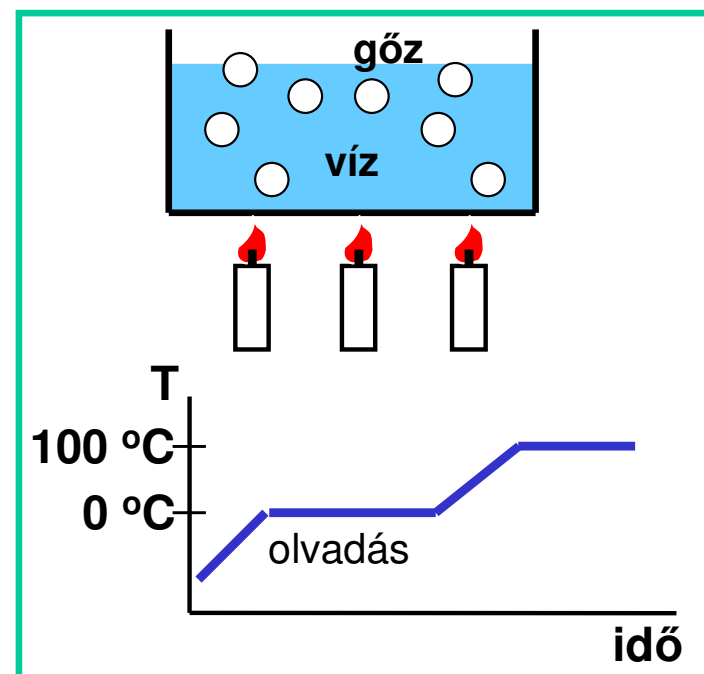
Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy **újabb disszociációs folyamat** küszöbértékét

az alfa-részecskék szétesnek protonokra és neutronokra

a hőszugárzás még nagyobb energiájú fotonja

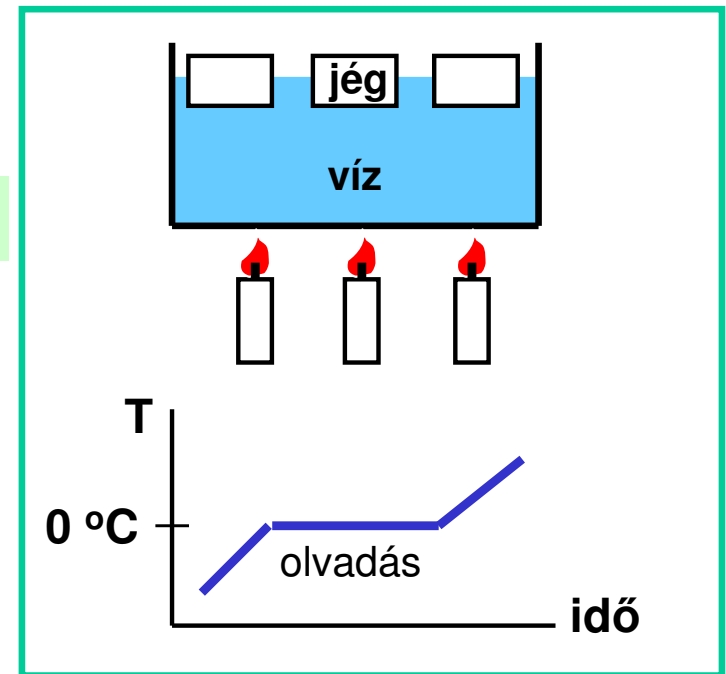

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

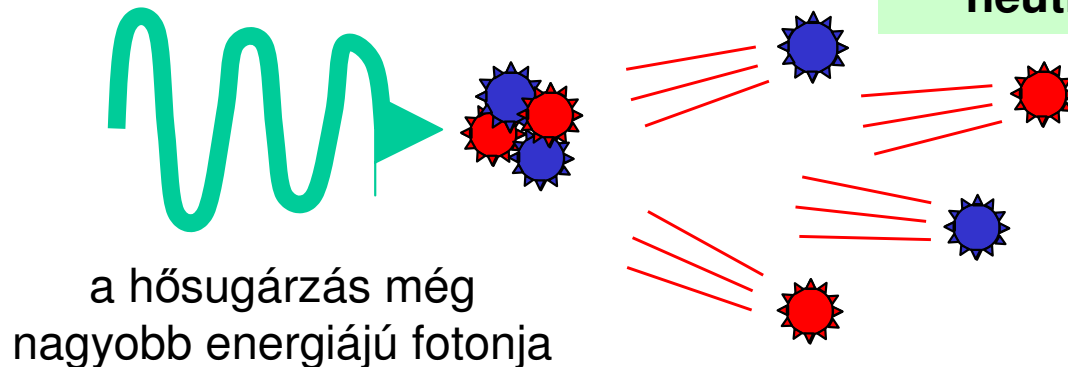
a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

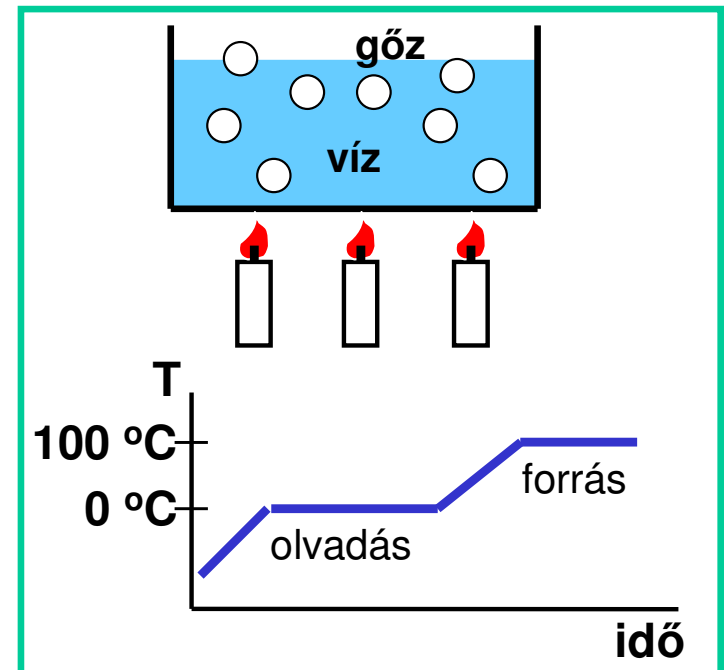

Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

az alfa-
részecskék
szétesnek
protonokra és
neutronokra

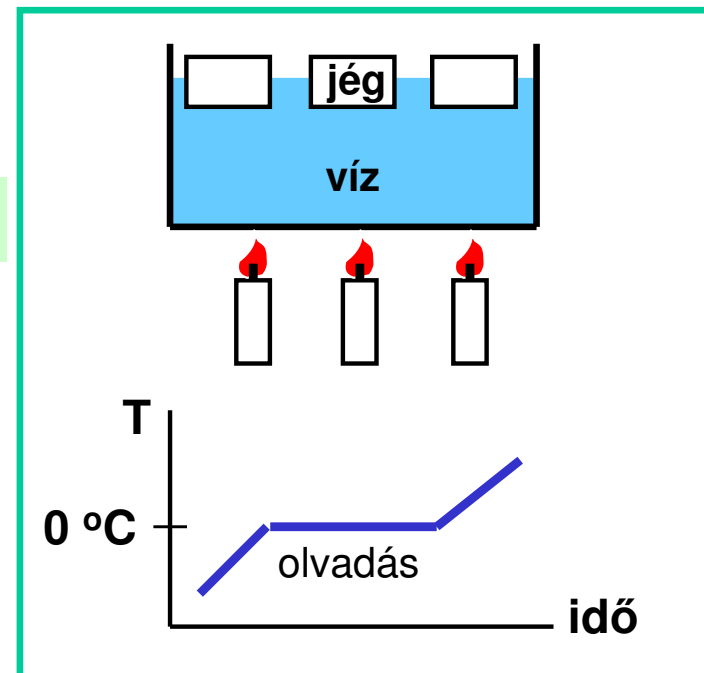

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden vas atommag elfogy, „elolvad”

a csillag magja már
lényegében
alfa-részecskékből
áll

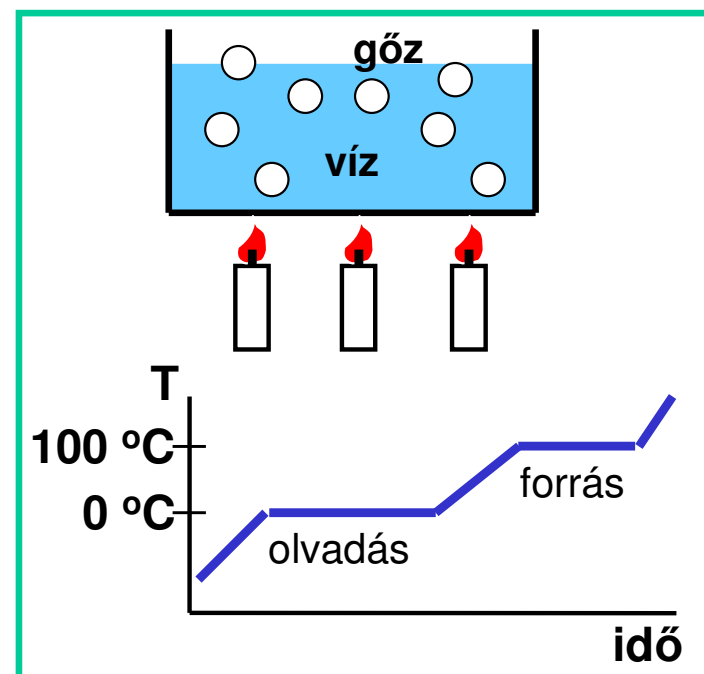
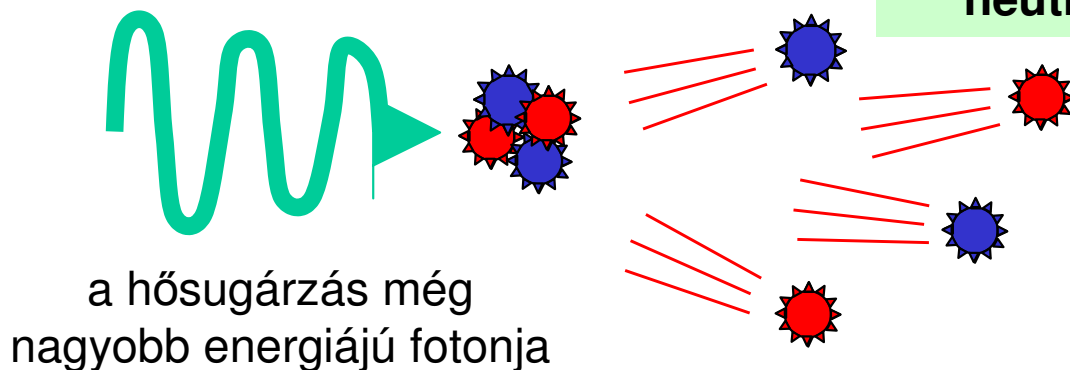
a beomlás gravitációs energiája
most már hőenergiává
alakulhat, és **növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

Meddig tart ez a folyamat?

amíg a hőmérsékletét el nem éri egy
újabb disszociációs folyamat
küszöbértékét

az alfa-
részecskék
szétesnek
protonokra és
neutronokra

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

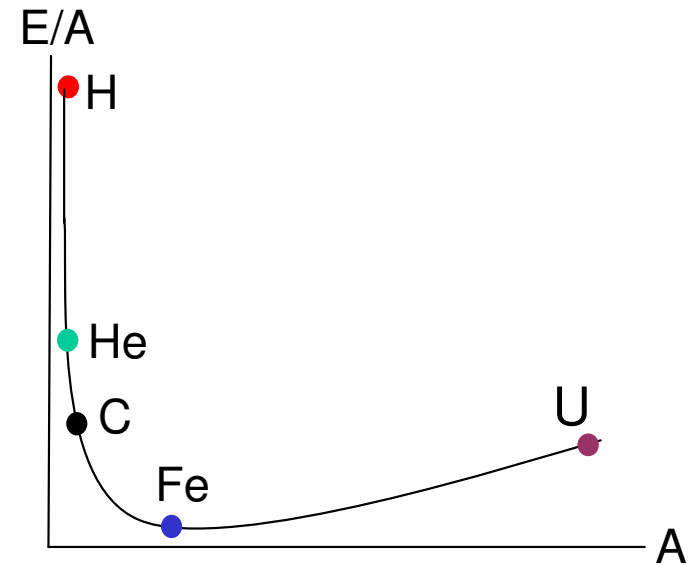
az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

Ez a folyamat még több energiát nyel el

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

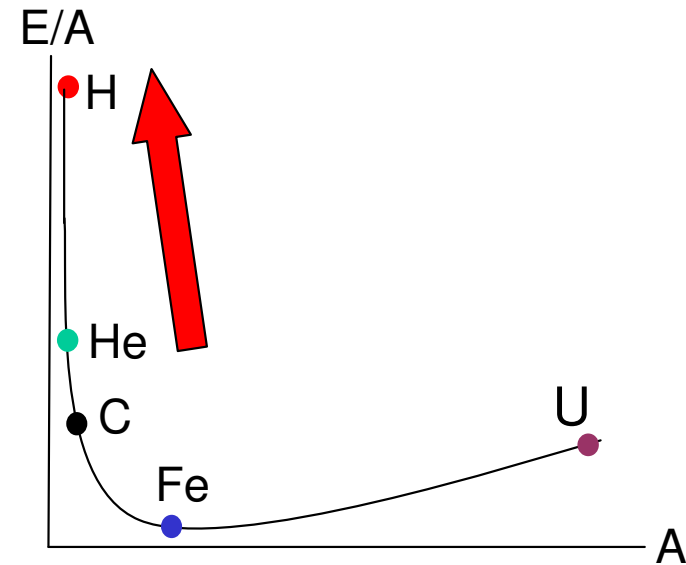
Ez a folyamat még több energiát nyel el

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

Ez a folyamat még több energiát nyel el

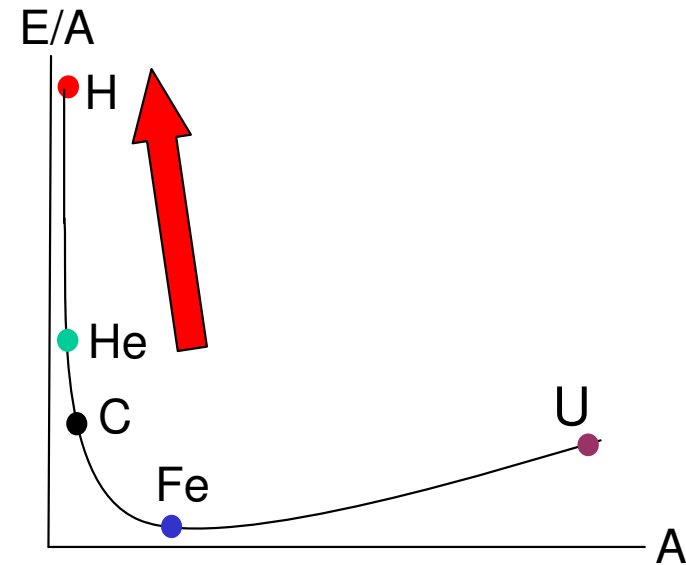

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

Ez a folyamat még több energiát nyel el

Beindult a harmadik
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

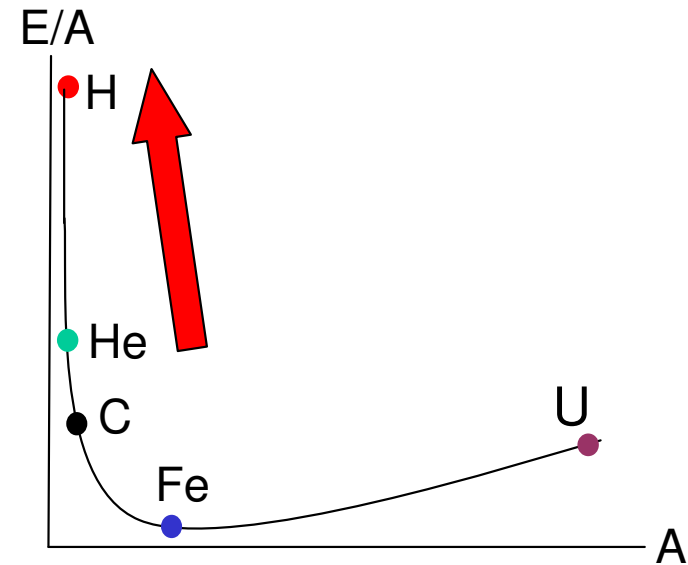
újabb „olvadás”-jellegű folyamat

az alfa-részecskék szétesnek protonokra és neutronokra

Ez a folyamat még több energiát nyel el

a beomló anyag gravitációs energiája ismét nem az anyag melegítésére, hanem az alfa-részecskék szétverésére fordítódik

Beindult a harmadik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

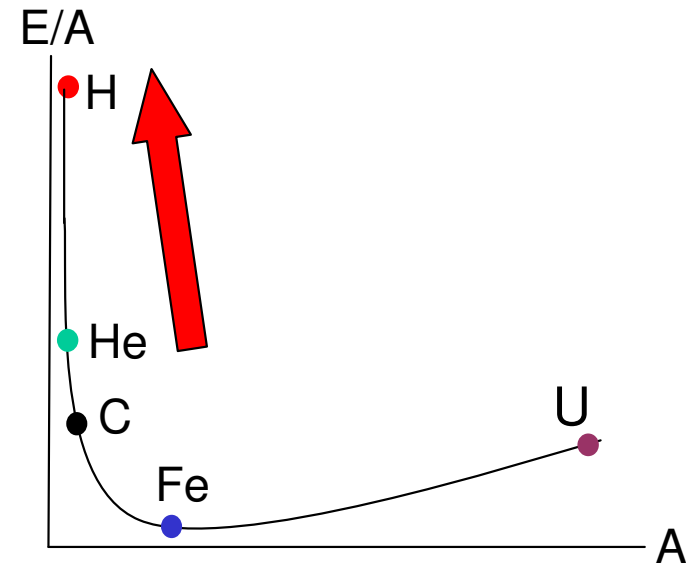
az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

Ez a folyamat még több energiát nyel el

a beomló anyag gravitációs energiája
ismét nem az anyag melegítésére, hanem
az alfa-részecskék szétverésére fordítódik

a hőmérséklet ismét állandó marad, a
nyomás nem nő, a csillag magja nem tud
ellenállni a beomló anyag súlyának

**Beindult a harmadik
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

az alfa-részecskék szétesnek
protonokra és neutronokra

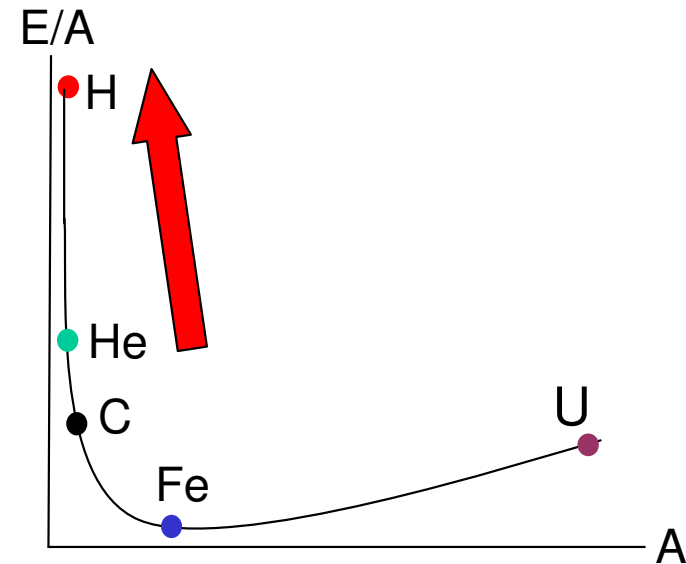
Ez a folyamat még több energiát nyel el

a beomló anyag gravitációs energiája
ismét nem az anyag melegítésére, hanem
az alfa-részecskék szétverésére fordítódik

a hőmérséklet ismét állandó marad, a
nyomás nem nő, a csillag magja nem tud
ellenállni a beomló anyag súlyának

a burok anyagának beomlása akadálytalanul folytatódik

**Beindult a harmadik
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

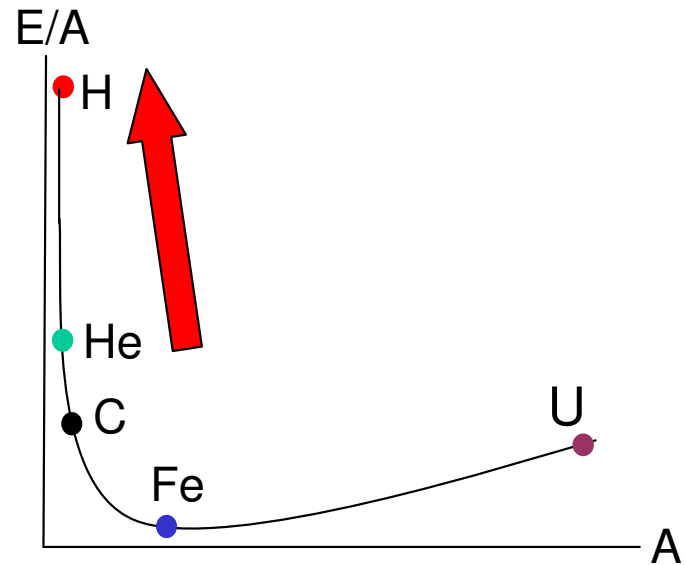
az alfa-részecskék szétesnek protonokra és neutronokra

Beindult a harmadik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

Ez a folyamat még több energiát nyel el

a beomló anyag gravitációs energiája ismét nem az anyag melegítésére, hanem az alfa-részecskék szétverésére fordítódik

a hőmérséklet ismét állandó marad, a nyomás nem nő, a csillag magja nem tud ellenállni a beomló anyag súlyának

a burok anyagának beomlása akadálytalanul folytatódik

a csillag még ifjúkorának évmilliói alatt gyártotta le hidrogénből a hélium atommagokat – ezek most pillanatok alatt szétesnek

újabb „olvadás”-jellegű folyamat

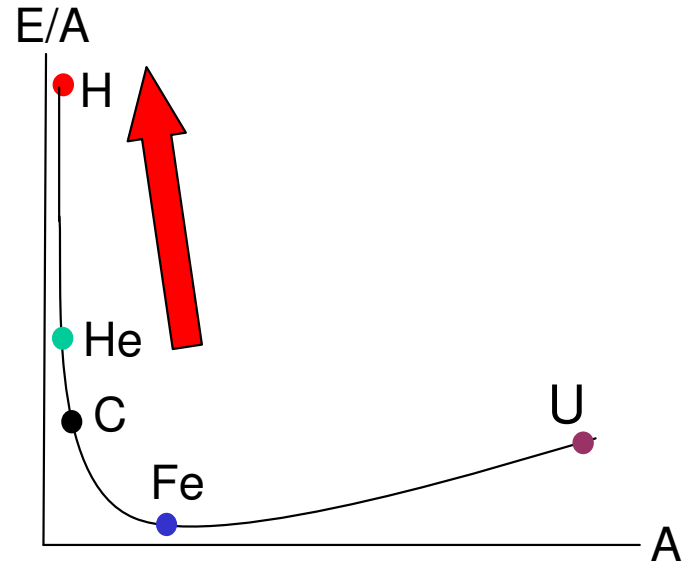
az alfa-részecskék szétesnek protonokra és neutronokra

Beindult a harmadik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

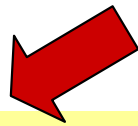
Ez a folyamat még több energiát nyel el

a beomló anyag gravitációs energiája ismét nem az anyag melegítésére, hanem az alfa-részecskék szétverésére fordítódik

a hőmérséklet ismét állandó marad, a nyomás nem nő, a csillag magja nem tud ellenállni a beomló anyag súlyának

a burok anyagának beomlása akadálytalanul folytatódik

a csillag még ifjúkorának évmilliói alatt gyártotta le hidrogénből a hélium atommagokat – ezek most pillanatok alatt szétesnek

a burok anyagának további jelentős része omlik be a magba, közben maga is felhevül, új magreakciók indulnak be benne

Meddig tart ez a folyamat?

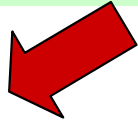
Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

Meddig tart ez a folyamat?

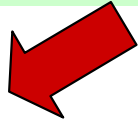
amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

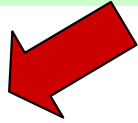
a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

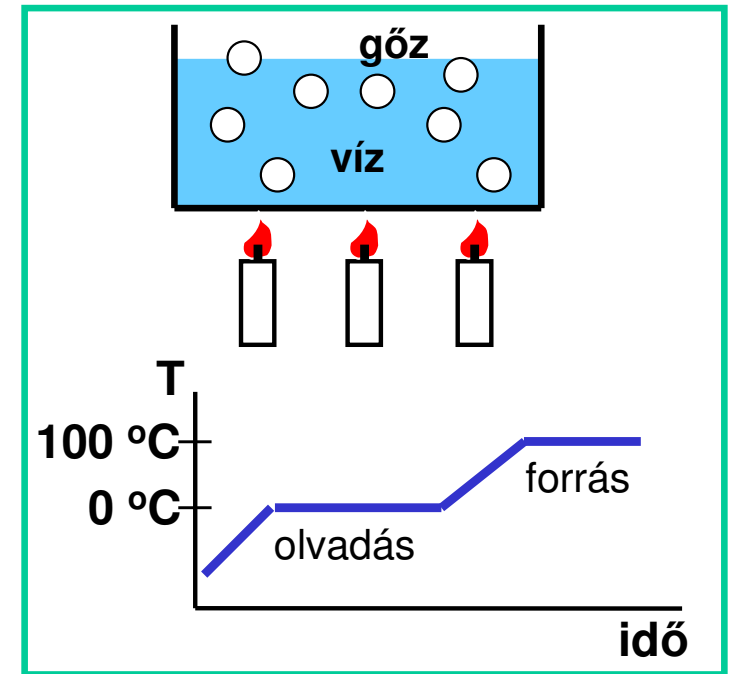
a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a**
csillagmag hőmérsékletét

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

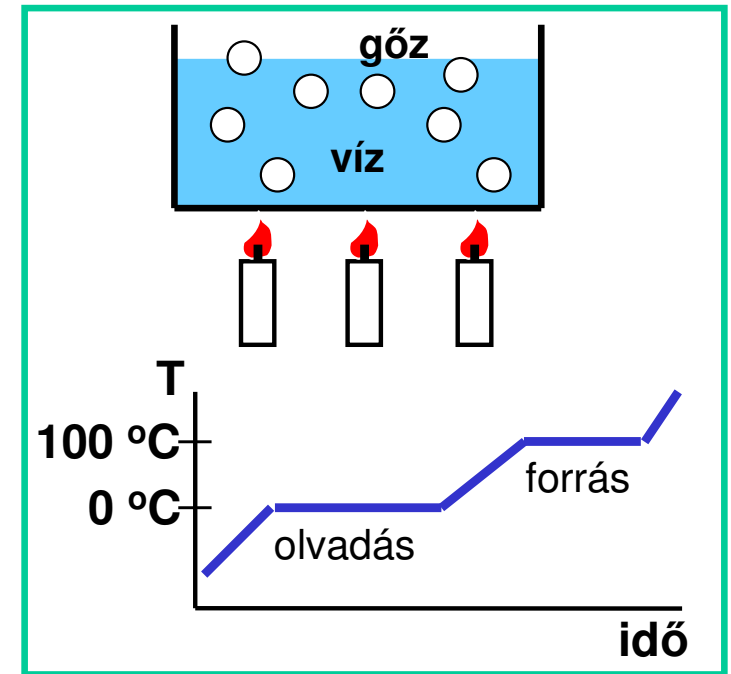

Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

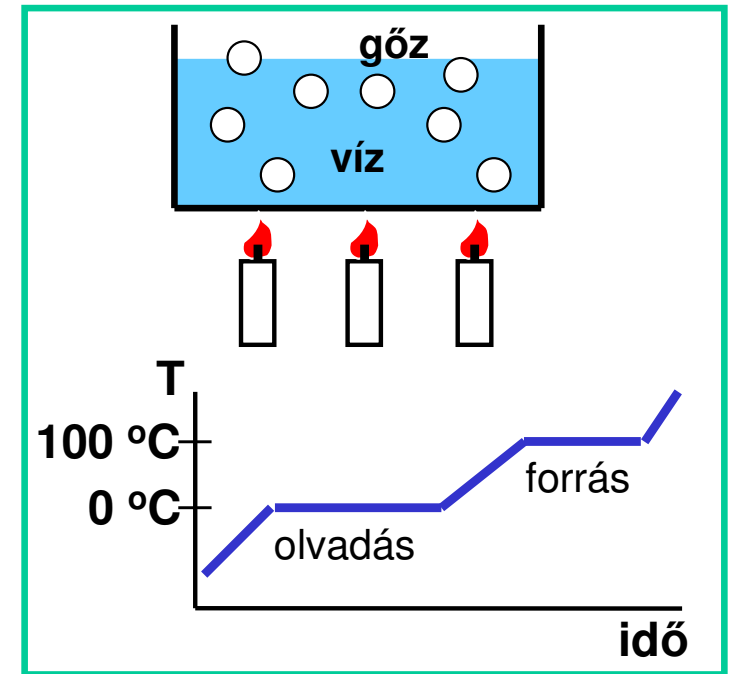
Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

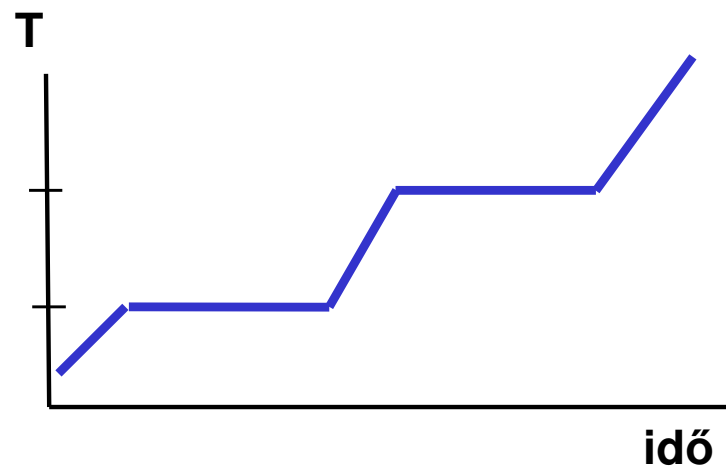
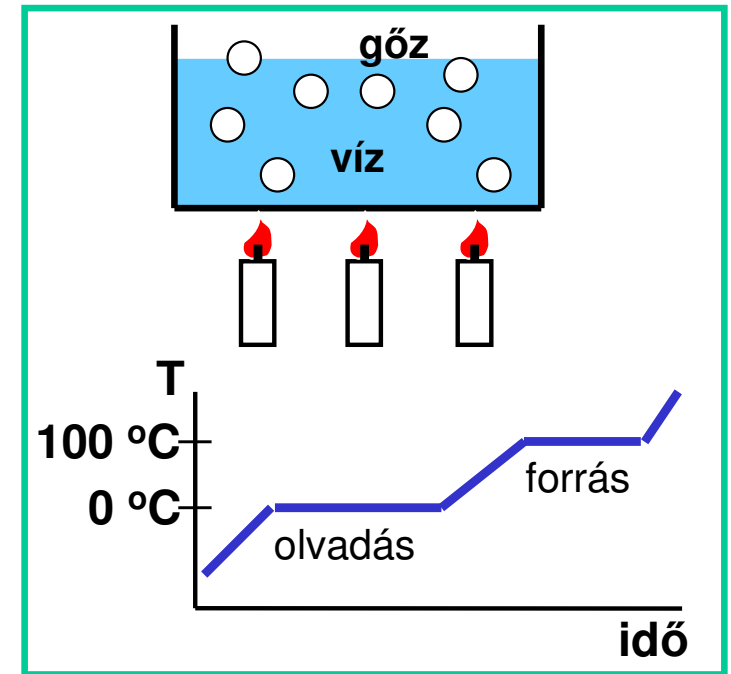
Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

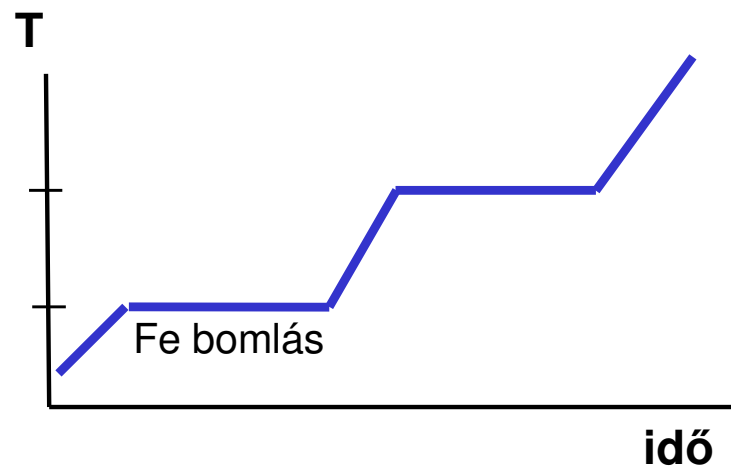
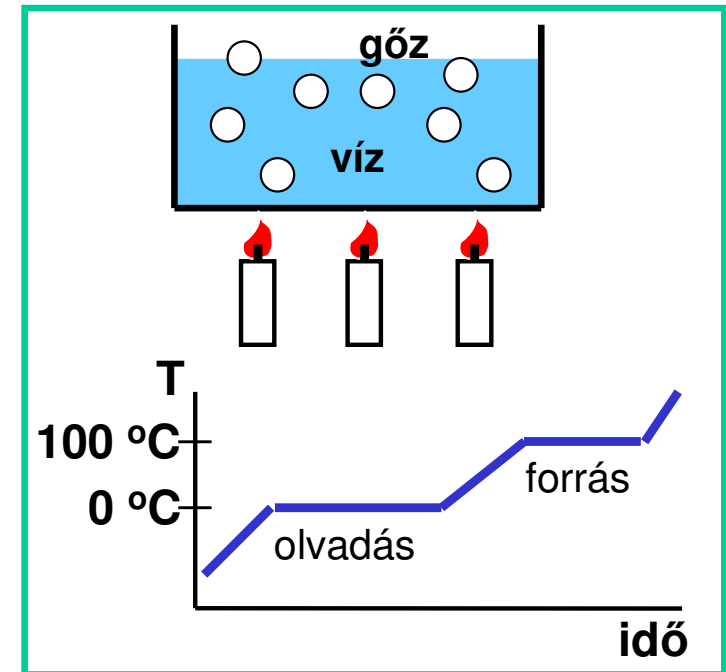
Meddig tart ez a folyamat?

amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

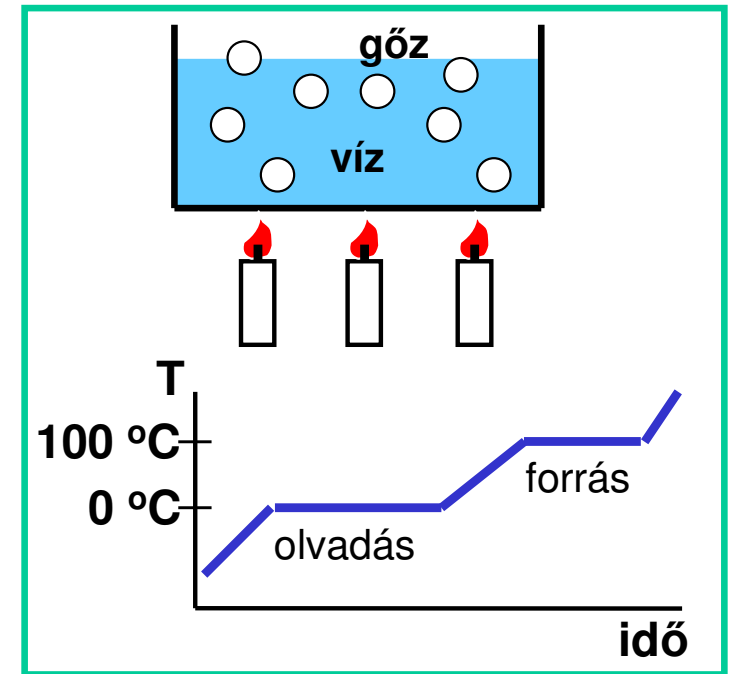

Meddig tart ez a folyamat?

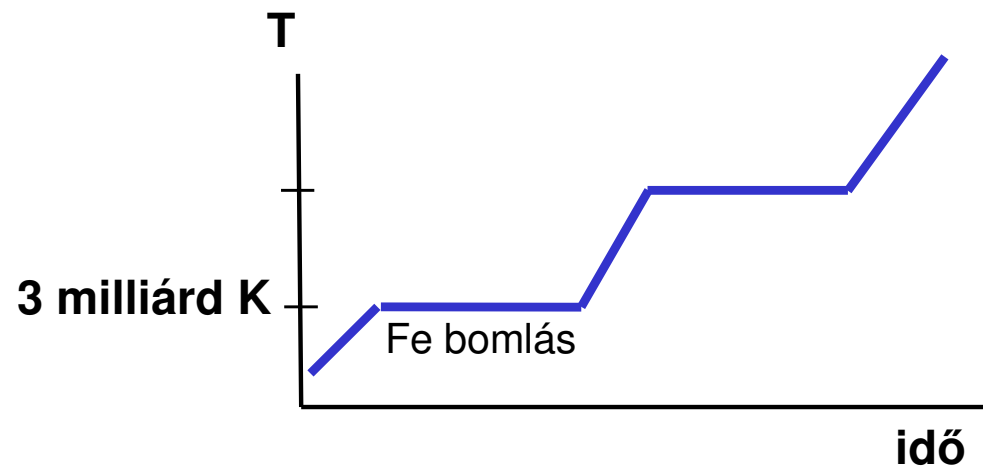
amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

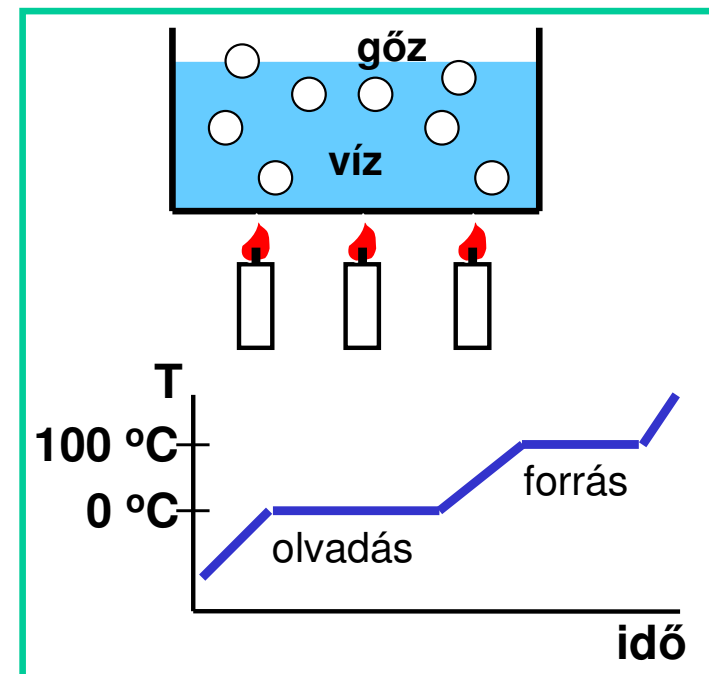

Meddig tart ez a folyamat?

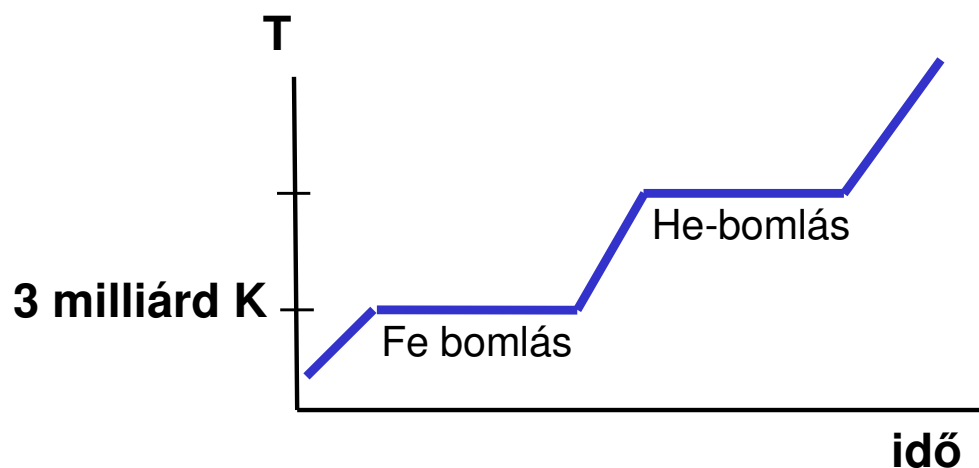
amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

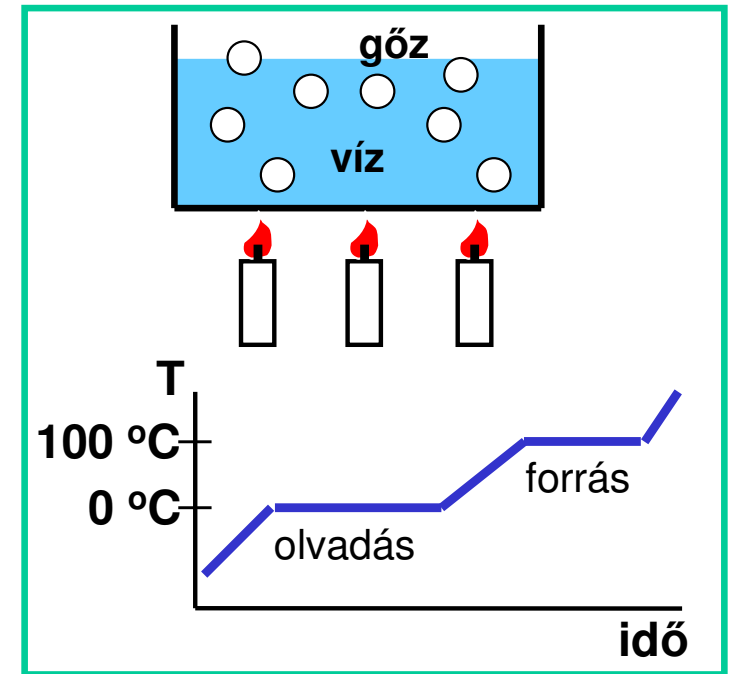

Meddig tart ez a folyamat?

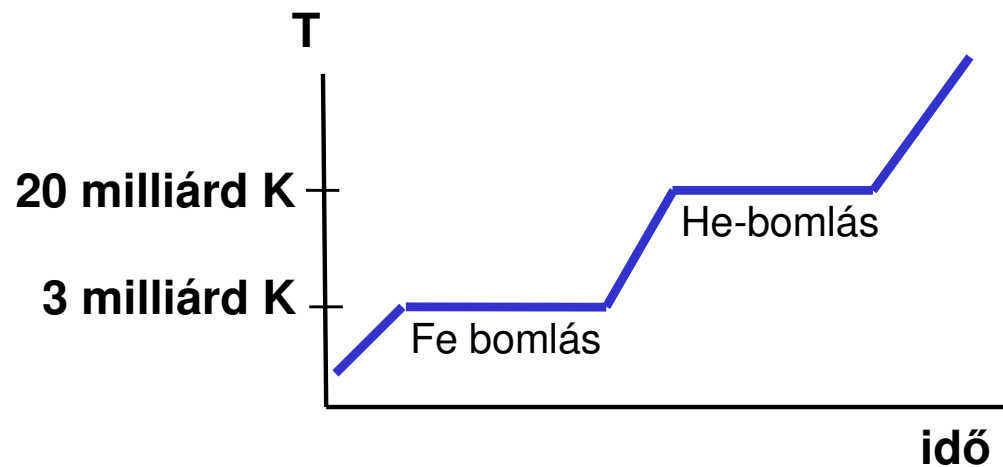
amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

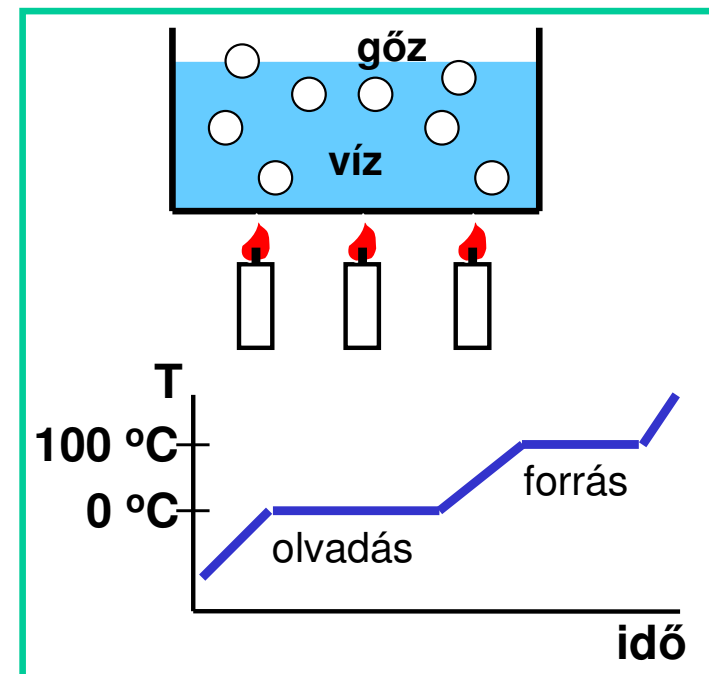

Meddig tart ez a folyamat?

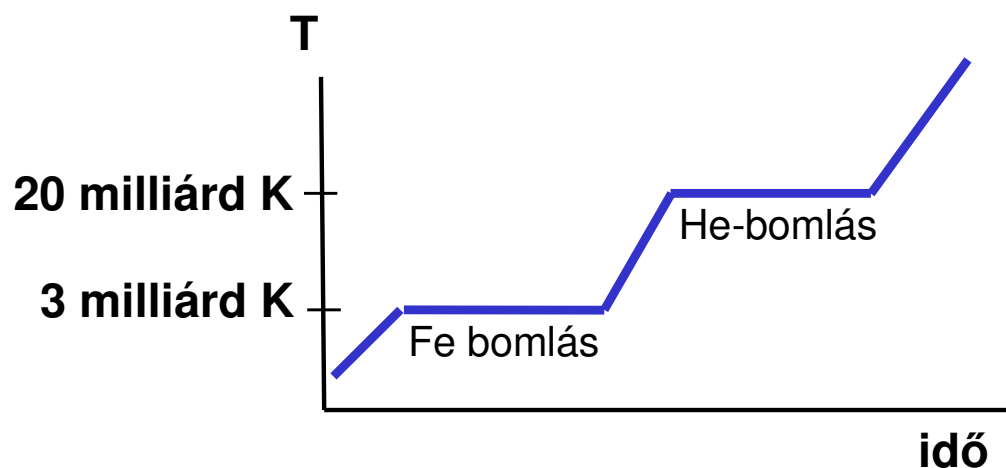
amíg minden hélium atommag elfogy,
„elpárolog”

a csillag magja már
lényegében
magányos protonok,
neutronok és elektronok
sűrű, forró plazmája
lesz

a beomlás gravitációs
energiája
ismét hőenergiává alakulhat,
és **tovább növelheti a
csillagmag hőmérsékletét**

valóságos
hőmérséklet-
adatok a
csillagokban

az eddig
bekapcsolt három
hűtőgép nem tudta
hatékonyan hűteni
a csillag anyagát,
sőt éppen
ellenkezőleg...

az eddig bekapcsolt
három hűtőgép nem
tudta elég
hatékonyan hűteni a
csillag anyagát, sőt
éppen ellenkezőleg...

az eddig bekapcsolt
három hűtőgép nem
tudta elég
hatékonyan hűteni a
csillag anyagát, sőt
éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által
elvont energia ott
maradt
a csillagban,
magenergia
formájában

az eddig bekapcsolt
három hűtőgép nem
tudta elég
hatékonyan hűteni a
csillag anyagát, sőt
éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által
elvont energia ott
maradt
a csillagban,
magenergia
formájában

az energia nem
tudott kijutni a
csillagból, mert a
csillag anyaga nem
átlátszó az
(elektromágneses)
hősugárzás
számára

az eddig bekapcsolt
három hűtőgép nem
tudta elég
hatékonyan hűteni a
csillag anyagát, sőt
éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által
elvont energia ott
maradt
a csillagban,
magenergia
formájában

az energia nem
tudott kijutni a
csillagból, mert a
csillag anyaga nem
átlátszó az
(elektromágneses)
hősugárzás
számára

**most lép színre a leghatékonyabb
hűtőgép, valóságos hőszivattyú:**

az eddig bekapcsolt
három hűtőgép nem
tudta elég
hatékonyan hűteni a
csillag anyagát, sőt
éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által
elvont energia ott
maradt
a csillagban,
magenergia
formájában

az energia nem
tudott kijutni a
csillagból, mert a
csillag anyaga nem
átlátszó az
(elektromágneses)
hősugárzás
számára

**most lép színre a leghatékonyabb
hűtőgép, valóságos hőszivattyú:**

a neutrínó

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián)

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

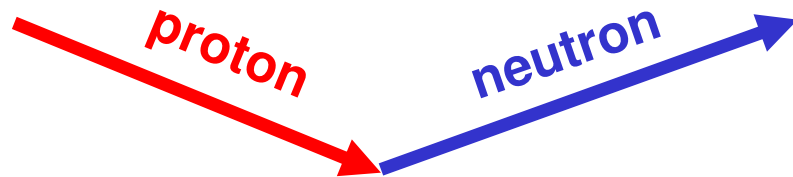
a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

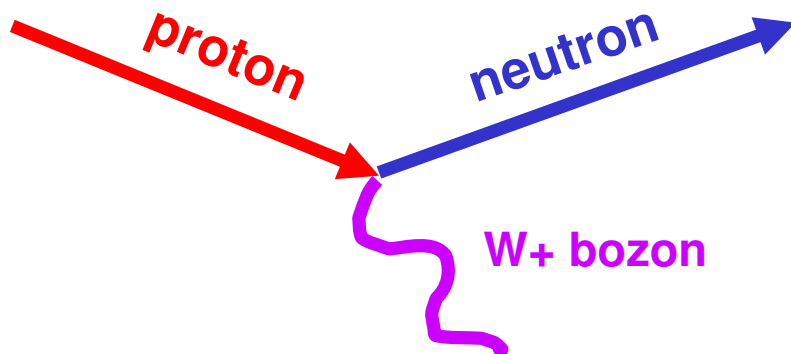
a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

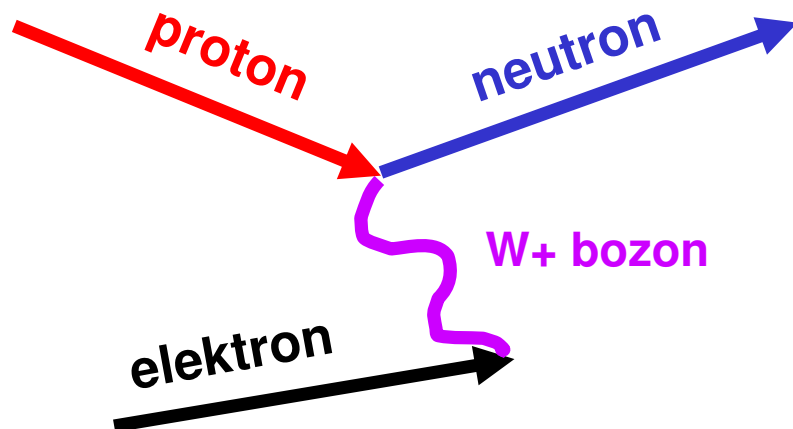
a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

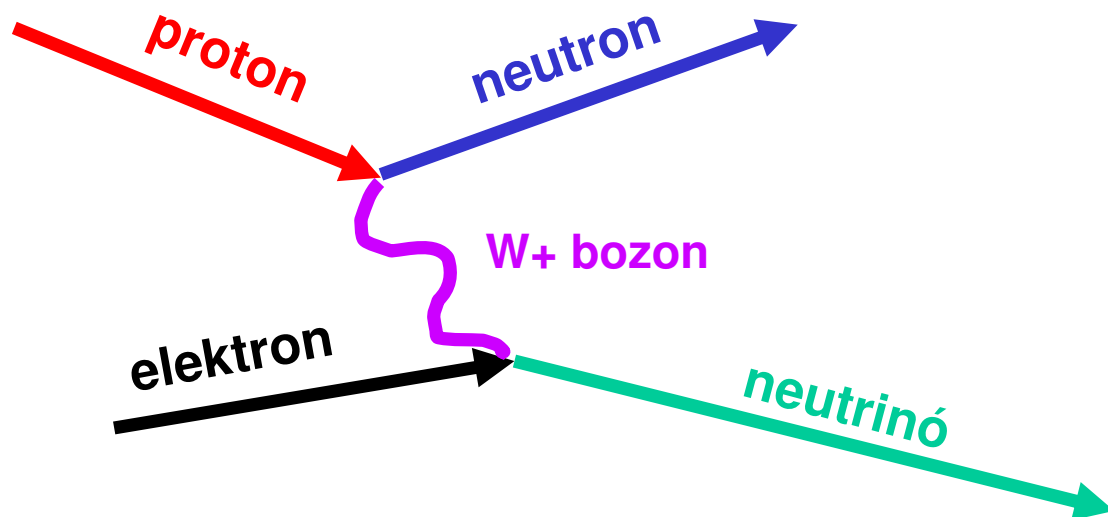
a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

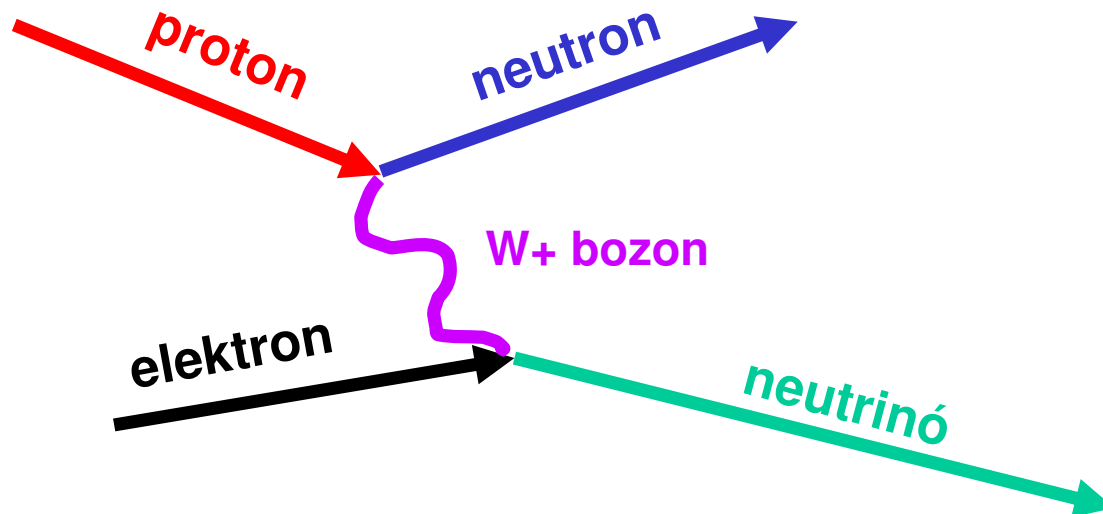
az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

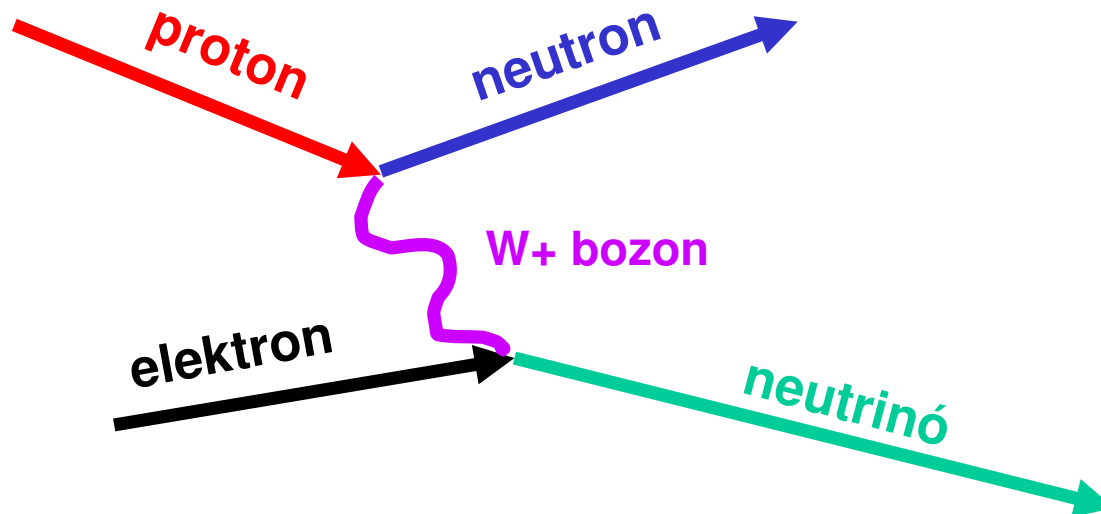
Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

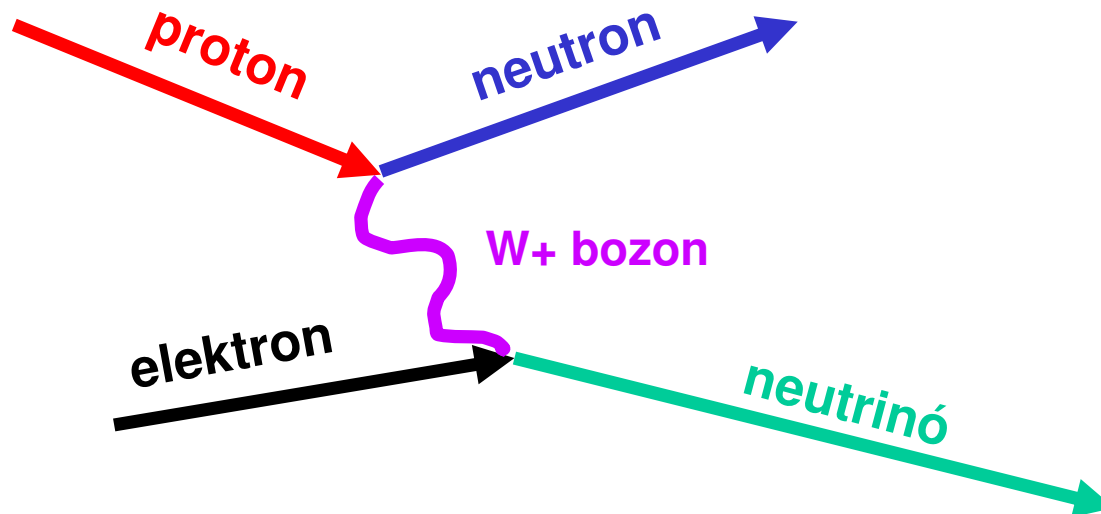
$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

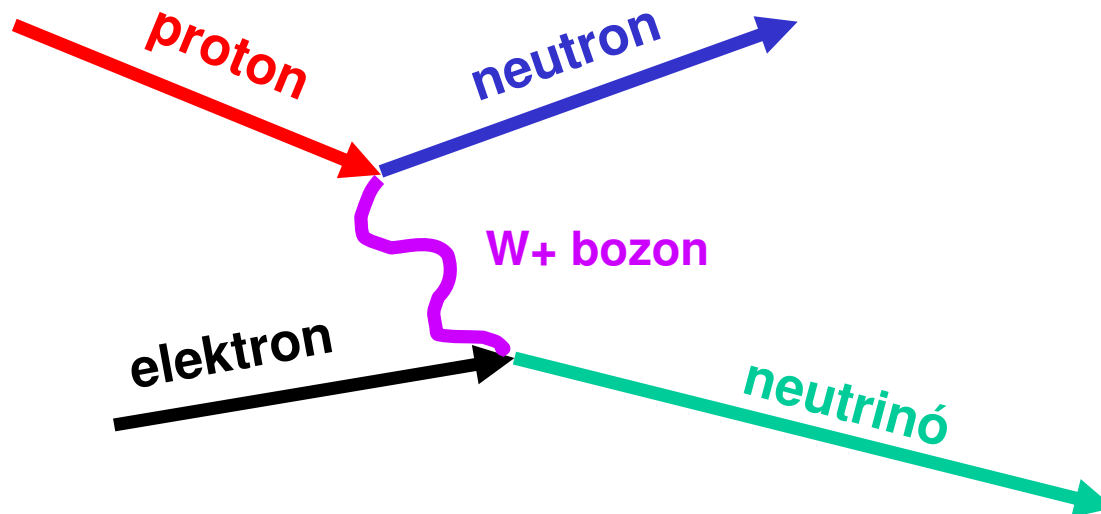
Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

$$m_e \ll m_p = m_n$$

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

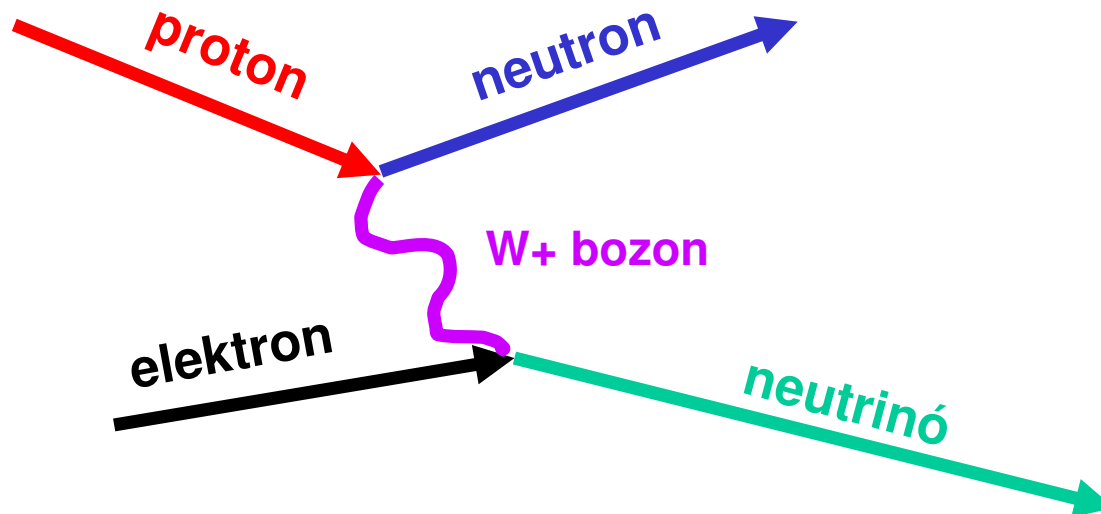
$$m_e \ll m_p = m_n$$

az elektronnak sok hely kell(ene)!

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

$$m_e \ll m_p = m_n$$

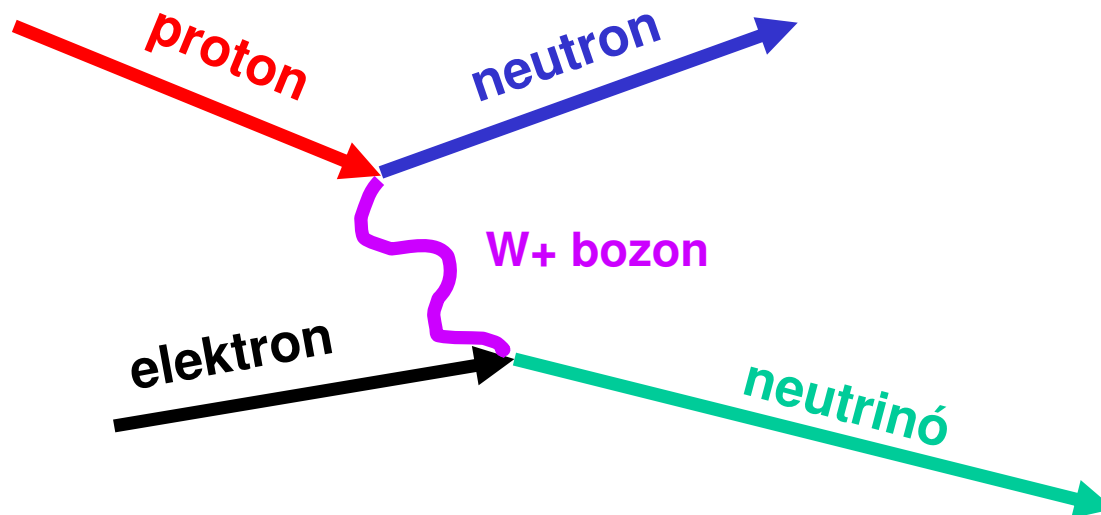
az elektronnak sok hely kell(ene)!

de az nincs...

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

$$m_e \ll m_p = m_n$$

az elektronnak sok hely kell(ene)!

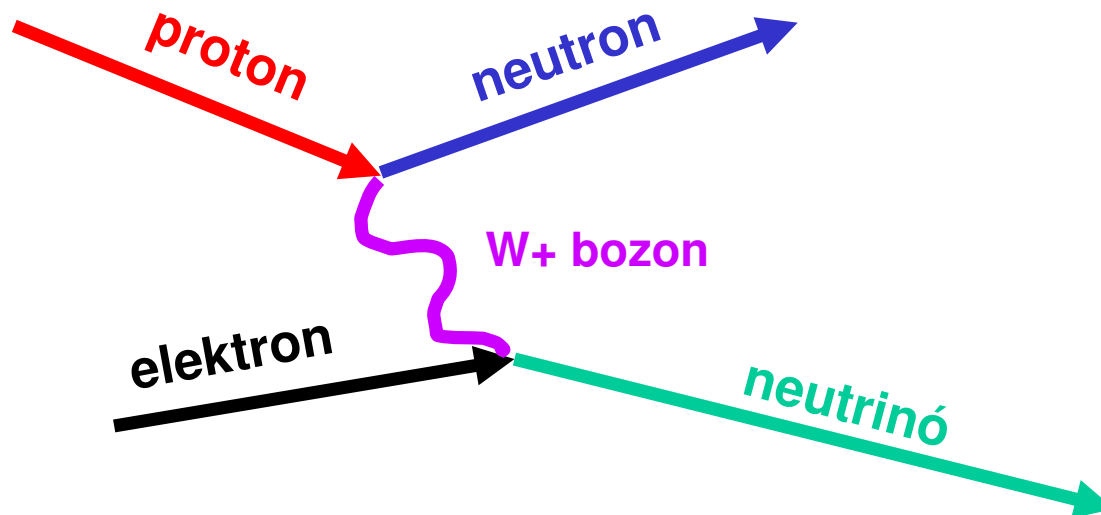
de az nincs...

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az óriási nyomás „bepréseli” az elektronokat a protonokba

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

$$m_e \ll m_p = m_n$$

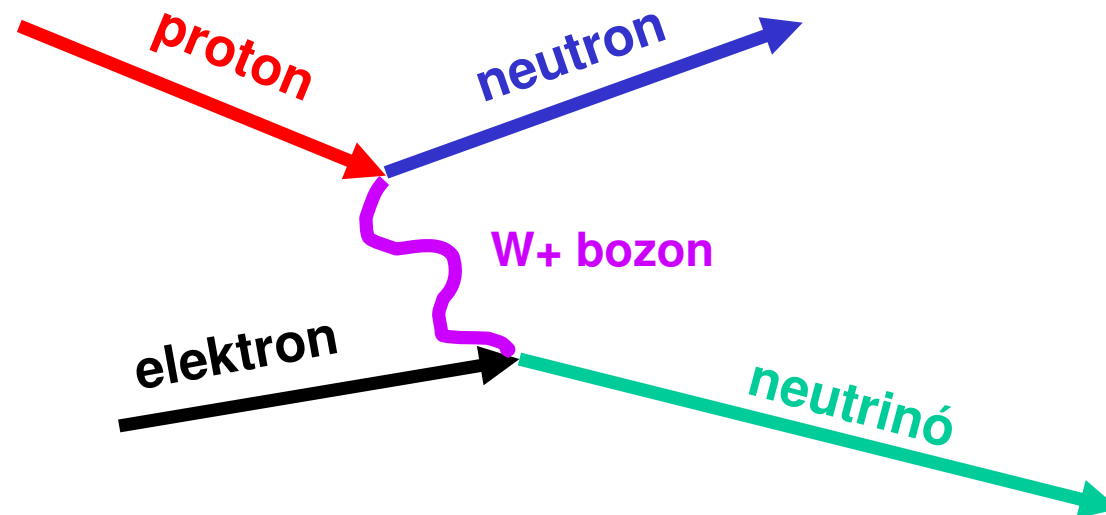
az elektronnak sok hely kell(ene)!

de az nincs...

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az óriási nyomás „bepréseli” az elektronokat a protonokba

kis Compton-hullámhosszú neutronok keletkeznek

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

$$m_e \ll m_p = m_n$$

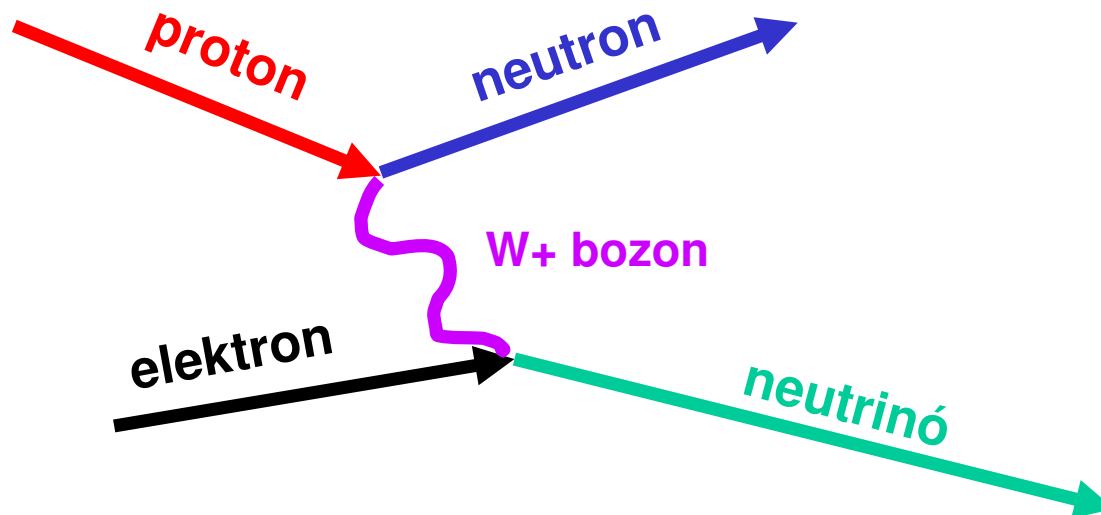
az elektronnak sok hely kell(ene)!

de az nincs...

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az óriási nyomás „bepréseli” az elektronokat a protonokba

kis Compton-hullámhosszú neutronok keletkeznek

az anyag tovább sűrűsödhet!

az eddig bekapcsolt három hűtőgép nem tudta elég hatékonyan hűteni a csillag anyagát, sőt éppen ellenkezőleg...

a hűtőgépek által elvont energia ott maradt a csillagban, magenergia formájában

az energia nem tudott kijutni a csillagból, mert a csillag anyaga nem átlátszó az (elektromágneses) hőszugárzás számára

Compton-hullámhossz:

$$\lambda = \hbar/mc$$

Pauli-elv: egy helyen csak egy részecske

$$m_e \ll m_p = m_n$$

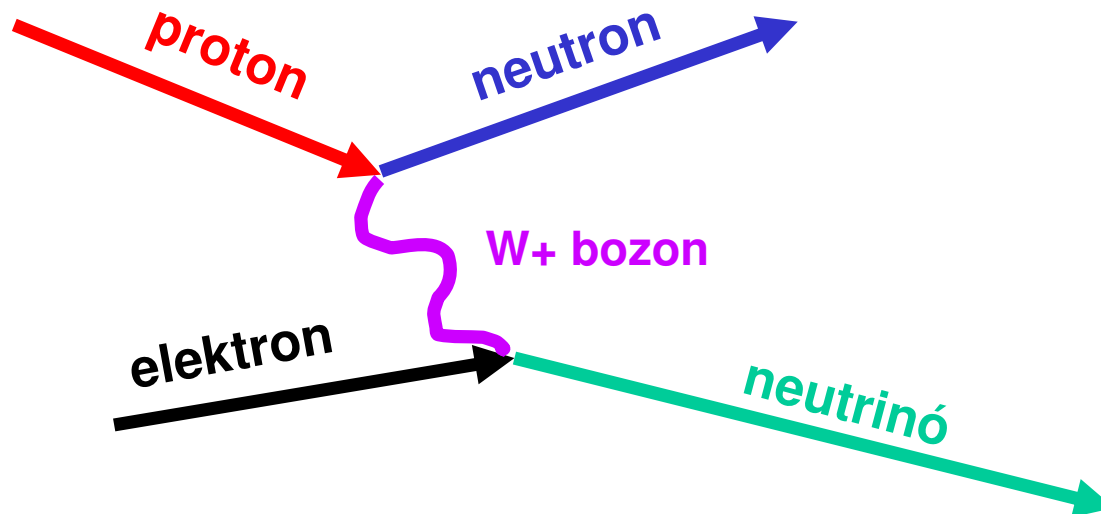
az elektronnak sok hely kell(ene)!

de az nincs...

most lép színre a leghatékonyabb hűtőgép, valóságos hőszivattyú:

a neutrínó

Ilyen nagy hőmérsékleten (energián) a **gyenge kölcsönhatás** is erős

az óriási nyomás „bepréseli” az elektronokat a protonokba

kis Compton-hullámhosszú neutronok keletkeznek

az anyag tovább sűrűsödhet!

a neutrínók pedig eltávoznak a csillagból

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

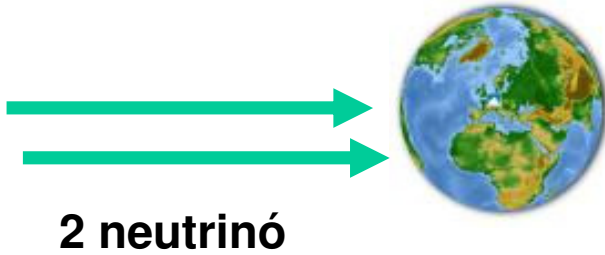
A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

2 neutrínó

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

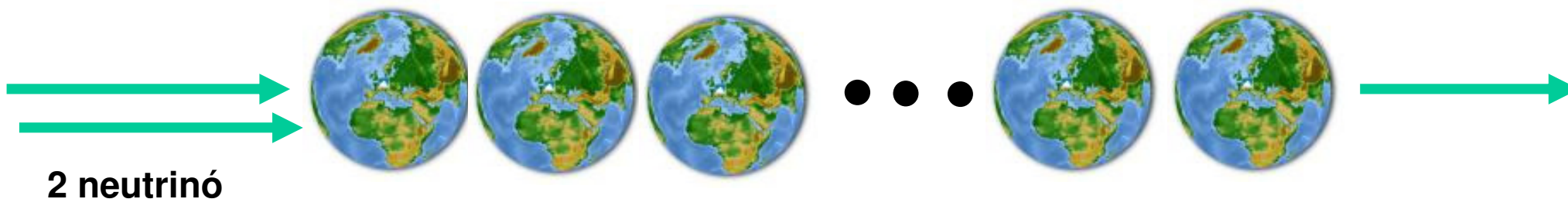
a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskével. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

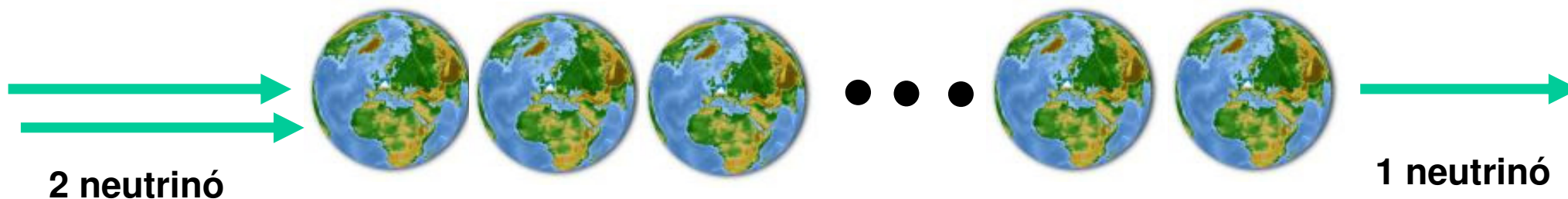
a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnnyi utazást a bolygók közetanyagában.

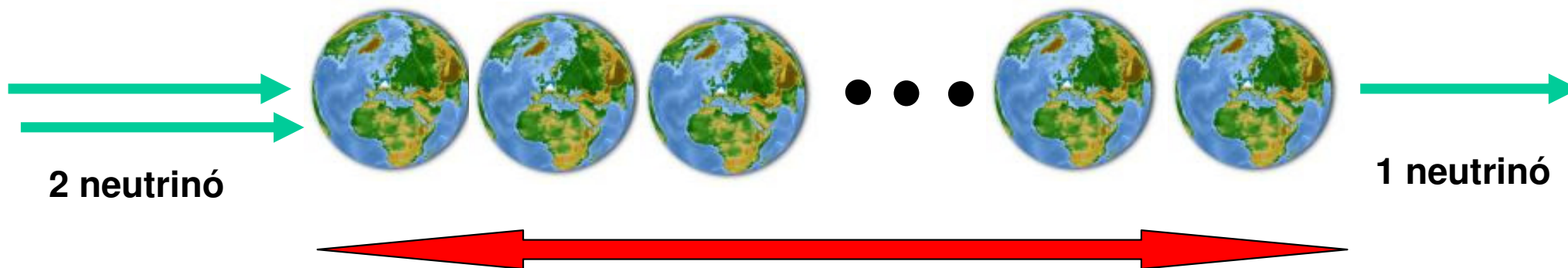
a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

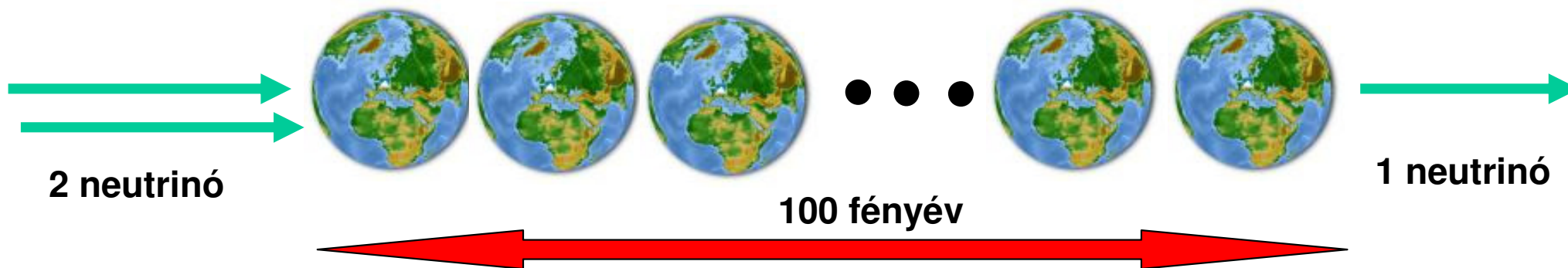
a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

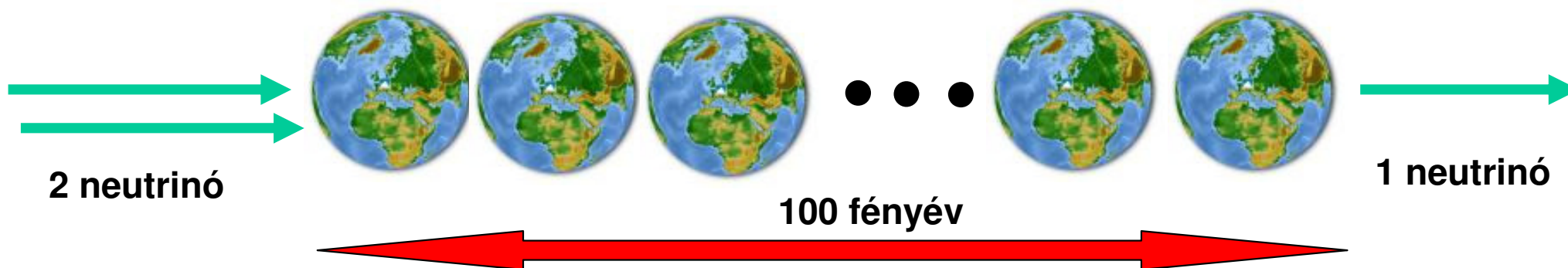
a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

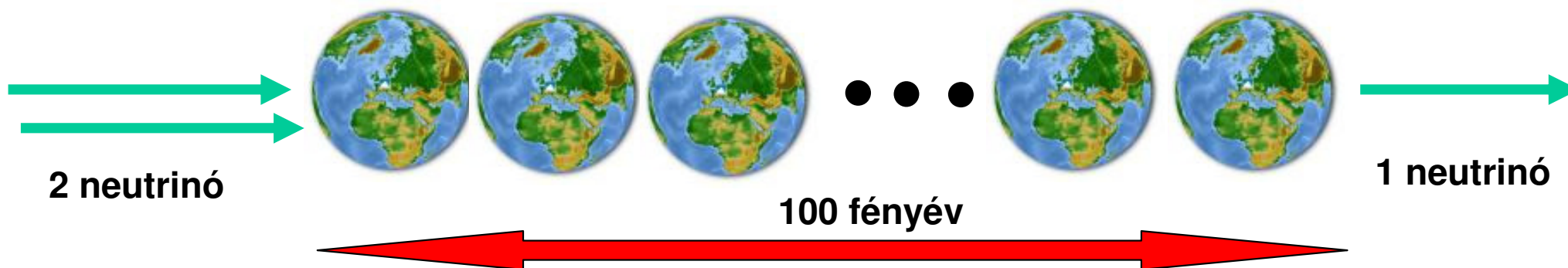
A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskével. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkal. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kiviszik a csillagból

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkal. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kviszik a csillagból

A központban tovább nő a hőmérséklet, de a neutrínó-hűtés miatt sokkal lassabban

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkel. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kiviszik a csillagból

A központban tovább nő a hőmérséklet, de a neutrínó-hűtés miatt sokkal lassabban

**Beindult a negyedik
NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!**

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskével. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

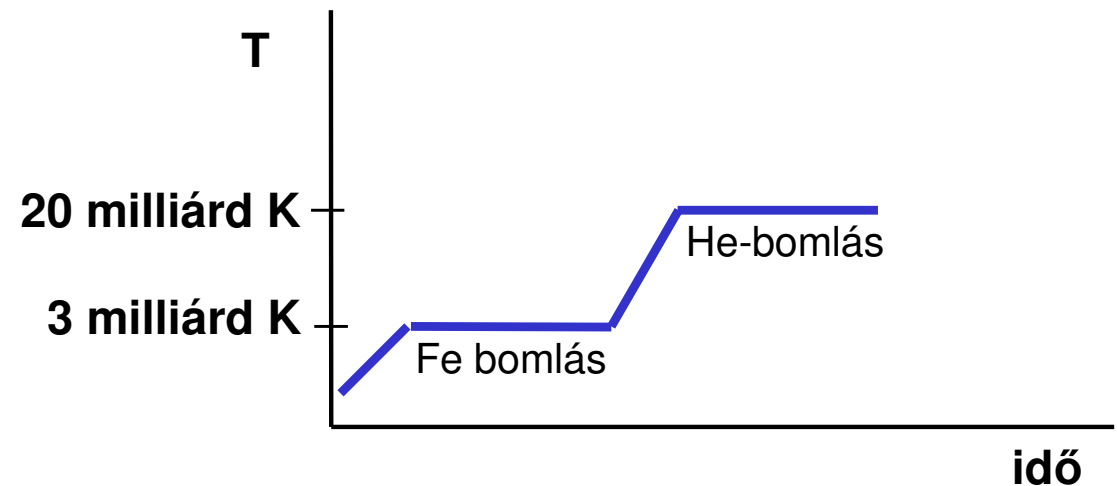

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kiviszik a csillagból

A központban tovább nő a hőmérséklet, de a neutrínó-hűtés miatt sokkal lassabban

Beindult a negyedik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskékkal. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

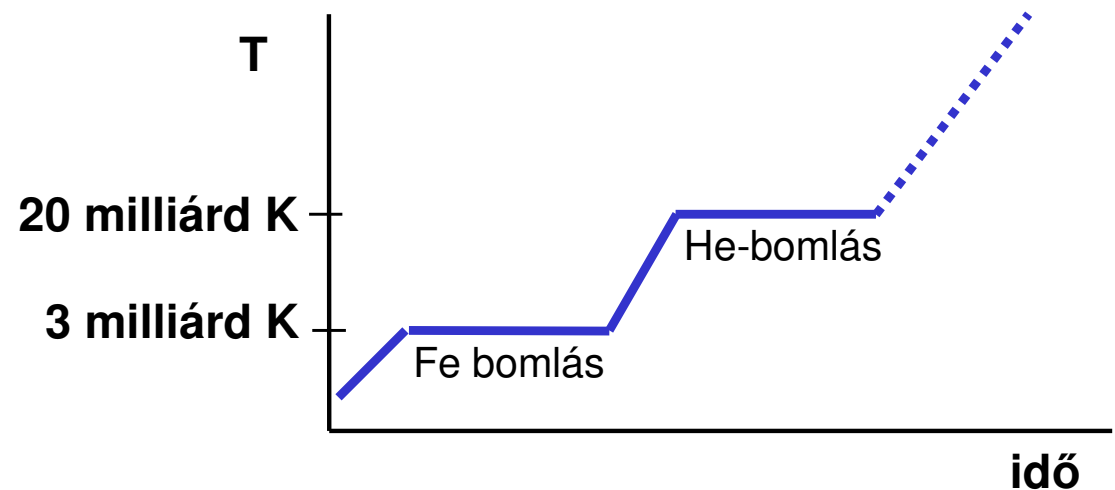

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kiviszik a csillagból

A központban tovább nő a hőmérséklet, de a neutrínó-hűtés miatt sokkal lassabban

Beindult a negyedik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskével. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

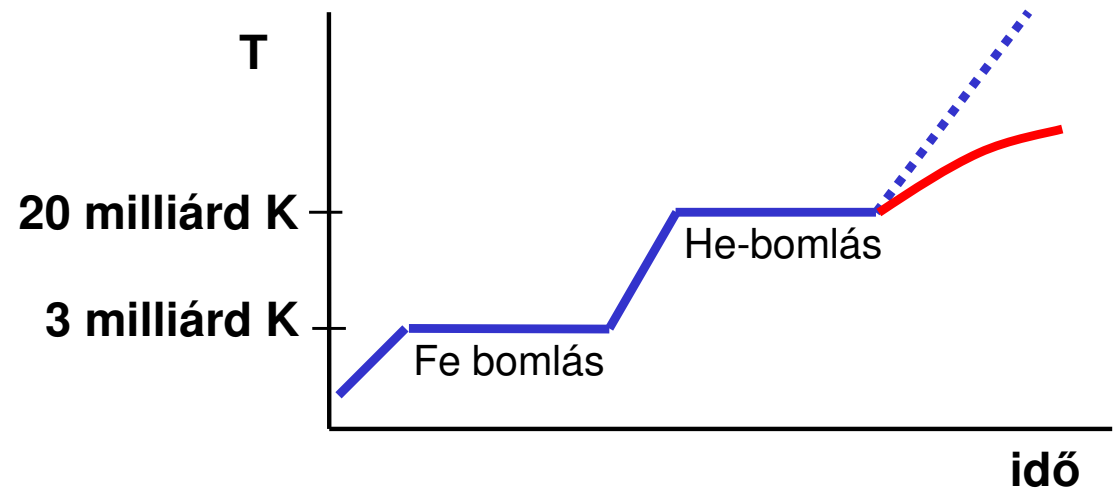

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kiviszik a csillagból

A központban tovább nő a hőmérséklet, de a neutrínó-hűtés miatt sokkal lassabban

Beindult a negyedik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

a neutrínók eltávoznak a csillagból...

A neutrínók csak a gyenge kölcsönhatásban vesznek részt. Ezért igen ritkán reagálnak más részecskével. Két neutrínó közül az egyik túlélne 100 fényévnyi utazást a bolygók közetanyagában.

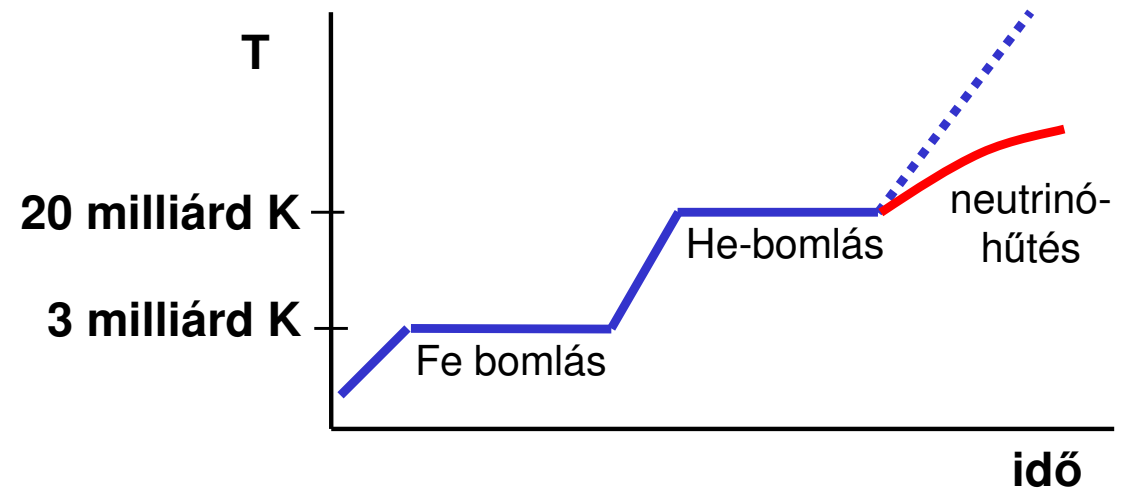

A csillagok forró és sűrű anyaga is gyakorlatilag átlátszó a neutrínók számára.

A beomló anyag gravitációs energiája által felhevített plazma hőenergiájának legnagyobb részét (99 %) a neutrínók kiviszik a csillagból

A központban tovább nő a hőmérséklet, de a neutrínó-hűtés miatt sokkal lassabban

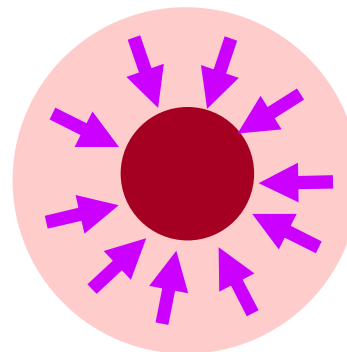
Beindult a negyedik NUKLEÁRIS HŰTŐGÉP!

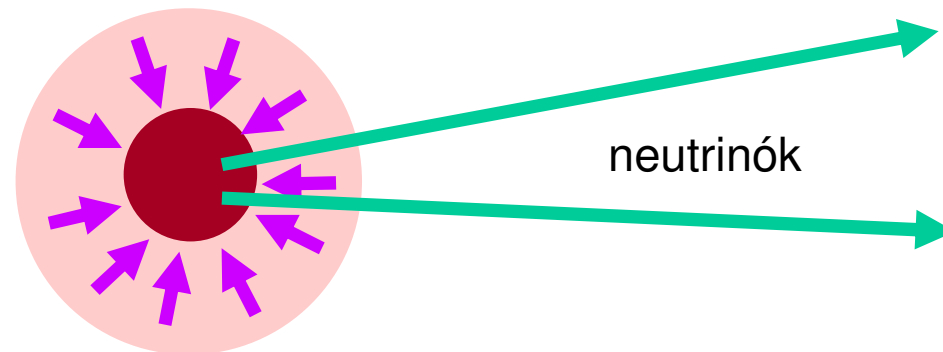
Meddig tart ez a folyamat?

Meddig tart ez a folyamat?

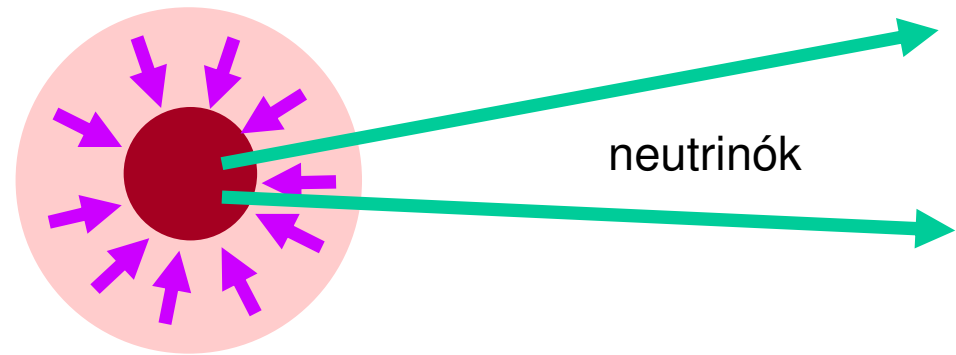

Meddig tart ez a folyamat?

Meddig tart ez a folyamat?

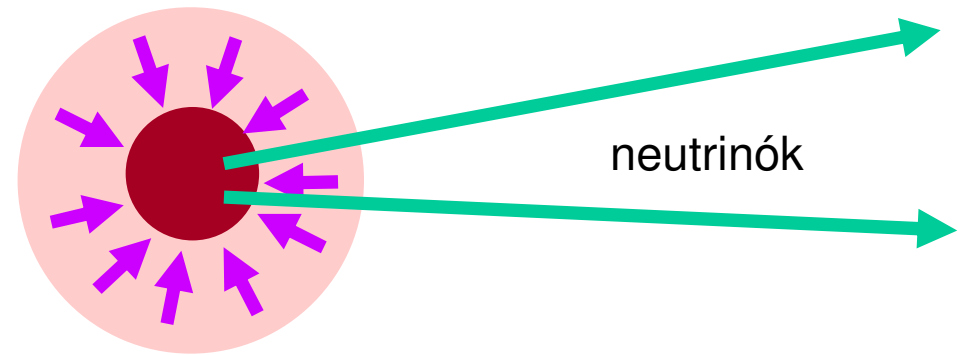
a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

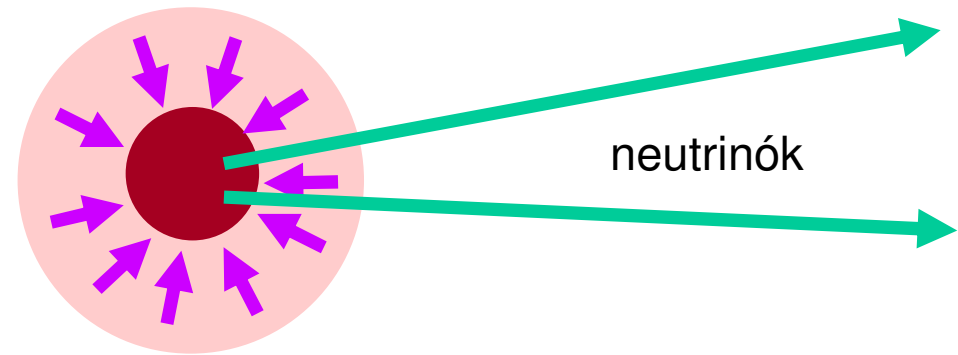
kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:
100 méter lesz

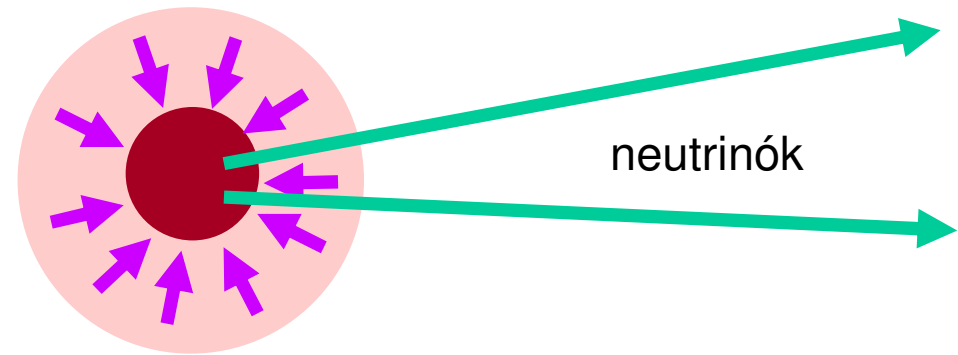
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

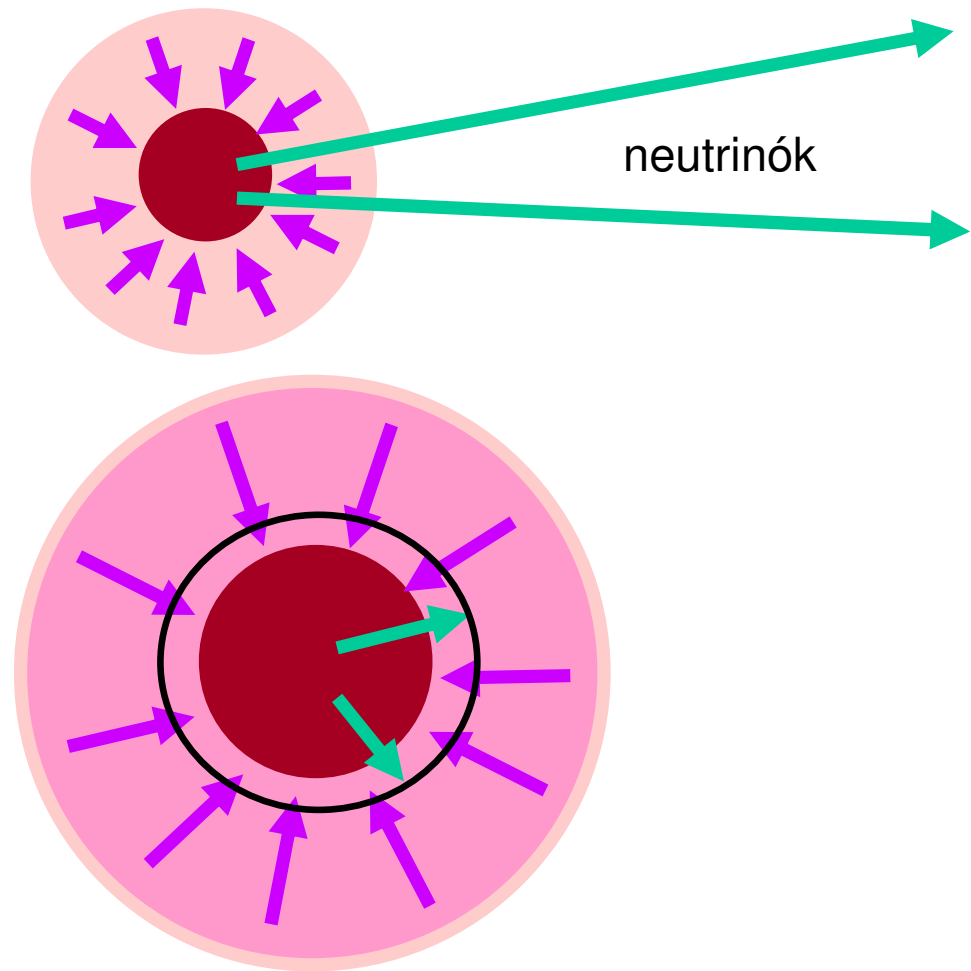
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

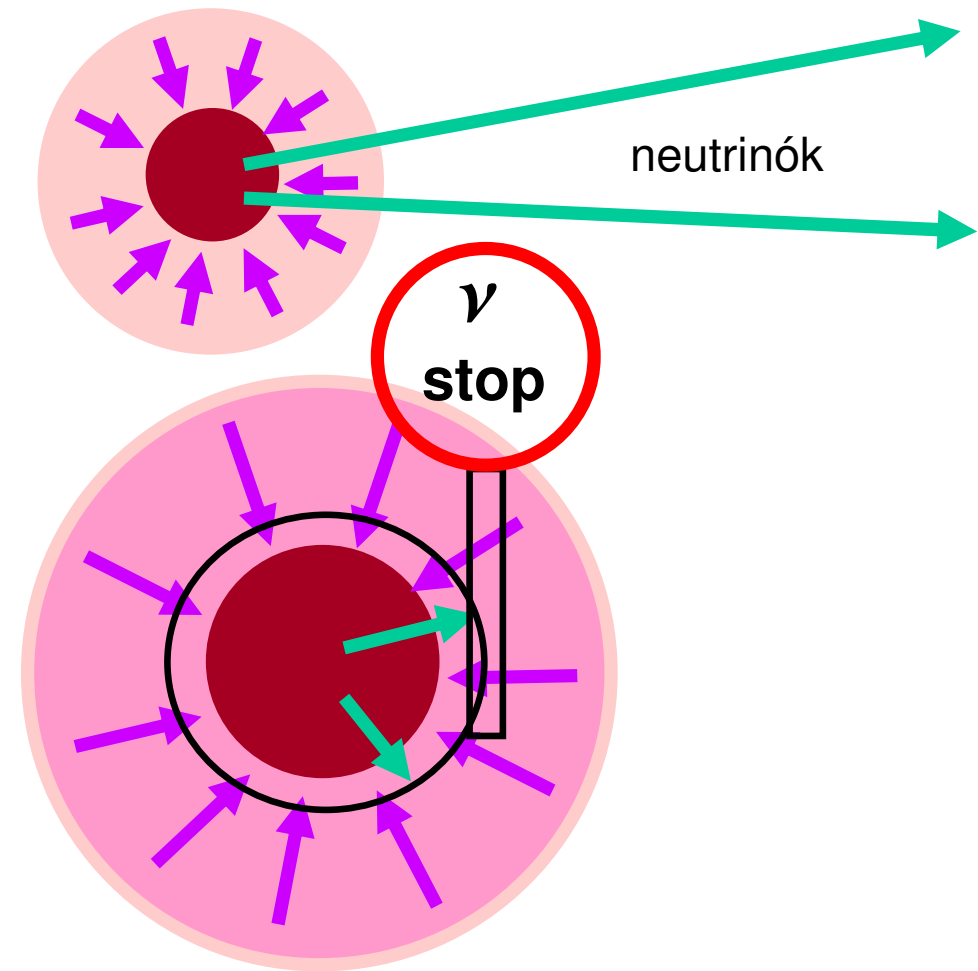
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

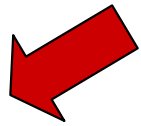
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

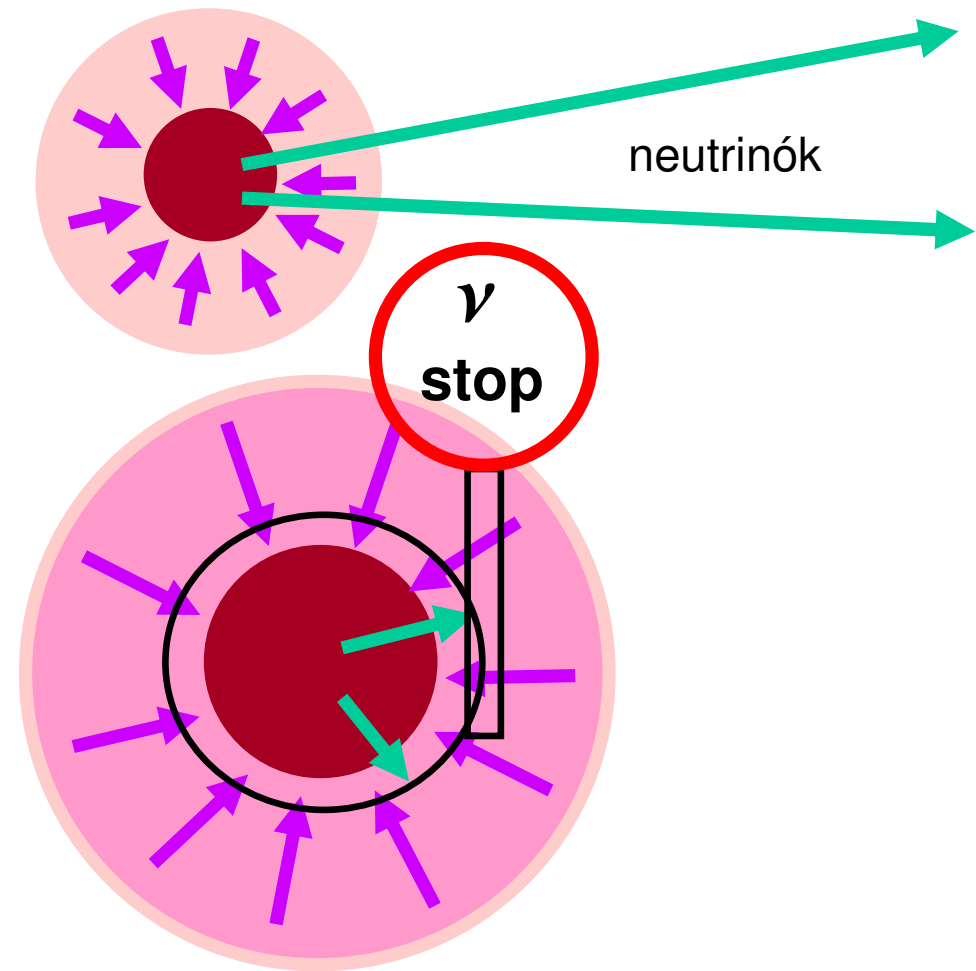
kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

ismét megnő a centrális nyomás

Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

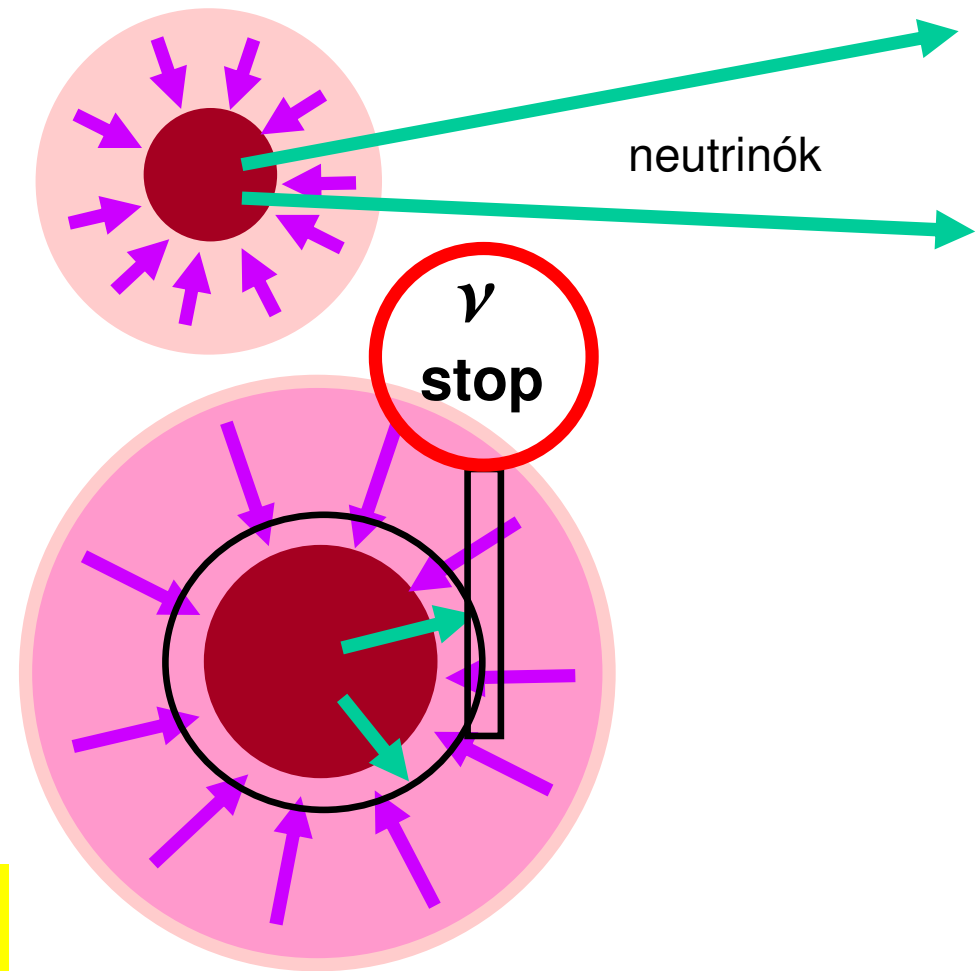
kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

ismét megnő a centrális nyomás

a beomló anyag „falba ütközik”

Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

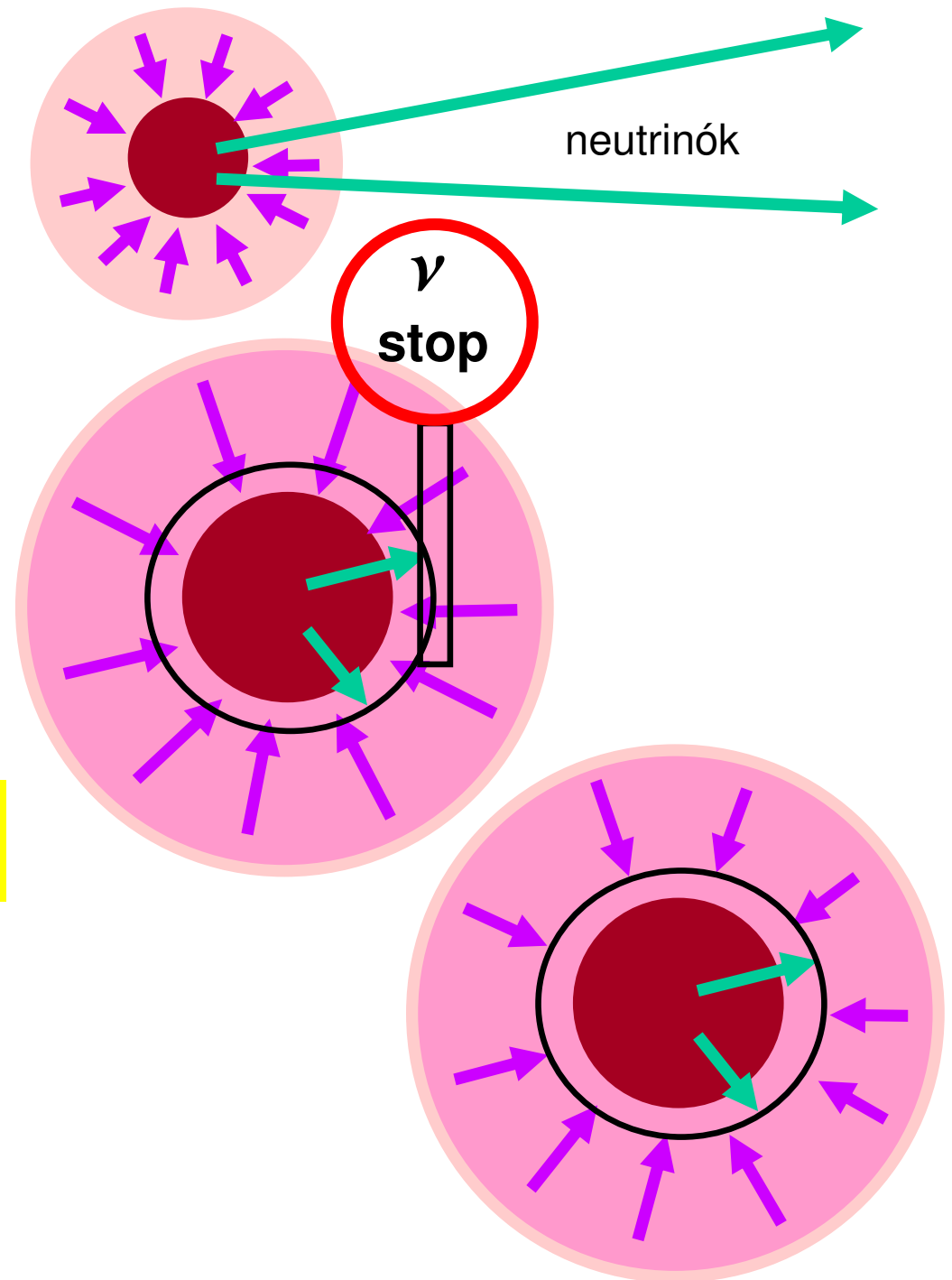
kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

ismét megnő a centrális nyomás

a beomló anyag „falba ütközik”

Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

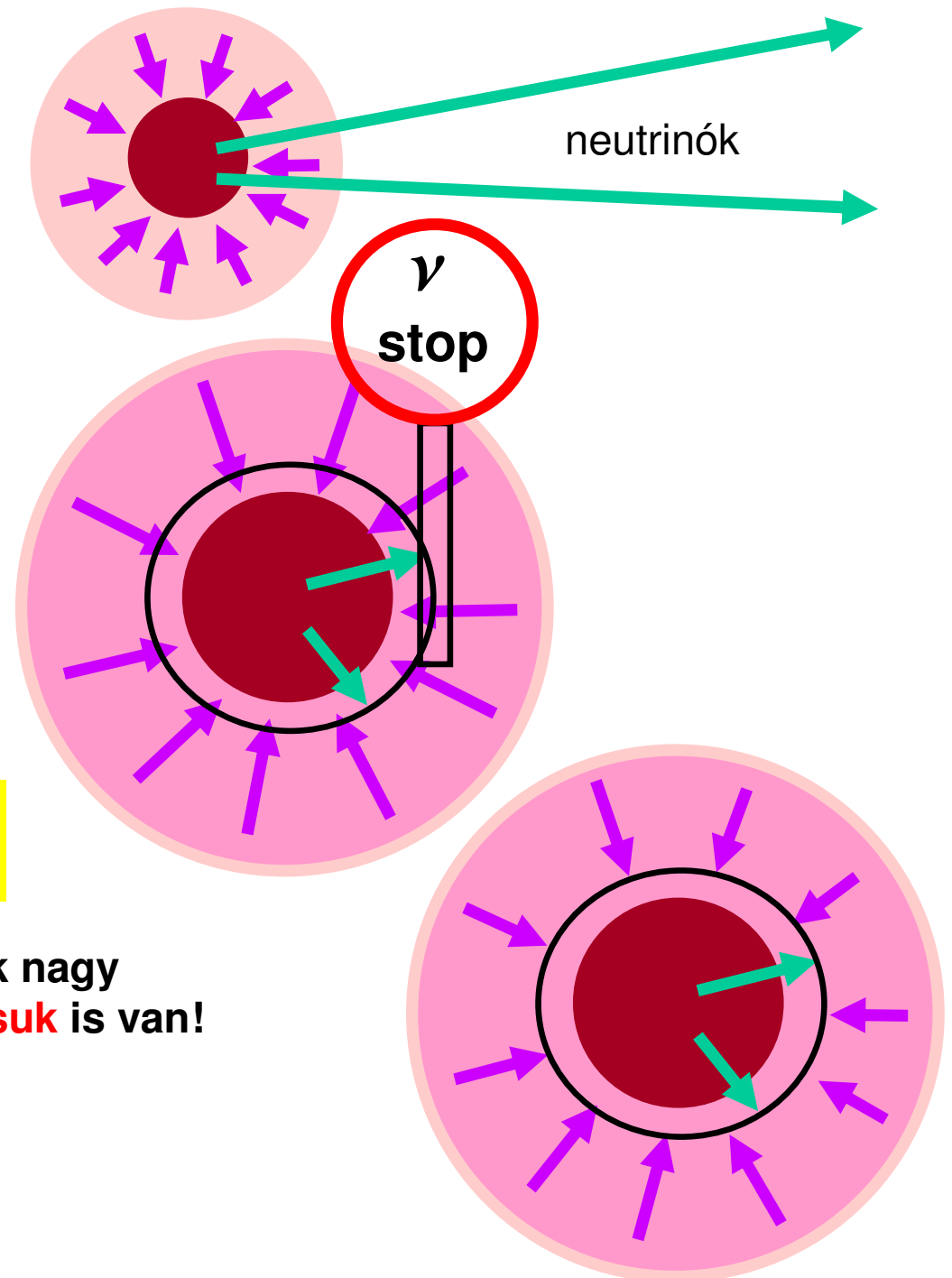
100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

ismét megnő a centrális nyomás

a beomló anyag „falba ütközik”

a neutrínóknak nem csak nagy energiájuk, de nagy **impulzusuk** is van!

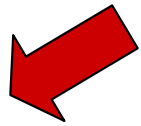
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

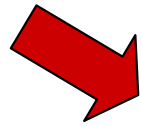
kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

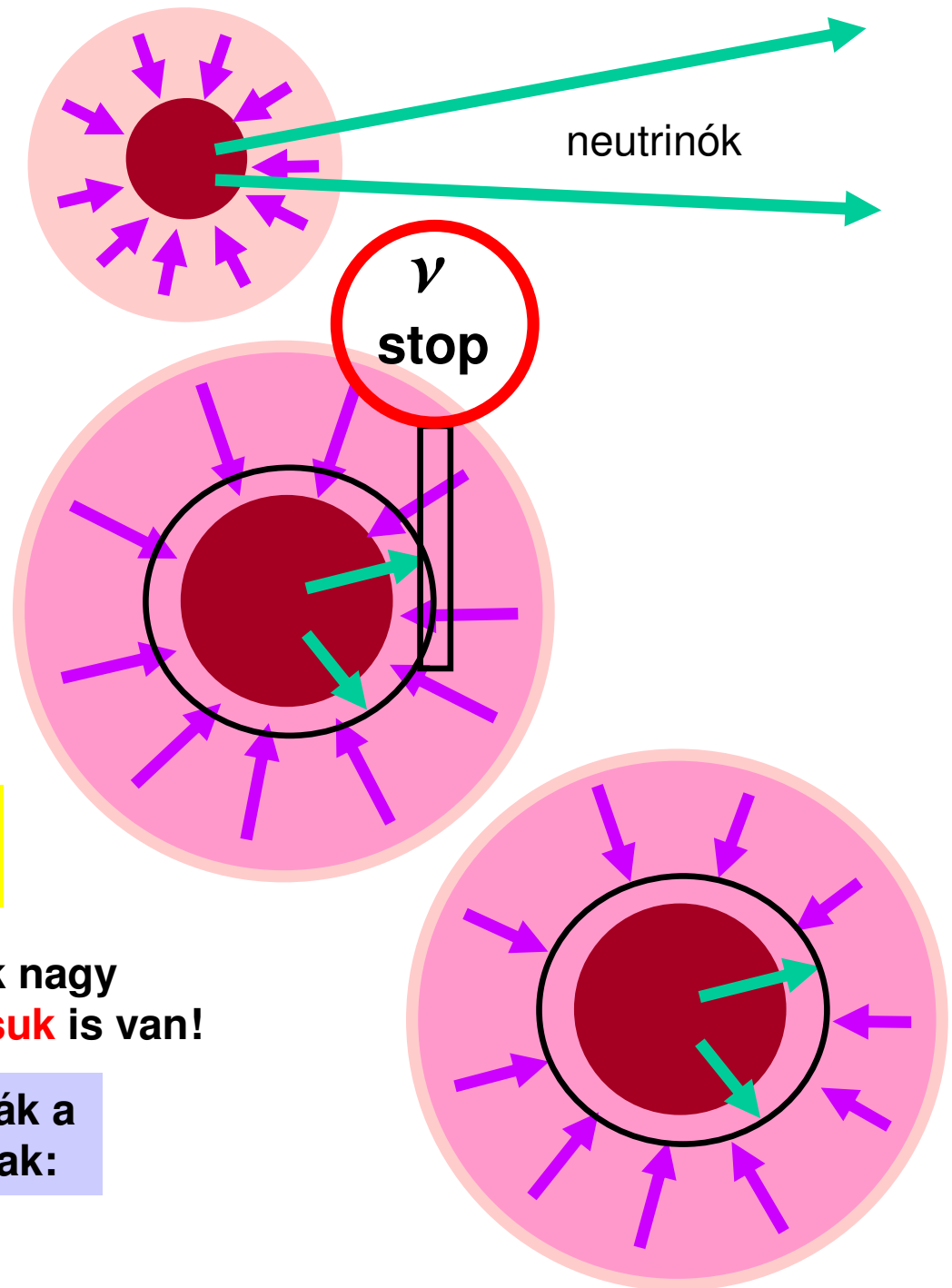
ismét megnő a centrális nyomás

a beomló anyag „falba ütközik”

a neutrínóknak nem csak nagy energiájuk, de nagy **impulzusuk** is van!

megálláskor ezt átadják a szembe jövő anyagnak:

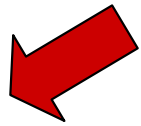
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

ismét megnő a centrális nyomás

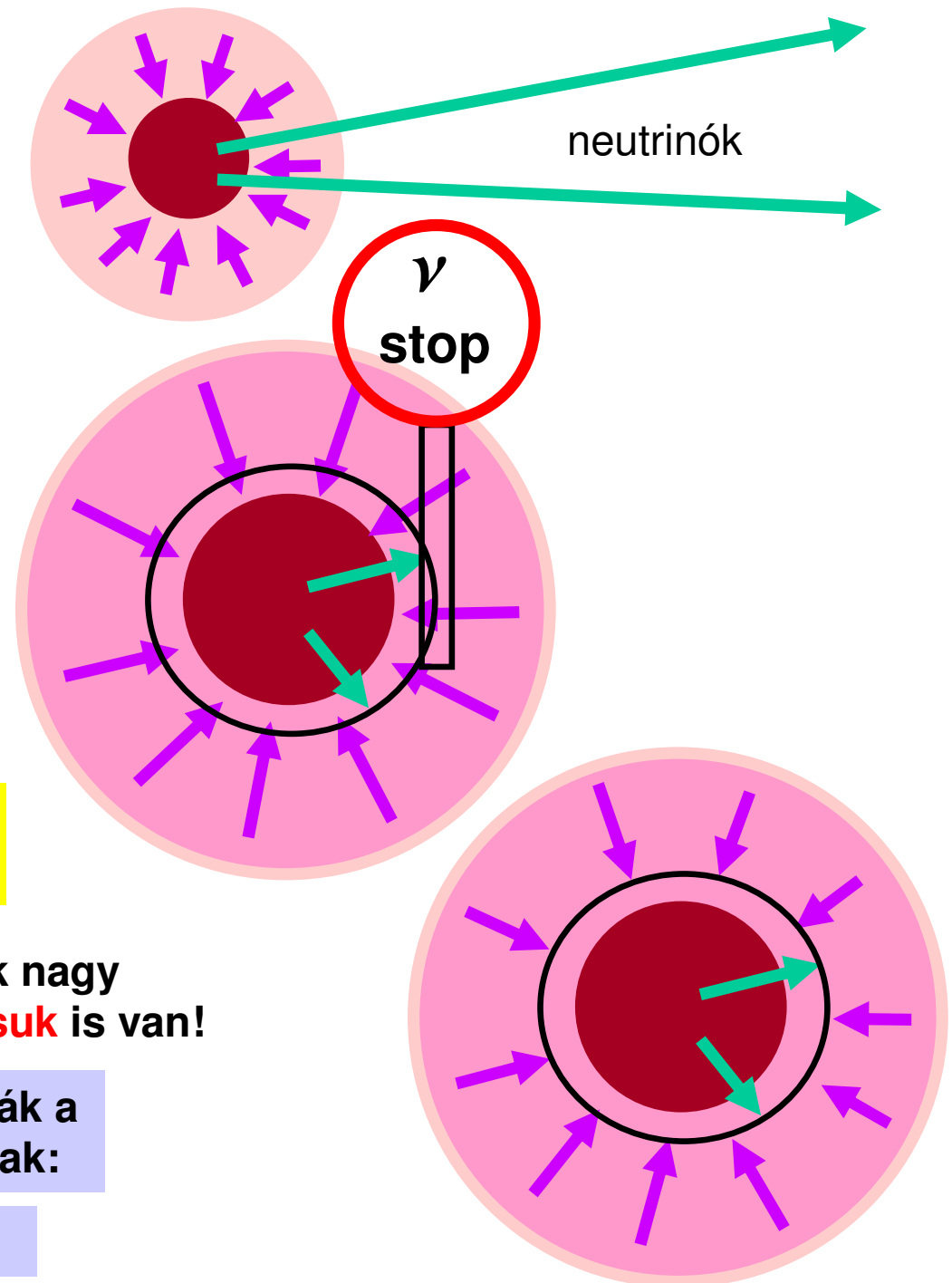

a beomló anyag „falba ütközik”

a neutrínóknak nem csak nagy energiájuk, de nagy **impulzusuk** is van!

megálláskor ezt átadják a szembe jövő anyagnak:

erőt fejtenek ki rá

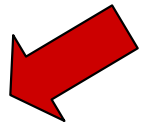
Meddig tart ez a folyamat?

a gyenge kölcsönhatás energiafüggő!

kb **40 milliárd K** hőmérsékleten a forró sűrű anyagban a neutrínók szabad úthossza drámaian lecsökken:

100 méter lesz

a csillag magjából kifelé tartó neutrínók elnyelődnek a befelé hulló anyagban

ismét megnő a centrális nyomás

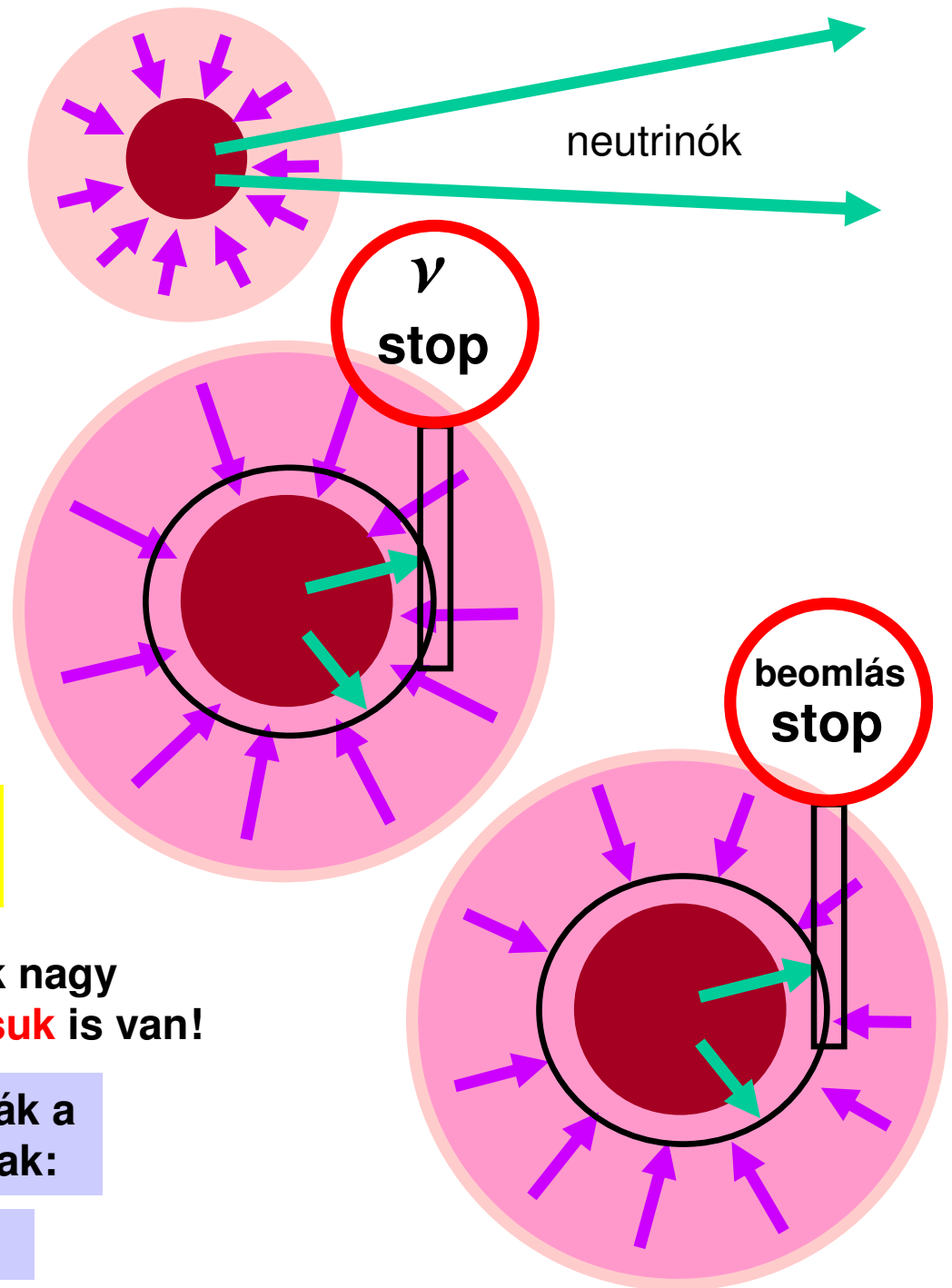

a beomló anyag „falba ütközik”

a neutrínóknak nem csak nagy energiájuk, de nagy **impulzusuk** is van!

megálláskor ezt átadják a szembe jövő anyagnak:

erőt fejtenek ki rá

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

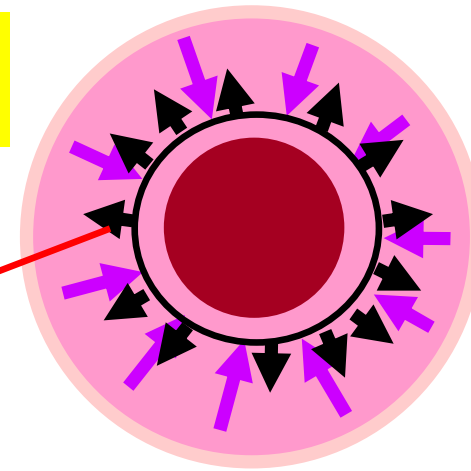

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökéshullám

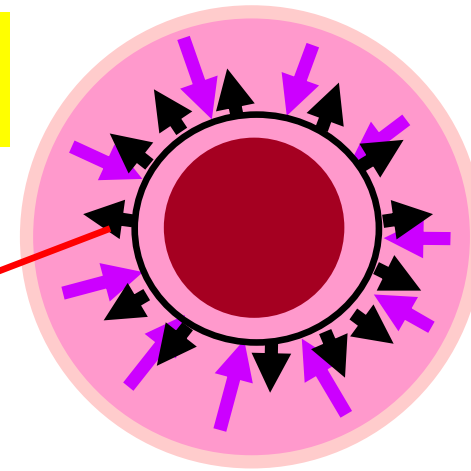
a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag

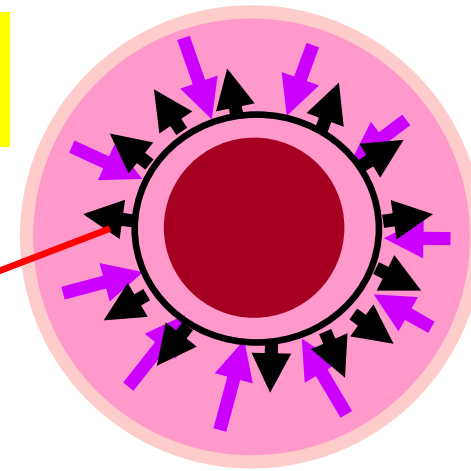
a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

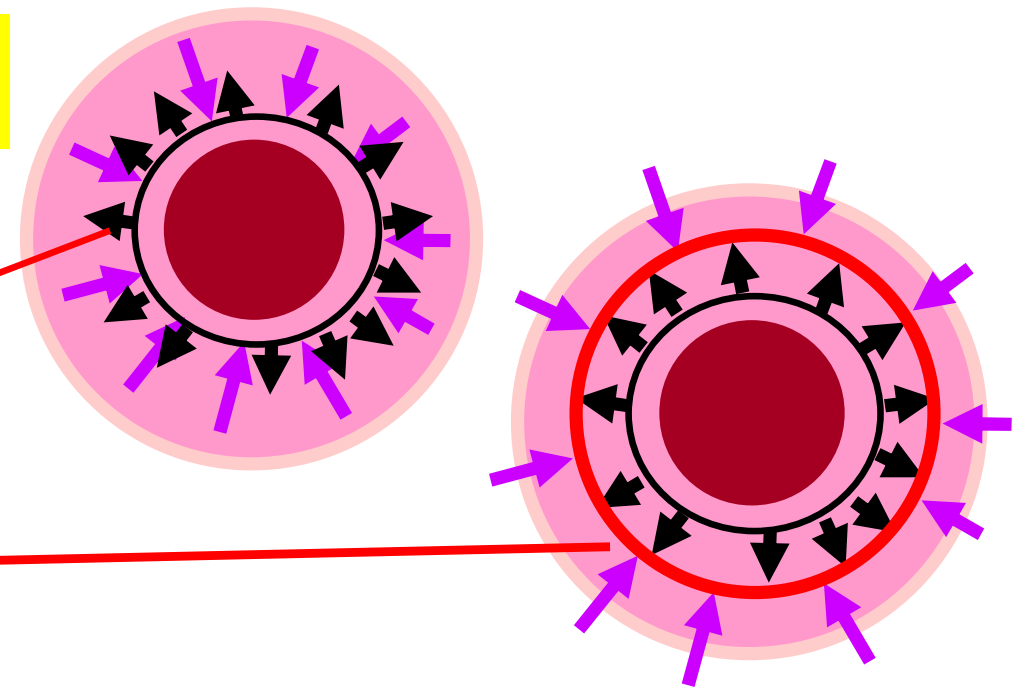
a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökéshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

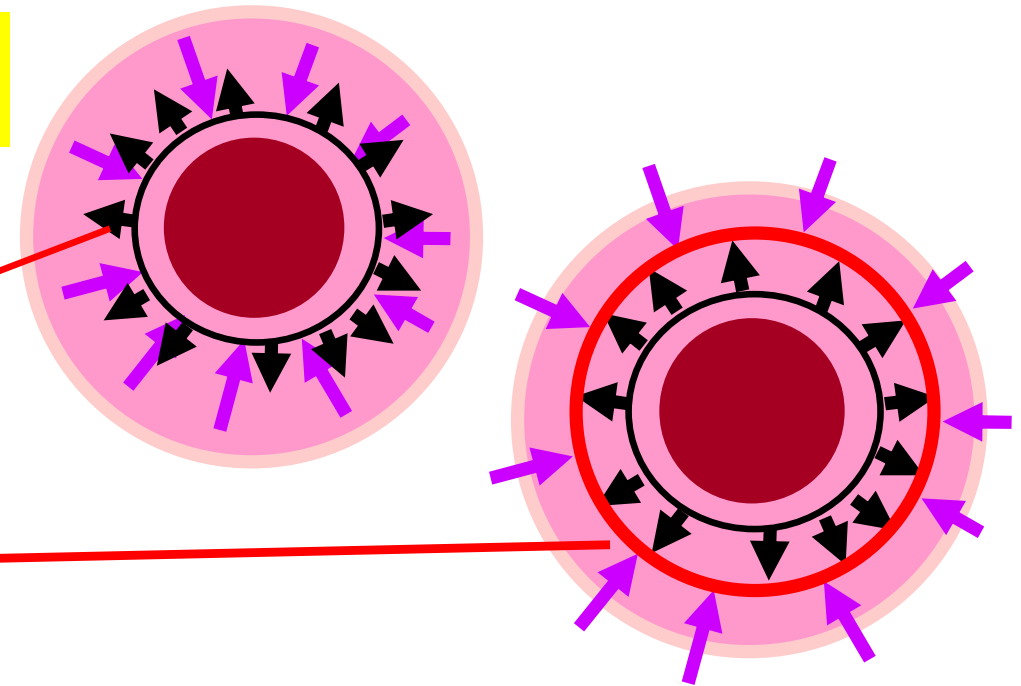
**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökéshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

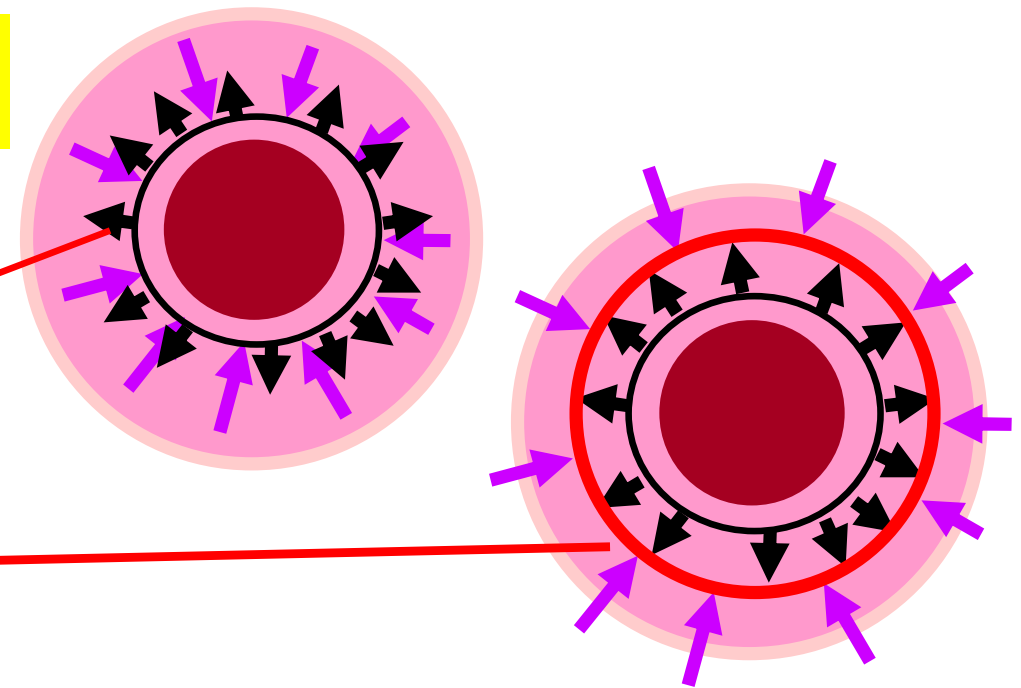
nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

a beomló anyag
„falba ütközik”

nagyot koppan, és visszapattan:

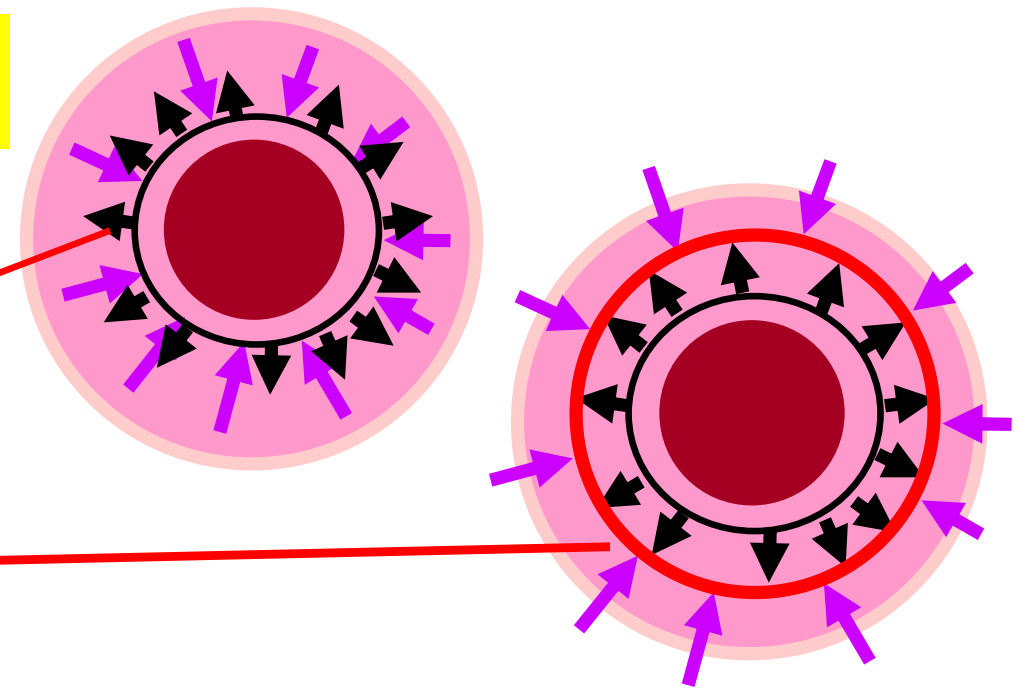
kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

újabb
lökeshullám

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

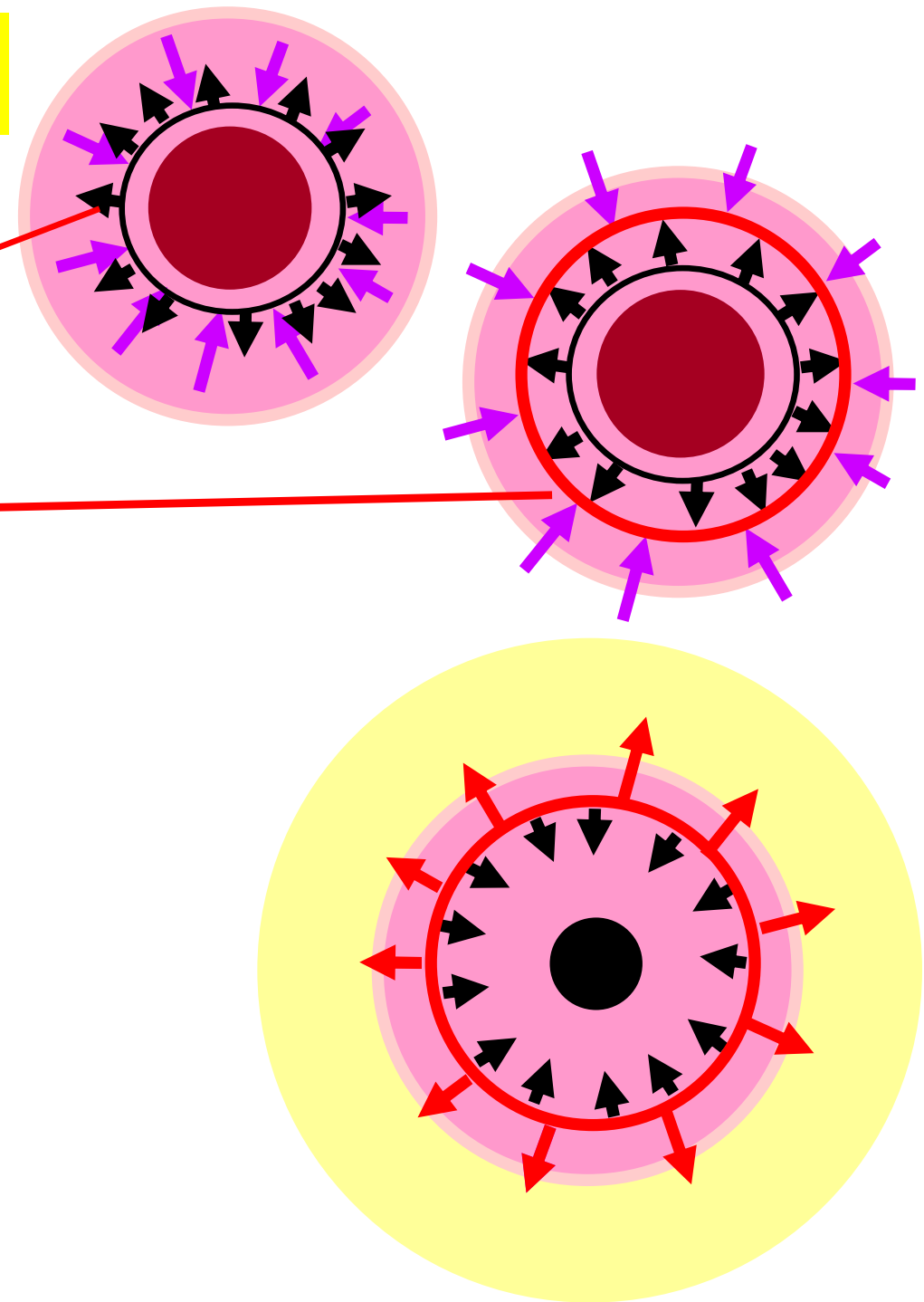
kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

**újabb
lökeshullám**

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

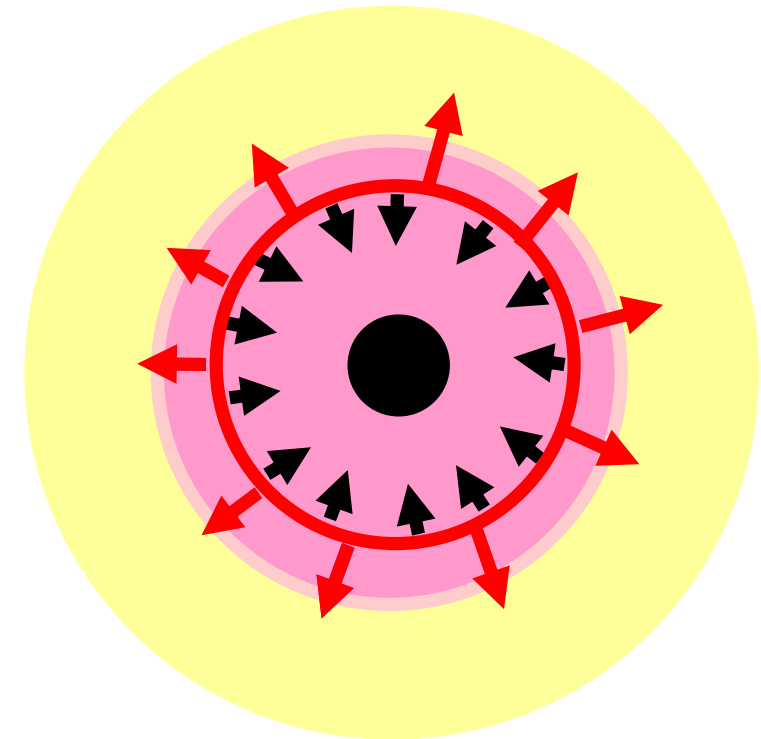
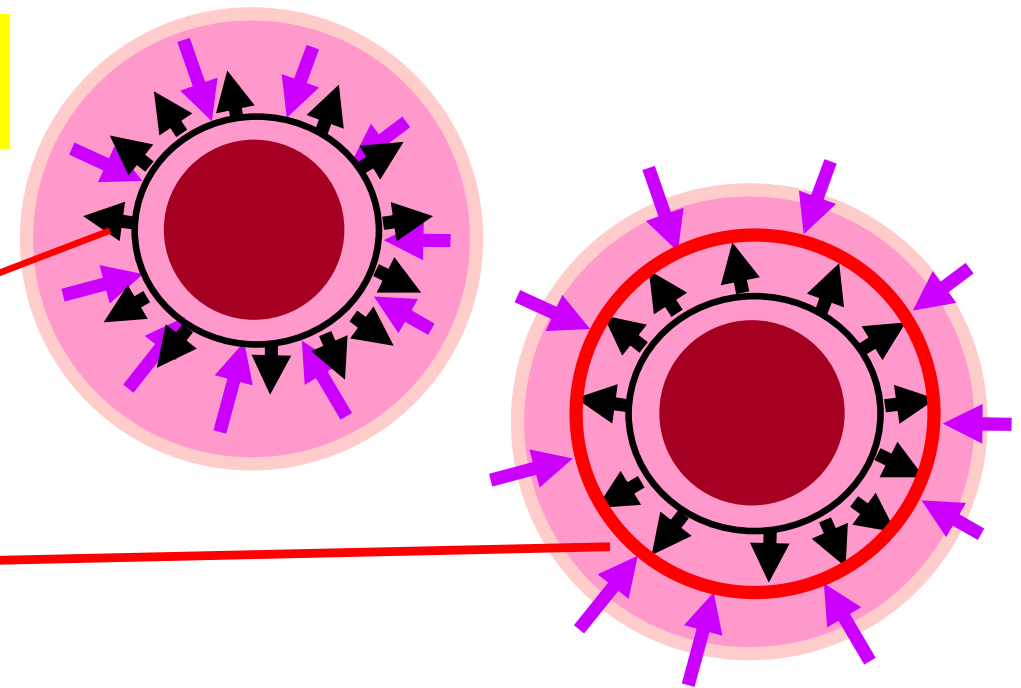
a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

**újabb
lökeshullám**

befelé

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

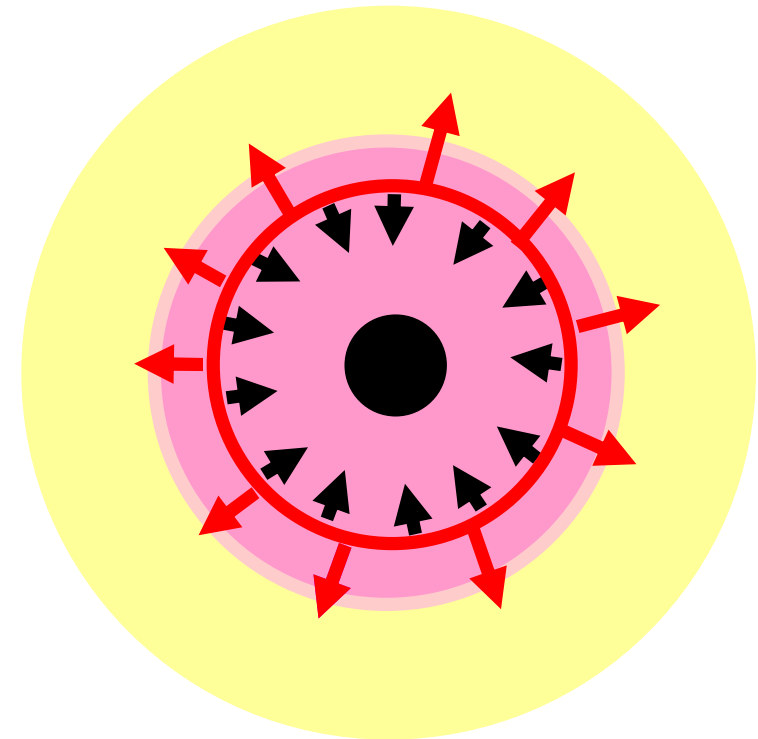
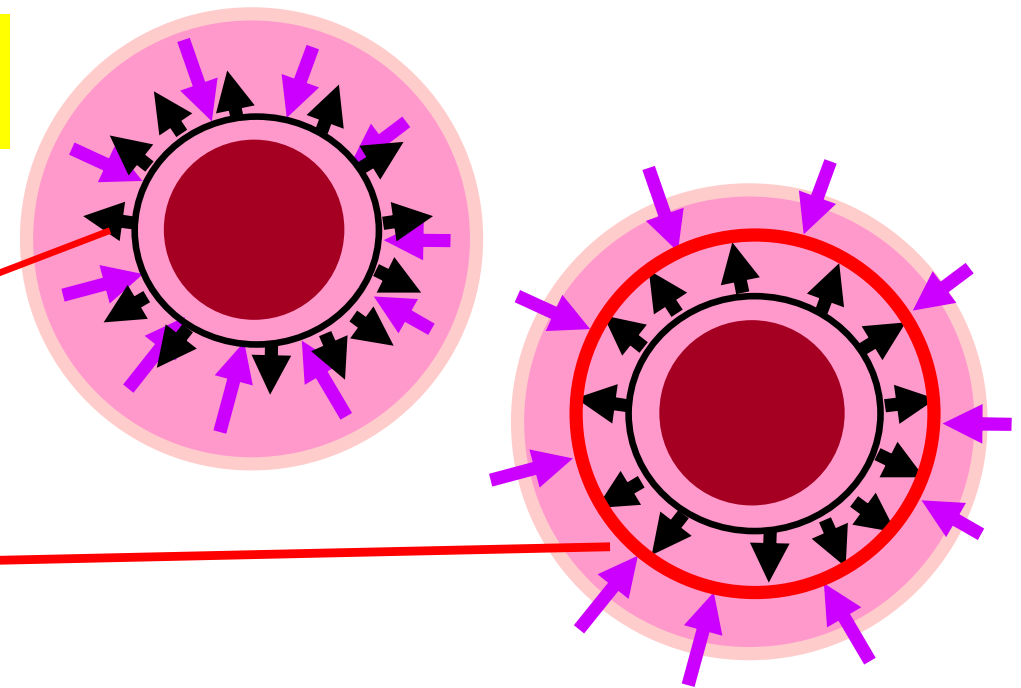
új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

**újabb
lökeshullám**

befelé

**újból összenyomja a
csillag magját**

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

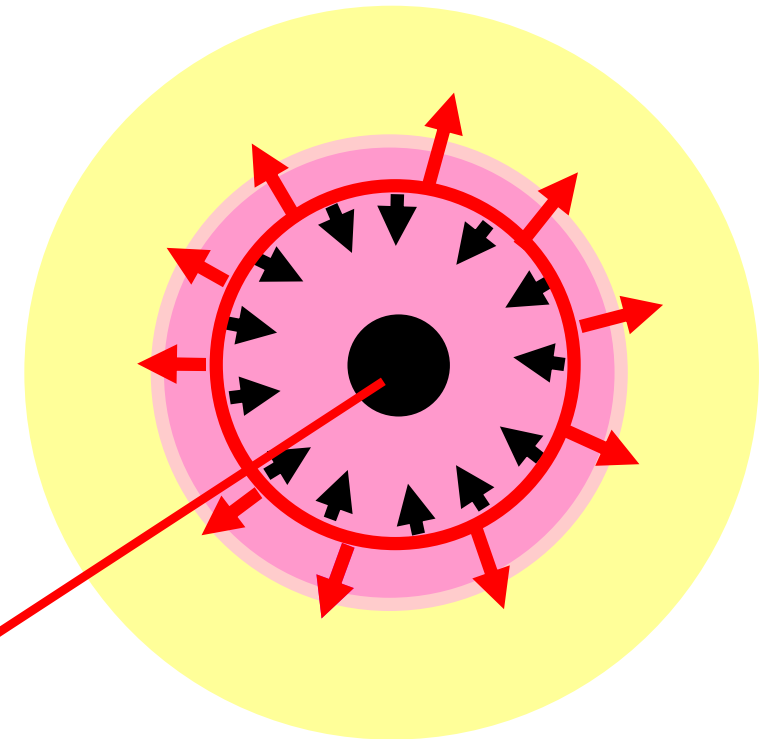
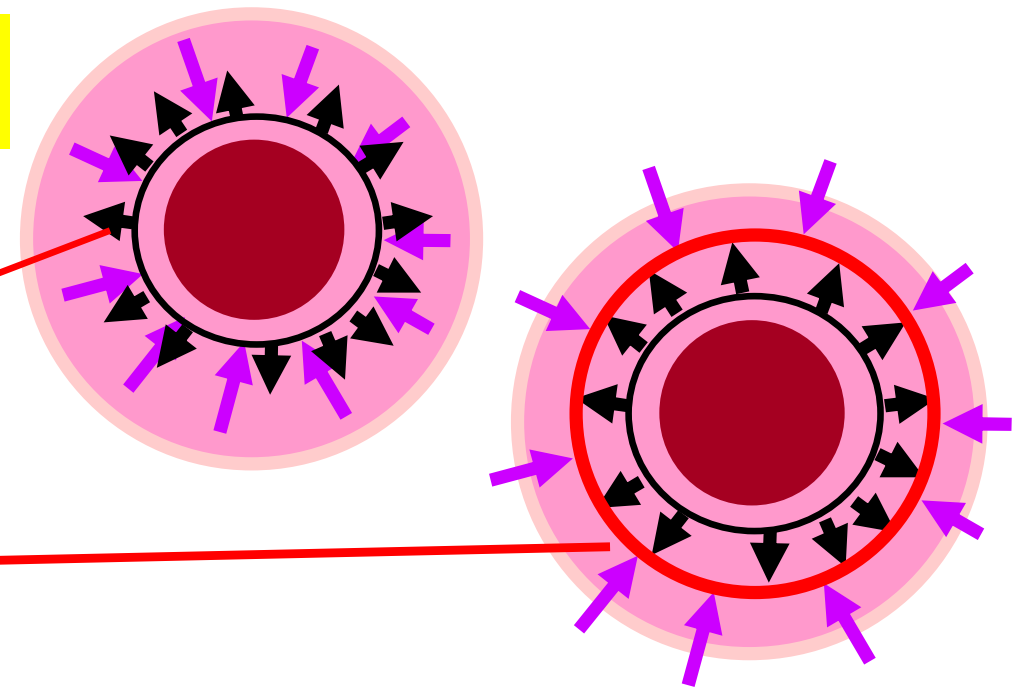
további felhevülés

**újabb
lökeshullám**

befelé

**újból összenyomja a
csillag magját**

neutroncsillag,
fekete lyuk

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag
összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

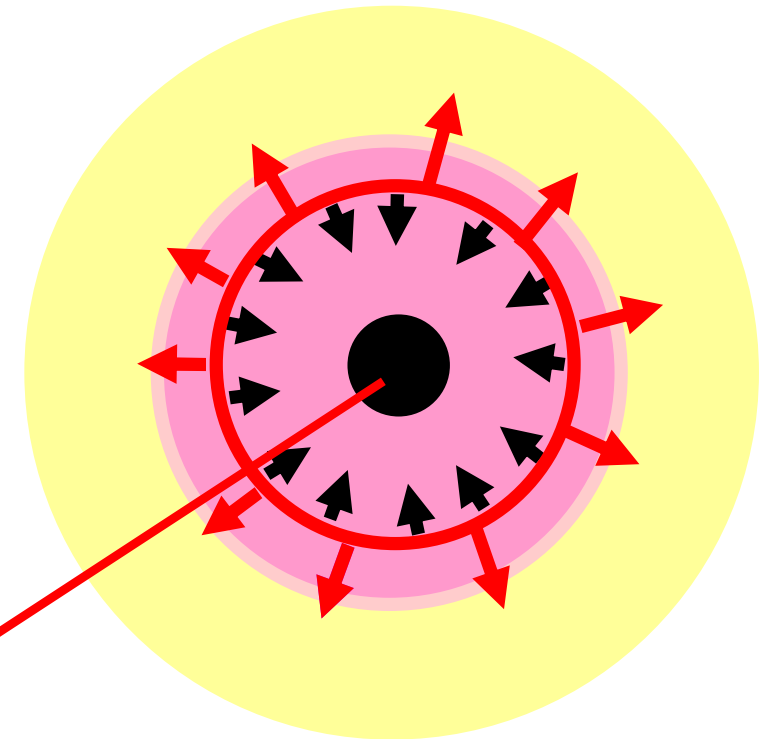
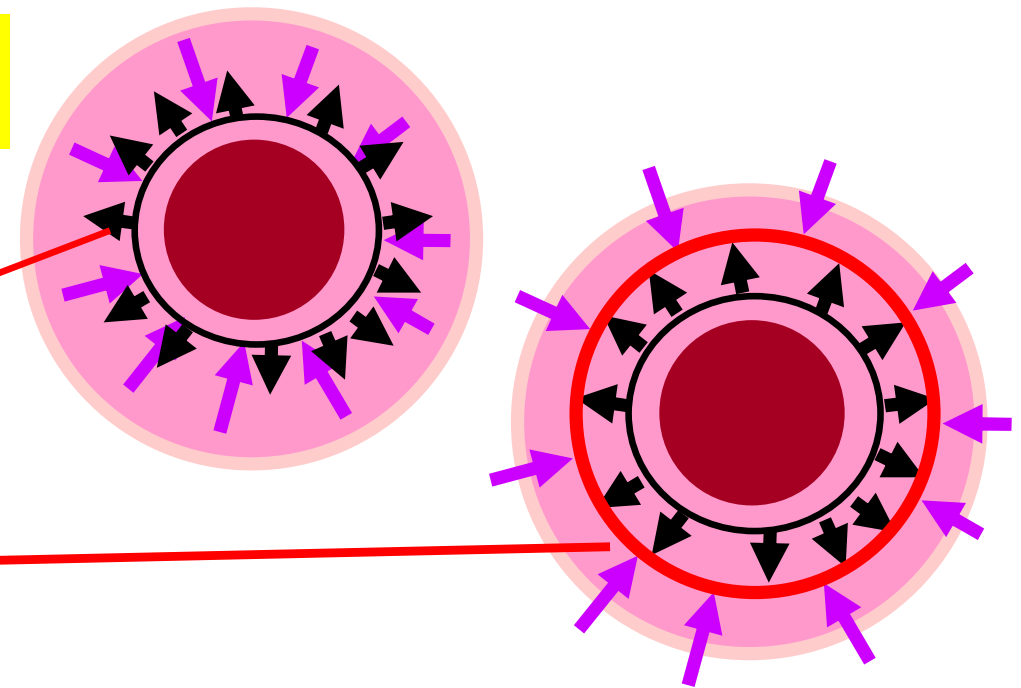
**újabb
lökeshullám**

kifelé

befelé

**újból összenyomja a
csillag magját**

neutroncsillag,
fekete lyuk

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

a beomló anyag
„falba ütközik”

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag

összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

újabb
lökeshullám

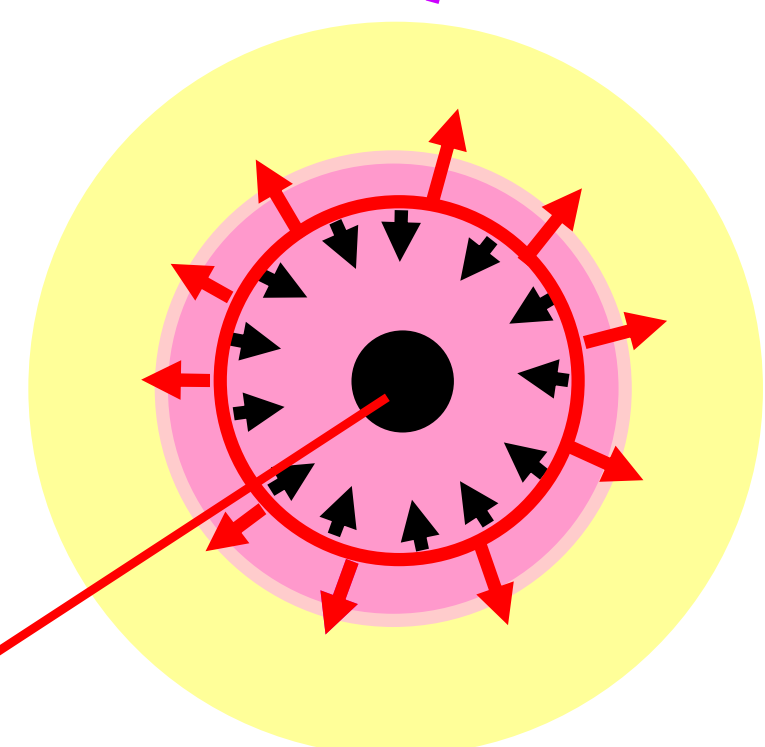
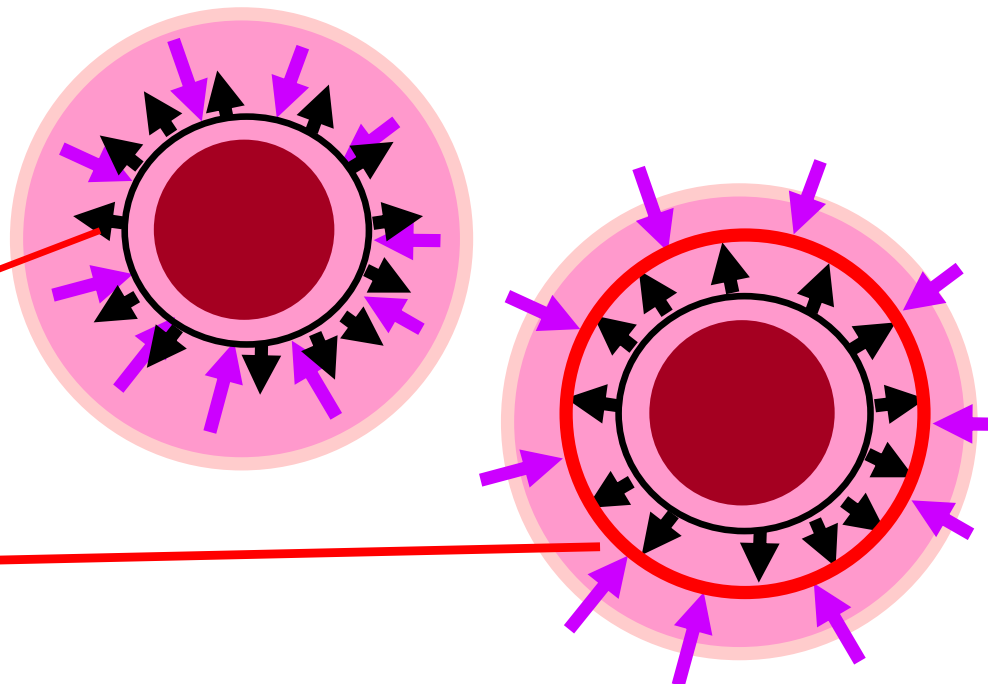
kifelé

lefújja a csillag
külső rétegeit

befelé

újból összenyomja a
csillag magját

neutroncsillag,
fekete lyuk

a dráma utolsó felvonása
(néhány másodperc)

**a beomló anyag
„falba ütközik”**

nagyot koppan, és visszapattan:

kifelé induló sűrítő lökeshullám

a csillag magja körül a befelé hulló,
könnyű elemekben (C) dús anyag

összenyomódik és felhevül

új, energiatermelő magreakciók

további felhevülés

**újabb
lökeshullám**

kifelé

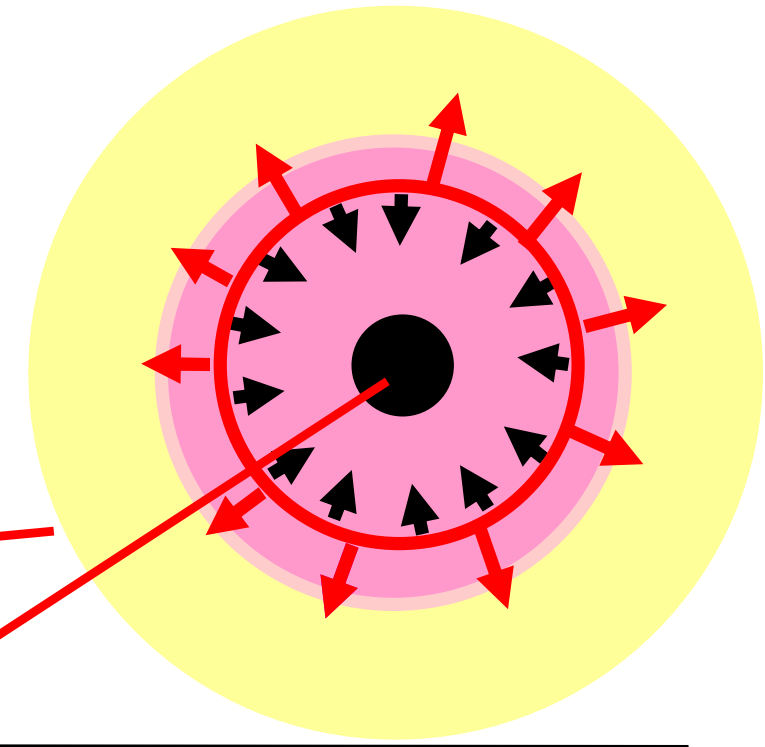
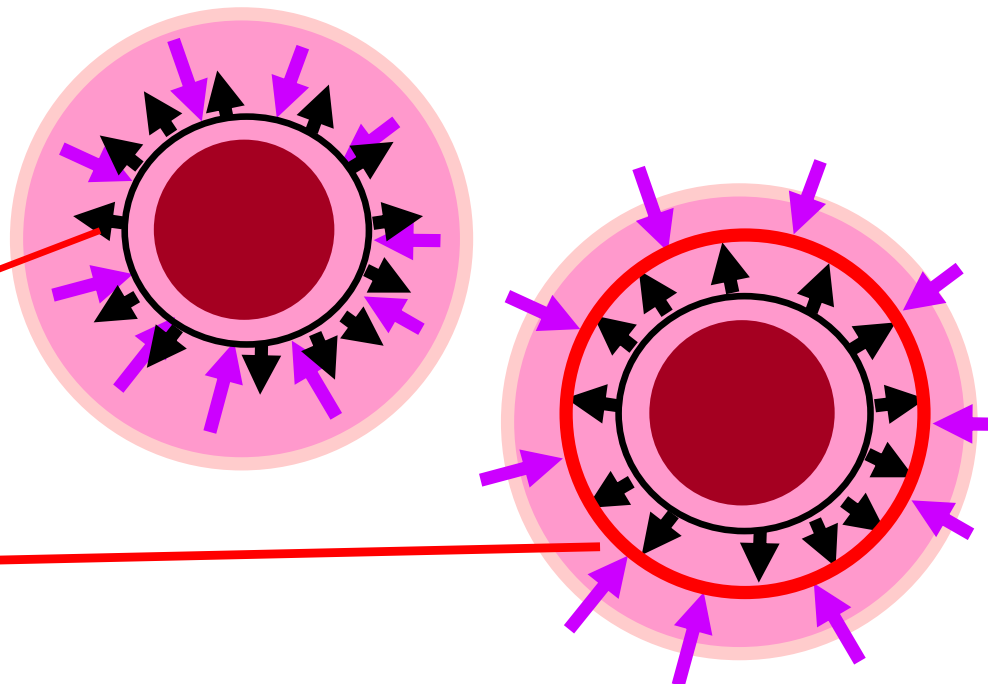
befelé

**lefújja a csillag
külső rétegeit**

**újból összenyomja a
csillag magját**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

**neutroncsillag,
fekete lyuk**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

forró, fényes,
táguló gázfelhő

SZUPERNOVA

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:
a galaxisok
spirálkarjaiban

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:

a galaxisok
spirálkarjaiban

kb 10 millió éves, nagy
tömegű csillagokból
keletkezik

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

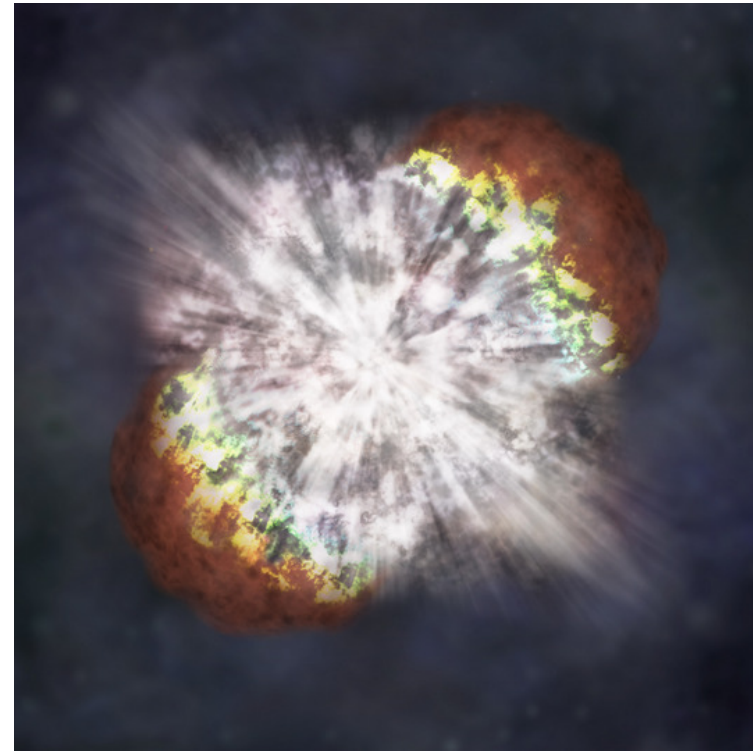
SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:
a galaxisok
spirálkarjaiban

kb 10 millió éves, nagy
tömegű csillagokból
keletkezik

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

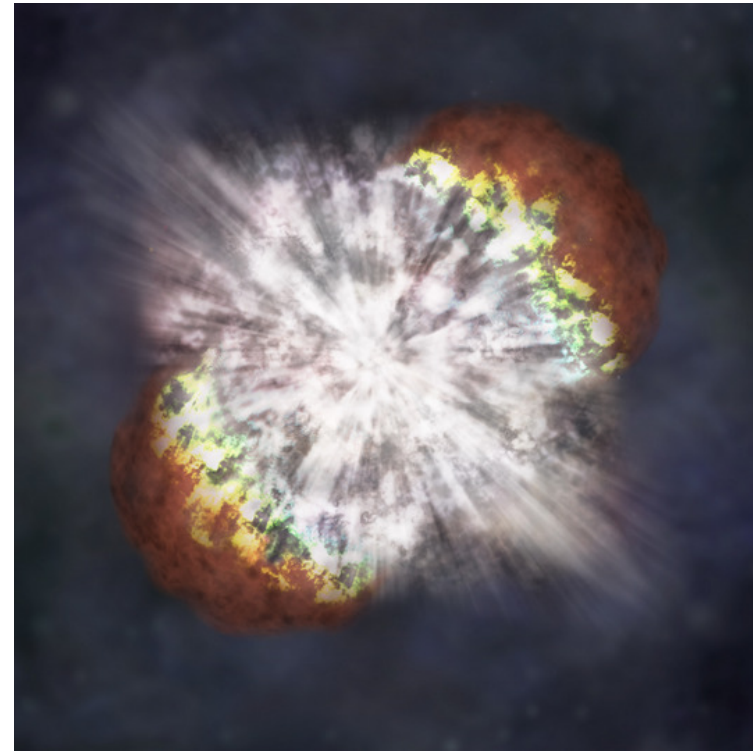
SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:
a galaxisok
spirálkarjaiban

kb 10 millió éves, nagy
tömegű csillagokból
keletkezik

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

egy szupernova fantáziaképe

forró, fényes,
táguló gázfelhő

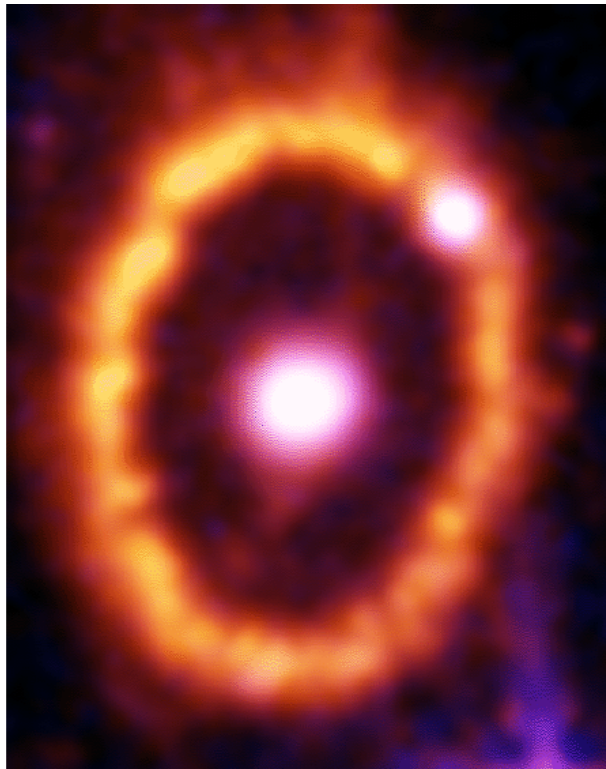
SZUPERNOVA

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

forró, fényes,
táguló gázfelhő

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

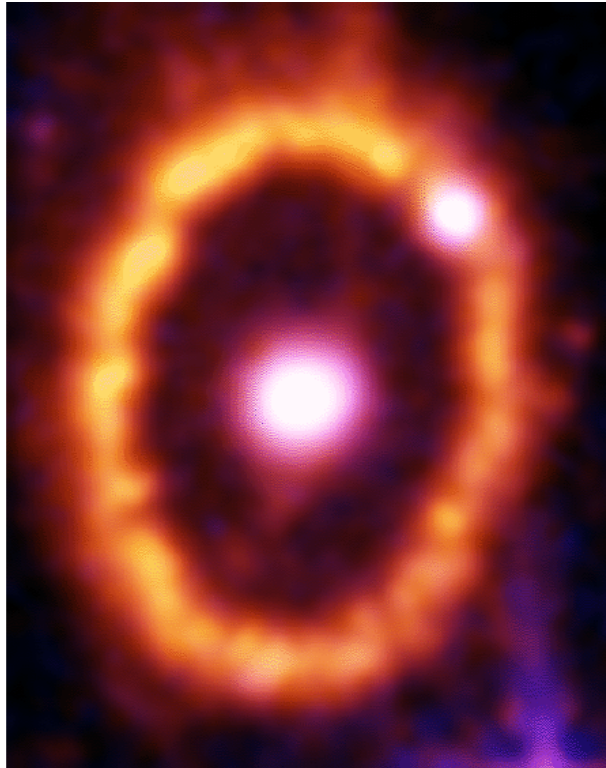
SZUPERNOVA

forró, fényes,
táguló gázfelhő

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

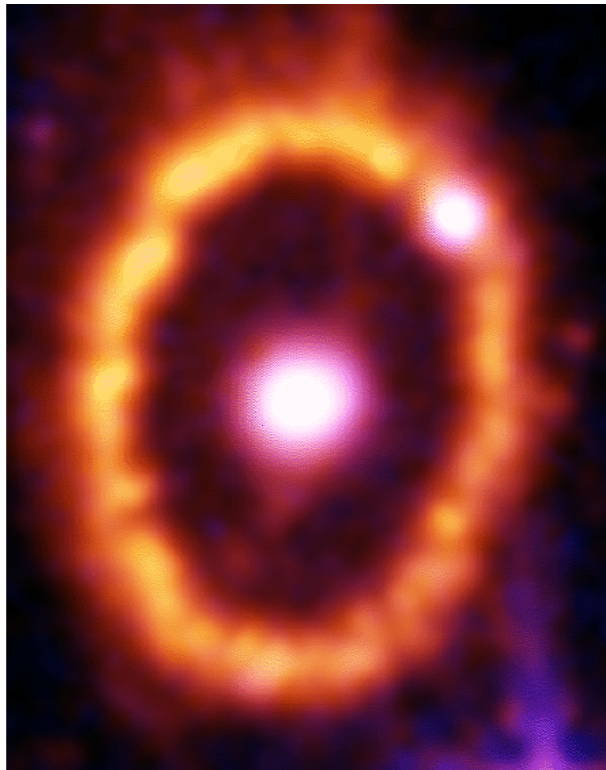
SZUPERNOVA

az 1987-es Magellán-ködbeli
szupernova 2005-ben

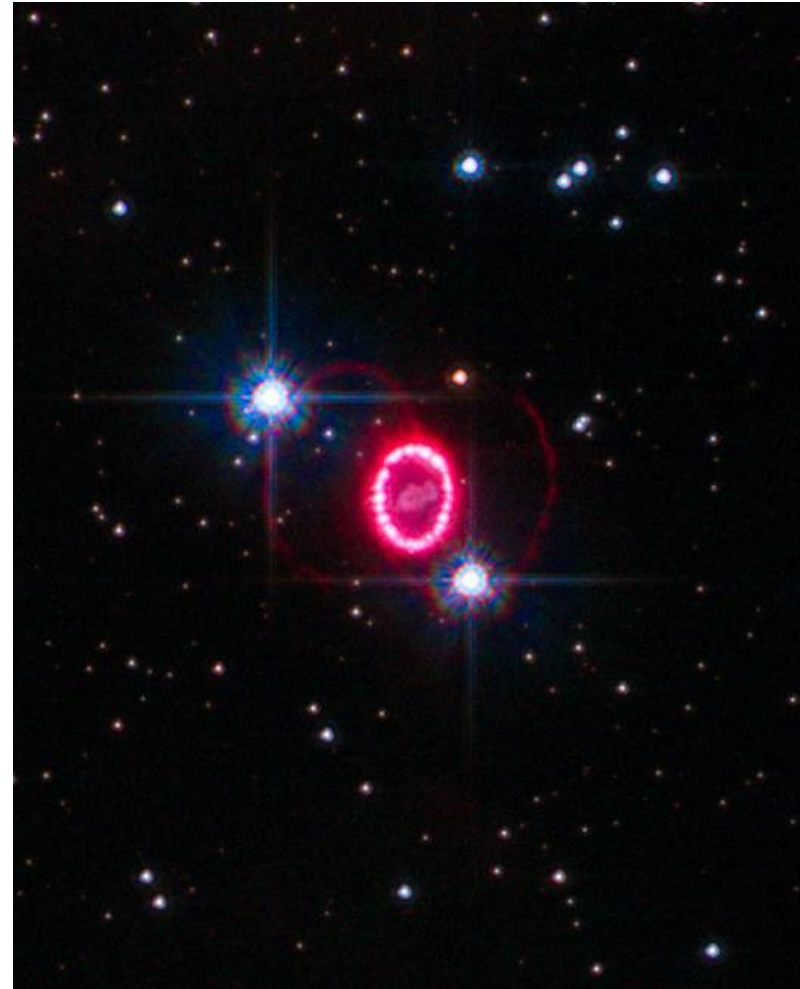
forró, fényes,
táguló gázfelhő

SZUPERNOVA

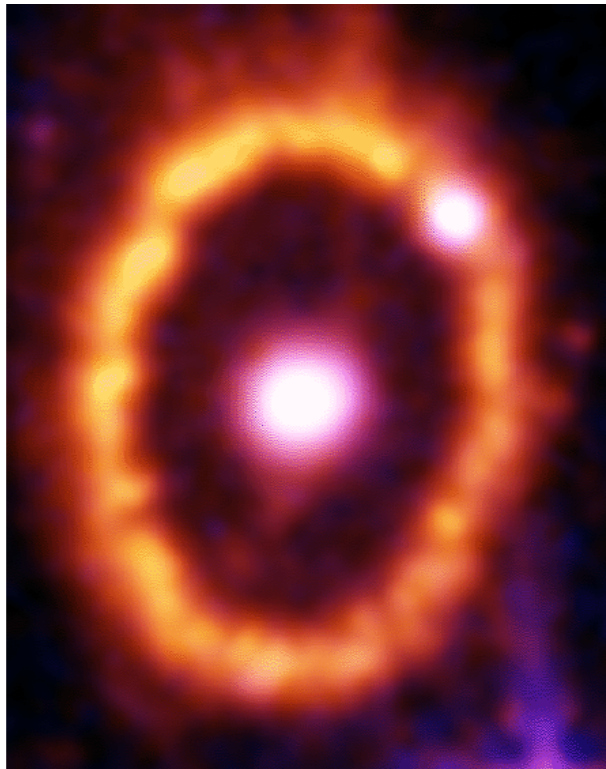
az 1987-es Magellán-ködbeli
szupernova 2005-ben

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

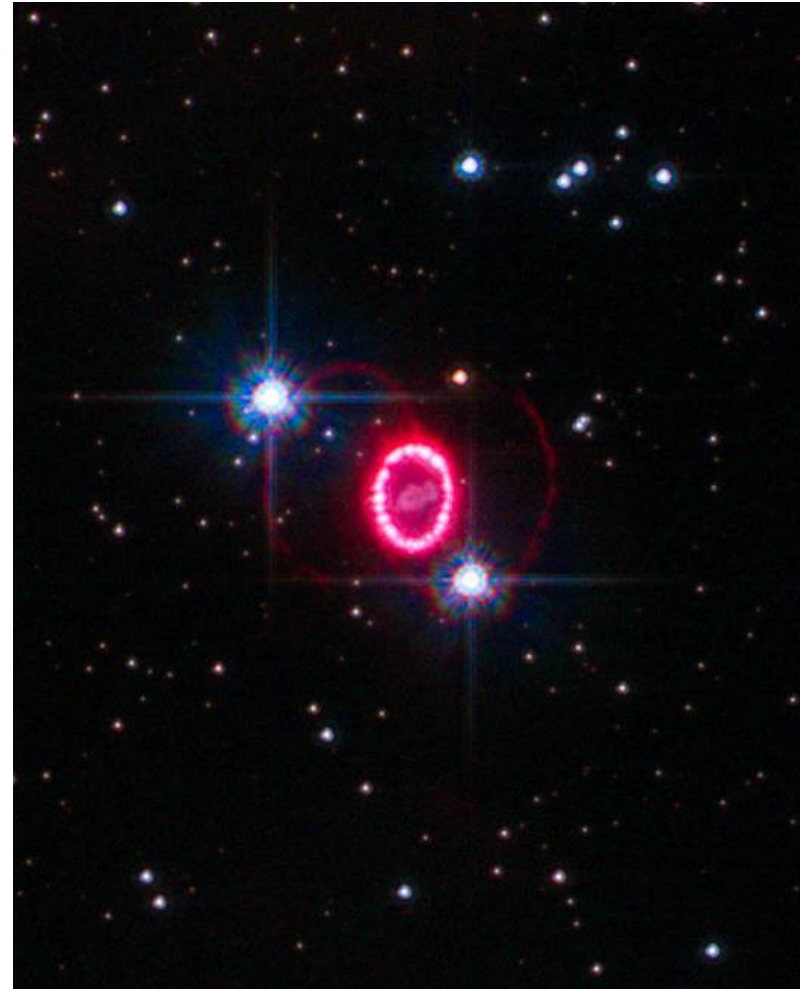
forró, fényes,
táguló gázfelhő

SZUPERNOVA

az 1987-es Magellán-ködbeli
szupernova 2005-ben

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

az 1987-es Magellán-ködbeli
szupernova 2010-ben

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

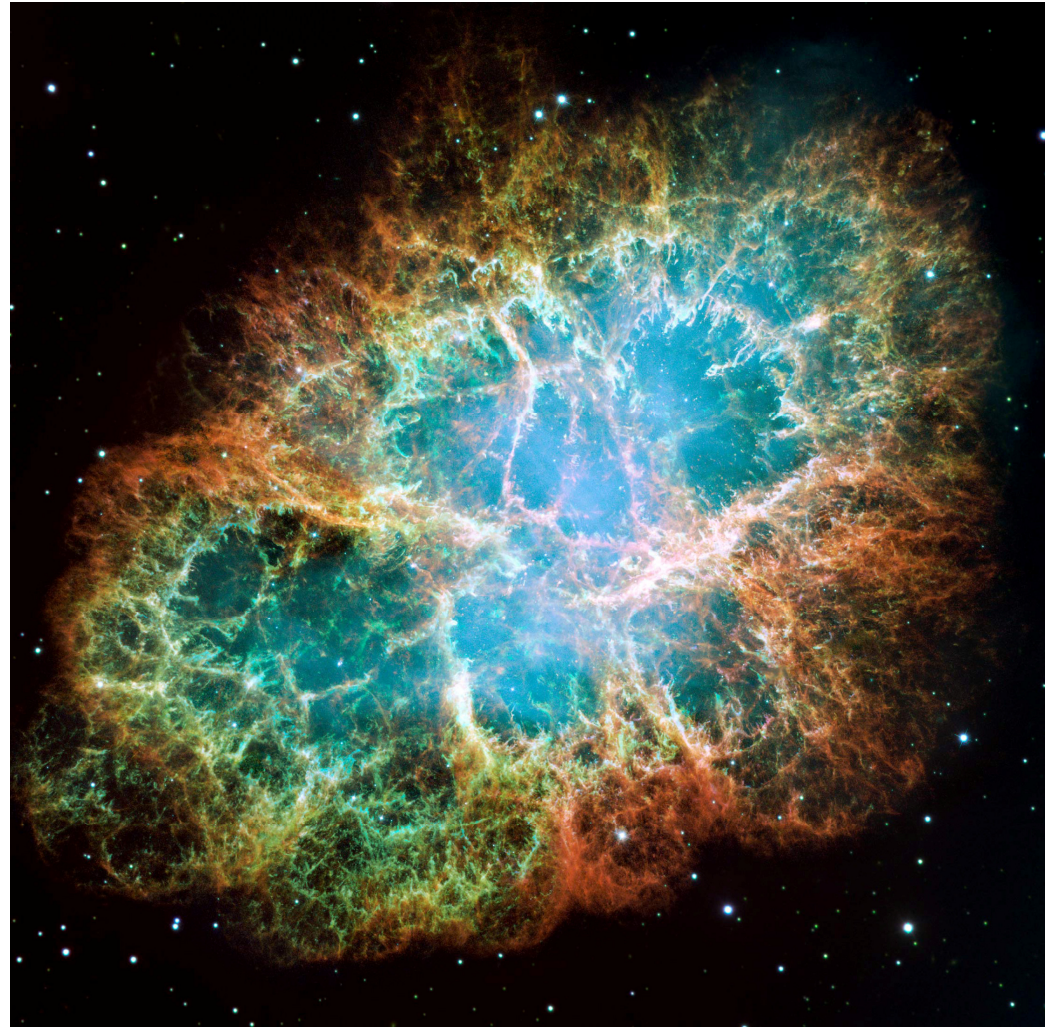
SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:
a galaxisok
spirálkarjaiban

kb 10 millió éves, nagy
tömegű csillagokból
keletkezik

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

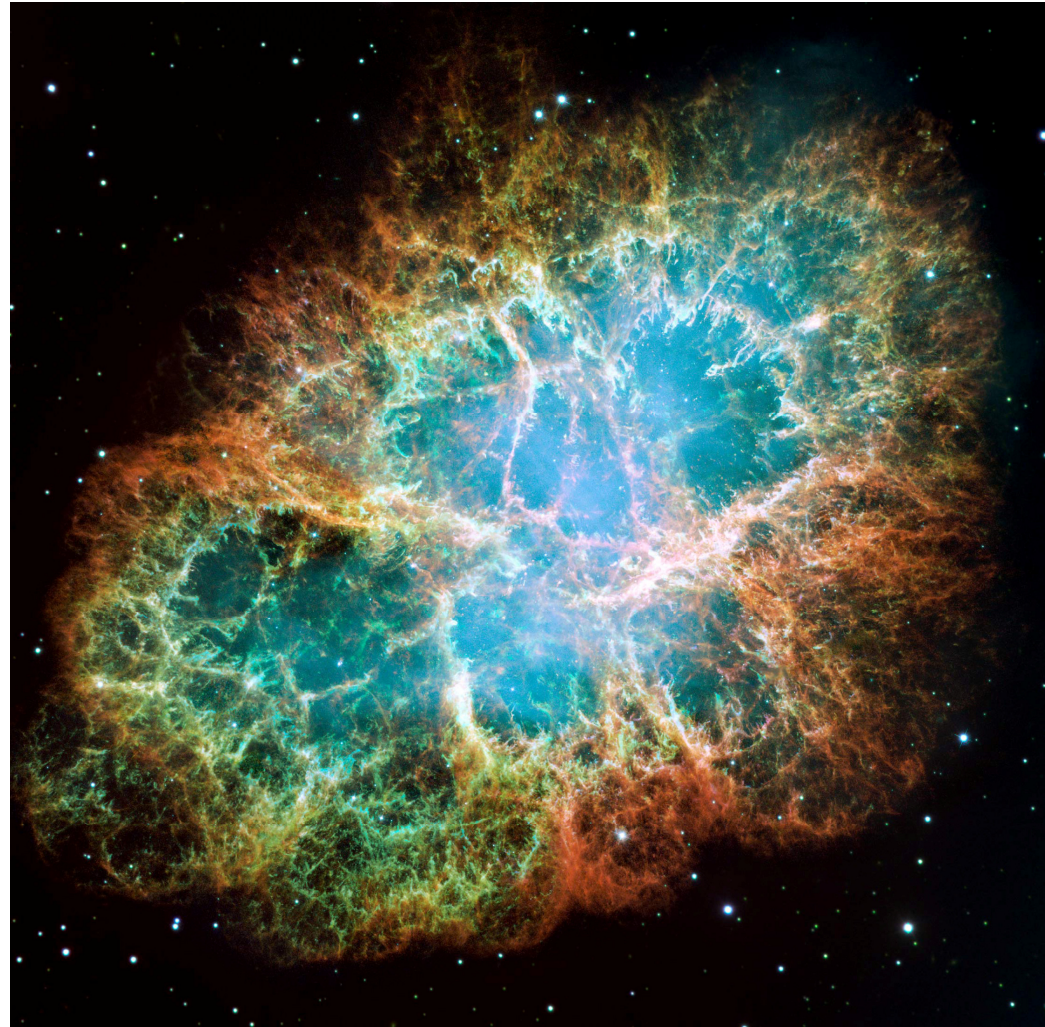
SZUPERNOVA

az itt leírt az ún. II.
típusú szupernova

lelőhelye:
a galaxisok
spirálkarjaiban

kb 10 millió éves, nagy
tömegű csillagokból
keletkezik

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

a Rák-köd: szupernova-
maradvány 1000 év után

SZUPERNOVA

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

urán-
bánya

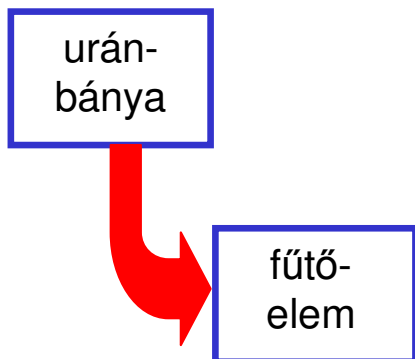
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

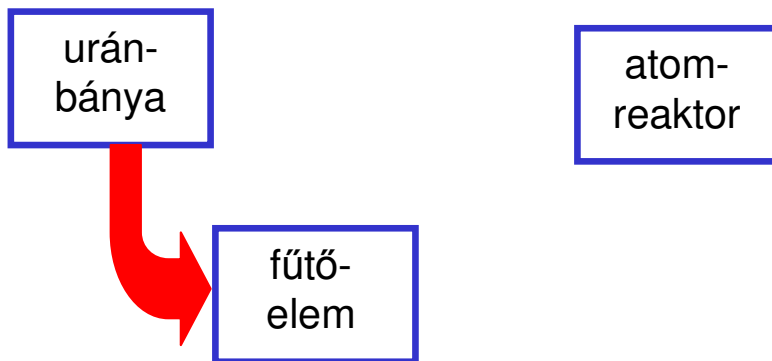
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

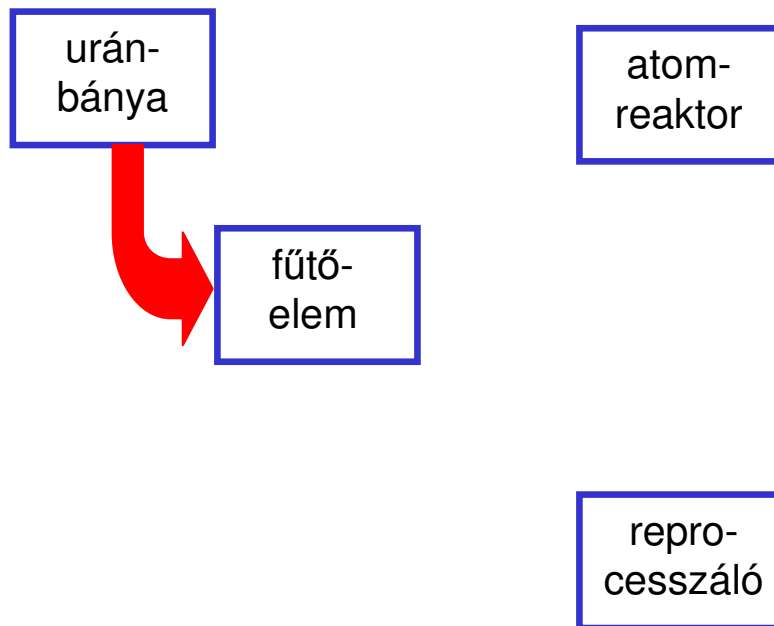
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

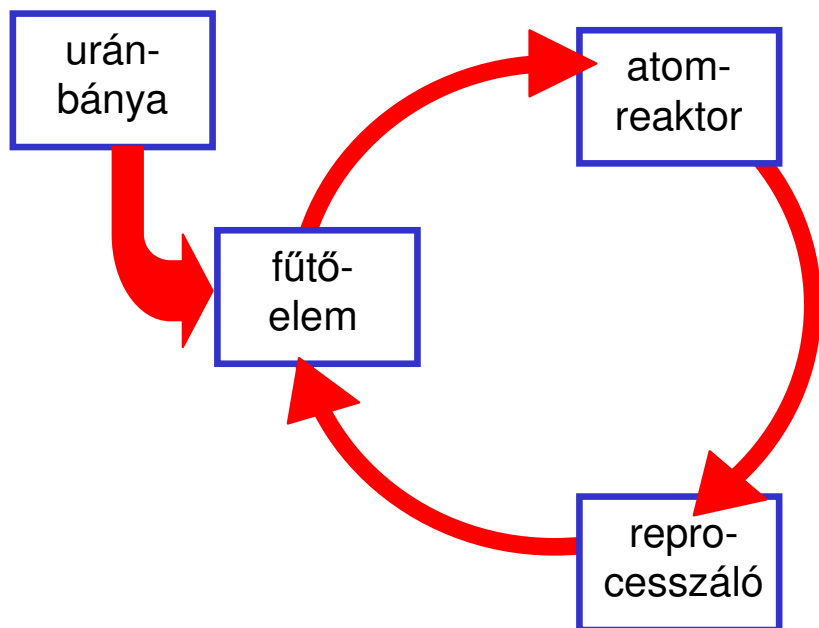
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

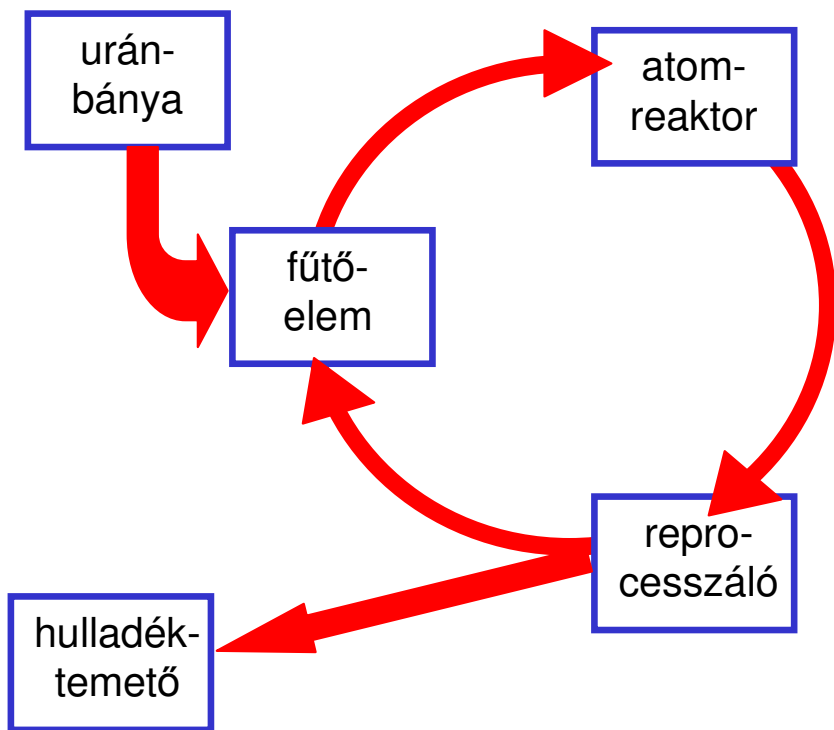
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

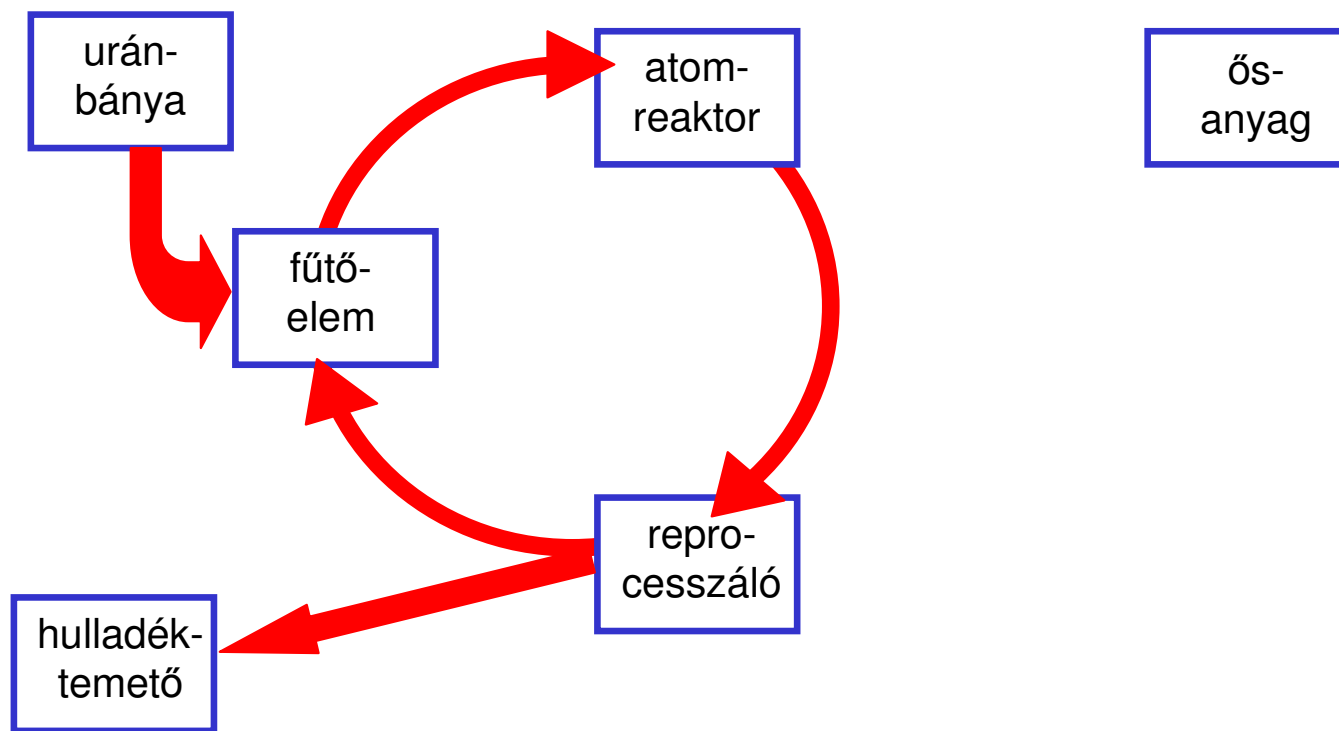
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

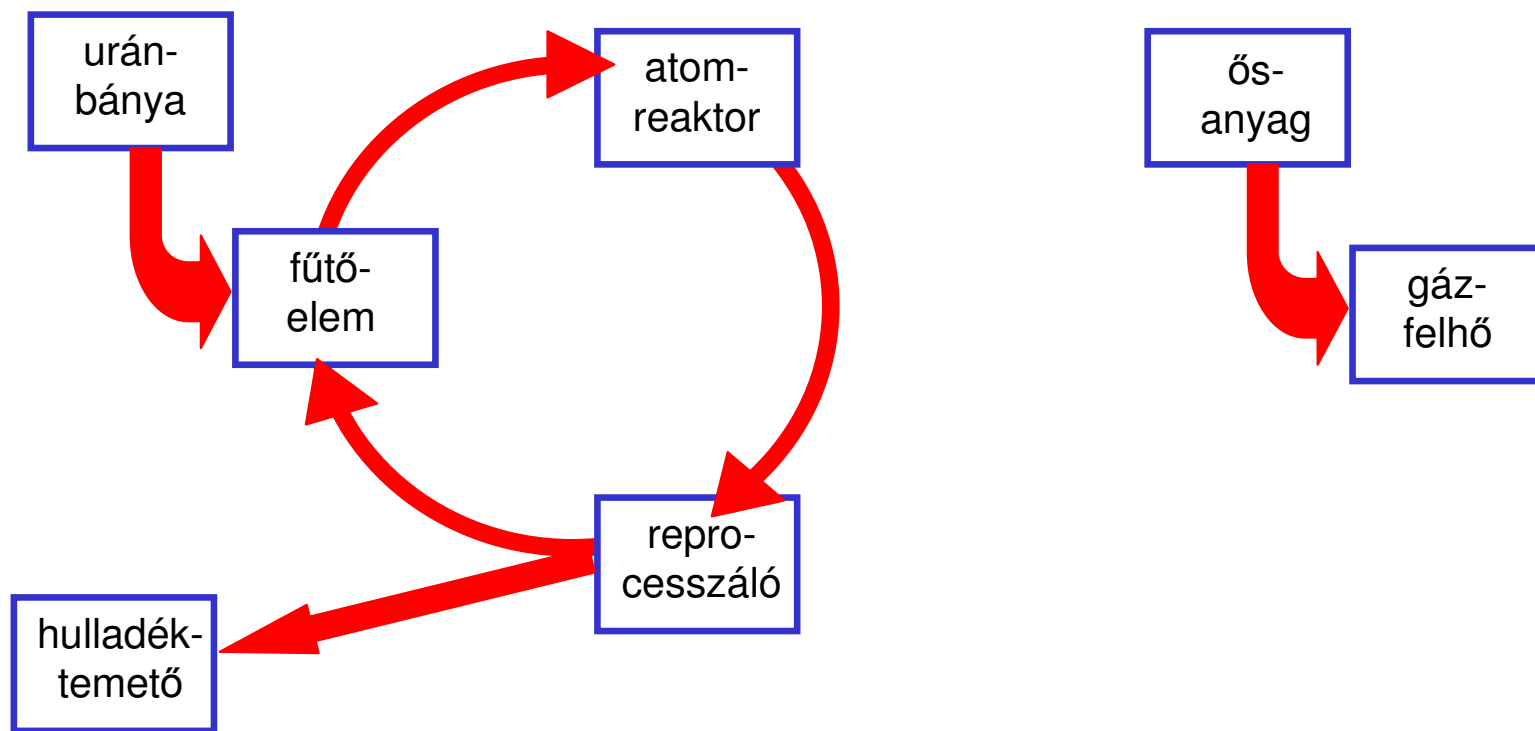
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

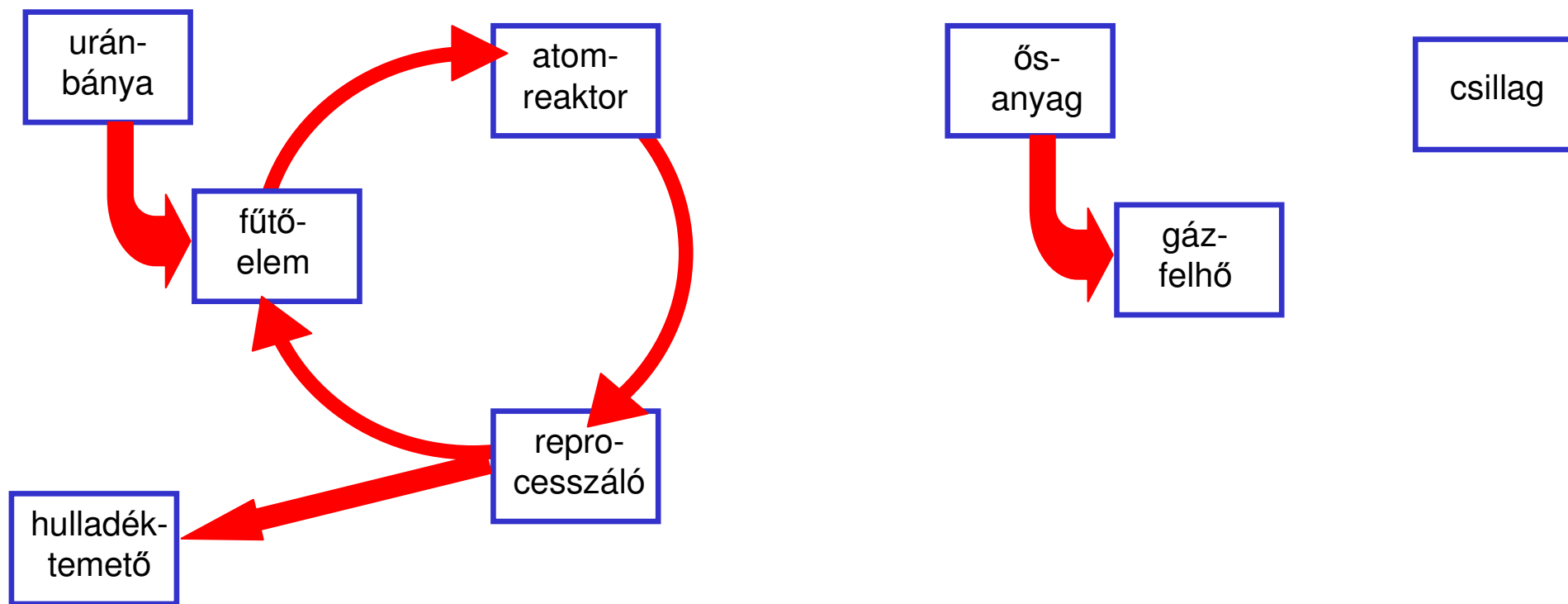
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

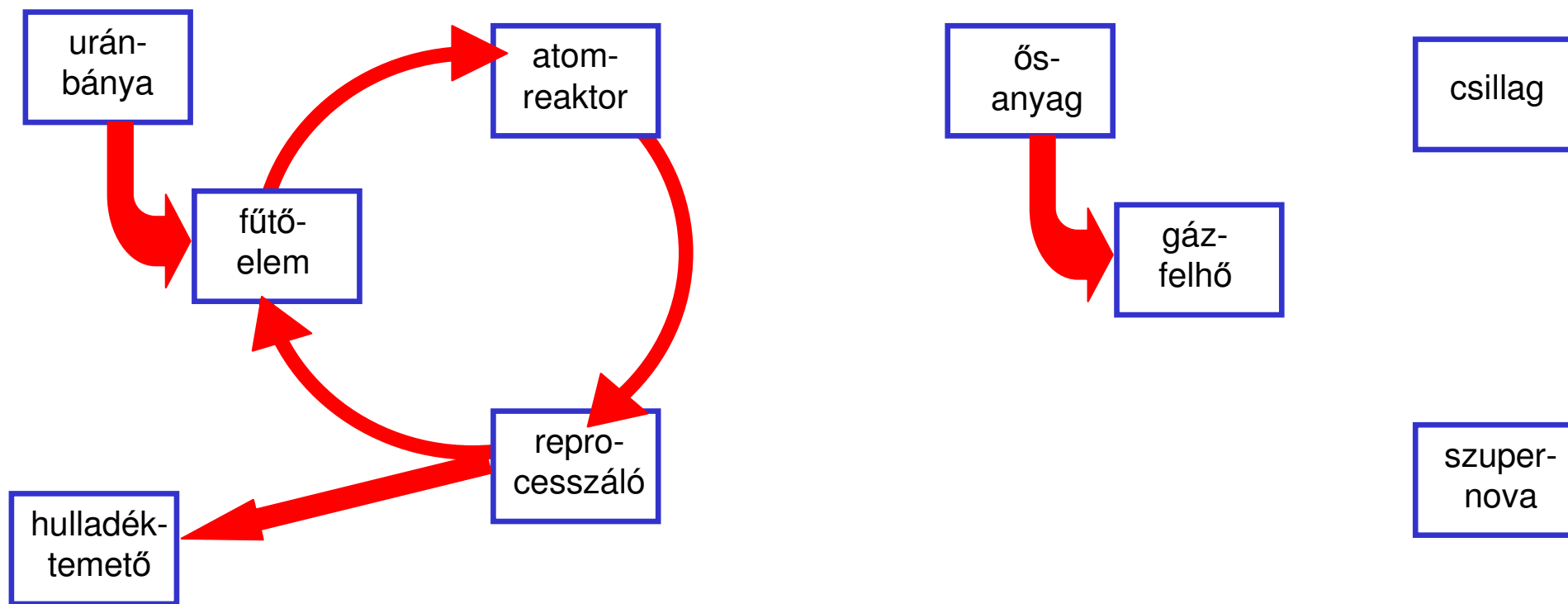
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

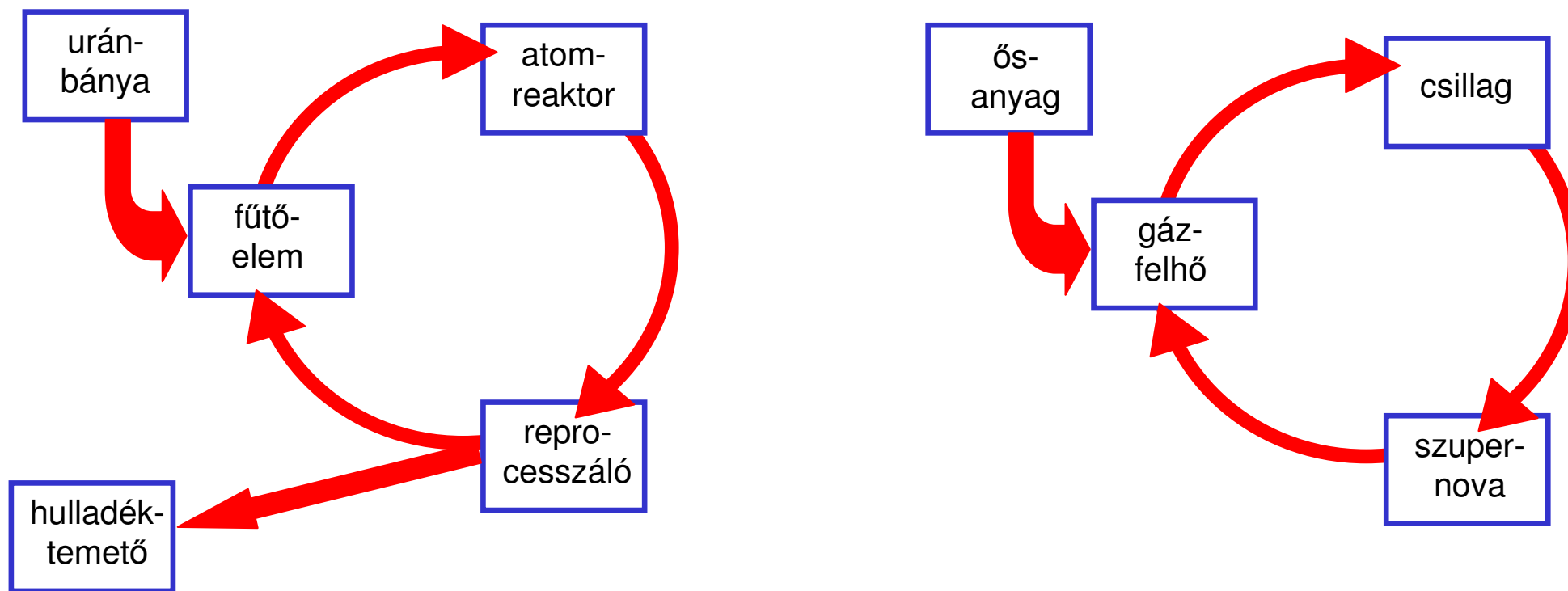
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

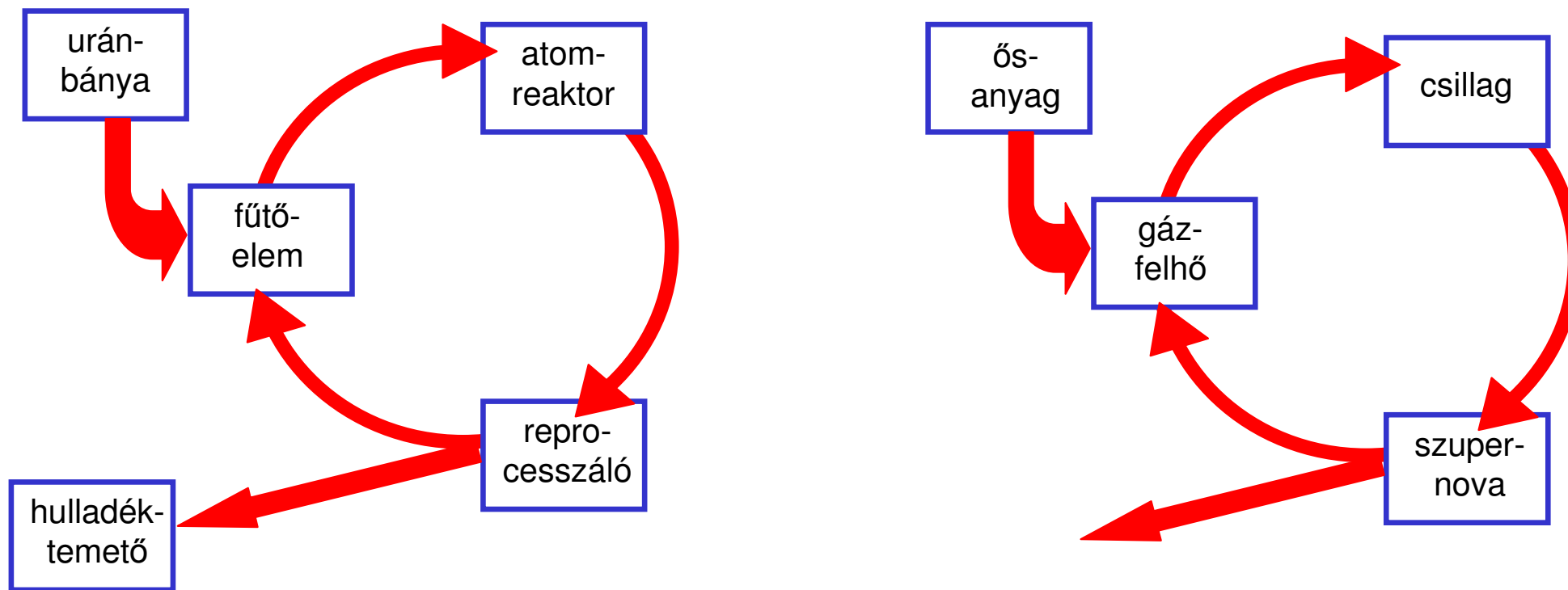
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

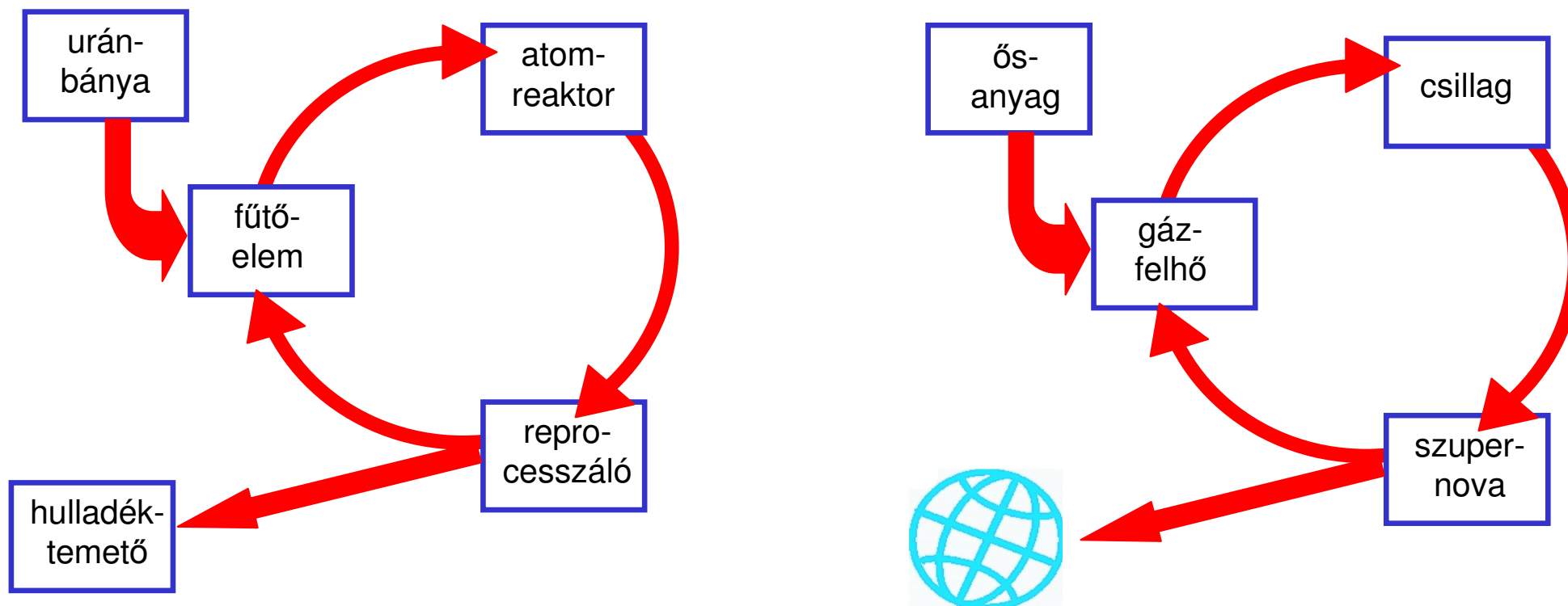
SZUPERNOVA a legnagyobb környezetszennyezés:

a felrobbanó csillag szétszórja a nehéz atommagokat az űrbe

a hűlő anyag elektronokat vesz fel:

atomokat, molekulákat, kristályokat alkot (az első szilárd anyag)

**ebből lesz a nehezebb elemekkel szennyezett gáz- és porfelhő:
a későbbi csillagok (köztük a Nap) alapanyaga**

forró, fényes,
táguló gázfelhő

SZUPERNOVA

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**A négy egymást követő
hűtési rendszer**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

**A négy egymást követő
hűtési rendszer**

**sikeresen felhevítette a
csillag középpontját**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer**

**sikeresen felhevítette a
csillag középpontját**

**kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer**

**sikeresen felhevítette a
csillag középpontját**

**kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra**

**– végül a rendszer
felrobbant...**

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer**

**sikeresen felhevítette a
csillag középpontját**

**kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra**

**– végül a rendszer
felrobbant...**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer
sikeresen felhevítette a
csillag középpontját
kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra
– végül a rendszer
felrobbant...**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer
sikeresen felhevítette a
csillag középpontját
kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra
– végül a rendszer
felrobbant...**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

Mekk Elek ezermester

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer
sikeresen felhevítette a
csillag középpontját
kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra
– végül a rendszer
felrobbant...**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

Mekk Elek ezermester

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer
sikeresen felhevítette a
csillag középpontját
kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra
– végül a rendszer
felrobbant...**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

Mekk Elek ezermester

helyett: a gravitáció

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer
sikeresen felhevítette a
csillag középpontját
kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra
– végül a rendszer
felrobbant...**

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

Mekk Elek ezermester

helyett: a gravitáció

**forró, fényes,
táguló gázfelhő**

SZUPERNOVA

**A négy egymást követő
hűtési rendszer
sikeresen felhevítette a
csillag középpontját
kb 100 millió fokról kb
100 milliárd fokra
– végül a rendszer
felrobbant...**

Köszönöm a figyelmet!

$$L_{\text{SN}} \sim L_{\text{galaxis}} \sim 10^6 L_{\star}$$

E remek szerkezetet tervezte

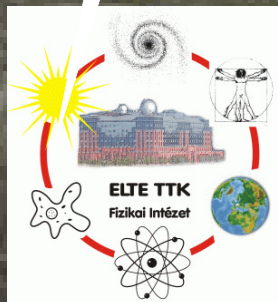
Mekk Elek ezermester

helyett: a gravitáció

Szupernova avagy a felrobbanó hűtőgép

(a csillagok
termodinamikája 3.)

Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula
2013. 09. 19.

Szupernova

**avagy a
felrobbanó
hűtőgép**

**(a csillagok
termodinamikája 3.)**

Az atomoktól a csillagokig

Dávid Gyula

2013. 09. 19.

